

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

G.H. Elshof,

Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem - voorzitter

J.K. Pruim-Reinders,

Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman,

van Hille Gaerthestraat 28, 8023 CB Zwolle
- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,

Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

J. Freriks,

Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

H.J.J. Hoppen,

Marktstraat 14, 8141 GC Heino

G.C. Stapel,

de Cingel 15, 8141 BV Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid:

Contactpersoon: J. Freriks

Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon:
G.H.M. ten Berge-Elferink
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorinus, De Haarstraat 25,
8141 EW Heino

F. Hageman - Zielman, Vlamincckhorstweg 28,
8141 GG Heino (vormgeving)

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

A. van de Wetering, de Haarstraat 33,
8141 EW Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde "Omheining".

Vereniging voor Heemkunde OMHEINING te Heino
12e jaargang - nummer 1 - maart 1992

INHOUDSOPGAVE

blz. 2	Geschiedenis van het Lucas Rosendals erve en van de familie Rosendaal "van de wettering" onder Heino - G.A. Hutten.
blz. 16	Sprekende foto's (19) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 18	Stegen en wegen in Heino (7) - C.D. Compaan en D. van de Klippe
blz. 20	Heino en de familie Van Langen - Henk van der Veen sr.
blz. 26	Wie is wie? - M.H. Stavorus
blz. 28	Van de bestuurstafel

GESCHIEDENIS VAN HET LUCAS ROSENDALS ERVE EN VAN DE FAMILIE ROSENDAAL "VAN DE WETTERING" ONDER HEINO

G. A. Hutten, Kesteren

Na de beschrijving in vorige artikelen van de catersteden de Tutert, het Koks en de Cent in de buurschap Rosendaal onder Heino, volgt nu een verhaal over het "erf en goet het Rosendal genaamd", waarop Lucas op 't Rosendal rond 1725 als pachter woonde. Hij is de stamvader van "de Rosendaals aan de Wettering onder Lierderholt-huis". Hoewel aan het landgoed "het Rosendaal" een apart artikel zal worden gewijd, volgen hier alvast enkele gegevens over "het erve en goet het Rosendal". Dat is nodig om de geschiedenis van het "Lucas Rosendals Erve" helder te krijgen.

Ligging

In Heino zal indertijd de 4e februari 1744 wel als een historische dag beleefd zijn. Op de zondagen daaraan voorafgaande was bij "kerkesprake" al aangekondigd, dat op die dag "het Erve en goet het Lucas Rosendals genaamt", toebehorend aan dr. Willem Meeuwssen, Advocaat en Gemeensman te Zwolle, publiek zou worden verkocht. Pachter en bewoner van dit erve was de afgelopen twintig jaar Lucas Gerrits geweest, die echter in 1743 was overleden. Maar zijn weduwe Susanna Everts en haar kinderen woonden er in 1744 nog en zouden er blijven wonen. Het erve, waarop Lucas woonde, lag op het Rosendal onder Heino maar was zó bekend dat het verder niet werd gesitueerd, alleen dat het "digt bij den Born" lag. Waar de boerderij echter precies lag wordt pas duidelijk in 1820 aan de hand van de kadasterkaart. De boerderij is in 1870 afgebroken. Zodoende riep de ligging een aantal vragen op. Daarom nu eerst beknopt enkele gegevens over "het erve en goet het Rosendal".

Het Oud Rechterlijk Archief van de Marke Heino begint spaarzaam pas in 1638. "Het erve Rosendaal" wordt daarin voor het eerst genoemd in 1643. Het blijkt dan al in tweeën gesplitst te zijn. Hendrik van Vilsteren, Onder-scholtus van Raelte, en zijn vrouw Fenneke Spijkerhuys bezitten "het halve erve en goet den Rosendaal" geheten. In 1651 wordt vermeld "dat de andere helfte toekomt den Edele en manhafte majoor ende ritmeester Bentinck" (1). Oorspronkelijk is het Rosendaal

echter één erve geweest. Het nu volgende verhaal gaat derhalve over een half erve Rosendal.

Op het halve erve Rosendal van bovengenoemde Willem Meeuwssen stond een boerderij, die we moeten plaatsen tussen de huidige villa op het landgoed en de boerderij waar thans de familie Bos woont. Dus in de richting van de Bornweg. Op het andere halve erve Rosendal stond ook een boerderij. Die is in enkele oude acten rond 1740 gesitueerd als liggende bij het huis van Jan van Born met het erf van de Gemeensman Willem Meeuwssen ter eenre en de plaatse van Freule Elisabeth van Voerst ter andere zijde gelegen (2). Op dit erf woonde Jannes Lamberts op 't Rosendal. Op het erf van bovengenoemde Gemeensman Meeuwssen woonde Lucas Gerrits op 't Rosendal. Zowel Jannes Lamberts als Lucas Gerrits worden al vóór 1750 zonder patroniem aangeduid als Jannes Rosendal en Lucas Rosendal. Beiden - hoewel geen familie - zijn dus naar het erve Rosendal genoemd. Tot het nageslacht van Jannes Lamberts behoort de familie Rosendal in het dorp Heino. Tot het nageslacht van Lucas Gerrits behoren "de Rosendaals (met dubbel 'a') van 'de Wettering onder Lierderholthuis'".

Over deze familie gaat het nu volgende verhaal.

Bezitsverhoudingen

Enkele beknopte gegevens inzake het eigendom van het halve erve Rosendal, waarop Lucas woonde, zijn hierbij het vermelden waard. We volgen hiervoor het spoor terug. Willem

Meeuwsen, Advocaat en Gemeensman te Zwolle, die in 1744 zijn erve en goed het Rosendal verkoopt, was in 1732 getrouwd met Catharina Geertruid van de Wetering uit Kampen. Catharina was eerder getrouwd (in 1718) met Wybrand Fabius. Uit een acte van hypothecatie uit 1722 geven Wybrand Fabius en zijn vrouw Catharina Geertruid van de Wetering als onderpand: "hun onbeswaerde ende eigendommelijke Erve en goed genaamt Rosendaal met de daarbij leggende Caterstede den Hulsebosch". Wybrand overleed op 2 december 1728. Het huwelijk van Wybrand met Catharina bleef kinderloos. Als Willem Meeuwsen en zijn vrouw Catharina Geertruid van de Wetering in 1738 geld lenen geven ze als onderpand "hun erve "het Rosendal" genaamd en bij Lucas Gerrits bemeyert, mitsgaders de katerstede het Hulsebos daar regt tegenover liggende en bij Teunis Mensink bemeyert wordende" (3). Wybrand Fabius (1676-1728) was de zoon van Christiaan Fabius (1646-1706), die in 1669 getrouwd was met Geertje Roeks. Uit een transportacte van 1686 blijkt dat Jacobus van Rees en zijn vrouw Barbara Ketel "an haer broeder Christiaan Fabius en zijn vrouw Geertien Roeks overdragen haer anpart sijnde de geregte halfscheyt in het halve Erve genaamt Rosendal, waarvan de wederhelfte behoort an hun suster Hillegonda Rees, zoals het hen in deijlinge is aangekomen". (4). De vader van deze Christiaan was

Wybrand Fabius, die van 1651 tot zijn overlijden in 1653 Schout van Heino was. Daarvoor was het halve Erve in bezit van Hendrik van Vilsteren.

Bij de publieke verkoop van het halve Erve Rosendal in 1744 is Jan Alberts Cloosterman de koper. Op 7 april 1744 maakt hij voor de Scholten van Heino bekend dat hij "bij publyque verkopinge van de Heer advocaat Willem Meeuwsen heeft angekoft een seker erve en goet het LUCAS ROSENDALS genaamt, gelegen in Heino, voor f 3.100,-." De transportacte vermeldt dat dit erf bewoond wordt door de weduwe van Lucas Hendriksz (5). (Zo staat het er. Maar het patroniem Hendriksz moet een schrijffout zijn; alle andere acten vermelden Lucas Gerrits). De bovengenoemde eigenaren, stedelingen, hebben echter niet het land bewerkt, noch daar de ploeg ter hand genomen. Vandaar dat het verhaal nu verder gaat over de bewoners van dit erve.

De familie Rosendaal 1725 - 1800

Wanneer Lucas Gerrits op het Rosendaal is komen wonen is niet bekend. Ook weten we niet of zijn ouders daar al hebben gewoond. De doop- en trouwregisters ontbreken. Deze bouwlieden waren rooms-katholiek. De katholieken van Heino hoorden in die tijd onder Raalte waar doop- en trouwregisters pas in 1756 beginnen. In 1675 woont er wel een Gert op 't Rosendal maar door het ontbreken van

1744

1744 den 7 april maakt Jan Alberts Cloosterman bekend dat hy op den 7 febr. dezes jaars by publyque verkopinge van de Heer advocaat Willem Meeuwsen heeft angekoft een seker erve en goet het Lucas Rosendals genaamt gelegen in Heino voor — — — 3100 — —

Jan Alberts Cloosterman doet aangifte voor de 50e Pening dat hij 'een seker erve en goet het Lucas Rosendals heeft aangekoft.' Rechterl. Archief Heino, inv.nr. 28, pag. 164.

doopgegevens kunnen er geen verbanden worden gelegd. Op de lijst van de grondbelasting (verponding) uit 1725 echter staat Lucas vermeld als Lucas op 't Rosendal. Hij wordt aangeslagen voor 13 gulden en 4 stuivers voor de gewone contributie en voor de verponding op 3 gulden, 17 stuivers en 8 penningen. Dat is op één na het hoogste bedrag. De pachters op het Erve Holterman an 't Velt en op het Erve de Vos (beide erven zijn ook gelegen in de buurschap Rosendaal) moeten het hoogste bedrag betalen en wel 18 gulden resp. 5 gulden en 5 stuivers (6). Wanneer Lucas precies is overleden is ook niet bekend. In juli 1742 wordt Lucas Rosendal nog genoemd als keurnoot als zijn buurvrouw Freule van Voerst een acte van hypotheatie laat opmaken (7). Gezien de aanslag in de grondbelasting en het bedrag van f 3.100,- dat er in 1744 voor werd betaald, moet het erf vrij groot geweest zijn. Naast het verzorgen van het vee en het land bewerken, hebben Lucas en zijn vrouw ook hun bijdrage geleverd in de ontginning van het Rosendal en van het Heinsche Veld. De weduwe Lucas doet in augustus 1744 aangifte dat ze een stukje veldgrond op het Rosendal heeft aangegraven (in cultuur gebracht) en heeft aangekocht voor f 14,- en 11 stuivers (8). In het Register van nieuw aangegraven landen en huizen uit 1749 staat de volgende tekst: "Zo zijn ook bij 't Rosendal, toebehorend aan Jan Cloosterman, in die tijd twee stukjes veldgrond tot saay en weideland bekwaam gemaakt en aangegraven, in totaal 382 roeden, 61 voeten en 26 duimen. Is verkocht voor 114 gulden, 15 stuivers en 12 penningen" (9). (Een Sallandse roede, een lengtemaat, is 4,53 meter).

Als u een wandeling maakt over de eeuwenoude Bornweg ziet u tegenover de boerderij van de familie Bos nog een prachtige oude verhoogde bouwkamp.

Het Register van Ingezetenen van 1748 geeft ons enig zicht op het gezin van Lucas Gerrits op 't Rosendal. "Jannes op 't Rosendal en zijn vrouw Gaye Lukes, in kost hebbende haar moeder Zwane (roepnaam voor Susanna) Everts en haar zuster Janna, oud zeven jaar.

Als dienstboden worden vermeld Evert en Berent Lukes" (10). Dat zijn kinderen van Lucas

en Zwane. In die tijd leefde men in groot familieverband. Dienstboden van elders werden in dit geheel opgenomen en eigen kinderen werden op die lijst als dienstboden aangemerkt. Slicher van Bath geeft in zijn boek "Een samenleving onder spanning. Een geschiedenis van het Overijsselse platteland" hiervan meerdere voorbeelden (pag. 115). Hier hebben we ook zo'n voorbeeld. Verder vermeldt de lijst nog Liede Jansen, oud onder de 10 jaar. Jan op 't Rosendal is echter ingetrouwd. Vanwaar hij komt is niet bekend. Hij is hier zijn patroniem al kwijt en heeft de naam van het erf al aangenomen. Doordat doop- en trouwgegevens ontbreken en ik geen voogdijregeling heb aangetroffen, is de gezinssamenstelling van Lucas Gerrits en Zwane Everts pas te verduidelijken uit een acte van boedelscheiding uit 1763.

Kinderen van Lucas en zijn vrouw Swane (volgorde onzeker):

1. **Evert**, ged. 28 nov. 1724; overl. te Heino 8 juli 1811 (87 jaar oud); tr. te Raalte 1e keer ca. 1753 met Maria Jansen; 2e keer 8 mei 1763 met Janna Jans Kunders uit Raalte, ged. ca. 1731; overl. te Heino 9 okt. 1817.
2. **Hendriene**.
3. **Antonia**, tr. te Raalte 29 juli 1757 met Johannes Derksen an Kuypershuis in Wegterholt, gemeente Wijhe.
4. **Diderica**.
5. **Berendina**, overl. te Hellendoorn 15 mei 1814; tr. met Lubbert Alberts uit Hellenendoorn.
6. **Janna**, ged. 4 mei 1739; overl. ?; gaat te Zwolle 7 april 1770 in ondertrouw met Jan van Recke uit Wythem. Ze trouwen 29 april 1770 in de R.K.-kerk in de Koestraat in Zwolle.
7. **Willemina**, die een aantal keren als peet tante wordt genoemd en getrouwd is met Antonius Wilmsen an Tielbeke in Wegterholt, gemeente Wijhe.
8. De hierboven genoemde **Gaye**, getrouwd met Jan op 't Rosendal. Willemina en Gaye zijn waarschijnlijk de oudste kinderen.

Vanuit de traditie gezien kan Evert Lucasse nooit de oudste zoon zijn geweest. Dat moet

een Gerrit zijn geweest. De oudste zoon werd immers naar zijn grootvader van vaders zijde genoemd. De geboortedatum van Evert vond ik in het Register Civique van 1811. Enkele maanden na die opgave overleed hij. De geboortedatum van Janna vond ik bij de opgave van huizen in Zwolle uit 1812. Ze woonde toen "voor de Sassenpoorte nr. 71", gewoond hebbende in het kerspel van Heyno. Zwane Everts, weduwe Lucas Gerrits, hertrouwt niet. Zij zal met haar zoon Evert het bedrijf op het Erve Rosendal voortzetten. Haar schoonzoon Jan op 't Rosendal zal met zijn vrouw en kind naar elders vertrokken zijn. Evert Lucas op 't Rosendal is de enige zoon en de stamhouder. Hij trouwt ca. 1753 met Maria Jansen.

Kinderen uit dit huwelijk:

1. **Lucas**, ged. te Raalte ca. 1755; begr. te Heino 30 mei 1800; ondertr. te Heino 31 dec. 1784 en tr. te Lierderholthuis 24 jan. 1785 met Sophia Maria Slurink, d.v. Joannes Swiers Sluring en van Henrica Meyering, ged. te Raalte 13 febr. 1757; overl. te Zwolle 11 april 1814; hertr. te Zwolle 19 nov. 1809 met Jan Rijnhart.
2. **Gerardus**, ged. te Raalte 4 febr. 1758; begr. te Heino 1 sept. 1791; ondertr. te Heino 3 febr. 1786 met Sophia Jeremias, vrouw op het Assendelft onder Wijhe en tr. te Lierderholthuis 19 febr. 1786 dan vermeld als Sophia Assendorp op 't Nieboers in het Gaegel te Tongeren, gem. Wijhe. Begr. te Heino 6 aug. 1794; hertr. 6 mei 1792 met Gerardus Everts van de Kolk van de Veluwe.
3. **Joannes**, geb. te Heino 3 maart 1760, ged. te Raalte 10 april 1760; overl. te Heino 14 febr. 1833 ten Arentshuis aan de Oude We-

tering; tr. te Lierderholthuis 2 mei 1800 met Susanna Schanekamp, d.v. Hermanus Herms op 't Schanekamp en van Johanna Jansen te Linderte, ged. te Raalte 4 april 1777; overl. 3 febr. 1860 te Heino op de Oude Born aan de Nieuwe Wetering.

Waar gingen deze kinderen wonen? Hun ouders bleven op 't Rosendal.

- Lucas koopt in 1794 het Arentshuis, tegenover de huidige katholieke kerk van Lierderholthuis. De erfgenamen van Arent van Oldeneel tot de Herenbrink hielden dat jaar een publieke verkoop. Lucas heeft daar een café (thans café de Olde Wetering) en is ook schoenmaker. Het huwelijk blijft kinderloos. Lucas overlijdt op 45-jarige leeftijd. Sophia Maria Slurink, zijn vrouw, vertrekt in 1807 naar Zwolle.
- Gerardus gaat in Tongeren, gemeente Wijhe, wonen bij de Velner. Hij overlijdt op 33-jarige leeftijd en laat één dochter Maria en één zoon Hermannus na. Deze overlijdt ongehuwd op 42-jarige leeftijd.
- Jannes gaat zijn intrek nemen bij zijn oom en tante Jan Derksen Kuiper en Antonia Lukas op het Kuypershuis op de Duisterendijk in Wegterholt, gemeente Wijhe. Daar was hij al knecht. Hij wordt in 1794 bij acten van de verkoop van de Heerenbrink Jannes Rosendal op Cuiperplaats genoemd.

Diepe rouw treft Evert Lucas op het Rosendal als zijn vrouw ca. 1762 overlijdt en hij met drie jonge kinderen blijft zitten. De voogdijregeling van 4 april 1763 vermeldt dat Gerrit Rensen Krajenschot, oom van moederszijde, en Jan Derksx Cuiper, oom van vaderszijde, tot voogden over deze kinderen worden aangesteld.

Matrimonio jurati sunt joannes Rosendaal, et zwane schanekamp, die 2da maii. testibus Everhardo Rosendaal, et helena willamzen, an den duisterdiek.

Registratie van het huwelijk van Johannes Rosendaal en Zwane Schanekamp, d.d. 2 mei 1800. Everhardus Rosendaal, vader van de bruidegom, treedt op als getuige. Het adres van het jonge paar is: an den duisterdiek. Trouwregister R.K. Kerk Lierderholthuis, inv.nr. 217, pag. 12.

Ik Wilhelmus van Langen Wagens hogere
Overigheid derer Procuratie in deren tyd
verwalter Scholius van Heyno, doe Gond
en certificeere het mits deren, dat voor my
en na benaemde geurnoten in deren Wel Ed.
Gerichte is erschienen, Zwaantien Everts wede
wiften Luicas Gerrits, Zy geassisteert met
Hendrikus Van Langen W. t. als haar in deren
ver horen en toegelaten mombe, en haar
kinderen met Wamen Evert, Hendriene, Feune,
Derkje, Beronten Janna, Luicas, Welke ver
klaar ende an haar Zoon en Broeder
Evert Luicas den geheelen Boedel van
haar comparantinne als Paarden, Ceeften,
Wagons, ploeg, yn boedel des huises, Laet
Zoo op t Lant als in huis, Acten en crediten,
mits vryt gezondert, te gederen en te trans
portieren, gelyk Zy doet by deren, mits hy
Compant Evert Luicas daar voor Zyn meder

"Na taxatie der goederen zullen de kinderen voor haar moederlijk goed genieten alle de lin-
nen en wullen kleder van haar moeder, alsme-
de elk een schaap en elk een nieuwe kiste uit
te keren als zij te dienen komen en het snij-
dersloon te betalen, zoolange zij ongetrouwt
zijn". Op diezelfde dag vindt ook de boedel-
scheiding plaats. Zwaantje Everts, weduwe
wijken Luicas Gerrits, verschijnt met haar kin-
deren Evert, Hendriene, Teune, Derkje, Be-
rent en Janna Luicas voor Wilhelmus van Lan-
gen, Verwalter Scholtus van Heino. Al deze
verklaren "dat haar zoon en broeder Evert Lui-
cas den gehelen Boedel van haar comparan-
tinne krijgt als paarden, beesten, wagens,
ploeg, inboedel des huises, zaat zoo op 't lant
als in huis, akten en crediten en dit tans te wil-
len transporteren. Evert zal daarvoor zijn moe-
der haar leven lang onderhouden alsmede
haar alle Jaar tot een sak stuiver te geven 5
gulden". Evert Luicas krijgt bij haar overlijden
de gehele nalatenschap (11). De traditie in Sal-
land is in deze sterk. De oudste zoon krijgt de
gehele boerenvoortvaring. Over de andere kin-
deren wordt niet gesproken. Daar worden al
of niet mondelinge overeenkomsten mee ge-
sloten. Maar daarvan staat nimmer iets op pa-
pier.

Evert Lucas, weduwnaar op 't Rosendal onder
Heino, gaat 8 april 1763 in ondertrouw met
Janna Jans, dochter van de Voënborg onder
Raalte. Heino bezit gelukkig een ondertrouw-
boek, dat in 1763 begint. Evert staat op de
eerste pagina. Ze trouwen te Raalte 8 mei
1763. Janna Jans heet bij de volkstelling in
1811 en bij haar overlijden in 1817 Janna Kun-
ders, dochter van Jan Kunders en van Johan-
na Kunders, in leven bouwlieden in Raalte.

*Uit dit huwelijk worden nog drie kinderen ge-
boren:*

1. **Maria** (volgens traditie genoemd naar de
overleden vrouw van Evert) ged. te Raalte
25 dec. 1764; overl. te Wijhe 14 mei 1839;
gaat als dochter van Evert Lucas en Johan-
na Jansen, geboren en thans wonende op
het Rosendal in ondertrouw te Heino 6 nov.
1795 en trouwt te Lierderholthuis 23 nov.
1795 met Henricus Jacobus Rientjes, z.v.
Albertus Rientjes en van Helena Walgerink,

geb. in 't dorp Raalte, thans wonende aan
den Born, ged. te Raalte 27 nov. 1766;
overl. te Heino 1 okt. 1824.

2. **Joannes**, ged. te Raalte 5 febr. 1768;
overl. te Heino 10 febr. 1857; gaat als zoon
van Evert Lucas en Janna Jansen, geboren
en wonende op het Rosendals onder Heino
in ondertrouw 26 juni 1801 en trouwt te
Lierderholthuis 13 juli 1801 met Maria
Theunis Nijenhuis, d.v. Teunis Willems en
van Lucretia Willems, geb. op de Telgen-
bos in Wegterholt en thans wonende op de
Heerenbrink onder Heino ged. te Lierder-
holthuis 3 dec. 1776; overl. te Heino 4 febr.
1852. Deze Joannes wordt bijna zijn hele le-
ven Jans Evers genoemd, misschien om
verwarring met zijn broer Jannes te voorko-
men.
3. **Bernardus** (Berent), ged. te Raalte 25 nov.
1771; begr. te Heino 23 juli 1805. Onge-
huwd.

Waar gingen deze drie kinderen wonen?

- Maria Evers en haar man Hendrik Rientjes
blijven op de Oude Born wonen.
- Jan Evers of Rosendal blijft tot 1815 op het
ouderlijk huis 't erve Rosendal wonen.
Heeft in 1800 de caterstede "het Roovoorst"
of "het Wessels" genaamd gekocht en
gaat daar in 1815 met zijn kinderen en zijn
moeder wonen. Dat is thans de boerderij
van de familie Hofmeijer aan de Rosendael-
seweg. Jans Evers of Rosendal heeft drie
zonen, die ongehuwd blijven. Derhalve
sterft deze tak uit.
- Bernardus koopt in 1801, na het overlijden
van zijn broer Lucas, van zijn schoonzuster
de caterstede het Arentshuis, door haar ge-
bruikt wordende, neffens een stuk groen-
land het bouwhuis genaamd voor f 3.000,-
Hij sterft ongehuwd op 33-jarige leeftijd.

De volkstelling van 1795 geeft aan dat Evert
Rosendal huisman is. Hij woont immers op
een Erve. Er wonen dan 5 personen in dat
huis. Die worden niet met name genoemd
(12). Hoeveel stuks vee hij heeft gehad blijft
een open vraag. De telling van het vee in 1800
in het Schoutambt van Heino vermeldt slechts

het totaal aantal dieren, niet hoeveel stuks vee iedere boer had.

Voordat we de eeuwwisseling passeren nog enkele gegevens over de eigenaren van bovengenoemd halve erve Rosendal. Dat is het vermelden waard omdat het de bewoners indertijd heeft beziggehouden maar ook omdat we iets vernemen over de waarde van het goed. Zoals we zagen kocht in 1744 Jan Alberts Cloosterman dit halve erve voor f 3100,-. Hij overleed al vóór 1751. Jan Alberts was getrouwd met Asselina van der Vegte. In 1775 transporteert Willemina Jansen, dochter van Jan Alberts Cloosterman, aan haar tante Hendriene Cloosterman "haar vrije en allodiale Erve het Rosendal genaamd, waarvan de andere halvescheid Mons. Michiel van der Vegte toebehoort en door Evert Lucas wordt bemeyert" (13).

In het Archief van de 50e Penning heb ik deze transactie niet aangetroffen. Hendriene Cloosterman overlijdt 14 jan. 1787, kinderloos. Voor de 50e Penning doen dan Albert Jansen, Gerrit Warner Jansen, Everwijn Jansen en Geesien Jansen, kinderen van Jan Albert Cloosterman en van Asselina van der Vegte, aangifte dat, door het overlijden van hun moey, o.a. het halve plaatsien van Evert Rosendal op hen is aanbestorven. Zij gaan met de mede geïnteresseerde Michiel van der Vegte "het Erve ende goed het Rosendal zoo door Evert Lucasse bewoond en gebruikt wordt met al het getimmerte, landerijen en houtgewassen hiertoe behorende" op 27 juni 1787 publiek verkopen. Jannes Elshof zet het in op f 4.051,-. Maar op 11 juli 1787 wordt de verkoop aangehouden (14). In maart 1788 overlijdt Michiel van der Vegte te Zwolle. Voor de 50e Penning wordt aangifte gedaan dat "op zijn twaalf neven en nichten overgaat de halvescheid van het Erve Rosendal te Heino, kort bij den Born gelegen, bemeyert bij Evert Rosendal, waarvan Albert Jansen Cloosterman de andere halvescheid toebehoort". Voor de 50e Penning wordt reeds 28 mei 1788 door Hendrik van Kolk aangegeven dat hij bij publieke verkoop van de Erfgenamen van Michiel van der Vegte in deze maand heeft aangekocht 't halve Erve Rosendal in gebruik bij Evert Lucas voor f 1.950,-. Hendrik van Kolk wordt in

de transportacte Hendrik Jansen van de Kolk genoemd, gehuwd met Aaltien Willems. De executeuren van het testament van Michiel van der Vegte cederen aan "Hendrik Jansen van de Kolk de halvescheid van het Erve Rosendal, kort bij den Born gelegen, thans bemeyert bij Evert Rosendal, waarvan de andere halvescheid toebehoort aan Albert Jansen Cloosterman" (15). Hendrik van Kolk heb ik niet kunnen plaatsen in de gemeenschap van Heino. Mogelijk komt hij van elders. Of is hij een Cloosterman met een bijnaam? Want het halve erve Rosendal is eigendom van de familie Cloosterman gebleven, zoals we verderop zullen zien.

De familie Rosendaal 1800 - 1840

De lijst van het Amptsdienaargeld (= veldwachter) in Heino van 1803 dient hier ook vermeld te worden. Bieleman brengt in zijn studie over Heino aan de hand van deze lijst een zekere "welstandshiërarchie" aan. De bijdrage van de inwoners kan als een afspiegeling van hun welstand worden beschouwd. Zowel Evert Rosendaal als Jannes Rosendaal in het Holtermansrot moeten ieder één gulden en één stuiver betalen en behoren daarmee tot de goeode middenstand. (Een gulden en 8 stuivers is het hoogste bedrag) (16).

In 1805 maken Evert Lucasse en zijn vrouw Janna hun testament. Evert ligt ziek te bedde. Dat is begrijpelijk. Terwijl hijzelf al 80 jaar oud is, heeft hij een maand geleden zijn derde zoon, Berent, naar het kerkhof gebracht. Hun oudste zoon Jannes Rosendal en zijn vrouw Susanna Schanekamp krijgen als erfenis bij versterf het Arentshuis toegewezen. Zij verhuizen in 1805 dan met hun twee kinderen van het Kuypershuis aan de Duisterendijk in Wegterholt naar het Arentshuis tegenover de huidige katholieke kerk van Lierderholthuis. Jans Everts Rosendal en zijn vrouw Maria Theunis Nijenhuis blijven op het ouderlijk huis en krijgen de boerenvoortvaring. Zij zullen Evert Lucas Rosendal en zijn vrouw Janna Kunders blijven verzorgen. Evert en Janna geven in dit testament ook te kennen, gezien hun hoge leeftijd, hun aandeel in het bedrijf te willen beëindigen (17).

Evert Rosendal overlijdt 8 juli 1811. Hij is de

Kadastrale Minuutplan van de Gemeente Heino, circa 1820, sectie D, Rosendals Erven. De plaats 'Het Schoon', nr. 546 is het Lucas Rosendals Erve. Tot dit erf behoorden ook de nrs. 544, 545, 547, 548 en 557.

derde persoon, die in het overlijdensregister van de Burgerlijke Stand in Heino wordt ingeschreven. De burens Jannes Drulmer en Hendrik Hendriks van het Mertens doen aangifte. "Evert Rosendal, bouwman, wonende op het Erve Rosendal in de gemeente Heino, is 's morgens om zes uur op 87-jarige leeftijd op gemelde Erve overleden. Hij is de wettige zoon van Lucas Rosendal en van Zwaantje Wormstal, des selfs huisvrouw. Bouwlieden hebben het laatst gewoond op voornoemd Erve Rosendal. Evert laat een weduwe na uit zijn tweede huwelijk en drie kinderen, waarvan een bij de eerste en de overigen bij zijn tweede huwelijk zijn verwekt" (drie kinderen waren reeds overleden). Na de aangifte "hebben Burgemeester en de gezegde getuigen zich begeven naar het huis, waar zich het lichaam van de overledene bevindt, en er zich van verzekerd dat gezegde Evert Rosendal wezenlijk is afgestorven."

Tot 1815 blijft zijn zoon Jans op het ouderlijk huis wonen. Dan gaat hij met zijn vrouw en kinderen en zijn moeder wonen op het Wesels of Roovoorde (waar thans de familie Hofmeijer woont), dat hij in 1800 had aangekocht. Wie er dan op het Lucas Erve komen te wonen is niet bekend. Het bevolkingsregister in Heino begint pas in 1840.

In 1820 laat de kadastrale atlas ons zien wat het Lucas Rosendals Erve omvat. Het zijn de percelen Kadastraal sectie D op Rosendals Erven nr. 544 hakhout, 9 roeden, 90 ellen; 545 bouwland, 3 bunders, 61 roeden; 546 huis en erf, 9 roeden, 80 ellen; 547 weiland, 27 roeden, 40 ellen; 548 bosch, 9 roeden, 60 ellen; 557 hakhout, 97 roeden (de romantische boerderijnamen op deze kaart "Het Schoon" en "De Vriendschap" worden in geen enkele acte vermeld). Jan Hendrik Kloosterman, koopman te Heino, is eigenaar van deze percelen.

Jan Hendrik Kloosterman overlijdt 6 juni 1835 op 58-jarige leeftijd. Hij is gehuwd met Johanna Theodora ten Hove. Ze hebben geen kinderen, wel vele bezittingen. De Memorie van Successie vermeldt in de aangifte: nr. 6: het Erve het Rosendaal, bestaande in Huis, bouw, groen en boschgrond, D 544, 545, 546, 547, 548 en 557. De taxatiecommissie heeft het ge-

schat op f 1.300,-. Bij de definitieve afwikkeling van de boedel in 1838 wordt echter geen melding gemaakt van het erve Rosendaal (19). Johanna Theodora ten Hove, weduwe van Jan Hendrik Kloosterman, overlijdt 31 maart 1854. Haar erfgenamen gaan dan 22 augustus 1854 voor notaris Fortuyn uit Raalte publiek verkopen "het Erve en goed Klein Rosendal genaamd, huis en verder getimmerte kadastraal D 544, 545, 546, 547, 548 en 557, bij elkander gelegen, groot 5 bunders, 14 roeden, 70 ellen. Het is belast met een weg voor het Groot Rosendal door de allee naar de Raalterweg (thans Bornweg) doch heeft daartegen een uitweg over het Groot Rosendal naar de Heinosche weg". Koper is Hendrik Croockewit, directeur van de Nederlandsche Bank te Amsterdam, die in 1853 het landgoed het Rosendal al had aangekocht. De koopprijs van Klein Rosendal is f 3.350,- (20). Met deze koop zijn de beide halve erven Rosendal nu weer één geheel. In 1870 wordt de boerderij van Lucas Rosendal afgebroken. De motieven tot afbraak zijn niet bekend. Pas in 1878 wordt er grond onteigend om daar de spoorlijn Zwolle-Almelo te laten lopen. Waarschijnlijk werd in 1865 een nieuwe boerderij in de richting van de Bornweg gebouwd. Dat is de boerderij waar thans de familie Bos woont, hoewel die boerderij op het eind van de oorlog totaal verwoest werd bij een bombardement.

Hierboven heb ik al vermeld dat Jannes Rosendaal de stamhouder is van de familie Rosendaal "van de Wettersing" onder Lierderholthuis. Hij en zijn vrouw Susanna Schanekamp vertrokken in 1805 van het Kupershuis aan de Duisteren Dijk en gaan op het Arentshuis wonen, dat eerder bewoond was door zijn twee overleden broers. In 1802 koopt Jannes Rosendaal de Oude Born (21). Daar woonde zijn zus Maria Everts Rosendaal, getrouwd met Hendrik Rientjes. Die hadden in 1801 de Oude Born gekocht maar konden het financieel niet bolwerken. Bij publieke verkoop kopen Jannes en zijn broer Berent het bedrijf van hun zus en zwager. Bij acte bepaalt Jannes dat ze daar kunnen blijven wonen. Na het plotseling overlijden van zijn broer Berent gaat Jannes voor deze aankoop f 3.000,- lenen bij Helmich

in Zwolle (22). Daar had hij toegang want zijn tante Janna, de jongste zus van zijn vader, was werkvrouw of dienstbode bij Helmich in Zwolle.

Op het Arentshuis aan de Oude Wetering worden nog drie kinderen geboren. De toenmalige pastoor van Lierderholthuis heeft in het doopboek de naam van de vader met dubbel "a" geschreven.

Kinderen uit het huwelijk van Jannes Rosendaal en Susanna Schanekamp:

1. **Maria Lucretia**, ged. te Lierderholthuis 30 sept. 1801; overl. te Heino 18 febr. 1882; tr. te Heino 31 mei 1837 met Wilhelmus Vrijhof, z.v. Jannes Wilms op de Vrijhof en van Maria Wilms, ged. te Lierderholthuis 19 juli 1791; overl. te Heino 7 okt. 1875. Ze wonen eerst op de Vrijhof, gemeente Wijhe, later bij de Oude Born.
2. **Hermannus**, ged. te Lierderholthuis 12 dec. 1802, aldaar overl. 14 febr. 1828. Ongehuwd.
3. **Bernardus**, ged. te Lierderholthuis 22 nov. 1806, an 't Arens; overl. te Heino 9 aug. 1857; tr. te Heino 11 mei 1850 met Willemina Tenthof, d.v. Wichem Tenthof en van Janna Schutte, geb. te Windesheim/Zwollerkerspel 18 juli 1820; overl. te Heino 9 nov. 1900.
4. **Gerritdina**, ged. te Lierderholthuis 24 maart 1809; overl. te Heino 5 febr. 1887. Ongehuwd.
5. **Everdina**, ged. te Lierderholthuis 26 april 1812; overl. te Heino 17 maart 1871; tr. te Heino 3 febr. 1836 met Willebrordus Meiman, z.v. Frederik Meiman, bakker, tapper en winkelier, en van Janna Gesina Meynes, geb. te Heino 5 febr. 1814 en aldaar overl. 15 okt. 1883. Wonen aan de Nieuwe Wetering waar thans Hemels woont.

Jannes Rosendaal heeft op "het Arents" een winkel en een café, thans café "de Olde Wetering". Hij komt enkele malen in het Markeboek van Heino voor evenals zijn broer Lucas. Lucas zorgde voor het onderhoud van de Bouhuysbrug over de Oude Wetering. "Lucas Rosendal voor geleverde teer en spijkers aan de brug over de Olde Wetering van 11 april tot 7

juni 1791: 5 gulden, 18 stuivers, 4 penningen. En voor 2 kan teer aan de vonders gebruikt in 1794: 3 gulden, 6 stuivers." Na hem zorgt Jannes voor het onderhoud van de brug bij het Bouhuys. In 1803 wordt vermeld dat de Erfgenamen van de Marke Heino aan Jannes Rosendal 2 gulden en aan Klomp 6 stuivers uitbetalen "wegens verdient loon en verschotten voor het transporteren van een arme Joden van den Born". Verder vervoert hij vracht naar Zwol. Wordt in 1812 benoemd tot rotmeester en heeft in 1814 zitting in een commissie om de verkochte veldgronden te meten (23). Bij een opgave van landerijen in 1811 heeft Jannes Rosendal op Lierderholthuis 2½ morgen bouwland en 2½ morgen weiland (1 morgen is 1,23 ha). (24). In 1817 bij de verkoop van de Heerenbrink koopt hij onderhands het weiland "de Ossenmate" aan de Oude Wetering, groot 3 bunder, 76 roeden, 30 ellen. Hiervoor neemt hij een lening van f 1.200,- (25).

In 1833 is er grote rouw op het Arentshuis. Jannes Rosendaal overlijdt 14 febr. 1833. Twee weken later overlijdt Janna Everdsen van der Kolk, die bij hen in huis woonde, 78 jaar oud, ongehuwd, geboren te Olst. Susanna Schanekamp, weduwe Jannes Rosendaal, gaat dan een zware tijd tegemoet. Op zowel de boerderij de Oude Born als op het Arentshuis lag een zware hypotheek. Ze gaat dan in 1836 de Oude Born verkopen aan Jan Tuitert. Voor de boerderij met 4½ ha bouw- en weiland krijgt ze slechts f 1.760,-. In 1839 laat ze publiek verkopen "het Erve Bouwhuis of Arendshuis genaamd" staande en gelegen aan de Oude Wetering. Dat omvat de volgende percelen:

1e perceel: Huis, schuur met daarbij gelegen Hof en bouwland, tezamen groot 76 roeden, 30 ellen. Kadastraal sectie E, nr. 227, 228 en 229.

2e perceel: Een kamp weideland de Ossenmate genaamd, groot 3 bunders, 76 roeden, 30 ellen. Kadastraal E, nr. 188 en 188a.

3e perceel: Een kamp hooi- en bouwland, tezamen groot 2 bunders, 7 roeden, 10 ellen. Kadastraal E, nr. 244 en 245. (Deze 3 percelen tezamen groot 6 ha. 59 a. 70 ca.)

4e Perceel: Een stuk heide of veldgrond, groot

De Notaris **A. FORTUIJN**, te Raalte residentie, zal ten verzoeken en woonhuize van de Wed. **JANNES ROSENDAAL** aan de Oude Wetering onder Heino, op den 29den Augustus 1839, des voormiddags te elf uren, doen inzetten, en den 2den September daarna volgende huual verkoopen:

Het **ERVE BOUWHUIS** of **ARENDSHUIS** genaamd, gelegen aan de Oude Wetering onder Heino, zeer nabij de R.C. Kerk het Lierderholt huis, bijzonder geschikt tot de uitoefening van Winkelvering, bestaande in:

- 1° Perceel. **HUIS en SCHUUR** met **HOF en BOUWKAMP**, te samen groot 76 Roeden 30 Ellen, Sectie E., N°. 227, 228 en 229.
- 2° Perceel. Een kamp **WEILAND DE OSSEMAAT** genaamd, groot 3 Banders 76 Roeden 30 Ellen, Sectie E., N°. 188 en 188a.
- 3° Perceel. Een kamp **HOOF en BOUWLAND**, te samen groot 2 Banders 07 Roeden 10 Ellen, Sectie E., N°. 241 en 245.
- 4° Perceel. Een stuk **HEIDE- of VELDEGROND**, groot ongeveer een Bunder.

Vóorts 4 Perceelen, waarin 16 stuks zware **EIKEN BOOMEN**, staande langs de Wetering.

Aanwijzing zal geschieden door de eigenares op het Erve. Informatie te bekomen ten Kantore van genoemden Notaris.

*De Zwolsche Courant,
d.d. 9 aug. 1839.*

98 roeden, 80 ellen, zijnde een onverdeeld gedeelte van een stuk in gemeen met Klaas Beukelaar en anderen, kadastraal C, nr. 489, groot 3 bunders, 50 ellen.

"Het eerste, derde en vierde perceel is sedert onheugelijke jaren eigendom geweest van verkopersche en hare overleden Ehemann Jannes Rosendaal, het tweede perceel is in 1817 aangekocht van Knoppert bij onderhandsche acte." Koper van het eerste en tweede perceel te samen is Hermannus Bouwhuis, landbouwer onder Olst, die de koop voor zichzelf heeft gedaan. De koopprijs is f 3.505,-. Gerrit ten Hove, smid, is koper van het derde perceel voor f 1.705,-. Koper van het vierde perceel is Gerit Rakhorst, winkelier, voor f 16,-. (26).

1840 - heden: Van de Oude Wetering naar de Nieuwe Wetering

Susanna Schanekamp en haar kinderen Bernardus en Gerritdina verlaten het Arentshuis aan de Oude Wetering en vestigen zich 1 mei 1842 op de Oude Born aan de Nieuwe Wetering. Dat is de boerderij waar thans de familie Spijkerman woont, Bornweg 2. Mogelijk omdat ze het recht van erfpacht hadden gehouden. Daar zijn echter geen papieren van. Bij de aanleg van de spoorlijn Zwolle-Almelo wordt er melding van gemaakt. De familie Rosendaal zal tot 1939 op de Oude Born blijven wonen. Bernardus Rosendaal, enige zoon, huwt 11 mei 1850 met Willemina Tenthof uit Windesheim. In de huwelijksacte wordt Rosendaal

met dubbel "a" geschreven. Nog lang zullen de navolgende kinderen uit dit huwelijk hun naam als Rosendaal schrijven. In acten van de Burgerlijke Stand krijgen ze de naam Rosendaal.

1. **Johannes**, geb. te Heino 3 nov. 1851; aldaar overl. 13 aug. 1899. Ongehuwd. Was van beroep bakker en woonde bij de overweg bij de Molenweg, bij of in het huis van Kappert.
2. **Arnoldus Mathias**, geb. te Heino 24 febr. 1853; aldaar overl. 10 april 1925; tr. te Heino 20 mei 1897 met Willemina Stegeman, d.v. Berend Hendrik Stegeman en van Gerritdina Maria Sloodman van het Erve Relaeboom in Tijenraan onder Raalte, geb. te Raalte 16 sept. 1869; overl. te Heino 26 mei 1909. Arnoldus is van beroep landbouwer.
3. **Gerhardus Hermannes**, geb. te Heino 13 nov. 1854; aldaar overl. 10 mei 1922. Ongehuwd. Van beroep landbouwer.
4. **Albertus Johannes**, geb. te Heino 30 maart 1856; overl. te Zwollerkerspel 20 mei 1928; tr. te Zwollerkerspel 13 okt. 1887 met Johanna Euphemia Beukelaar, d.v. Gerit Beukelaar, landbouwer te Windesheim, en van Maria Boerdijk, geb. te Zwollerkerspel 8 febr. 1856 en aldaar overl. 23 jan. 1927. Albertus verhuist naar Windesheim. Uit dit huwelijk worden 8 zonen geboren.

In de zomer van 1857 overlijdt Bernardus Ro-

*Het Arentshuis aan de Olde Wetering circa 1935.
Foto: privébezit fam. Elshof*

sendaal, 50 jaar oud. Zijn weduwe blijft met 4 kinderen onder de zes jaar zitten. Willemina hertrouwt niet. Zij zet met haar schoonzuster Gerritdina Rosendaal en Susanna, de moeder van Bernardus het bedrijf voort. In de Memorie van Successie heten de kinderen nog allemaal Rosendaal. Susanna, de moeder van Bernardus, overlijdt in 1860 op 83-jarige leeftijd. Hermannus Tenthof, broer van Willemina, neemt in 1867 op de Oude Born zijn intrek tot 1888. Arnoldus Mathias Rosendaal, zoon van Bernardus, koopt in 1888 via onderhandse acte de boerderij de Oude Born terug van de familie Tuitert (27). Zijn grootmoeder had die in 1836 verkocht aan Jan Tuitert. Arnoldus Mathias trouwt 20 mei 1897 met Willemina Stegeman, zoals we hierboven zagen. Zijn broer Gerhardus Hermannus blijft ook op de Oude Born wonen. Hun moeder sterft in 1900 op de Oude Born en wordt bijgezet in het graf van haar zoon Johannes, die in 1899 plotseling was overleden. Hun grafkruis staat vooraan op het kerkhof van Lierderholthuis.

Kinderen uit het huwelijk van Arnoldus Mathias Rosendaal en zijn vrouw Willemina Stegeman:

1. **Bernardus Hendrikus**, geb. te Heino 13 okt. 1898; overl. te Zwolle 11 okt. 1943; tr. te Wijhe 20 mei 1941 met Johanna Berendina Mulder, geb. te Wijhe 26 maart 1910.
2. **Willemina Maria**, geb. te Heino 30 nov. 1901. Ingetreden bij de Zusters van Liefde te Tilburg 23 okt. 1928. Eeuwige professie 16 mei 1933. Ze neemt de kloosternaam Brigittina aan. Na 50 jaar gewerkt te hebben in de bejaardenzorg in Huize St. Jacob te Amsterdam, woont ze thans te Raalte in huize Angeli Custodes.
3. **Gerritdina Maria**, geb. te Heino 13 juni 1904; overl. te Zwolle 18 juni 1979; tr. te Heino 25 mei 1927 met Gerhardus Hendrikus Hutten, z.v. Gerhardus Nicolaas Hutten en van Maria Klein Breukink, geb. te Zwolle 9 april 1895, aldaar overl. 9 april 1989. Gerritdina Maria vertrekt naar Zwolle. De auteur van dit artikel is de eerstgeborene uit dit huwelijk. Mijn moeder stelde zich aan mensen uit Heino vaak voor als Dina Rosendaal van de Wattering. De Wattering

BID VOOR DE ZIEL VAN ZALIGER

ARNOLDUS MATHIAS ROSENDAAL,

Weduwnaar van

WILHELMINA STEGEMAN,

geboren te Lierderholthuis den 24 Febr. 1853,
voorzien van de H.H. Sacramenten der sterven-
den overleden den 10 April 1925 en begraven
den 14 d.a.v. op het R. K. kerkhof aldaar.

Hoe gelukkig en verstandig is hij, die nu
zoodanig poogt te zijn in het leven, als hij
wenscht bevonden te worden bij den dood.
Thom. A K. XXIII : 4

Moet men voor 't eeuwige leven niet alle
moelijkheden vordragen? Het is geen kleinig-
heid het rijk Gods te verliezen of te winnen.
Thom. A K. XVII : 4

Slechts een tijd lang lijdt de geduldige, dan
wordt het hem met vreugde vergolden.
Eecl. I : 29

Het is een troost voor de stervenden kinde-
ren te hebben; zij leunen de smart van hen,
die gestorven zijn. S. Joës. Chrys.

Geliefde kinderen, houdt de godachtenis aan
uwen vader evenals aan uwe moeder in eere,
door een godsdiensdig leven en gedenkt-onzer
in uwe gebeden en goede werken.

Mijn Jesus, barmhartigheid,
100 dagen, afluat.

E. Hemels, Lierderholthuis

wordt als adres van de Oude Born ook al gebruikt in het doopregister van Raalte tus-
sen 1756 en 1780. Vóór haar trouwen is ze
dienstbode geweest te Heino bij meester
Rengerink, de familie Meijnders in de
Dorpsstraat en de familie Vlierhuis tegen-
over de kerk.

4. **Berendina Henrica**, geb. te Heino 25
sept. 1906; aldaar overl. 23 juni 1989; tr. te
Heino 15 mei 1935 met Henricus Cornelis
Vloedgraven uit Luttenberg. Vertrekt naar
Luttenberg.
5. **Johanna Maria**, geb. te Heino 17 jan.
1909; overl. te Zwollerkerspel 17 april 1915.

Zeer groot verdriet treft de familie Rosendaal
op de Oude Born als 26 mei 1909 Willemina
Stegeman plotseling overlijdt op 39-jarige leef-
tijd. Arnoldus Mathias blijft zitten met 5 kleine
kinderen, van wie de jongste net 4 maand oud
is. Zijn broer Albertus Rosendaal uit Windes-
heim ontfermt zich over dit jongste kind. Hij

had alleen maar zoons. Johanna krijgt echter in 1915 buikvliesontsteking, waarvoor toen nog geen kruid was gewassen.

Na het overlijden van Arnoldus Mathias Rosendaal in 1925 zet zijn enige zoon Bernardus het bedrijf voort. Hij is ook vrachtrijder op Zwolle, ingeschreven op 1 januari 1931. Na het huwelijk van zijn zus Bertha in 1935, die naar Luttenberg vertrekt, komt Susanna Johanna van Vilsteren als dienstbode op de Oude Born. Zij blijft daar tot mei 1939. Bernardus Rosendaal neemt 2 mei 1939 zijn intrek op de naast zijn eigendom gelegen boerderij de Tuitert, welke hij in februari 1939 had aangekocht. De familie Rosendaal heeft dan precies 97 jaar op de Oude Born gewoond. Bernardus trouwt in 1941 met Berendina Mulder.

Uit dit huwelijk worden geboren:

1. **Wilhelmus Arnoldus**, geb. te Heino in 1942; tr. te Ommen 5 okt. 1967 met Gerritdina Maria Kroes uit Ommen.

2. **Willemina Johanna**, geb. te Heino in 1943; tr. te Heino 18 juni 1969 met Johannes Gerhardus Martinus Wolderink uit Wierden.

Bernardus overlijdt 11 okt. 1943 in het R.K. Ziekenhuis te Zwolle, twee dagen voor zijn 45ste verjaardag.

Uit het huwelijk van Wim Rosendaal en Dinie Kroes zijn drie dochters geboren, genaamd: Ilse Theresia Maria (1971); Janet Johanna Brigitta (1972); Christa Wilhelmina Maria (1977). Als niemand van hen gebruik maakt van de nieuwe wet op naamsgeving, is de naam van "de Rosendaals van de Wettering" in volgende generaties nog slechts een begrip. Maar de familie Rosendaal wordt voortgezet in de Windesheimer tak. Albertus Johannes Rosendaal te Windesheim had 8 zonen. Zijn nageslacht woont deels nog in Salland, deels elders in Nederland.

Bronnen:

- 1) Rijks Archief Overijssel (RAO): Recht. Arch. Heino (inv. E. Vroom) inv.nr. 1, d.d. 20-03-1643 en 02-11-1651, pag. 37 en 84.
- 2) RAO: Idem, inv.nr. 6, d.d. 27-12-1742, pag. 30 v.
- 3) RAO: Idem, inv.nr. 5, d.d. 08-04-1722, pag. 179 en inv.nr. 6, d.d. 05-11-1738, pag. 4.
- 4) RAO: Idem, inv.nr. 4, d.d. 16-09-1686, pag. 126/127.
- 5) RAO: Idem, inv.nr. 6, d.d. 02-03-1744, pag. 56/57 en inv.nr. 28, pag. 164.
- 6) RAO: Statenarchief (inv. ter Kuile), inv.nr. 2499.
- 7) RAO: Recht Arch. Heino, inv.nr. 6, d.d. 19-07-1742, pag. 24/25.
- 8) RAO: Idem, inv.nr. 28, pag. 166.
- 9) RAO: Statenarchief, inv.nr. 2518, fol. 21, d.d. 17-04-1749.
- 10) RAO: Idem, inv.nr. 2194.
- 11) RAO: Recht. Arch. Heino, inv.nr. 8, d.d. 04-04-1763, pag. 79-82.
- 12) RAO: Statenarchief, inv.nr. 5330.
- 13) RAO: Recht. Arch. Heino, inv.nr. 8, d.d. 22-03-1775, pag. 366.
- 14) RAO: Idem, inv.nr. 41, pag. 41 vo en inv.nr. 37, d.d. 27-06-1787, pag. 106 vo.
- 15) RAO: Idem, inv.nr. 41, pag. 43 vo en inv.nr. 10, d.d. 01-06-1789, pag. 20.
- 16) RAO: Markeboek Heino, inv.nr. 484, 1801, ongepag. en J. Bieleman: Heino. Een geschiedenis van mens en plaats. Zwolle, 1980, pag. 65.
- 17) RAO: Recht. Arch. Heino, inv.nr. 13, d.d. 30-08-1805, pag. 34-38.
- 18) RAO: O.A.T. Grondbelasting 1832, inv.nr. 33.
- 19) RAO: Memories van Successie, Raalte, inv.nr. 22.
- 20) RAO: A. J. Mensema: Archieven Notarissen in Overijssel 1811-1905, inv.nr. 3331, acten nrs. 3998/121 en 4007/130 d.d. 08 en 22-08-1854.
- 21) RAO: Recht. Arch. Heino, inv.nr. 38, d.d. 19-07-1803, pag. 41-49.
- 22) RAO: Huisarchief Vilsteren, voorl. inv.nr. 2350, d.d. 05-08-1805.
- 23) RAO: Markeboek Heino, inv.nr. 484.
- 24) RAO: Onderpref. Deventer, inv.nr. 275, d.d. 15-11-1811.
- 25) RAO: C.Z. Halffman e.a.: Inventaris van de in het RAO berustende hypothecaire en kadastrale Archivalia, Deventer, inv.nr. 297, deel 10/193, d.d. 13-11-1817.
- 26) RAO: Arch. Notarissen in Overijssel, inv.nr. 4538, acte nr. 3555, d.d. 16-08-1836 en inv.nr. 3313, acte nr. 1378/131, d.d. 02-09-1839.
- 27) RAO: C.Z. Halffman e.a.: Hypothecaire en kadastrale Archivalia, Deventer, deel 364/67, d.d. 27-09-1888.

Een foto uit de beginjaren van deze eeuw, genomen in de periode 1913-1919. Links Lambert Jan van der Vegte, op de achtergrond met pet zijn vader Gerrit van der Vegte en rechts Harm Poortman, geboren te Hoogezand, kleermakers-knecht bij L.J. van der Vegte in de periode 1913 t/m 1919.

SPREKENDE FOTO'S (19)

J. K. Pruim-Reinders

De op de foto voorkomende **Lambert Jan / Bertus van der Vegte** werd op 29 december 1876 te Heino geboren als zoon van Gerrit van der Vegte en Fennigje Blankvoort. In de volksmond werd hij Batsien genoemd, waarschijnlijk vanwege zijn kleine en kromme gestalte. Zijn grootvader Teunis van der Vegte, geboren omstreeks 1815 te Dalfsen, kwam door zijn huwelijk met Elisabeth Klemme op 12 september 1844 te Heino, bij zijn schoonouders aan de Veldhoekerweg te wonen, het huidige nummer 4.

In februari 1852 verhuisde men naar een huis op de Brink in de nabijheid van het landgoed Het Rozendaal, een pand dat omstreeks 1910 werd afgebroken.

Uit het huwelijk van Teunis van der Vegte en Elisabeth Klemme werden zes kinderen geboren.

Zoon Gerrit, geboren 21 april 1850 te Heino (op de foto op de achtergrond), bleef de eerste jaren van zijn huwelijk met echtgenote en kinderen bij zijn ouders op de Brink wonen. Na hun overlijden vertrok het jonge gezin in december 1882 naar de buurtschap Voorst in de gemeente Zwollerkerspel.

Gerrit's echtgenote, Fennigje Blankvoort, overleed aldaar op 30 januari 1883.

Vervolgens vertrok Gerrit met zijn kinderen in april 1886 weer naar Heino en wel naar een woning aan de Veldhoekerweg, nu nummer 7. Hij hertrouwde op 13 januari 1887 te Heino met Gerrigje Meijer, afkomstig uit de Bruggenhoek in Berkum, gemeente Zwollerkerspel. Op 7 januari 1897 overleed Gerrigje van der Vegte-Meijer. Gerrit van der Vegte vestigde zich toen in het dorp Heino aan de Dorpsstraat 99, gelegen naast de huidige Hubo. Het huis werd in april 1958 afgebroken, alleen een schuurtje bleef staan.

Op het genoemde adres Dorpsstraat 99, oefende Lambert Jan van der Vegte zijn beroep als kleermaker uit.

Hij stierf ongehuwd op de nog vrij jonge leeftijd van 42 jaar.

Fragment genealogie

Gerrit van der Vegte

geboren: 21 april 1850 te Heino, wijk Lenthe
overleden: 18 november 1931 te Heino, wijk A, oud 81 jaar

zoen van: Teunis van der Vegte en Elisabeth Klemme

beroep: landbouwer

godsdienst: Ned. Herv.

adres: Wijk D 169; op de Brink te Heino

1882-1886 Zwollerkerspel, Voorst 57

1886-1897 Heino, Veldhoekerweg 7

1897-1931 Heino, Dorpsstraat 99

1e huwelijk: 25 november 1875 te Heino met **Fennigje Blankvoort**, geboren omstreeks 1843 te Dalfsen, overleden 30 januari 1883 te Zwollerkerspel. Dochter van Marten Blankvoort en Asselina van der Vegt.

2e huwelijk: 13 januari 1887 te Heino met **Gerrigje Meijer**, geboren 13 januari 1857 te Zwollerkerspel, overleden 7 januari 1897 te Heino. Dochter van Derk Meijer en Hendrikje Berends.

kinderen:

1. **Lambert Jan**

geboren 29 december 1876 te Heino, wijk D 169

overleden 7 maart 1919 te Heino, wijk A, oud 42 jaar

ongehuwd; kleermaker

2. **Fredrik**

geboren 2 juni 1879 te Heino, wijk D 169

overleden 29 augustus 1881 te Heino, wijk D 169, oud 2 jaar

3. **Hendrik Jan**

geboren 7 januari 1881 te Heino

boerenknecht in Haerst

vertrekt in 1902 naar Nieuwleusen

4. **Gerrigje**

geboren 26 september 1886 te Zwolle

gehuwd 2 juli 1914 te Heino met Hermanus Horselenberg

5. **Frederik**

geboren 28 september 1887 te Heino, wijk Lenthe

overleden 15 november 1888 te Heino, wijk Lenthe, oud 13 maanden

Het huis aan de Dorpsstraat 99, afgebroken op 14 april 1958.

Laatste bewoners: de familie Benter.

6. **Hendrikje**

geboren 20 maart 1889 te Heino, wijk Lenthe

overleden 16 oktober 1891 te Heino, wijk Lenthe, oud 2 ½ jaar

7. **Dirkje**

geboren 31 juli 1890 te Heino, wijk Lenthe

overleden 3 april 1892 te Heino, wijk Lenthe, oud 20 maanden

8. **Frederik**

geboren 15 september 1891 te Heino, wijk Lenthe

vertrekt in 1909 naar Brummen

9. **Hendrikus**

geboren 5 oktober 1895 te Heino, wijk Lenthe

overleden 22 mei 1896 te Heino, wijk Lenthe, oud 7 maanden

10 **Hendrikje**

geboren 6 januari 1897 te Heino, wijk Lenthe

vertrekt 1 maart 1897 naar Zwollerkerspel

Geraadpleegde bronnen:

Gemeentearchief Heino - Bevolkingsregisters en Burgerlijke stand

Gemeentearchief Zwolle - Bevolkingsregisters en Burgerlijke stand van Zwolle en Zwollerkerspel

RECTIFICATIE

Sprekende foto's (18) in "Omheining", nummer 4 van december 1991. bladzijde 86 - 2e kolom. nr. 3 Martinus Johannes - geen nakomelingen. Dit moet zijn 4 kinderen; 3 zonen en 1 dochter.

In ons vorig artikel schreven we over de aanleg van de weg naar Wijhe, waarover in Heino nogal wat te doen is geweest. In Wijhe was men blijkbaar enthousiaster over de wegaanleg, waaromtrent hier een aantal bijzonderheden.

Allereerst een brief van notaris Leffers te Wijhe aan de burgemeester van Heino.

Wijhe, 4 Aug. 1876.

Geachte Heer Burgemeester.

Er hebben zich vele ingezetenen vereenigd om den Generaal Baron v. Knobelsdorff als bewijs van erkentelijkheid voor zijne ruime gift voor den Straatweg Wijhe - Heino, aanstaanden Maandag op feestelijke wijze van het huis de Gelder over den nieuwen weg naar zijn buitengoed het Nijenhuis te geleiden.

Eene eerewacht te paard van ruim 50 belangstellenden heeft zich reeds gevormd.

Uit bijna algemeene bijdragen zullen kosten van muziek en versieringen bestreden worden. Nu vond men het wel eigenaardig dat de Raden der beide gemeenten of de commissiën voor den weg uit die Raden aan den optocht, hetzij geheel of gedeeltelijk, deelnamen en heb ik op mij genomen U.E. hiervan kennis te geven, even als zulks ook aan den Heer Burgemeester alhier is geschied. Men denkt tussen 2½ en 3 uur van de Gelder afterrijden.

Gaarne vernam ik spoedig van U.E. wat Heino in deze denkt te doen.

Hoogachtend heb ik de eer te zijn

UEDWDr.

Leffers, Nots.

Vervolgens een bericht uit de Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant van dinsdag 8 augustus 1876:

Wijhe 7 Augustus.

Heden wordt alhier feest gevierd. De generaal baron van Knobelsdorff, die indertijd f 9.000,-

geschonken heeft voor den straatweg Wijhe-Heino, zal door een eerewacht naar zijn buitengoed "Het Nijenhuis" worden geleid. Voor dit doel is door de ingezetenen dezer gemeente ruim f 200,- bijeengebragt. Ruim 50 versierde ruiters zullen aan de optocht deelnemen, die opgeluisterd zal worden door de muziek der Zwolsche Schutterij. De leden van den Raad van Wijhe en Heino zullen in rijtuig den stoet volgen en heden avond van 7-12 uur zal de muziek zich in 't Koffiehuis "de Brabantsche wagen" doen horen waar ieder vrijen toegang heeft. Overal wapperen de vlaggen en op een paar plaatsen zijn eerebogen opgericht.

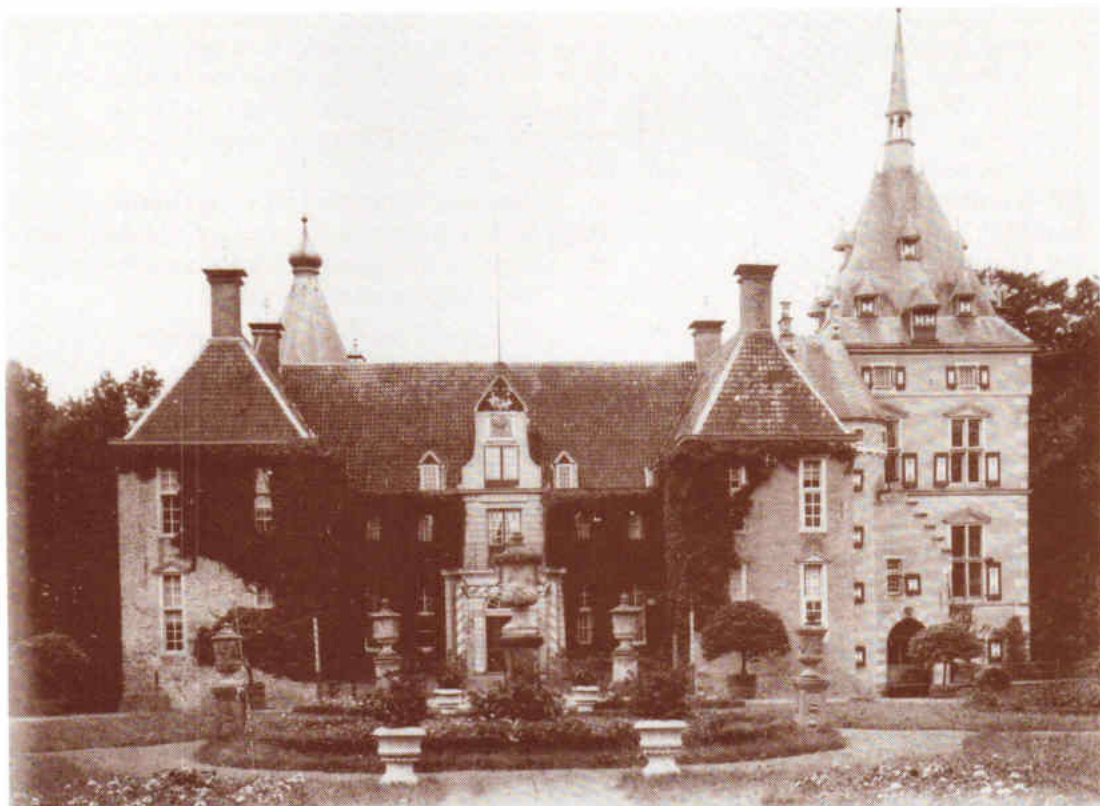
Uit een brief van 23 augustus 1876 aan de burgemeester van Heino blijkt, dat de veldwachter van Heino van het feestcomité in Wijhe f 1.50 krijgt en van Generaal van Knobelsdorff f 2.-. Het bedrag zal per postwissel worden overgemaakt. Onderaan de brief staat:

N.B.: De kosten van 5½ cent voor de postwissel enz. trek ik er af zoodat het blijft f 3.44 ½.

Tenslotte laten we hier volgen de intekenlijst, waaruit opnieuw blijkt, dat velen een aanzienlijk bedrag over hadden voor de aanleg van deze weg.

Lijst van deelname tot het daarstellen van een Straat of Klinkerweg vrij van tol van Wijhe naar Heino waartoe de Heer Generaal Baron van Knobelsdorff te Berlijn f 8000.- schenkt en bovendien nog f 1000.- wil geven mits van particuliere belanghebbenden wordt bijgedragen f 7000.-.

Men hoopt van de provincie eene Subsidie te krijgen van 30 percent van de totale kosten, terwijl het dan ontbrekende en de Kosten van onderhoud, door de gemeente Wijhe voor ⅔ en door de gemeente Heino voor ⅓ zullen worden gedragen.

"Het Nijenhuis", indertijd bewoond door Baron van Knobelsdorff, aan de weg van Heino naar Wijhe. Foto uit 1907.

In de kantlijn van de lijst staat n.b. "de subsidie van de provincie is reeds toegestaan".

<i>Namen der deelnemers</i>	<i>Bedrag der bijdrage</i>
-----------------------------	----------------------------

Generaal	
Baron van Knobelsdorff	f 1000.-
Th. Nijenberg	f 500.-
A. Nijenberg	f 600.-
A. Nijenberg	f 1000.-
B. Hengeveld	f 100.-
A. van Dijk	f 125.-
H. ten Hove	f 125.-
H. Tichelhoff	f 50.-
F. Lozeman	f 50.-
J. Ogink	f 25.-
I. Eilander	f 25.-
G. Pothof	f 75.-
A. Nieuwenhuis	f 30.-

C. Schaasberg	f 40.-
J.W. Hartkamp	f 50.-
I. van Ittersum	f 25.-
van Houten	f 100.-
H. Zonnenberg	f 50.-
G. ten Broeke	f 50.-
A. Dijk	f 75.-
W. Rakhorst	f 25.-
G.J. Kloosterman	f 25.-
G. Rakhorst	f 200.-
L. Marsman	f 250.-
G. van Merle	f 100.-
wed. H. Horsman	f 30.-
A.T. van Schooten	f 15.-
G. Elshof	f 15.-
F. Kattenbeld	f 15.-
L. Lozeman	f 10.-
G. Bergman	f 10.-
J.W. Kroes	f 15.-
I. Huisman	f 5.-
Anton v.d. Molen	f 25.-

G. Kappert.....	f	5.-
G. Steenhorst.....	f	10.-
A. van der Veldering	f	5.-
G.J. Boerdijk.....	f	5.-
G.J.J. van der Molen	f	40.-
G.J. van Ittersum	f	25.-
Jacobson	f	25.-
D.W. Maas.....	f	25.-
Baron van Ittersum	f	1000.-
Geding van Berkhout	f	100.-

f 6075.-

Daaronder staat nog "buurschap Wechterholt F" zonder vermelding van een bedrag. We zullen maar aannemen, dat de f 7000.- er wel gekomen zijn, zoals Van Knobelsdorff had bedongen.

Hiermee sluiten we de beschrijving van de aanleg van de weg Heino-Wijhe af. In een volgend artikel besteden we aandacht aan de kunstweg Windesheim-Heino.

Bron: Archief gemeente Heino

Foto: Archief "Omheining"

Heino en de familie Van Langen

Henk van der Veen sr.

In ons dorp zijn nog twee tastbare, markante herinneringen aan deze voor Heino zo belangrijke familie aanwezig, nl. het Meistershuus, de Haarstraat 1, waar nu het gezin Schottert woont en de Henricus van Langen-straat op de Kampen. In dit artikel zal over enkele Van Langens iets meer worden verteld.

Aanleiding daartoe is het contact dat mevrouw E. Goossens-van Langen te Schijndel met OMHEINING legde. Ze vertelt daarover het volgende:

"Zo'n anderhalf jaar geleden ben ik begonnen met iets, wat ik al heel lang van plan was, nl. het speuren naar mijn voorouders. Mijn grootouders van vaders kant heb ik nooit gekend, die zijn allebei jong gestorven. Ik wist alleen, dat mijn grootvader in Zundert geboren was en daarom had ik zo'n idee, dat ik met mijn onderzoek ergens in België uit zou komen. Maar niets bleek minder waar. Integendeel, voorzover ik tot nu toe weet woonden de Van Langen al eeuwenlang in Nederland en met name in Overijssel. Op een dag zocht ik een postcodenummer in 's-Hertogenbosch en toevallig viel het boek open bij Heino. Plotseling zag ik tot mijn stomme verbazing dat er daar een Van Langen-straat is. Meteen heb ik het gemeentehuis in Heino voor inlichtingen gebeld, maar men verwees mij naar de heemkundevereniging. Tijdens een vakantie in Lemele - we zochten een plekje in de buurt van Heino! - heb ik niet alleen enkele bezoeken gebracht aan het Rijksarchief te Zwolle, maar ook ten huize van mevrouw Pruim kennis gemaakt met de Vereniging voor Heemkunde".

In Heino zijn de Van Langens een zeer bekend schoolmeestersgeslacht. Zoals de lezer weet waren schoolmeesters in vroeger eeuwen tevens koster (custos), voorzanger en dikwijls ook klokluiden en doodgraver.

De oude doop-, trouw- en begraafregisters, waarvan onze vereniging kopieën bezit, verstreken een aantal gegevens, waaruit hier een greep wordt gedaan.

Op 19 mei 1695 wordt in de N.H. kerk te Heino gedoopt: Geertruid, dochter van Hendrick van Langen, custos. De naam van de moeder wordt hier niet vermeld, maar uit latere aantekeningen valt op te maken, dat ze Elisabeth Freriks heette. In de daaropvolgende jaren worden uit dit huwelijk nog een aantal kinderen geboren. Een van hen was Wilhelmus, gedoopt 24 april 1699. Hij werd op 21 november 1724 tot koster aangesteld 1) en heeft omstreeks 1760 het ambt van Verwalter Scholtus van Heino bekleed. Hij was gehuwd met Esselina van Marle, ook wel Asselina Hendrix genoemd. Het begraafregister vermeldt het overlijden van Wilhelmus van Langen "woonach-

Het Meistershuus anno 1992

tig hier in de kosterij en hier begraven in de kerke" op 15 augustus 1791. Hij werd dus 92 jaar.

Uit hun huwelijk werden acht kinderen geboren. Hieronder meer over zijn drie zoons: I Henricus, II Jan Thijs en III Lubbertus.

I Henricus van Langen, gedoopt 12 juli 1739.

Hij trouwde op 16 februari 1777 met Alieda Wiegman uit Zwolle. In 1794 werd hij benoemd tot schout van Heino als opvolger van Joan Bannier 2). Naar hen en naar nog een aantal voorgangers in dit ambt zijn op De Kampen straten genoemd. Henricus van Langen werd als schout opgevolgd door Anthony Klomp, die in de Franse tijd de titel van maire voerde en daarna Heino's eerste burgemeester werd.

Uit het huwelijk van Henricus van Langen en Alieda Wiegman werden vier zoons en vier dochters geboren: Wilhelmus (1778), Hendrina (1780), Assien (1782), Asseliena (1783), Remmelt Jan (1785), Johannes (1786), Johanna (1788) en Joanna Elizabeth (1789). De

zoons Assien en Johannes, alsook de dochters Johanna en Joanna Elizabeth overleden reeds in hun geboortjaar. Het begraafboek vermeldt opnieuw "hier begraven in de kerke". Toen Henricus van Langen nog maar kort het ambt van schout bekleedde vonden er op staatkundig gebied ingrijpende veranderingen plaats. In 1795 nl. vielen de Fransen ons land binnen. Zij maakten een einde aan de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden, waarin prins van Oranje, op enkele onderbrekingen na, het stadhouderschap hadden bekleed. Van hen was Willem V de laatste, hij vertrok naar Engeland. Ons land kreeg de naam van Bataafse Republiek (1795 - 1806). Ook de Heino'se schout had zich aan de nieuwe machthebbers te onderwerpen en hun bevelen op te volgen. De Franse bezetters voerden de bekende leuze "Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap", met o.m. als uitvloeisel daarvan, dat men elkaar met de voor iedereen gelijke naam van "burger" diende aan te spreken. De beantwoording van een brief, door de schout van de nieuwe regering in Den Haag ontvangen, geeft van een en ander een duidelijke

lijk beeld en past bovendien geheel in dit artikel. Het antwoord van Henricus van Langen volgt hier dan ook in zijn geheel. 3).

VRIJHEID - GELIJKHEID - BROEDERSCHAP

*De Scholtus van Heino in het Departement van den Ouden IJssel aan Den Agent van Nationale Opvoeding der Bataafschen Republieq.
BURGER,*

Ter voldoening van U Missive van den 11 Febr. l.l. heeft de Ondergetekende de Eere hier mede te berigten,

Dat hier in 't Carspel Heino niets anders is dan eenen School; waar in den Jeugd word onderwezen in Leezen, Schrijven en Rekenen; genietende de Schoolmeester J.T. van Langen, oud 50 Jaar, daarvoor uit de Geestelijke goederen 's Jaarlijks vijftig gulden, de Leerlingen door malkanderen 's Jaars gerekent, zouden ongeveer dertig ten getale uit maken, die ijder 's weeks een Stuiver aan den Schoolmeester betalen.

De Schoolmeester wordt aangesteld en geëxamineert naar den Schoolorder, gearresteerd den 5 April 1666, en gerenoveert en geamplieerd den 20 July 1706, en Nadere Amplicatie van den 12 April 1722 agter ter Landregt gedrukt folio 99 en 106. De School en het Schoolhuis behooren hier Plaatselijk. Waar mede aan U intentien voldaan te hebben Blijken van heil wensch

Uw Mede Burger
(w.g.) H. van Langen

Heino den
4 April 1799

Henricus van Langen, die gedurende een twaalfstal jaren het ambt van schout bekleedde, overleed te Heino op 2 juni 1824 op de leeftijd van 84 jaar.

II Jan Thijs van Langen, gedoopt 20 juli 1749

In 1787 werd hij aangesteld tot "adjunct-coster en schoolmeester", blijkbaar ter assistentie van zijn oude vader Wilhelmus. In 1791 werd hij "bij zijn vaarders dood effectieve schoolmeester en custos" 4)

Hij heeft gewoond en ook school gehouden in het reeds genoemde Meistershuus aan de toenmalige Bakenbeldsteeg.

Op 10 augustus 1793 huwde hij met Janna Westerkamp, "dogter van Jan Hendriks en Willemiene Gerrit Jans op het Westerkamp an de Oude Wetering onder Wijhe". Uit hun huwelijk werden vier kinderen geboren, nl. Wilhelmus (1794), Janna (1795), Assien (1799) en Willemiena (1804). Op 4 mei 1811 werd hij wegens hoge leeftijd (hoewel nog maar 61 jaar oud) als schoolmeester ontslagen, niet als koster en doodgraver. Deze laatste functie bekleedde hij nog tot 30 maart 1828, toen hij als zodanig werd opgevolgd door zijn zoon Assien. Vermeldenswaard is, dat deze bij zijn huwelijk als beroep had opgegeven: organist van de Hervormde gemeente. De functie van voorzanger was toen dus reeds komen te vervallen.

Jan Thijs van Langen was, voorzover bekend de derde, maar in elk geval de laatste Heinose schoolmeester uit dit geslacht. Na het beëindigen van zijn schoolmeestersloopbaan bleef hij wel in het Meistershuus wonen. Er was overigens in 1810 juist daartegenover aan de Bakenbeldsteeg (nu: de Haarstraat) het eerste echte Heinose schoolgebouw verzezen, dat dienst heeft gedaan tot 1837.

In 1811, toen Van Langens opvolger Arent Haverkamp aantrad, ontstond er een geschil tussen de kerkvoogdij en het gemeentebestuur over het bewonen van het Meistershuus. De gemeente, die wilde dat Haverkamp daarin kwam te wonen, trok tenslotte aan het kortste eind. Wel moest de familie Van Langen haar "eigendommelijk" huis beschikbaar stellen als woning voor Haverkamp. 5)

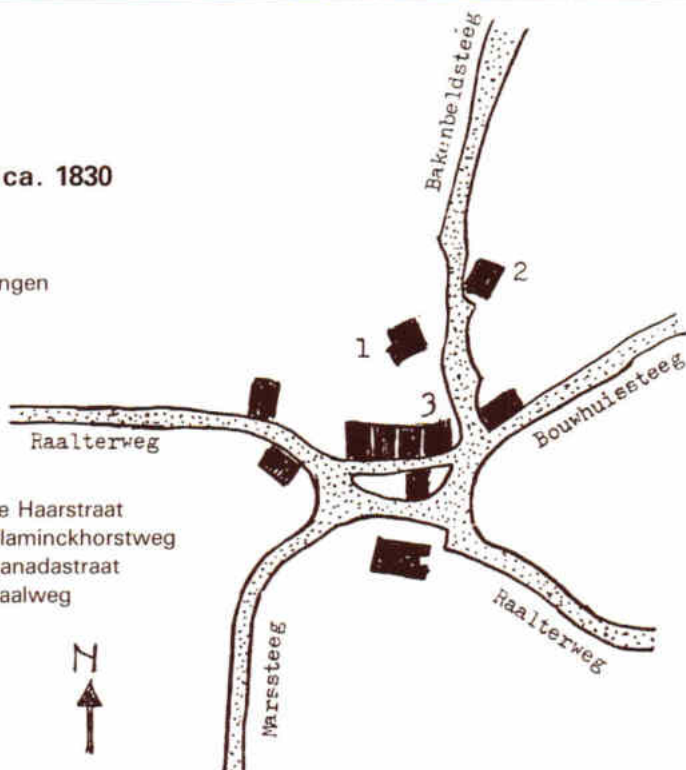
Bieleman geeft aan de hand van de Oorspronkelijk Aanwijzende Tafel bij de eerste kadastrale minuutplannen op een kaartje de situering weer van een aantal woningen aan de huidige Canadastraat. 6) Een gedeelte daarvan, en wel de z.g. Sikkenbrink, is hier overgenomen. Schoolmeester Haverkamp, die in functie was van 1811 tot 1828, zal dus hebben gewoond in pand no. 3.

Jan Thijs van Langen overleed op 13 januari 1828.

De Sikkenbrink ca. 1830

1. Meistershuus
2. schoolgebouw
3. wed. J.Th. van Langen

Bakenbeldsteeg = de Haarstraat
 Bouwhuissteeg = Vlamincckhorstweg
 Raalterweg = Canadastraat
 Marssteeg = Paalweg

Vele Van Langens hebben tot aan het begin van onze eeuw in Heino gewoond, andere zijn naar elders vertrokken. Het valt buiten het bestek van dit artikel om de volledige genealogie te vermelden; namen en enige bijzonderheden van een aantal van hen volgen hier.

- **Wilhelmus** (1778 - 1851), oudste zoon van Henricus van Langen, de schout, was deurwaarder bij het kantongerecht te Raalte. Hij was gehuwd met Elisabeth Tribart, uit Deventer afkomstig.

- Hun zoon **Henricus Albertus** (geboren 1809) nam in 1831 deel aan de Tiendaagse Veldtocht tegen de Belgen.

- **Wilhelmus** (1794 - 1852), een zoon van schoolmeester Jan Thijs van Langen was timmerman te Heino en gehuwd met Hendrika Slotman, "geboren in de boerschap Lenthe, thans gemeente Heino, dogter van wijlen Willem Slotman (bevoren Gerrits) en Derkien Henricus."

- Hun zoon **Derk** (geboren 1834), schoenmaker te Heino, was van 1873 tot 1879 tolpachter van de tol aan de Molenweg. 7)

- **Assien** (1799 - 1864), zoon van schoolmeester Jan Thijs van Langen, was zoals reeds gemeld doodgraver en ook organist in de Hervormde kerk, tevens "doende boerenwerk". Hij was gehuwd met Harmiene Eisink.

- Hun zoon **Jan Thijs** (geboren 1856) was smid en woonde in Zwollerkerspel.

III Lubbertus van Langen,
 gedoopt 4 februari 1853

Voor de hierna volgende beschrijving van deze tak wordt geput uit de gegevens welke door mevr. Goossens-van Langen te Schijndel werden aangereikt. Zij stamt nl. af van Lubbertus, een tak die in rechte lijn gevolgd zal worden, aangezien het ook hier niet in de bedoeling ligt de volledige genealogie te geven.

Lubbertus was de jongste zoon van koster-

onderwijzer Wilhelmus van Langen en Asseline (ook: Arselina) van Marle. Hij werd schoenmaker te Kampen, waar hij op 11 mei 1794 huwde met Petronella Westerhuis. Uit hun huwelijk werden zeven kinderen geboren: Wilhelmus (1795), Rutger (1797), Assien (1801), Johanna (1804), Hendrikus (1805), Peter (1807) en Hendrika (1811).

De oudste zoon, Wilhelmus, gedoopt 22 februari 1795, trouwde te Groningen op 9 april 1820 met Maria Ouds, afkomstig uit Deventer.

Zijn ouders, die de huwelijksvoltrekking niet bijwoonden, verklaarden bij notarieel consent hun toestemming te geven tot dat huwelijk. 8) Een interessante passage daaruit:

*"Waarvan acte gepasseerd te Kampen ten huize van Lubbertus van Langen den veertien-
den Maart agttienhonderd twintig in tegen-
woordigheid der getuigen Wouter Lammers,
Roededrager en Daniël Boterenbrood, Roede-
drager, beiden wonende te Kampen."*

Een roedendrager was een gerechtsbode, die als zinnebeeld van gezag een roede droeg. Hij kan ook kerkwachter zijn geweest. 9)

Bij het huwelijk van Wilhelmus van Langen staat als zijn beroep opgegeven "gepensioneerd soldaat". Er werden twee zoons geboren, nl. Lambertus (1820) en Hendrik (1823), beiden te Groningen. Wilhelmus was toen als grensjager gestationeerd te Weerselo.

Lambertus, geboren 3 september 1820, trad later in de voetsporen van zijn vader, hij werd nl. grenscommies met als standplaats Zundert (N.B.). Op 24 april 1854 trouwde hij te Wiesen met Anna van Nunen. De bruid was Rooms-Katholiek en hun kinderen werden in die kerk gedoopt. Hierin ligt de verklaring van de overgang van deze tak der Van Langens naar het Katholieke geloof.

Uit dit huwelijk werden zeven kinderen geboren: Maria (1851), Johanna (1855), Jacoba (1856), Wilhelmus (1858), Johannes Lambertus (1861), Johannes Baptist (1864) en Theodorus (1867). Vader Lambertus veranderde van beroep, hij werd onderwijzer, het vak van zijn overgrootvader (!)

De jongste zoon, Theodorus, geboren 6 april 1867 en gehuwd met Elisabeth van Hoorn, was procuratiehouder te 's-Hertogenbosch. Ze kregen zes kinderen, nl. Lambertus (1900), Johannes (1902), Anna (1903), Hendrikus (1908), Hubertus (1909) en Theodorus (1913). De tweede zoon, Johannes, geboren 31 januari 1902, was gehuwd met Antoinette Mahieu en van beroep belastingambtenaar te 's-Hertogenbosch. Uit dit huwelijk werden vier kinderen geboren:

1. Elisabeth, geboren 4 juli 1933, gehuwd met A. Goossens. Zij woont te Schijndel, was verpleegster van beroep en verzamelde de hier gebruikte gegevens van deze familie-tak.

2. Adrianus, geboren 1934, gemeentesecretaris te Rosmalen.
3. Theodorus, geboren 1936, leraar Engels te Rosmalen.
4. Allegonda, geboren 1938, hoofd kleuterschool te 's-Hertogenbosch.

In de familie van mevrouw Goossens is een brief bewaard gebleven in 1905 geschreven door ene H. van Langen te 's-Gravenhage, gericht aan haar grootvader.

De schrijver vermeldt daarin een aantal interessante bijzonderheden aangaande de Van Langens. Ze zouden leenheer zijn geweest van de bisschop van Utrecht, een telg burgemeester van Kampen (ca. 1650) en afgevaardigde in de Staten-Generaal; er zou sprake zijn van een wapen en een helmteken; bij de Kerkhervorming zou de familie deels Protestant zijn geworden, enz. Al met al zaken, die het zeer de moeite waard maken zich verder in deze belangwekkende familie te verdiepen, hetgeen mevrouw Goossens dan ook zeer zeker van plan is te doen. Wat Heino betreft hopen we daaraan een steentje te hebben bijgedragen.

Bronnen:

- 1) Rientjes, *Uit de geschiedenis van de marke en schoutampt van Heino*, blz. 36
- 2) *Idem*, blz. 32
- 3) Algemeen Rijksarchief Den Haag, 2e afdeling, ministerie van Binnenlandse Zaken 1795 - 1813. Ingekomen en afschriften van uitgaande brieven, inventarisnr. 293
- 4) Rientjes (zie boven), blz. 36
- 5) "Omheining", juni 1982, blz. 50
- 6) Bieleman, *Heino een geschiedenis van mens en plaats*, blz. 52 en 53
- 7) "Omheining", december 1990, blz. 90
- 8) RA Groningen, archief notaris Augier te Kampen, nr. 761
- 9) Verdam, *Middelnederlandsch Handwoordenboek. Genealogische gegevens uit het archief der gemeente Heino (burgerlijke stand en bevolkingsregister) en uit het archief van Omheining DTB-registers*

Een foto van de R.K. Gemengde Zangvereniging "Internos", die inmiddels is opgeheven.
Wie weet waar en wanneer deze foto genomen is?
Wie kent nog de namen van deze personen?
Gaarne weer uw reactie schriftelijk of telefonisch naar bovenstaand adres.

WIE WAS WIE?

Deze keer weinig reacties op de foto geplaatst in nummer 4 december 1991.

Mevr. A. Jonkman-Ruitenberg was de enige die reageerde en nog enkele personen herkende. De foto zou zijn genomen met de bevrijdingsfeesten bij de splitsing Zwolseweg Molenweg, waar nu de mini-rotonde is.

De derde dame rechts op de foto bij de ereboog is Gerritje Jonkman, de heer die daarachter staat Bats Kolk. De dame aan de linkerkant, met de handen in elkaar zou Mina Kolk zijn.

Onze hartelijke dank aan mevr. A. Jonkman-Ruitenberg voor haar reactie.

Dan nog een reactie van dhr. W. Dekker Sr. op de foto in nummer 3 van september 1991. Dhr. Dekker meent op deze foto in de man met de pijp in de mond, toch de heer H. Bijsterbosch van de Hagenweg te herkennen en niet B.J. van Lenthe.

VERENIGINGSAKTIVITEITEN

- De wandeling op tweede kerstdag was weer een groot succes. Ruim 500 personen wandelden de tocht.
Inmiddels is de paaswandeling al weer in voorbereiding, evenals de dauwtrapfietstocht op Hemelvaartsdag.
- Op 28 januari 1922 hield mevrouw M.H. de Vrieze van de Landinrichtingsdienst te Zwolle in café-restaurant "Marktzicht" een lezing. Ze vertoonde de film "Alles wisselt" en met behulp van een overheadprojektor gaf ze uitleg wat landinrichting eigenlijk inhoudt. Verder liet ze dia's zien over de ruilverkavelingen "Salland-West" en "Raarhoek-Veldhoek". Plm. 80 leden woonden de lezing bij.
- In september a.s. verschijnt er een themanummer over de Oude Born aan de Nieuwe Wetering, samengesteld door ons lid de heer G.A. Hutten, wonende te Kesteren. Hij zal eveneens de thema-avond in september over dit onderwerp verzorgen.
- In 1993 zal de werkgroep Natuur en Milieu voor een themanummer zorgen.
- Verder zijn er een aantal leden bezig met de voorbereiding van het fotoboek "Kiek toch es" II. Het fotoboek "Kiek toch es" I is nog steeds te koop en de prijs ervan bedraagt f 24,75.
- Van het boek "Heino, in crisisjaren en oorlogstijd", verschenen in 1985, zijn eveneens nog exemplaren te koop à f 17,75.
- Het boekje "Tien jaar Omheining, een bloemlezing" is ook nog te verkrijgen. De prijs ervan bedraagt f 7,50. Nieuwe leden, donateurs en abonnees ontvangen het als welkomstgeschenk.
- En niet te vergeten de verjaardagkalender. Een kalender met prachtige pentekeningen van ons oud lid de heer W. Witteveen, die daarvoor onderwerpen koos uit de directe omgeving van Heino. Voor de prijs van f 9,75 een schitterend geschenk.

SCHENKINGEN

- * Van de heer H. Baarslag te Meppel de kwartierstaat Baarslag en een groot aantal negatieven van foto's gemaakt te Heino in de periode 1938-1948.
- * Van mevrouw A.H. Melenboer-van Meerveld te Heino een oude schoolfoto.
- * Van mevrouw E.W. Middag-Brinkman te Lierderholthuis een massieve oorlogsfietsband en een winterkap voor een paardehoofd.
- * Van de heer L.J. Nijman te Heino een oud bundeltje ontspanningslectuur.
- * Van de heer W.A.J. Oosterkamp te Heino alle krante-artikelen uit de Zwolsche Courant over Heino, de jaren 1964 en 1965 betreffende.
- * Van de heer G. v.d. Vechte te Heino een kopie van een geleverde offerte door Van Dam's Houtindustrie.
- * Van de heer F. Verheijden kranteknipsels en foto's uit de periode dat zijn vader burgemeester van Heino was.
- * Van de deelnemers aan de dialektcursus een wandtegeltje 12 ½ jaar Vloedgraven, een oude schroevendoos en twee metalen vorkjes voor een gaffel.
- * Van Heino Krause diverse voorwerpen voor onze tentoonstellingswandkast.
- * Van Heleco in bruikleen, archiefbescheiden, jaarverslagen, een groot aantal foto's al of niet ingelijst, een groot aantal negatieven, een zakkenklem, een transportfiets, metalen kaartenbakken, etc. etc.

Alle gevers weer onze hartelijke dank.

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

G.C. Stapel,
de Cingel 15, 8141 BV Heino

J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman,
van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle
- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

G.W.M. Hollak,
Herenbrinksweg 3A, 8144 RC Lierderholthuis

H.J.J. Hoppen,
Marktstraat 14, 8141 GC Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid:

Contactpersoon: J. Freriks
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon:
G.H.M. ten Berge-Elferink
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorinus, De Haarstraat 25,
8141 EW Heino

F. Hageman - Zielman, Vlamincckhorstweg 28,
8141 GG Heino (vormgeving)

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

A. van de Wetering, de Haarstraat 33,
8141 EW Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino
12e jaargang - nummer 2 - juni 1992

INHOUDSOPGAVE

blz. 30	Stegen en wegen (8) - C.D. Compaan en D. van de Klippe De kunstweg Windesheim-Heino
blz. 34	Kwartierstatenboek
blz. 35	Heino en de familie Van Langen - W. Schmitz Een aanvulling
blz. 36	Rectificatie
blz. 37	Annette Passtoors, de eerste vrouwelijke katholieke wethouder - mr. Caspar van Heel
blz. 40	Sprekende foto's (20) - J.K. Pruim-Reinders
blz. 42	Uit een oorlogsdagboek - ir. J.H. Baarslag
blz. 45	Uut de olde deuze: Klokke luun - T. van Tijen-Baurichter
blz. 46	Jubileumboek
blz. 47	Wie is wie? - M.H. Stavorinus
blz. 50	Wule zekt det zo (4) - Henk van der Veen sr.
blz. 50	Genealogie Zomer
blz. 51	Van de bestuurstafel

STEGEN EN WEGEN IN HEINO (8)

C. D. Compaan en D. van de Klippe

In twee artikelen willen wij iets vertellen over de aanleg van de kunstweg Windesheim-Heino. In het hier volgende eerste deel bespreken wij de oprichting van een maatschappij, die zich dat ten doel stelt, alsmede bestek en voorwaarden. Wij beginnen met een notariële akte.

Op 27 juni 1865 compareerden voor ons, Rudolph Spitsen, notaris residerende in Heino: 1e burgemeester G.J.G. de Vidal de St. Germain;

2e Henri Baron de Vos van Steenwijk, oud ritmeester der Kavallerie, thans zonder beroep, wonende op den huize "de Kolkhof" in de gemeente Zwollerkerspel;

3e Herman van Sonsbeeck, oud Minister van Buitenlandsche Zaken, thans zonder beroep, wonende op den huize "den Alerdinck" onder Heino;

4e Johannes Koster van Houten, rustend predikant, zonder beroep, wonende te Zwolle;

5e Hendrikus Nicolaas Osse, kandidaat Notaris, wonende te Heino, als gemachtigde van:

1e Vrouwe Geertruida Hillegonda Zebenden, weduwe van de Heer Meester Lambertus Johannes Rietberg, zonder beroep, wonende te Zwolle;

2e Meester Epimochus Jacobus Ignatius van Sonsbeeck, advocaat te Zwolle;

3e Honoré Antoon Dorus Idsert Baron van Haersolte van Zuthem, ontvanger der Gemeente Zwollerkerspel;

4e Meester Albertus van Naamen van Eemnes, advocaat en schoolopziener;

5e Jacobus Reirus, rentenier, allen wonende te Zwolle.

(N.B. De getekende machtigingen zijn bij de notariële acte gevoegd.)

6e Hendrik Dijsselhof, van beroep landbouwer, wonende onder Herxen, gemeente Wijhe;

7e Albert Nijenberg, landbouwer, wonende te Wijhe, ----

te kennen gevende dat zij comparanten onder nader te erlangen Koninklijke bewilliging zoo over zichzelf als voor hunne lastgevers met elkander zijn overeengekomen eene maatschappij op te rigten tot het aanleggen en onderhouden van eenen Kunstweg uitgaande van den Straatweg van Zwolle op het Kerkdorp Wijhe bij de Kolkbrug door de Zuthemerbroek voorts tusschen de polders van Sekdoorn en Lierderbroek over de zoogenaamden Horstmansdijk verder over de Nieuwe Wetering en vandaar tusschen de landgoederen den Alerdinck en de Kolk en eindelijk vandaar met twee takken eenerzijds den Zandsteeg tot aan den straatweg van Zwolle op Almelo en anderzijds langs de Nieuwe Wetering tot aan de Tutersbrug liggende over de wetering van waar een harde weg ligt tot aan het Kerkdorp Heino, welke maatschappij zal worden beheerst door de bepalingen van het Wetboek van Koophandel op de naamloze vennootschappen en wel onder de volgende bepalingen:

En dan volgen er 41 artikelen, die wij u niet allemaal zullen voorschotelen; we nemen alleen de belangrijkste.

art. 1.

De maatschappij zal den naam voeren van Maatschappij tot den Kunstweg Windesheim-Heino.

art. 2.

De zetel der maatschappij zal gevestigd zijn ter plaatse waar de voorzitter des bestuurs woont die woonachtig zal moeten zijn in de gemeente Heino, Zwolle of Zwollerkerspel.

art. 3.

De Maatschappij wordt aangegaan voor 50 jaar te rekenen vanaf de Koninklijke goedkeuring tot de aanleg van de weg.

art. 4.

De weg van de Maatschappij sluit aan aan de door de gemeente Heino aangelegde Kunstweg ter zijde van het Landgoed het Rozendaal

tot aan het Kerkdorp Heino, van welke weg de Maatschappij het onderhoud tegen billijke vergoeding van de gemeente Heino zal trachten over te nemen alles onder behoorlijke tolheffing; en zullen de twee voornoemde zijtakken der weg ten allen tijde gelijkelijk met den zelfden tol worden bezwaard of wel beiden daarvan ontheven.

art. 5.

Er worden aandelen uitgegeven van 500 gulden.

Gemeente Heino	5
E.F. Baron de Vos van Steenwijk	10
Henri Baron de Vos van Steenwijk	10
Herman van Sonsbeeck	7
J. Koster van Houten	5
Baron van Haersolte	5
Naamen van Eemnes	2½
E.J.J. van Sonsbeeck	1
H.N. van Osse	1
H. Dijsselhof	½
A. Nijenberg	½
Mr. P.W.H. van Sonsbeeck	½
Revijs	½
Mevr. G.H. Zebensen, weduwe Rietberg	½

49.-

49 aandelen van f 500,- = f 24.500.

Verder zal subsidie van de Provincie Overijssel en van de betrokken burgerlijke gemeenten en bijzondere personen worden gevraagd.

art. 7.

De aandelen worden genummerd van 1 tot en met 49. Halve aandelen worden hetzelfde genummerd doch ½A en ½B. De aandelen staan op naam en worden door de voorzitter, penningmeester en secretaris getekend.

art. 13.

Er zijn 3 commissarissen te weten:
Henri Baron de Vos van Steenwijk.
Mr. Herman van Sonsbeeck.
Johannes Koster van Houten.

art. 19.

Het bestuur maakt de vereiste schikkingen tot aankoop van grond, de aanbesteding, benoeming der ambtenaren der maatschappij en de nodige tolgaarders.

art. 20.

Op alle vergaderingen van het bestuur zal bij meerderheid van persoonlijke stemmen worden beslist.

Het bestek van de weg is een met de hand geschreven boekje met zwarte omslag, 10½ cm breed en 16½ cm hoog, voorzien van een etiket met het opschrift "Bestek der Kunstweg van Windesheim-Heino". Het bevat 40 bladzijden met 29 artikelen. Ook nu zullen wij die niet alle opsommen. Bij het lezen hadden wij dikwijls een woordenboek nodig. Wij vragen ons wel af, of iedere aannemer die op het werk inschreef inderdaad zo'n boekje kreeg. (zie afbeeldingen).

*Bestek
en
Voorwaarden,
waarnaar Heeren Comm.
missarissen over den aan-
leg van een Kunstweg
van Windesheim naar
Heino, voornemens zijn
aan de besteden, het maken
van de hierna op te geven
werkzaamheden.*

Bestek en Voorwaarden

waarnaar Heeren Commissarissen over den aanleg van een Kunstweg van Windesheim naar Heino, voornemens zijn aan te besteden, het maken van de hierna op te geven werkzaamheden.

Eerste Afdeling. Aardewerk. Art. 1. Maat en Peil.

De maat in dit bestek bedoeld is de Nederlandse el (één meter), in hare onderdeelen, en het peil, zoals zulks voor ieder gedeelte hierna wordt beschreven, en voor de aanbesteding zal worden aangewezen.

Art. 2. Beschrijving en verdeeling des werks.

*Twee gedeelten des wegs zullen
in plaats van op rooverscherm
wijze met brik en grind, met
klinkertsteen moeten worden
bestraat ten breedte van 3 ellen
met stroomlagen en voel:
een gedeelte in den Zuthemer
polder ter lengte van 100 ellen
en het andere op Horstmansdijk*

Het werk bestaat in het maken van de aardebaan voor den daarover aan te leggen kunstweg, van af den straatweg van Zwolle op Deventer bij de Kolkbrug onder Zuthem, over de landen van de Heeren G. J. van der Weert, Koster van Houten, R. van der Voort, en Meijvr. de Wed. Pek, tot aan de Soestwetering, vervolgens langs de oostkant der Soestwetering over Horstmansdijk, langs de Horst en de Valk, over de Nieuwe Wetering naar de Zandsteeg, en door de Zandsteeg naar den straatweg bij Heino, met een zijtak door de zoogenaamde Beuken-allee van het Alerdink, westwaarts naar de brug over de Nieuwe Wetering ten Zuiden van de Kolkhof, dan langs de Nieuwe Wetering zuidwaarts tot aan Tutertsbrug voor den bestaanden grindweg van af Heino langs het landgoed Rosendaal. Dit werk wordt verdeelt in vier gedeelten. Het 1e gedeelte is van paal no. 1, staande aan den straatweg bij de Kolkbrug tot paal no. 4 staande aan de westkant der Soestwetering, dit perceel is lang 1326 ellen.

Dit gedeelte heet thans Zuthemerweg.

Het 2e gedeelte is van paal no. 5 staande aan de oostkant der Soestwetering tot paal no. 9 staande aan de westzijde der Nieuwe Wetering, aan het doorrid bij het Heilleuver aldaar, dit perceel is lang 2013 ellen.

Dit gedeelte heet Kolkweg en loopt vanaf de Soestwetering tot aan de splitsing Zuthemerweg en Hoge Bosweg, bij de brug over de Nieuwe Wetering.

Het 3e gedeelte is van paal no. 9 staande aan den oostkant der Nieuwe Wetering bij voor- melde doorrid tot paal no. 16 staande aan de Tutertsbrug voor den bestaanden grindweg van Heino langs het Rosendaal, dit perceel is lang 4039 ellen, na aftrek van 239 ellen welke in dit gedeelte reeds als grindweg bestaan.

Dit gedeelte is de Zuthemerweg, rechtsaf de Hubertsallee, over de brug over de Nieuwe Wetering, linksaf de Bredenhorstweg op tot aan de spoorwegovergang; deze oversteken en direct weer linksaf de huidige verharde weg op die Nieuwe Wetering heet, tot aan de Rozendaalseweg.

De weg heeft iets anders gelopen, het tracé werd gewijzigd bij de aanleg van de spoorlijn Zwolle-Almelo. We komen daar in het volgende artikel op terug.

Het 4e gedeelte is van paal no. 13 staande aan de Zandsteeg voor de zoogenaamde Beuken- allee, tot paal no. 17 staande aan den straatweg van Zwolle op Almelo, ten noorden tot no. 3, dit gedeelte is lang 1547 ellen, de drie eerste gedeelten moeten zijn afgewerkt, alvorens met het 4e gedeelte wordt aangevangen.

Dit is het gedeelte vanaf de hoek Zuthemerweg-Hubertsallee tot aan de huidige Zwolseweg.

art. 3.

Rigting en hoogte des wegs.

De rigting des wegs is voor het eerste gedeelte eene geheele nieuwe, vervolgens zal de rigting des nieuwen wegs, die des ouden wegs volgen, met zoodanige wijzigingen en rectificatiën als op het terrein zullen uitgebaakt zijn en voor de aanbesteding worden aangewezen. Van paal no. 2 tot paal no. 3 staande 100 ellen verder zal de weg onder eene waterpassellijn moeten worden bewerkt voor een overlaat.

Er kwam in de Zuthemerweg een overlaat, dat is een minder hoog gedeelte in de weg om bij hoog water Zwolle te ontlasten. Het water kon dan van de polder Sekdoorn naar de polder Zuthemerbroek overvloeien.

Van paal 6 tot paal 7 staande 150 ellen verder den weg ook waterpas over de Horstmansdijk aan te leggen voor een overlaat.

Deze was dus in het gedeelte Kolkweg tussen de Soestwetering en de huidige spoorwegovergang in Laag-Zuthem, een overlaat tussen de polders Sekdoorn en Lierderen Molenbroek.

Op de splitsing Kolkweg/Zuthemerweg en Hoge Bosweg moest een brug komen over de Nieuwe Wetering, ter vervanging van de reeds genoemde "doorrid bij het Heilleuver".

De kanten of boorden des wegs worden door de voorgeschreven hoogte aangeduid, terwijl het midden des weg om de vereischte tonronde te bekomen 20 dm hooger zal moeten worden bewerkt.

Dit is volgens ons een vergissing; het zal 2 decimeter of 20 centimeter moeten zijn, tenzij duim bedoeld wordt.

Art. 4.

De breedte des wegs wordt overal bepaald op niet minder dan 6 ellen, echter zal men, waar de weg over en tusschen hooge bouwlanden loopt, zich behooren te schikken naar gelang der omstandigheden, doch dezelve nimmer tot minder breedte mogen maken dan 5 ellen.

In het bestek wordt ook gesproken over een palm als lengtemaat; dit was eigenlijk de breedte van de hand aan de binnenzijde, later gesteld op 1 decimeter oftewel 10 centimeter..

Art. 7. Aard der Gronden.

Bij het maken der aarde baan zal in de middelste 4 ellen volstrekt geen derrij, veen of tossen mogen worden gebezigd, maar zal men die, waar dezelve mogten voorkomen, aan de kanten des wegs moeten verwerken, terwijl de beste aarde in de middelste 4 ellen moet worden gebezigd.

Art. 9.

De aarde baan heeft een lengte van 9164 ellen

(9 kilometer en 164 meter) 250 ellen moeten met "klinkertsteenen" worden bevloerd. Dit zijn de twee overlaten. 239 ellen welke reeds als kunstweg bestaan moeten met 6 centimeter dikte worden begrind.

Dit laatste is het gedeelte tussen den Alerdinck en de Colckhof.

In dit bestek komen uiteraard een groot aantal technische zaken aan de orde, die wij u willen besparen.

Wel vermelden we, dat de kunstweg een breedte zal krijgen van 2.75 meter met een "tonronde" van 10 centimeter.

Wat de samenstelling van de verhardingslaag betreft, deze wordt nauwkeurig omschreven:

- eerst een laag ter dikte van 6 cm bestaande uit "brik", d.i. steenslag en grof puin, zodanig gebroken, dat "ieder stuk dooreen de grootte van een klezoor become", d.w.z. het vierde deel van een metselsteen;
- daarover een laag van 6 cm bestaande uit fijner brik "dooreen niet grooter dan 5 à 6 duim" (cm); en
- "eindelijk de 3e laag ook ter dikte van 0.06 el grind. Ten opzichte van deze grindlaag wordt bepaald, dat de daartoe benoodigde grind nevens den kunstweg op de berm des wegs zal moeten worden geleverd, voor iedere 10 strekkende ellen 1.65 el, om die daarna volgens orders van het Bestuur te verwerken".

De beide gedeelten waar de overlaten komen, moeten worden bestraat, een totale lengte van 250 meter, met een breedte van 3 meter. Bij de aanleg van de brug over de Soestwetering wordt voorgeschreven, dat de bovenkant van het onderdek der bestaande Aalvangersbrug de juiste hoogte is. Dus over de Soestwetering was al een brug. Aan de Aalvangersbrug was een peilschaal aangebracht met het Amsterdams Peil en daarvan moest worden uitgegaan. Bij het bouwen der bruggen moesten eiken palen van 6 meter lengte worden geheid, meskant gezaagd, vast en dicht, niet gescheurd, gezond, hard, zonder kwade noesten, spint of andere gebreken.

"De ijzeren leggers zullen alle worden be-

proefd met een gewicht van 500 kilo's in de midden, de beide einden ondersteund, leggers die daaraan niet kunnen beantwoorden worden afgekeurd".

De beloning voor eventuele extra materialen en werkzaamheden wordt als volgt geregeld: Voor een kubieke meter grind volgens aanwijzing aan kitsen (d.i. hopen) op de bermen van de weg gebracht f 3,50;

voor een vierkante meter gelegde klinkerstraat f 1,40;

voor een arbeider per dag van 10 werkuren f 0,80;

voor een kar en paard met geleider per dag f 2,50 en voor een kilometer walsen van de weg f 0,60.

Opmerkelijk is verder artikel 23, dat als volgt luidt:

"Tot de gansche uitvoering van dit werk zal de aannemer zich zoo veel mogelijk moeten bedienen van inlandsche arbeiders; wijders zullen ook geene dronkaards, of die zich anders slecht gedragen op dit werk worden geduld. Op Zon- en Algemeene Feestdagen zal niet mogen worden gearbeid".

Wij besluiten dit eerste artikel met de vermelding, dat de bruggen en duikers op 1 april 1867 klaar moeten zijn en de kunstweg zelf op 30 juni 1867.

Bronnen:

- *Archief gemeente Heino*
- *Provinciaal archief*

Kwartierstatenboek

De afdeling West-Overijssel van de Nederlandse Genealogische Vereniging hoopt in het najaar tot de uitgave van een Kwartierstatenboek te komen. In deze fraai verzorgde uitgave zijn, onder de titel "Boeren, Burgers en Buitenlui", 50 kwartierstaten opgenomen, die grotendeels betrekking hebben op het gebied van onze afdeling.

Het werk telt 120 pagina's op liggend A4-formaat. Een lijst van inzenders alsmede een lijst van intekenaren zal worden opgenomen. Het boek wordt afgesloten met een naamregister.

Op enkele uitzonderingen na zijn in alle kwartierstaten 31 kwartieren opgenomen met volledige gegevens betreffende geboorte, huwelijk en overlijden, plus de naam van de ouders van de vijfde generatie.

Om een zo goed mogelijk zicht te krijgen op de vraag naar dit boek en dus op de gewenste oplage, hebben we besloten tot het openen van een voorintekening.

De voorintekeningprijs is f 37,50. Wilt u de uitgave toegezonden hebben, dan komt daar f 5,- bij voor portokosten.

U kunt intekenen door storting van dat bedrag op postbanknummer 3913760 t.n.v. Penningmeester NGV-afdeling West-Overijssel, Hortensiastraat 11, 8013 AA Zwolle onder vermelding van "kwartierstatenboek".

Heino en de familie Van Langen

Een aanvulling

W. Schmitz

Aangezien ik voor een familielid bezig ben met het verzamelen van gegevens omtrent de familie Van Langen in Heino, trof mij een artikel in het vorige nummer van dit blad (blz. 20 e.v.). Gaarne geef ik daarop de volgende aanvulling.

In genoemd artikel werd met name de tak gevolgd vanaf Lubbertus van Langen, gedoopt te Heino op 4 februari 1753. De tak waaraan hieronder aandacht zal worden besteed is die van Lubbertus' broer Jan Thijs van Langen, gedoopt te Heino op 20 juli 1749, de bewoner van het Meistershuus (de Haarstraat 1).

Eerst wil ik nog even terug naar een andere broer van beide Van Langen's, namelijk Henricus, de vroegere schout van Heino. Hij stond in 1811 te boek als "koopman in kruidenierswaren" en in 1812 als "bakker en winkelier" in het pand genummerd wijk A, nr. 34 in Heino, hetgeen er op duidt dat zijn woning annex winkel ergens aan de huidige Dorpsstraat gestaan moet hebben. Henricus' zoon Remmelt Jan, die in 1811 nog in het ouderlijk huis woonachtig was, stond te boek als broodbakker 1).

Jan Thijs van Langen, geb. 20 juli 1749 te Heino

Hij was de middelste van de 3 zonen van kosten/schoolmeester Wilhelmus van Langen en was dus ook degeen die in de voetsporen van diens vader en grootvader trad.

Assien van Langen, geb. 12 januari 1799 te Heino

De tweede zoon van Jan Thijs, die als organist aan de NH-kerk verbonden was (later staat hij te boek als dagloner en bouwman). Assien en zijn vrouw Eisink, Hermina (haar huwelijksakte ondertekende zij met de naam Eijnsink) kregen 10 kinderen: Jan Thijs (1824), Jacobus (1826), Johanna (1827), Jan Hendrik (1828), Johan (1831), Alida (1833), Jan Willem (1837-1839), Hendrika (1839-1840), Hendrika (1841) en Jan Willem (1844).

Jacobus van Langen, geb. 7 januari 1826 te Heino

Jacobus is de tweede zoon van Assien. Hij verdiende zijn brood als boerenknecht en dagloner en was gehuwd met Elisabeth Groenstegge uit Wijhe. Zij kregen 6 kinderen, te weten: Harm Jan (1852), Derkje (1854), een levenloos geboren zoon (1857), Jansje (1859, in hetzelfde jaar overleden), Jansje (1860) en Assien (1864-1865). Na de dood van zijn vrouw in 1865 vertrekt Jacobus met zijn nog jonge kinderen naar Wijhe, waar hij nog in hetzelfde jaar huwt met Jennigje Temmink uit Wijhe. Uit dit huwelijk worden nog 2 kinderen geboren: Seine (1868) en Elisabeth (1870). Ten tijde van de geboorte van het laatste kind woont het gezin al in Raalte.

Harm Jan van Langen, geb. 19 maart 1852 te Heino

Harm Jan is de oudste zoon van Jacobus. Hij was gehuwd met Willemina Hoogeland uit Raalte. Uit dit huwelijk werden 5 kinderen geboren: Jan Willem (1879), Jacobus (1881), Gerard (1886-1889), Elisabeth (1892) en Gerard (1897).

Jacobus van Langen, geb. 5 juni 1881 te Raalte

Hij was de tweede zoon van Harm Jan. Hij verdiende zijn brood als landarbeider en was gehuwd met Johanna Everdina Bosch. Uit dit

huwelijk werden 10 kinderen geboren: Harm Jan (1911, in hetzelfde jaar overleden), Hermanna (1912), Harm Jan (1913), Roelof (1916), Willemina (1918), Hendrika (1920-1921), Rika (1923), Jacobus Johannes (1925), Johannes (1926) en Johanna Everdina (1928). Jacobus heeft na het overlijden van zijn vrouw ruim een jaar in Heino gewoond, waarna hij is vertrokken naar Deventer. Zijn dochter Rika heeft ruim 10 jaar in Heino gewoond en een andere dochter, Willemina, woont sinds 1944 in Heino. Het geslacht Van Langen is dus nog altijd in Heino vertegenwoordigd.

Harm Jan van Langen, geb. 25 oktober 1913

Hij is de oudste zoon van Jacobus. Hij was stratenmaker, is gehuwd met Willemina Krel uit Holten en is in Holten woonachtig. Uit dit huwelijk werden 3 kinderen geboren: Jacobus Johannes (1940), Cornelia Tonia (1941) en Jan Willem (1947).

Jan Willem van Langen, geb. 3 juni 1947

Jan Willem, mijn zwager, de jongste telg van Harm Jan, is gehuwd met Berendina Holtvoort. Hij is offset-drukker en heeft 2 kinderen: Harm Jan (1970) en Hendrika Miranda (1972).

De laatste geboren en getogen Heinoër uit de familie Van Langen was timmerman Jan Tijs (1864-1941). Deze achterkleinzoon van Jan Thijs van Langen van het Meistershuus, woonde in het in 1968 afgebroken pand Vla-

Rechts het pand Vlamincckhorstweg 10-12, dat in 1968 werd afgebroken. Hier is woonachtig geweest Jan Tijs van Langen (1864-1941).

minckhorstweg 10. Het geslacht Van Langen is dus zeker van 1695 tot 1941 onafgebroken in Heino woonachtig geweest en behoort daardoor tot de oudst bekende families van Heino. Sinds 1944 woont er, zoals gezegd, weer een andere nakomeling van dit geslacht in Heino.

Bronnen:

1) Naamlijst der ingezetenen van de gemeente Heino op den 20 augustus 1811 (Ver. voor Heemkunde, Heino)
Overige bronnen zijn: het gemeentearchief van Heino, het Rijksarchief te Zwolle, het gemeente-archief en de burgerlijke stand van Raalte en de burgerlijke stand van Holten.

RECTIFICATIE

Heino en de familie Van Langen in "Omheining", maart 1992, blz. 22, tweede kolom. De zin, die op regel 13 begint moet als volgt luiden:

Deze laatste functie bekleedde hij nog tot zijn dood in 1828; op 30 maart van dat jaar werd zijn zoon Assien als zodanig aangesteld.

(red.) - Vele ouderen herinneren zich ongetwijfeld nog Heino's eerste vrouwelijke wethouder, mej. Passtoors. Wij zijn daarom de schrijver van het hier volgende artikel, mr. C.J. van Heel, inspecteur van de archieven in Overijssel, zeer erkentelijk voor zijn toestemming tot het plaatsen daarvan in ons contactblad.

Annette Passtoors, de eerste vrouwelijke katholieke wethouder

mr. Caspar van Heel

Agnes Jeannetta Maria Passtoors werd op 27 juli 1878 in Hilversum geboren als dochter van de banketbakker Joannes Franciscus Passtoors en Suzanna Reyn. Van vaderskant stamde zij uit een Brabantse familie, haar moeder stamde uit een fabrikantenfamilie in Hilversum. In het gezin Passtoors waren zes kinderen geboren, vier meisjes en twee jongens. De drie oudste meisjes, Brigitta Catharina Maria (1875-1965), Annette en Catharina Maria Agnes (1876-1940) kwamen in 1912 naar Heino, Annette het eerst. Zij vestigde zich ten huize van haar tante Helena Johanna Aleyda Maria Passtoors (geb. 1858) en oom Daniel Peel (1837-1913), die heel- en vroedmeester in Heino was.

Dokter Peel kon het alleen niet meer aan en kreeg steun van zijn nicht Annette Passtoors. Na zijn overlijden vertrok de tante naar Zwolle en trokken de beide zussen Passtoors bij Annette in in de voormalige dokterswoning, maar Catharina vertrok al in 1918 naar Maastricht. De dokterswoning was het "Munnikenhuus" aan de huidige Stationsweg. Hoewel Annette de jongste van de in Heino wonende zusters Passtoors was, had zij toch de leiding. Ze was actief in het rooms-katholieke verenigingsleven in Heino. Zo was zij in 1927 medeoprichtster en eerste presidente van de St. Elisabethvereniging. Beroepsbezigheden worden niet vermeld, wat betekent dat de dames Passtoors voldoende vermogen hadden om zonder beroep te kunnen leven.

In 1923 werd Annette Passtoors voor de Rooms-Katholieke Staats Partij gekozen tot lid van de gemeenteraad van Heino. In 1927 en 1931 continueerde zij haar raadszetel voor de R.K.S.P. Ook de opvolger van haar oom als dorpsdokter, C.C. van der Flier, was lid van de Heinose raad en tegelijk wethouder van 1923 tot 1927.

De notulen van de gemeenteraad geven in die tijd eigenlijk alleen maar informatie over de ge-

nomen besluiten, niet over de besluitvorming: volgt de gemeenteraad braaf de voorstellen van burgemeester en wethouders of nemen verschillende raadsleden zelf initiatieven? Toch blijkt uit de verslaglegging van met name het agendapunt rondvraag dat de belangstelling van Annette Passtoors veelzijdig was. Ze kwam niet alleen op voor de belangen van haar katholieke plaatsgenoten: een pleidooi voor voldoende straatverlichting bij de Katholieke kerk op zondagochtend, maar ook voor de belangen van de plaatselijke marktkooplui en -kopers: een pleidooi voor het verharderen van het marktterrein; en voor de belangen van het openbaar onderwijs: als door bezuinigen het onderwijzend personeel moet inkrimpen tot drie leerkrachten, weet zij precies welke onderwijzeres zich graag om gezondheidsredenen zou willen terugtrekken. Ook pleitte zij voor het goed bijhouden van de bevolkingsregisters en het spoedig verbeteren van het fietspad langs de Stationsweg. In 1925 werd zij - tussentijds met het oog op de tweede kamerverkiezingen - lid van het stembureau. Dat bleef zij daarna in 1927 en 1931.

Op de eerste dinsdag van september 1927 werd zij met 5 van de 7 stemmen gekozen tot

*Foto uit "Heino in oude ansichten"
door M.J.M. Bisschop.*

wethouder van Heino. Haar tegenkandidaat en partijgenoot P. Huijsmans had zich zelf kandidaat gesteld, maar Annette Passtoors was volgens haar eigen zeggen kandidaat gesteld door de katholieke kiesvereniging. Als wethouder volgde zij dokter Van der Flier op. Haar medewethouder - van 1917 tot 1935 - was B.J. Lindeboom voor de Christelijk Historische Unie. Met hem kon zij goed overweg. Toen Lindeboom in 1929 veertig jaar getrouwd was, was zij degene die in de raadsvergadering haar collega daarmee geluk wenste en sprak zij de hoop uit dat Lindeboom met Gods zegen zijn beste krachten aan Heino's belangen mocht geven. Dat zei Annette Passtoors, niet de burgemeester, van wie dat verwacht had mogen worden.

Ook haar activiteiten als wethouder komen slechts spaarzaam uit de archieven naar voren. De notulen van het college van burgemeester en wethouders zijn zo summier dat daaraan geen portefeuilleverdeling te ontleen valt. Vermoedelijk is die er ook niet geweest.

Het college vergaderde ongeveer twee keer per maand en vermoedelijk werden de daar behandelde agendapunten ambtelijk voorbereid, waarna de besluiten collegiaal werden genomen. In haar eerste zittingsperiode heb ik geen enkele keer iets persoonlijks uit de notulen van burgemeester en wethouders kunnen distilleren. Wel is het opvallend dat de gemeentesecretaris J. Hartholt erg slordig is met het vermelden van de aanwezige wethouders. Het komt eind 1927 en begin 1928 een aantal keren voor, dat hij gewoontegetrouw de beide wethouders uit de vorige periode als aanwezig vermeldt, terwijl dokter Van der Flier dan niet eens raadslid meer is. In 1931 werden beide wethouders met algemene stemmen herkozen.

Dat tijdens haar eerste zittingsperiode als wethouder de basisarchiefcode van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten werd ingevoerd is niet aan haar te danken, maar aan de commissaris der Koningin, die daarop tijdens een werkbezoek had aangedrongen. Pas tijdens haar tweede zittingsperiode als wethouder komt Annette Passtoors iets beter uit de verf. In januari 1932 heeft zij kritiek op de notulen van de vorige raadsvergadering, waarin het besluit - op voorstel van haar fractie - om de werkverschaffing te hervatten ten onrechte niet was vermeld. Was dit al een voorproefje van de onderhuidse spanningen tussen haar en burgemeester A. van Sonsbeeck, die in de zomer van 1932 tot ontlading zouden komen? In de meeste gemeenten, zo ook in Heino bestond een TBC-commissie, die voor haar werk een tentenbewaarpplaats had op gemeentelijk terrein. Deze bewaarpplaats moest verplaatst worden, wat de commissie voortvarend deed en de kosten van die verplaatsing (f 20,-) declareerde bij het gemeentebestuur. Dit schoot wethouder Passtoors in het verkeerde keelgat. De commissie had vóór het maken van de verplaatsingskosten eerst toestemming aan het college moeten vragen. Blijkens de brief was de commissie zich daarvan bewust, maar toch werd er van uit gegaan dat de gemeente de kosten wel zou vergoeden. Annette Passtoors verweet de commissie en vooral haar lid, de heer Ras, arrogantie en verzette zich tegen vergoeding van de ge-

maakte kosten. De raad steunde haar daarin met grote meerderheid. Bovendien vond zij het onjuist dat de heer Ras lid van de TBC-commissie was, terwijl de man helemaal niet in Heino woonde. In deze laatste opvatting werd zij gesteund door de inspecteur van de volksgezondheid. De burgemeester was het daar echter geheel niet mee eens. Hij vond dat de inspecteur zich niet had te bemoeien met de samenstelling van de commissie. De ruzie - die zich in de raadsvergaderingen voortsleepte van 7 juli 1932 tot 31 augustus 1933 - was het hevigst op 27 augustus 1932 toen mevrouw Passtoors de burgemeester verweet dat hij haar beschuldigde "alsof zij bewust zit te liegen". Zij was niet van plan iets terug te nemen, maar verwachtte eerder een excuus. In oktober 1932 stelde de burgemeester voor om een commissie van drie raadsleden te benoemen, die moest onderzoeken aan wiens kant de waarheid was. De commissie zou advies kunnen inwinnen bij F.K. baron van Dedem, maar de beoogde raadsleden, W. Baarslag, P. Huijsmans en E.A. Kamphof bedankten voor de eer, "omdat ze in de gehele kwestie iets persoonlijks zien". Uiteindelijk verzocht de TBC-commissie - in een andere samenstelling, zonder de heer Ras - heroverweging van het raadsbesluit. Annette Passtoors kondigde aan zich buiten de stemming te zullen houden, waarna in twee achtereenvolgende raadsvergaderingen de stemmen staakten, waarmee het voorstel van de burgemeester om de verplaatsingskosten wel te vergoeden geacht werd niet te zijn aangenomen.

Toen in maart 1933 de meerderheid van het college van burgemeester en wethouders het voorstel deed een dubbeltje per schoolkind uit te trekken voor versnaperingen ter verhoging van de feestvreugde ter gelegenheid van de viering van de vierhonderdste geboortedag van Willem van Oranje, was het de katholieke wethouder Passtoors die zich daartegen verzette, omdat twee scholen - waarschijnlijk de katholieke scholen - aan die viering niet mee

zouden doen. Het voorstel werd dan ook verworpen met vier van de zeven stemmen.

Haar vertrek uit de raad en als wethouder kwam kennelijk onverwacht. In haar laatste raadsvergadering op 7 april 1934 nam Annette Passtoors geen afscheid. Op 26 april vertrokken zij en haar zuster naar Zeist. Twee dagen later was zij terug in Heino om in de vergadering van burgemeester en wethouders afscheid te nemen. Als wethouder werd ze opgevolgd door E.A. Kamphof en als raadslid door A. Mulder.

Zij en haar zuster woonden na Zeist en 's-Gravenhage nog twaalf jaar in Enschede waar zij collectrice van de Staatsloterij was. Zij overleed op 92-jarige leeftijd in het rusthuis St. Jozef te Amersfoort op 16 september 1970.

Eén vraag is nog te beantwoorden: Was zij de eerste rooms-katholieke vrouwelijke wethouder in den lande? zoals de Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant op 10 september 1927 schreef en wat op 15 oktober 1927 herhaald werd door het maandblad van de Nederlandsche Vereeniging van Staatsburgeressen. Annette Passtoors was zeker niet de eerste vrouwelijke wethouder in Nederland, dat was voor zover ik kon nagaan mevrouw A.M.C. Ruypers-Erens, die van 1919 tot 1923 en opnieuw van 1927 tot 1930 wethouder van Valkenburg in Zuid-Limburg was. Was mevrouw Ruypers dan niet katholiek? Ongetwijfeld wel, maar bij gebrek aan andersdenkenden had men in Zuid-Limburg de gewoonte ontwikkeld om de politieke spanning hoog te houden door met persoonlijke lijsten in de verkiezingen uit te komen. Mevrouw Ruypers kwam dus niet voort uit de R.K.S.P. en was dus ook geen katholieke wethouder. Op deze manier kan Annette Passtoors dus met recht de eerste vrouwelijke katholieke wethouder in Nederland genoemd worden. Want ook mej. A.G. Mulders, die in Simpelveld in 1927 tegelijk met Annette Passtoors wethouder werd, was niet lid van de R.K.S.P. en mevrouw T. Saunders-Blauwboer, die toen wethouder van Deventer werd, was lid van de S.D.A.P.

SPREKENDE FOTO'S (20)

J. K. Pruim-Reinders

Ter gelegenheid van het huwelijk van Willemina Boerdijk met Johannes Wilhelmus van den Belt op 19 oktober 1939 te Heino werden de vrouwelijke familieleden van de bruid met haar op de foto vereeuwigd.

Van links naar rechts zien we:

1. **Antonia Maria Jutten**, geboren omstreeks 1878 te Dalfsen, gehuwd op 27 januari 1910 te Dalfsen met Johannes Reimink uit Archem bij Ommen.
2. **Antonia Berendina Boerdijk**, geboren 29 maart 1904 te Dalfsen, gehuwd op 28 september 1944 te Heino met Johannes Antonius Jansman, wonende Raalterstraat 3 te Heino.
Mevrouw A.B. Jansman-Boerdijk woont thans in "De Vloedgraven".
3. **Antonia Wilhelmina Reimink**, geboren omstreeks 1876 te Archem bij Ommen, gehuwd op 22 februari 1900 te Ambt Ommen met Hermannus Johannes Jutten uit Dalfsen.
4. **Berendina Boerdijk**, geboren 4 november 1884 te Dalfsen, overleden 3 april 1971 te Heino. Op 7 september 1911 te Dalfsen gehuwd met Gerhardus Groot Beumer, wonende Kleinjansweg 6 te Heino.

5. **Maria Berendina Reimink**, geboren omstreeks 1877 te Archem bij Ommen, gehuwd op 4 mei 1906 te Ambt Ommen met Johannes Jutten uit Ambt Ommen.
6. **Frederika Berendina Boerdijk**, geboren 1 december 1895 te Dalfsen, gehuwd met Gerardus Joannes Albertus Koerhuis uit Dalfsen.
7. **Hendrika Boerdijk**, geboren 5 februari 1889 te Dalfsen, overleden 19 november 1949 te Epe, gehuwd met Antonius Johannes Kuijer.
8. **Johanna Boerdijk**, geboren 18 februari 1902 te Dalfsen, gehuwd met Johannes Noordman uit Dalfsen.
Mevr. J. Noordman-Boerdijk woont thans nog te Dalfsen.
9. **Willemina Boerdijk**, geboren 29 juni 1890 te Dalfsen, overleden 25 februari 1965 te Zwolle. Op 19 oktober 1939 te Heino gehuwd met Johannes Wilhelmus van den Belt, wonende Oude Dalfserweg 3 te Heino. Toen Willemina Boerdijk trouwde met J.W. van den Belt was ze weduwe van Gerhardus Reimink.
- 10 **Hendrika Broekhaar** uit Oudleusen, gehuwd met Willem Boerdijk.
- 11 **Antonia Johanna Eikelkamp**, geboren 24 maart 1891 te Dalfsen, overleden 13 augustus 1975 te Heino, gehuwd met Gradus Boerdijk.

De ouders van bovengenoemde familieleden Boerdijk, Hermannus Boerdijk en Berendina Bauwer (1e huwelijk) en Johanna Niens (2e huwelijk) woonden op een boerderij in Gerner, gemeente Dalfsen, die zij huurden van Baron Van Haersolte.

Het gezin van Hermannus Boerdijk telde 18 kinderen, van wie er 8 jong overleden.

Gaan we terug in de tijd, dan zien we dat op 21 februari 1791 in de R.K. Kerk van Lierderholthuis Joannes Derks en Willemina Jans trouwen. Ze wonen Op den Boerdiek; vandaar de familienaam Boerdijk.

Op de boerderij Erve Boerdijk, gelegen Lierderholthuisweg 57/59 te Lierderholthuis woont nu de familie Busser.

De oude boerderij bestaat niet meer en is verbouwd tot varkensschuur. Dat de plek oud is, blijkt uit het verpondingskohier van het kerspel Heino van 1601, er was toen reeds sprake van een cotterste genaamt Boerdick gelegen in 't Broek en toe behorende aan Joffrou Van Yttersom een boucamp daer 't huis op staat en een boucamp daer by (Bieleman, Heino, een geschiedenis van mens en plaats; bladzijde 139).

Uit het huwelijk van Joannes Derks en Willemina Jans worden 8 kinderen Op den Boerdiek geboren, die allen te Lierderholthuis worden gedoopt. Na het overlijden van haar man vertrekt Willemina Jans begin 1800 naar de gemeente Raalte.

Zoon Willem, gedoopt op 28 mei 1802 in de R.K. kerk van Lierderholthuis, trouwt met Geertruid Schurink. Zij vestigen zich op de boerderij in Gerner. Hun zoon Hermannus is de vader van de gefotografeerde familieleden Boerdijk.

Geraadpleegde bronnen:

Rijksarchief Overijssel:

Burgerlijke stand gemeente Dalfsen

Gemeente-archief Heino:

Burgerlijke stand gemeente Heino

Archief Omheining:

Doop-, trouw- en begraafregisters Heino

Met dank aan mevrouw A.B. Jansman-Boerdijk voor haar hulp.

(red)In het boek "Heino in crisisjaren en oorlogstijd", in 1985 door onze vereniging uitgegeven en nog steeds verkrijgbaar, zijn gedeelten opgenomen uit enkele dagboeken, welke waren bijgehouden door Heinose ingezetenen. In de spannende aprildagen van 1945, de tijd rond de bevrijding van ons dorp, heeft ook de heer Baarslag, thans te Meppel, maar geboren op de boerderij "de Blankenvoort", gebeurtenissen genoteerd. Zoals bekend is die boerderij, evenals een aantal andere, in die dagen in vlammen opgegaan. De schrijver was toentertijd student in Wageningen, maar hij moest zijn studie wegens oorlogsomstandigheden afbreken. Toen hij zich ook op de ouderlijke boerderij niet meer geheel veilig voelde, verbleef hij veelal bij de fam. Hofmeijer in de Veldhoek. Een kopie van zijn dagboek schonk hij aan OMHEINING. We laten hier een aantal passages volgen.

Uit een oorlogsdagboek

ir. J. H. Baarslag

6 april 1945

Om vier uur komen twee moffen voor inkwartiering. Ze zijn met vader in de schuur. Even later verschijnen er nog vier. Als deze de schuur binnenkomen is het "Heil Hitler" tegen de aanwezigen. Het blijken NSB-ers in Duits uniform te zijn. Ze druipen af als ze de soldaten van de Wehrmacht zien.

Ik ga de weilanden door naar Albert Hofmeijer. Ik hoor vertellen dat de Tommies al in de buurt van Ommen moeten zijn. De mitrailleurs zijn in de verte te horen. Op de straatweg zijn veel auto's die in de richting Zwolle rijden.

7 april

Omdat je niet weet wat het zal worden gaan mijn ouders allerlei spullen naar burens en vrienden brengen. Zo komen mijn broer Berend, Willem Seine, de knecht, en Mengs Nieuwhoff, die bij ons als kind uit Utrecht kwam aansterken, drie van onze prachtige antieke letterdoeken en een hutkoffer vol met kleren hier bij Hofmeijer brengen.

Hofmeijer is naar het dorp. Zal er hier nog gevochten worden? In oostelijke en noordelijke richting hoor je kanongebulder. Ik kan me niet goed voorstellen, dat het front al zó dichtbij is. Ook in westelijke richting is gedreun. Zou dat op de Veluwe zijn? Om kwart over één is Hofmeijer terug met de bood-

schap: "Deventer is gevallen en de Tommies zitten in Mariënheem".

8 april

Om kwart over tien komen er twee moffen aan. De één trekt buiten al zijn revolver en komt binnen, de ander blijft buiten wachten. De eerste staat met zijn revolver in de aanslag voor vrouw Hofmeijer en eist spek en eieren. Ze zegt huilend, dat ze geen spek heeft. De mof ziet eieren staan en gapt ze allemaal mee. Hofmeijer komt terug uit het dorp en zegt, dat Deventer nog niet gevallen is.

9 april

Mijn broer Berend komt even praten. Hij zegt, dat ze thuis niet meer werken nu ze steeds inkwartiering hebben. Hofmeijer heeft de eerste gewonden van het front door het dorp zien komen. Ze worden naar kasteel Rechteren gebracht, dat als hospitaal is ingericht.

10 april

Vannacht zijn de Kluinhaars-, de Bolder- en de Ganzepanbrug opgeblazen. Ik meende wel ontploffingen te horen, maar droomde over neerstortende V2's, zodat ik vanmorgen niet goed wist of de knallen werkelijkheid waren of niet. De Tommies zitten vóór

Raalte, waar hevig gevochten wordt. De moffen hadden ze vannacht al in Heino verwacht en men zegt, dat ze klaar staan om te vertrekken. Ze zijn als gekken bezig om paarden, wagens en fietsen te stelen. We worden langzamerhand frontgebied.

Om kwart over zeven komt Berend met nieuws van thuis. De moffen hebben vanmiddag een paar kapotgeschoten auto's in de lucht laten vliegen, twee in de bossen van De Gunne en één dicht bij de Molensteeg. Thuis hebben ze nu Grüne Polizei en Wehrmacht (34 man) ingekwartierd gekregen.

11 april

Om half negen is Mengs Nieuwhoff er al om me te halen. Ik moet hem en John Ochsen-dorf (een onderduiker) direct helpen de melkkar te trekken, waarop een grote haverkist met kleren staat. Daarna als een haas weer terug naar "de Blankenvoort" waar de kruiwagen al volgeladen met wasgoed en allerlei rommel klaar staat.

Even later komt ook moeder aan. Tonia van der Kolk, onze dienstbode, gaat naar haar eigen huis.

Onder het eten komt er een mof, die nog even Hofmeijers fiets vordert. De fiets van vrouw Hofmeijer neem ik uit elkaar en die verstop ik keurig onder het brandhout. Tijdens het theedrinken komt vader, want het wordt thuis veel te gevaarlijk. De verschillende landbouwmachines hebben ze al verspreid in het dennenbosje en het weiland gereden. John en Berend zijn nog op de boerderij. Om halfvier gaat vader ook terug. Omdat het bij Hofmeijer een volle boel gaat worden, mogen Mengs en ik vannacht bij Horstman in het hooi slapen. Ik hoop, dat we morgen vrij zullen zijn, maar ik vrees dat het er niet in zit.

12 april

Om half negen komt Berend hier (bij Hofmeijer). Thuis is alles vrij rustig. Vader heeft de hele nacht in de leunstoel gezeten. Berend en John hebben in bed gelegen met een paar jassen over zich heen.

Bij de Vlamincckhorst horen we mitrailleur-

vuur. Op de Lemelerveldseweg horen we tanks komen aanrijden. Zouden het Amerikanen zijn? Vliegtuigen komen laag over. Vandaag zal dan waarschijnlijk de bevrijding komen. Ik hoop het van harte!

Gistermiddag zijn veel mensen bij sluis II over het kanaal gegaan om de Canadezen te zien. Ze kregen sigaretten en chocolade.

Om tien voor twaalf geschreeuw, de eerste Canadese tanks verschijnen bij Gerard Dijk. Om twaalf uur spreek ik met de eerste Canadees, die ik zoveel mogelijk vertel omtrent de opstelling van het Duitse geschut, hetgeen hij onmiddellijk per radio doorgeeft.

Als we enigszins tot onszelf zijn gekomen, gaan we eten. Vlak daarna begint het granaatvuur. We gaan plat in de koegrup liggen. Granaten slaan overal om het huis in. Het is een ware hel. Later wordt het gelukkig minder. Berend kijkt naar buiten en roept: "Ons huis staat in brand!" Dan is het kwart over drie. We schrikken er niet van. Het lijkt wel alsof we er allemaal een voorgevoel van hebben gehad.

Zoeklichten werpen 's avonds hun bundels langs de hemel. Ze staan opgesteld bij de Vlamincckhorst, waar ook het geschut staat. Telkens treedt dit in werking en de granaten huilen over ons heen. In noordwestelijke richting zien we boerderijen branden. De hele middag en avond ratelen de mitrailleurs in de buurt van De Gunne en het Overijssels kanaal. In de verte zien we enige lichtsignalen en dan wordt het vuren minder. Dan gaan we naar bed.

13 april

Vanmorgen ben ik naar huis geweest en heb de ruïnes bekeken. Mijn fototoestel heb ik meegenomen en drie opnamen gemaakt van de puinhopen van "de Blankenvoort". Evert van de Worp (onze buurman) ging met me mee.

We zijn ook naar het dorp geweest, waar de molen is afgebrand. De Wilhelminaboom 1) is bij de graafwerken gesneuveld.

Tegen vier uur komt er een Canadees per motor bij mij en vraagt of ze in het land de zoeklichten mogen opstellen. "We don't

hurt the field", zegt hij en presenteert sigaretten. Wat een verschil met onze eigen teelt. Wat later komen de zoeklichten. Ik vraag ze te mogen zien, wat wordt toegestaan. Daarna rijdt het onafgebroken aan met gevechtswagens, die rond de puinholen en langs de Moersteeg worden geparkeerd. Het "hooistuk" is vliegveld geworden. Er staan twee vliegtuigen, waarnemingstoestellen. Er komt een radioinstallatie in de loods van de dorsvereniging.

17 april

We zijn nu zover, dat we in de dorsloods kunnen huizen. Een ledikant hebben we geleend van Horseling en ons beddegoed, dat we naar Pothof hadden gebracht, hebben we weer opgehaald. Stoelen en een tafel krijgen we van de burens te leen. De dorsloods is nu met kartonnen platen afgeschoten in een woonkamer en twee slaapkamertjes.

24 mei

Vanmiddag is er iemand geweest van de Wederopbouw, afdeling boerderijbouw. Deze man verwacht, dat er twee tot drie jaar overheen zullen gaan, alvorens met de herbouw begonnen zal worden. Geen prettig

voorzicht. Gelukkig, dat we Nijlands huis aan de Zwolseweg hebben kunnen huren.

30 mei

Vanmorgen is ir. Meijerink van het architectenbureau op bezoek geweest met plannen voor een nieuwe schuur.

13 juli

Vanmiddag komen ir. Meijerink en Witpaard van Wederopbouw. De schuur mag volgens de laatste tekening worden opgebouwd. Laanbroek, de timmerman, moet eerst nog een begroting maken en dan komt de vergunning voor het bouwen. Dat is tenminste een goed bericht.

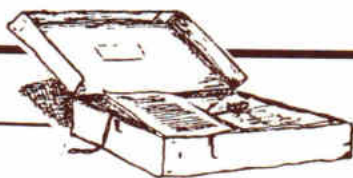
28 augustus

Ik ben weer in Wageningen en heb de koffers uitgepakt. Nu moet de studie weer beginnen. Dat zal niet meevallen omdat de oude kennis weer opgehaald moet worden.

13 september

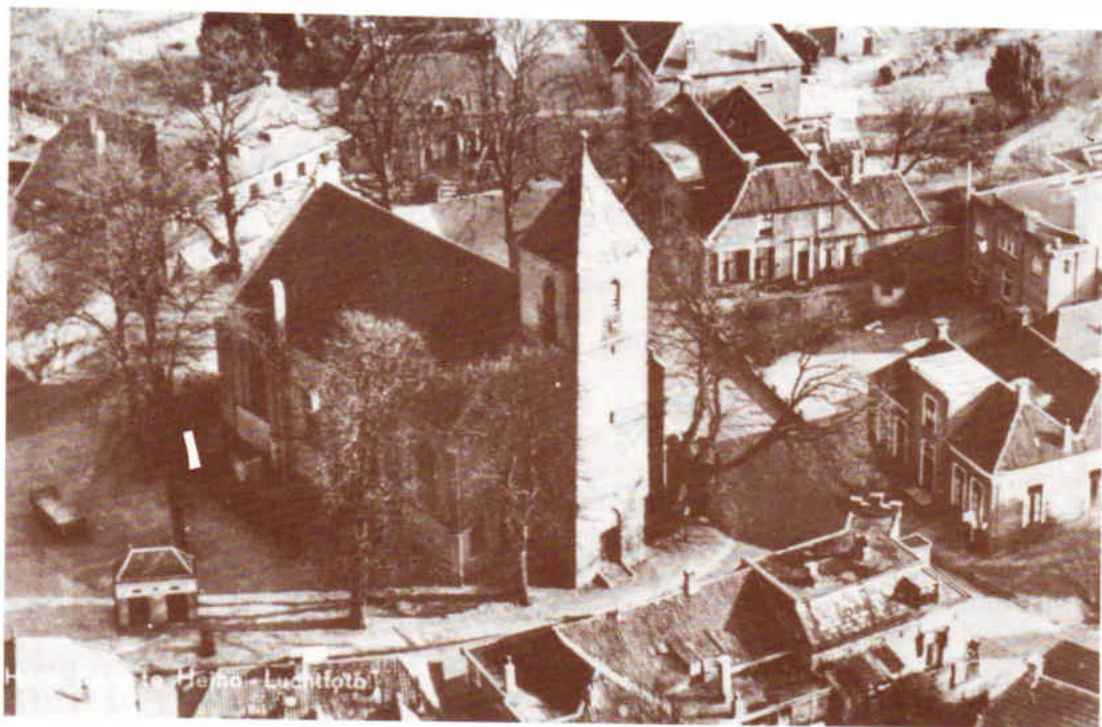
Van thuis gelukkig een brief gehad. Moeder schrijft, dat met de bouw van de schuur is begonnen.

1) (red) Deze stond op de kruising Dorpsstraat-Lemelerveldseweg-Dalfserweg (thans Lentheweg).

UUT DE OLDE DEUZE

T. van Tijen-Baurichter.

Het centrum van ons dorp, ca. 1930

Klokke luun

Wu'j wel es een verhaal heuren òver vrogger? 't Zal zo'n bettie in negentiendärtig ewest wèèn. Wule waeren nog kleine wichter en wie spöllen vaeke bie 'n olden toren van de Hervormde kärke. In 't noajoar laegen doar bärstens mooie kastanjes en die zöchen wie tussen de blaen. Zokke kastanjes ko'j zo mooi opvrieven met 'n olde doek en dan glummen ze zo glunig.

Op 'n dag - 't was tegen twaalf uur - zaten wie op het träppie te wachen op Mina Scheppink; zo daliik gung ze de klokke luun en doar wolle wie bie wèèn.

Doar kump ze an. Zie hef de grote slöttel in de zak van de schölk. En joa heur, de deure is al lös en wule stormt noa binnen. Wat een duustere boel is det hier!

Mina nemp een sprong en grip 't dikke klokkentouw. Zie giet helemoal deur de knienen en de

haanden komt töt an de grond. Zie mut wel een moal of vere zo op en daele goan veurdet de klokke geluud gif.

Doar kump nog meer volk an. 't Bint grote jonges hier uut de buurte, die ollomoal wult helpen. Herman Hoppen, van de scheerbaas hier tegenòver, is der ok bie. Wule bint een bettie bange veur em, hee is altied zo wild en hee mag oons graeg ploagen. Wat zal e noe weer uuthaelen? Mu'j es zien, wat e dut: hee grip het touw ok, mår völle wilder as de aanderen. De klokke begint hård te kleppen.

Mina röp: "Niet zo hård, jonges!" Mår zie wilt niet luusteren. Met de mond wied lös stoa'w der noa te kieken; der hänk noe een hele boel volk an 't touw!

Mina vlök en zie wil de jongs wegdrukken. En dan valt ze op de grond en alle rokken wappert in de lucht... De jongs loat van schrik het touw lös en zie valt op de grond van 't lachen. De klokke beiert nog zachies noa. Mår Mina sprink weer op en grip het touw. En dan klept de klokke weer zo hård, det oe de oren der zeer van doet. 't Is toch meraekel zo as zie det kan... Mina is een bettie schel: met 't iene oge kik ze noa 't touw en met het andere höldt ze de jongs in de gaeten.

Dan iniens sprink Herman weer in de lucht en grip noa 't touw, ditmoal bòòm de haanden van Mina. Wat gebeurt er noe? Eerst bint ze helemoal an de grond, mår dan schiet ze met zien beiden zo hoge noa bòòm, det Herman zien heufd tegen een balke stöt, en... pats, doar lig e veur oonze voeten, aekelig wit in 't gezichte. De klokke klept nog effen noa en dan is e stille... Mina is ondertussen het tråppie ofesprungen en zie röp Herman zien vae uut de scheersalon.

Doar komt ze alle drie an, want zien moe is der ok bie, met 'n natte haanddoek bie zich. Ik geleuve, det zie zachies lippen.

Wie stoat ollemoal um Herman hen. Die slöt zien ogen op en dan kump e in ienmoal in de bienen en måk, det e weg kump'! Wule begriep wel woarumme: zien vae gif em wel es een schup onder de konte, doar is e vanzelf bange veur...

En zien vae mår vluken! Nog hårder as Mina!

As det kan teminsen...

JUBILEUMBOEK

De Stichting Het Overijssels Landschap bestaat 60 jaar. Ter gelegenheid daarvan werd er in maart een grote actie gevoerd om contribuanten te werven.

Nog tot 21 juni a.s. kan men profiteren van een leuke aanbieding, wanneer men zich laat inschrijven, nl. een forse korting van f 12,- bij aanschaf van het schitterende jubileumboek.

Contribuanten betalen nl. geen f 49,50 voor dit prachtige werk, doch slechts f 37,50. Van harte aanbevolen!

Adres: Huis "De Horte", Poppenallee 39, 7722 KW Dalfsen, telefoon 05290-1731.

Deze keer een foto van heel wat jaren geleden.

Wie herkent de oudere man met hondje op zijn arm, het meisje met de fiets en de jongens?
Zijn het jongens uit dezelfde buurt of een schoolklas?

Wie herkent deze personen, waar en wanneer is deze foto gemaakt?

We hopen op veel reacties.

WIE WAS WIE?

Op de foto geplaatst in het nummer van maart 1992 van de R.K. Gemengde Zangvereniging "Internos" zijn weer enkele reacties binnengekomen, en voor zover alles klopt zijn ook al de namen bekend.

De personen die reageerden zijn: Mevr. A. Koopman-Melenhorst, Mevr. M. Nijboer-Melenhorst, Mevr. Y.G.M. Satink-Kok en Mevr. M. Wolfkamp-Hansman, die zich ook nog wist te herinneren dat de foto is genomen voor het gebouw "De Vereeniging" te Nijmegen, wegens deelname aan een zangconcours, waarschijnlijk in de jaren 1949 of 1950.

Ook de heer H. van Bommel uit Wijchen schreef ons dat dit het gebouw "De Vereeniging" is aan het Keizer Karelplein te Nijmegen, maar dat de muziektent die op de foto te zien is inmiddels is afgebroken en plaats heeft moeten maken voor een parkeerterrein.

In het archief van Omheining is nog een programmaboekje aanwezig waarin staat vermeld, dat de zangvereniging "Internos" is opgericht 23-10-1946. Beschermheer was Dr. W. van Sonsbeeck. Erevoorzitter Jhr. van der Heijden van Doornenburg.

Dan volgen nu de namen van links naar rechts:

bovenste rij heren:

Gerard Plattel, Lammert de Jong, Jo van Dam, Antoon Antonissen, Henk van Dam, Theo Kelderman, Henk Antonissen, Johan Wolfkamp, Jan Blanke, Herman Kiekebosch, Hans Hoppen, Antoon Blom, G.M. (Toontje) Jansen, knecht bij schoenmaker Zunnebeld, Tinus Nijboer.

bovenste rij dames:

Anneke Kok, Mien Antonissen, Mien Satink, Diny Blom, Annet Oud Ammerveld.

2e rij:

Trees Blom, Gonny Oud Ammerveld, Annie Hoppen.

3e rij:

Dinie Kelderman, Trees Koenjer, Dinie Woltman, Willy Schuurman, Marietje Schoorlemmer, Riek Beumer, Tonny Hansman, Tonny Rietman, Suze Geertman, Corrie Kelderman, Annie Blanke, Mien Israel, Mien Vrolijkjen, Thea Geertman.

Voorste rij:

Sanne Antonissen, Jozef Kamphuis, Mevr. Giezen-Offenberg, Jan Hoppen, L.G.B. Kotkamp (dirigent), Mimi Hansman, Herman Hoppen, Mieke de Jong.

Voorste twee dames:

Annie Melenhorst en Marietje Oosterlaar.

Onze hartelijke dank aan allen die reageerden.

WULE ZEKT DET ZO (4)

Henk van der Veen sr.

Liekstèè

Wule nuumt een litteken een liekstèè. Het òòlde Middelnederlandse woord doarveur was 'lijcteken'. Det ontwikkelde zich via 'likteken' töt 'litteken', umdet die k nauwelijks te heuren is. In 'likdoorn' zit e nog wel. Met de betekenis van 'lijc' is het wat wonderlijk egoan. Van-òòlds wödden der lèvend vleis met bedoeld en was een liekstèè dus een bepoald plekkie in 't vleis. Mår laeter wödden met det 'lijc' alleen dood vleis bedoeld en zo is det tegenswoordig nog.

Detzelfde 'lijc' zit ok in het woord lichaam. Wie kört det zo of: li-chaam. Mår vrogger wödden het elèzen as lic-hame; lic(lijc) = vleis; haam = omhulsel. Lichem (zo zekt wule det) wil dus zovölle zeggen as: umhulsel van vleis.

Ok in het wårkwoord lieken/gelieken zit det 'lic'. Omdet het veurvoegsel ge-altied de betekenis hef van 'samen', zo'j können zeggen: geliek betekent 'met dezelfde gestalte'. A'j det weet, dan is ok de betekenis van lieken/gelieken zonder meer duudlijk: hee lik (liekt) op zien vae. Det hef dan betrekking op het uterlijk. As 't òver het karakter giet, òver het innerlijk, dan zekt wule ok wel: hee slöt op zien vae.

Liek(e) hef in oonze streektaal meerdere betekenissen, hier een paar veurbeelden:

- de roggeasten stunden mooi liek òver 't laand, in een mooie rechte riego;
- loop mår gewoon liekuut, rechtuut;
- det peerd draaft mooi liek, hee is goed in balans;
- ie mut elk en iene liek en recht doen, eerlijk wèen;
- hee gaf de pony driemoal daengs een bakkie mael, niet meer as liek vol, gien kop der op.

Töt slot nog een mooie uitdrukking: de boer gunk de mollebulten liekederen, vlak maeken. Det woord lik verdacht völle op liquideren en doar zal het ok wel an verwant wèen. 'k Heb ook es iene heuren zeggen: met hum he'k nog heel wat te (ver)liekederen (een appeltje te schillen).

Het dialekt nemp wel meer woorden òver (det döt iedere taal trouwens) die dan wat an-epast wödt, zodet er mangs een wonderlijk woord ontstiet, bv. minderiseren, wat verminderen betekent.

Gegevens uut:

- Verdam, *Middelnederlandsch Handwoordenboek*
- Van Dale, *Etymologisch woordenboek*

GENEALOGIE ZOMER

Als dank voor het verstrekken van inlichtingen ontving onze vereniging ter plaatsing in onze bibliotheek een exemplaar van "Genealogie Zomer", een beschrijving van de nakomelingen van deze oorspronkelijk van "de Zomerij" aan de Berkendijk afkomstige familie.

Zij die hiervoor belangstelling hebben kunnen zich wenden tot onze secretaresse mevr. Pruijm (adres: zie colofon). Ook kan men voor reacties rechtstreeks terecht bij de samensteller, de heer A. Schomaker, postbus 327, 9640 AH Veendam.

Van de bestuursstafel

- Aan het bestuur is het volgende verzocht:
 - a. De ledenlijst als bijlage bij het kontaktblad "Omheining" te voegen.
 - b. Het minuutplan van 1818 van Heino als bijlage bij het kontaktblad "Omheining" te voegen (was indertijd een bijlage bij het boek "Heino, een geschiedenis van mens en plaats").

Aangezien het laten drukken van plm. 750 exemplaren van elk een kostbare aangelegenheid wordt, is besloten dat degenen, die voor het onder a of b genoemde belangstelling hebben, kontakt kunnen opnemen met één der bestuursleden. Tegen een vergoeding wordt dan de ledenlijst gekopieerd of een afdruk gemaakt van het minuutplan.

- In de vorige "Van de bestuursstafel" (maart 1992) is een storende fout geslopen. Zoals U wel begrepen zult hebben, heeft mevrouw De Vrieze een lezing gehouden in 1992 en niet in 1922.
- Op de algemene ledenvergadering van 23 maart 1992 nam de heer G.H. Elshof afscheid als voorzitter en bestuurslid. Wel blijft hij actief in de werkgroep boerderij- en veldnamen. De heer G.C. Stapel heeft zijn taak als voorzitter overgenomen.
- De paaswandeling trok 365 belangstellenden. Vooral de wandeling door het Deemterbos werd als prachtig ervaren. Naar de samenstellers van deze tocht gaat onze dank uit.
- Het kontaktblad "Omheining" in september a.s. is een themanummer over de Oude Born aan de Nieuwe Wetering. Samensteller is de heer G.A. Hutten uit Kesteren, die ook de thema-avond op 22 september in café-restaurant "Markzicht" zal verzorgen.

SCHENKINGEN

- * Van de heer B.H. Dijsselhof te Laag-Zuthem
een kollektie schoolplaten van vroeger, een karbidlantaarn, een skelet van een honde- of wol-
vekop plm. 400 jaar oud en een halsholt.
- * Van mevrouw H. Rouwhorst-Arends te Hooglanderveen
kranteknipsels over oud Heino, een groot aantal informatiekraantjes van de christelijke basis-
school "De Gouden Emmer" en "Kerkklokken".
- * Van de heer W. ter Bruggen, Heinoseveldweg 4 te Heino
een verzameling bidprentjes
- * Van de heer J.W. Bonnhof, Dolderstraat 7 te Heino
een tegeltje uitgegeven door de Rabobank bij de kroning van koningin Beatrix
- * Van de familie B.J.F. van Gurp, Dolderstraat 5 te Heino
een opstapje dat gebruikt wordt bij het beslaan van paarden
- * Van mevrouw J. Ulderink-Stegeman, Kruzebrink 22 te Heino
twee ouderwetse tabakszakken.
- * Van de familie B.J. Hondeveld, Woolthuisweg 26 te Heino
het klompenmakersgereedschap van de heer v.d. Vegte met een voorbeeldplank waarop
men de stadia kan zien van het klompen maken.
- * Van de heer H.J.M. Pikkemaat, de Horst 14 te Heino
een foto van het personeel van Heino Krause gemaakt bij het afscheid van de heer G.C. Sta-
pel
- * Van de familie A.J. Heuven, Hogebroeksweg 33 te Raalte
een ouderwetse haarkam en scheermesjes
- * Van mevr. Kuiterman, Statenweg 49 te Heino
diverse bescheiden uit de bezettingstijd.

Alle gevers willen we weer hartelijk bedanken.

Ook willen we heer J.W. Bonnhof hartelijk dank zeggen. De geschenken voorwerpen die een
opknappbeurt nodig hebben, worden door hem belangeloos schoongemaakt, geveerd, vrij ge-
maakt van houtworm, enz.

themanummer
DE OUDE BORN

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

G.C. Stapel,

de Cingel 15, 8141 BV Heino - voorzitter

J.K. Pruim-Reinders,

Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman,

van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle

- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,

DeImterweg 8, 8141 PJ Heino

J. Freriks,

Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

G.W.M. Hollak,

Herenbrinksweg 3A, 8144 RC Lierderholthuis

H.J.J. Hoppen,

Marktstraat 14, 8141 GC Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid:

Contactpersoon: J. Freriks

Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon:
G.H.M. ten Berge-Elferink
DeImterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorinus, De Haarstraat 25,
8141 EW Heino

F. Hageman - Zielman, Vlamincckhorstweg 28,
8141 GG Heino (vormgeving)

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

A. van de Wetering, de Haarstraat 33,
8141 EW Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde "Omheining".

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
12e jaargang - nummer 3 - september 1992

**De Oude Born en haar bewoners
aan de Nieuwe Wetering onder Heino**

door Drs. G.A. Hutten, Kesteren

De auteur van dit themanummer is voor onze lezers geen onbekende: we mochten in ons orgaan immers reeds eerder een aantal artikelen van zijn hand opnemen. Het gebied rond 'het Rosendael' met de Nieuwe Wetering en de oude erven en keuterplaatsen, een historisch zeer interessante streek, heeft zijn bijzondere belangstelling. Dit nummer is geheel gewijd aan de Oude Born, de plaats waar zijn moeder werd geboren, die de in dit verband alleszeggende familienaam Rosendaal droeg. Wij zijn de schrijver zeer erkentelijk dat hij het resultaat van vele, vele uren vergende navorsingen in ons blad wil publiceren.

INHOUDSOPGAVE

blz. 54	1.	Ligging.
blz. 55	2.	Naamgeving.
blz. 58	3.	Ontstaan en bronnen vóór 1675.
blz. 62	4.	Eigendomsverhoudingen.
blz. 62	5a.	De familie van Born, 1675 - 1750.
blz. 71	5b.	De familie van Born, 1750 - 1800.
blz. 81	6.	De Oude Born, 1800 - 1842.
blz. 92	7.	De Oude Born, 1842 - 1939.
blz. 96	8.	De Oude Born, 1939 - heden.

De Oude Born en haar bewoners aan de Nieuwe Wetering onder Heino

Drs. G.A. Hutten, Kesteren.

Vlakbij 'het Rosendaal' onder Heino ligt aan de Nieuwe Wetering een huis, dat op de voorgevel de naam 'de Born' draagt. Het heeft nog de sporen van een kleine boerderij, zoals er her en der nog enkele meer in het landschap liggen. Er is niets over bekend. Toch was dit pand, zeker vanaf 1700, in de wijde omtrek zeer bekend. Gelegen aan de oude Postweg van Zwolle naar Munsterland, daar waar deze weg de Nieuwe Wetering kruiste, deed het meer dan een eeuw dienst als herberg. Naast het huis was een brouwerij. De Postkoets legde er aan, reizigers konden er overnachten. Gedurende tientallen jaren in de eerste helft van de 18e eeuw werd er 'regt gesproken op den Born' wanneer juridische geschillen tussen partijen moesten worden bijgelegd. Ook de adel van de nabij gelegen buitenhuizen kwam er over de vloer. Openbare verkopeningen in de 18e en 19e eeuw vonden plaats op den Born. Op de zondagavonden was het een trefpunt voor het jonge boerenfolk. Er waren handelsbetrekkingen met de steden Zwolle en Amsterdam. Er waren verbindingen met het Munsterland in Duitsland. Naast het huis was een aanlegsteiger voor schuiten, vanwaar 'dagelijks de Schuiten naar Zwolle vice versa afvaaren', aldus een advertentie uit 1801. Het Oud Archief van Heino bevat dermate veel en interessant materiaal over 'den Born en haar bewoners' dat een themanummer over een geschiedenis van den Born mogelijk is.

Een woord van dank wil ik hier brengen aan de heer G.W. Grootenhuys uit Heino. Enkele jaren geleden stimuleerde hij me om onderzoek te gaan doen naar de geschiedenis van oude boerderijen in de buurschap Rosendaal onder Heino. Zijn kennis en inzicht van Oud Heino is voor mij een bron van inspiratie geweest voor deze publicatie. Ook een woord van dank aan Jhr. A.J. Gevers, archivaris van het Rijks Archief in de provincie Overijssel. Ook hij stimuleerde me bij mijn onderzoek en gaf me veel adviezen. Verder nog een woord van dank aan diverse medewerkers van het Rijks Archief Overijssel, die niet moe werden het vele archiefmateriaal aan mij voor te schotelen.

Tenslotte wil ik hier de heer H. Oosterveld uit Arnhem bedanken, die zo welwillend is geweest het beeldmateriaal van fragmenten uit oude acten en de foto's van de Oude Born bij dit artikel te verzorgen. Ik heb dat bijzonder gewaardeerd, omdat er helaas geen enkele foto of afbeelding van de Oude Born voorhanden is.

1. Ligging.

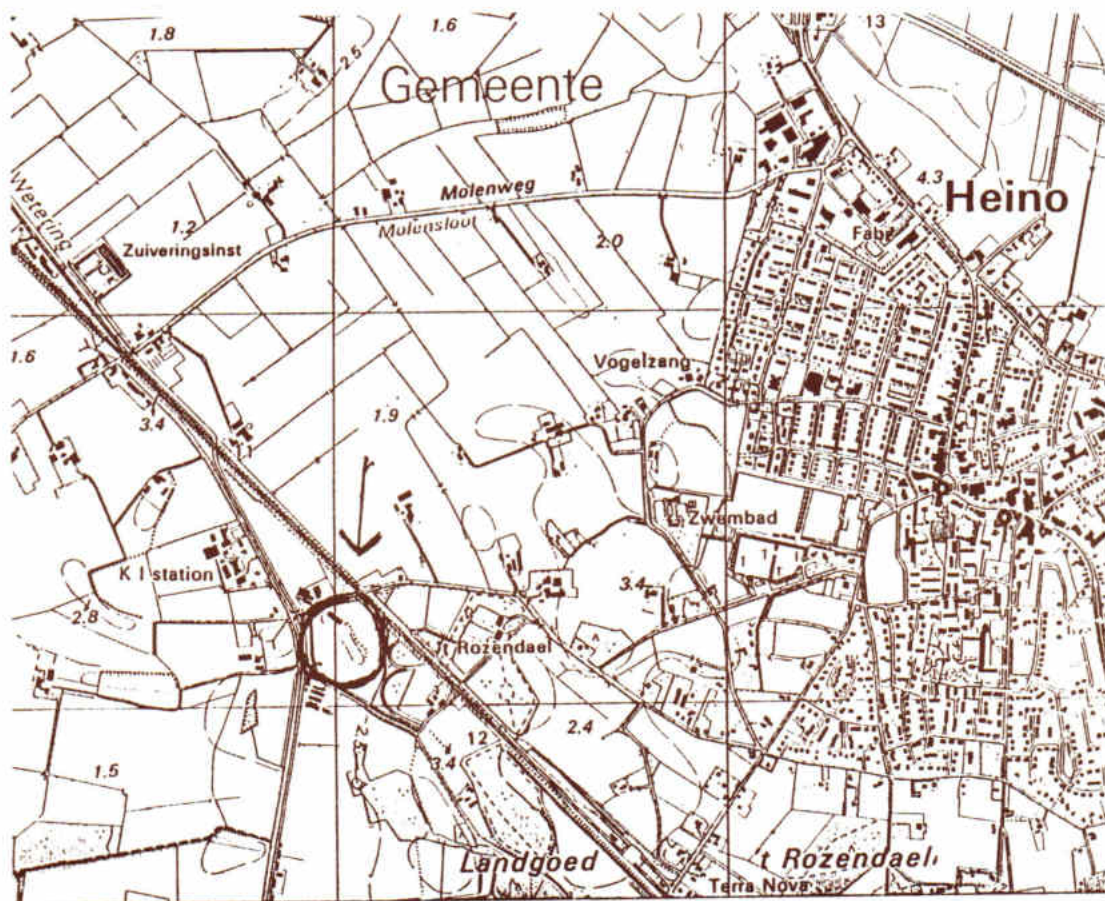
Het is opvallend dat veel straten in de gemeente Heino naar oude boerderijen zijn genoemd. Maar veel inwoners zullen thans amper weten waar deze boerderijen heden nog liggen of in het verleden hebben gelegen. Boerderijnamen hebben geen zegingskracht meer. Maar eeuwenlang diende de naam van een erve of caterstede als adres en als situering. Verspreid liggend in het landschap gold de naam ook als een concentratiepunt. 'Gelegen dicht bij' kon soms nog een heel eindje verderop liggen. Maar het was toch in de buurt van. Bij een beschrijving van de Oude Born zullen veel lezers niet weten waar ze die in de gemeente Heino moeten zoeken. Welnu, het is het huis aan de Bornweg nr. 2, bewoond door de heer A.J. Spijkerman en zijn vrouw Maria Johanna Middelkamp. De Bornweg, welke tot op heden een zandweg is gebleven, zoals deze vele eeuwen is geweest, heeft deze naam gekregen, omdat hij langs de eeuwen-

oude boerderij den Born loopt. Vóór 1800 heette deze weg de Postweg en was deze de oude weg van Zwolle naar Munsterland. Op het punt waar voorheen deze weg, komende van Zwolle, de Nieuwe Wetering kruiste, lag de Borremansbrug. Op deze uitgelezen plek is eeuwen geleden een huis gebouwd, dat tot ca. 1840 als herberg fungeerde. Daarna was het uitsluitend een boerderij. Op de voorgevel prijkt thans weer de naam 'de Born'. Vanwege zijn bekendheid werd dit pand in oude acten slechts gesitueerd als 'gelegen aan de Nieuwe Wetering bij en omtrent den Krajenschot onder het edele gerigte van Heino'. Pas in 1800 worden de grenzen duidelijk omschreven. Ten noorden ervan ligt de Gemeene Weg (thans de Ro-

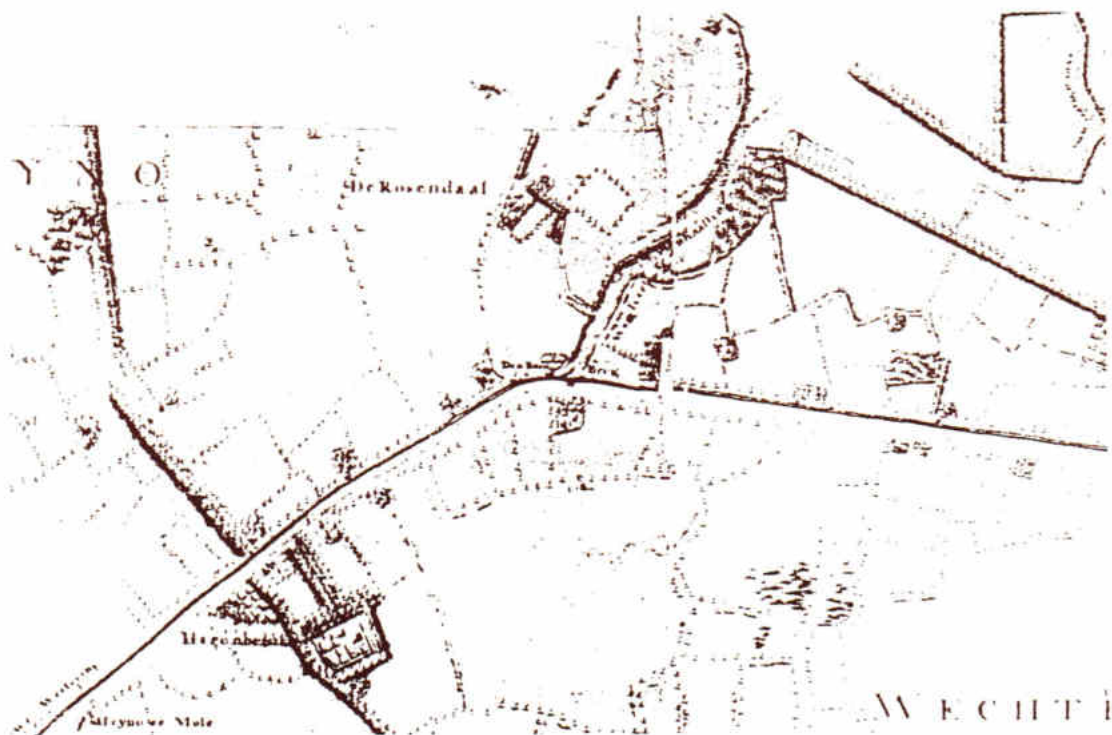
sendaelseweg); ten zuiden den Postweg (thans de Bornweg); ten oosten grenst het aan vrouw van Voerste en Jannes Rosendal, (beiden wonende op het erve Rosendal); ten westen ligt de Nieuwe Wetering.¹⁾ Een huidige situatieschets kan de ligging verduidelijken. Maar ook de oudste kaart van Heino uit 1781, getekend door H. van Hooff, laat ons zien, dat daar den Born en de brug ontstaan.

2. Naamgeving.

Veel families ontleen hun namen aan boerderijen en erven, waarop hun voorouders destijds leefden, hetzij als eigenaren, hetzij

Fragment van de kaart van de gemeente Heino. Den Born is omlijnd.
Schaal plm. 1 : 20.000.

*De oudste kaart van Heino, door H. van Hooff, 1781.
Het Rosendaal met Den Born en de brug erop vermeld, aan de Nieuwe Wetering.*

als pachters. Bewoners werden in het verleden vaak met hun boerderijnaam aangeduid. Dat is bij 'den Born' niet het geval. Daar ligt het net andersom. De boerderij is hier genoemd naar de bewoners, naar de familie van Born, die er van ca. 1675 tot 1800 hebben gewoond. In het Oud Archief van Heino komt de naam 'den Born' als benaming van dit pand pas omstreeks 1780 voor het eerst voor. Dat is bijna gelijktijdig met het onderscheid tussen Oude en Nieuwe Born. Want omstreeks 1770 was er tegenover 'den Born' een nieuwe boerderij gebouwd. In het R.K. Doopboek van Lierderholthuis wordt deze nieuwe boerderij in 1778 de Nieuwe Born genoemd. En waar een Nieuwe Born is, is vanzelfsprekend ook een Oude Born. Het R.K. Doopboek van Raalte vermeldt ca. 1750 als adres van de familie van Born of Borren meestal 'an de Wetering onder Heino'. Tussen 1700 en 1780 heeft het huis van de familie van Born helemaal geen eigen naam. In diverse acten van hypothecatie

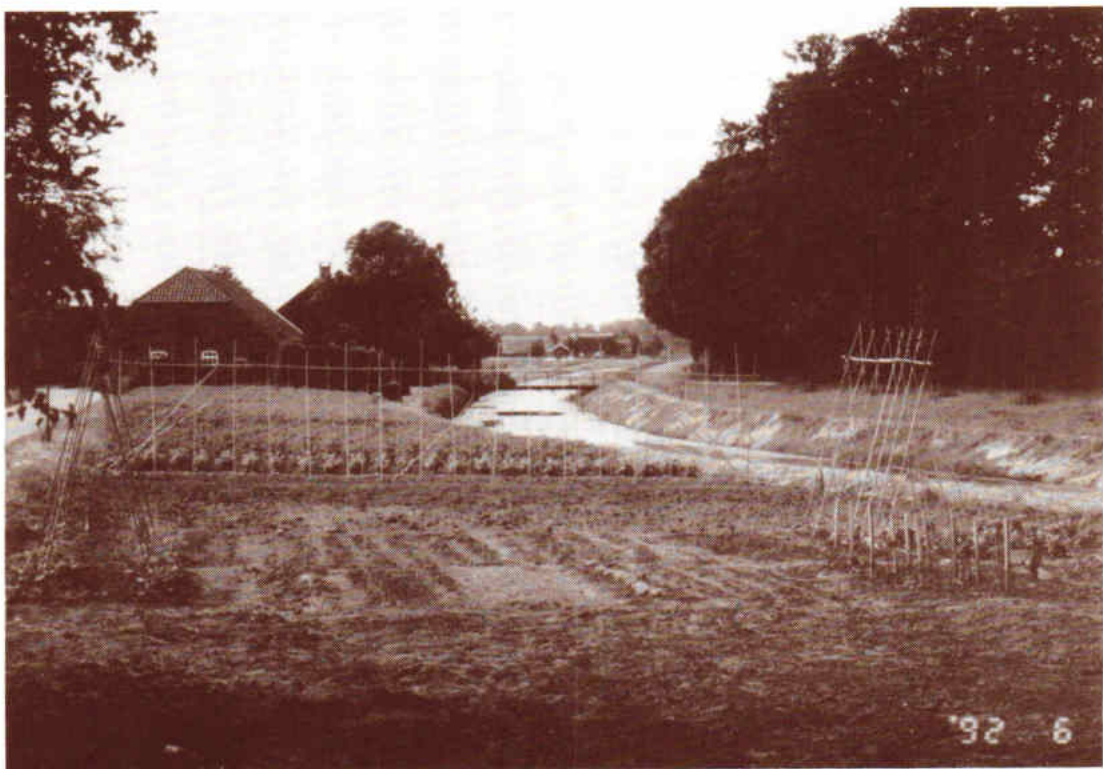
wordt hun onderpand tot zekerheid omschreven als: 'woonhuis, brouwerij en schuuren'. Maar in één adem wordt daar aan toegevoegd, dat er vlak naast hun huis, in de richting van nu de Rosendaalseweg, nog een huis ligt. Dat wordt in alle acten vanaf 1682 omschreven als 'het erve en goed het Wermels of Warmoes genaamt'. Om de zaak nog ingewikkelder te maken wordt dit erve en goed Wermels of Warmoes in vijf acten, die van 1758, 1766, 1783, 1799 en 1801, met een nog oudere naam omschreven als: 'goed en erve den Borg thans Wermels of Warmoes genaamd'. Op het erve en goed 'het Wermels of Warmoes' stonden dus twee woonhuizen, het ene bewoond door de familie van Born (waar thans de familie Spijkerman woont); het andere bewoond door pachters. Dat huis is ca. 1875 afgebroken. Achtereenvolgens, maar in de tijd teruggaande, hebben we, wat de naamgeving betreft, het volgende:

- de boerderij 'den Born' heeft zijn naam ge-

kregen van de bewoners, de familie van Born, die er ca. 125 jaar hebben gewoond tot 1800. Het goed kreeg de naam 'de Oude Born' doordat er ca. 1770 tegenover den Born een nieuw huis werd gebouwd, de Nieuwe Born genaamd, thans bewoond door de familie Huisman.

- Tussen 1675 en 1780 draagt het huis van de familie van Born geen eigen naam, althans niet in de diverse acten. Hun huis is gebouwd vlak naast een huis dat 'Warmoes' heet. Beide huizen staan op 'het erve en goed het Wermels of Warmoes'. De benaming Wermels is tot nu toe niet anders te verklaren dan als een verbastering van Warmoes. Warmoes is in het Middelnederlands: groente, moeskruid. Samengesteld uit warm en moes. 'Sy en eten niet dan warmoes; een schotel warmoes brengen'.¹⁾ Omdat den Born meer dan een eeuw een herberg was, mag in dat kader gedacht worden, dat daar

'een warme hap' te krijgen was. De benaming is dan van functionele aard geweest. - De nog oudere benaming 'den Borg' is moeilijker te vertalen. Gezien de ligging kan niet gedacht worden aan: beschermde plaats; borg zijn voor iemand of als onderpand van iets. Gedacht moet worden aan het middelnederlandse 'bergen - barch - borgen - geborgen' en wel in de betekenis van : in veiligheid brengen. Maar dit, aldus Verwijs en Verdam, ook in de betekenis van : herbergen, overnachten. Den Borg dan als herberg en overnachtingsadres. Een perceel weiland tegenover den Born maar aan de andere kant van de Nieuwe Wetering, dat tot 1758 bij het Wermels of Warmoes behoorde, draagt thans nog de naam 'Bergmate'. Ter verduidelijking van deze ingewikkelde naamsgeving een letterlijke omschrijving uit een acte: ' woonhuis van de familie van Born ook Borren, Brouwerije en alle toebehoor,

De Oude Born, gezien vanaf de Rozendaalseweg bij de brug over de Nieuwe Wetering. Tussen dit huis en de Rozendaalseweg stond voorheen nog een huis, het erve Warmoes genaamd. Foto: G.W. Grootenhuys, Heino.

schuure en verder getimmerte met den Hof en het daaraan leggende akkermaalsbos en heggen DEN BORN genaamd, alsmede haar gehele goed en Erve DEN BORG of te wel WERMELS ook WARMOES genaamd, samen staande aan de Nieuwe Wetering omtrent den Krajenschot'.2) De oude benaming 'Borg of Borch' in Heino komt enkele malen voor in Registers vóór 1675. Mijn speurtocht was er op gericht of in deze Registers vóór 1675 den Borg hetzelfde erf en goed is als de Oude Born. Met de vermelding van deze oudste registers begint in de volgende paragraaf tevens de geschiedenis van de Oude Born. Maar een schema inzake de naamsgeving biedt mogelijk eerst nog enig soulaas.

Benaming van de Oude Born te Heino vanuit acten en Registers:

- 1427 Gerd die borch
Sallands Schattingsregister
- 1520 Hermen op de Borch
Ligger van Landerijen Heino
- 1601 Een cotterstede Op den Borch
genaamd
Verpondingskohier Heino
- 1682 Jan van Borne en Assies op Warmels
Vuurstedengeld Heino
- 1732 Woonhuis, brouwerij en schuure van
Hendrik en Jan van Born alsmede het
halve erve Warmoes
Acte van hypothecatie
- 1758 Goed en Erve den Borg of nu Wermels
genaamd
Acte van deling
- 1766 Woonhuis, brouwerij en schuuren,
alsmede het gehele Erve en goed den
Borg of nu Wermels of Warmoes
genaamd
Acte van hypothecatie
- 1786 den Born
Rechterlijk Archief
- 1802 Het Erve Warmoes thans den Born
genaamd
Rechterlijk Archief
- 1805 Het Erve en goed den Born
Rechterlijk Archief
- 1836 De Oude Born
Notarieel Archief.

3. Ontstaan en bronnen vóór 1675.

In het Oud Rechterlijk Archief van Heino komt de naam van Jan van Borne voor het eerst voor in het jaar 1674. Hij is dan ceurnoot (bijzit) bij een rechtshandeling. Maar hij heeft hier geen patroniem. Nergens wordt zijn naam met een patroniem vermeld. Hij moet dan wel van elders zijn gekomen. Misschien vanuit Borne. Het jaar er op is er in Heino een inventarisatie gemaakt wie van de bewoners een vuurhaard hadden. Daar moest belasting over betaald worden. In 1675 hebben we ook een Register van Hoofdgeld.1) In beide Registers komt de naam van Jan van Borne voor. De Registers bevatten alleen de namen van de bewoners. Kijken we even naar het Register van het Vuurstedengeld uit 1682 - ik kom daar verderop weer op terug - dan zien we dat daarin achter de namen van de bewoners ook de bezitters van hun huizen staan vermeld. Van het huis van Jan van Borne is de heer van Oldeneel tot de Heerenbrink eigenaar. 2) Ik vermeld dit hier uitdrukkelijk, omdat dit voor het vervolg van dit verhaal van groot belang is.

Bij de bestudering van de Registers van het Vuurstedengeld in Heino van 1675 en van 1682, alsmede van het Hoofdgeld van 1675, werd mij duidelijk, dat ambtenaren indertijd van huis tot huis zijn gegaan om te zien of men een vuurhaard had en hoeveel volwassen personen het huis bewoonden. Daardoor is er een structuur in deze Registers te ontdekken. De inwoners van Heino staan er zodanig in vermeld als hun huizen in het landschap liggen gesitueerd. Uit deze lijsten is op te maken, dat de catersteden het Koks, het Rijkels, de Tutert en de Grond, allen gelegen aan de Nieuwe Wetering in het Schoutamt van Heino, al vóór 1700 bestonden. De Registers van het Vuurstedengeld uit 1675 en 1682 laten zien dat Jan van Borne wordt aangeslagen voor één vuurhaard maar ook dat hij aan de Nieuwe Wetering woont tussen de Tutert en de Grond. Een nadere adressering ontbreekt dan nog. Zodoende kan de vraag worden gesteld of het huis van Jan van Borne zo tussen 1650 en

1675 werd gebouwd of dat het van oudere datum is, gezien de benaming Erve Wermels of Warmoes en mede gezien zijn ligging bij het unieke punt van de kruising van de weg van Zwolle naar Twente over de Nieuwe Wetering. Hierboven is bij de naamgeving al vermeld, dat in vijf acten, die van 1758, 1766, 1783, 1799 en 1801, het Erve Wermels of Warmoes vroeger de naam den Borch of Borg droeg. Het Erve den Borch of Borg wordt al in oudere Register van Heino vermeld. Ook in deze Registers valt eenzelfde structuur te onderkennen. De vraag is nu of den Borch hetzelfde erve is als het erve Wermels? Uit de nu volgende bronnen kan praktisch met zekerheid gesteld worden, dat den Borch of Borg, vermeld in de Registers van vóór 1675, hetzelfde pand is als later het erve Wermels of Warmoes thans den Born. Hier volgen de bronnen:

-- Tot de oudste bronnen, waaruit gegevens van Heino tot ons komen, behoren de zogenaamde Sallandse Schattingsregisters, bewaard in het Gemeente Archief van Deventer. Het oudste Register uit een serie dateert van 1427. In deze Registers worden de huishoudens per kerspel vermeld alsmede het bedrag in schilden, waarvoor ieder huishouden werd aangeslagen. In het Register van 1427 komt in Heino de naam 'die Borch' voor. 'Gerd die Borch' betaalt anderhalve schild.³⁾

-- De Ligger van Landerijen in Salland van 1520 vermeldt onder Heino: 'Hermen op de Borch, toebehorend Joncker Seyger van Rechteren, toe paghte ghesat, den thenden affgetogen, dat hoige lant op 4 mudde rogge ende gyft toe paghte des yaers noch 6 herenmud'.⁴⁾ Ook deze lijst bevat een duidelijke structuur. Als in een cluster worden hier bij elkaar genoemd: Het Holtermans (is later Veldzicht); Sterkengaerden (is later Sterkenoor of het Martens tegenover de huidige ingang van het Rosendaal); het Roesendall, ook toebehorend aan Seyger van Rechteren, en direct hierna Hermen op de Borch.

-- In de Markecedule, de schattings- of aanslagenlijst voor het Holterdijksgeld van de Marke Heino uit 1560, wordt 'Up de Borch' vermeld met een halve slag en staat vermeld

bij de andere namen van boerderijen in de buurschap Rosendaal langs de Nieuwe Wetering. Na Up de Borch volgt de Krajen-schot. 5)

-- In 1583 is een Quohier der bezittingen van konings vijanden in Salland opgemaakt. De koning van Spanje liet personen, die geen belasting betaalden, op een zwarte lijst zetten. Op deze lijst van het Sallandse komen nogal wat oude boerderijnamen voor uit Heino en Lenthe. Ook die Borch wordt genoemd. 'Jan Dircxz binnen Swoll heeft een guedt ter Heyne gelegen, daer op Jan op die Borch woent'.⁶⁾

-- In 1601 hebben we het Verpondingskohier (de grondbelasting) van het kerspel Heino. De tweede opgave geeft een situering en bevat de volgende tekst: 'Een cotterste genaamt Op den Borch toebehorend Joncker ten Holten met: a) een boucamp bij het huis aen den Wetering, 66 roeden, 64 voet; b) een boucamp bij het huis, 1 hont, 4 roeden, 25 voet; c) een boucamp aen den wech, 1 hont, 21 roeden; d) noch een boucamp aen den wech, 14 roeden, 64 voet'.⁷⁾ Ook hier dient vermeld te worden dat 'Op den Borch' direct na het erve Rosendal wordt genoemd en bij enkele boerderijen of catersteden in de buurschap Rosendal staat. Het is hier de enige keer dat er van een cotterstee wordt gesproken. In dit verpondingskohier wordt duidelijk dat er een eigendomsoverdracht heeft plaats gehad. Op den Borch, liggende aan de Nieuwe Wetering, behoort nu toe aan Joncker ten Holten.

De bovengenoemde bronnen geven aanwijzingen, dat de Borch wel op dezelfde plek moet liggen als later het erve Wermels of Warmoes. Harde bewijzen vanuit transport-acten heb ik echter niet aangetroffen. Maar een erf gaat zo maar niet aan de wandel. Dat den Borch hetzelfde erf is als het Wermels of Warmoes en later den Born, kan aangetoond worden als we de eigenaren ervan de revu laten passeren. Voor deze bron, de belangrijkste in de bewijsvoering, is een beknopte uiteenzetting noodzakelijk.

In 1766 blijkt op 'een goet gelegen te Heino en genaamd het Warmoes' een uitgang van 6 mudde rogge of f.26,-- en 8 stuivers 's jaars

te liggen, te voldoen op St. Petri (22 februari). Een uitgang wil zeggen: een goed is belast met een jaarlijkse last of rente. Deze kan ooit als gift gegeven zijn aan een klooster of gasthuis. Deze last of verplichting lijkt op erfpacht. In het jaar 1766 nu komt dr. Tobias als bediende van de Geestelijkheid der Stad Campen naar Heino en verzoekt de Schout van Heino beslag te laten leggen op 'een seker goet gelegen tot Heyno thans toebehoerende de Erfgenamen van Jan van Born en staande van ouds op de naam van de heer van Oldeneel en genaamd 'het Warmoes'. Het blijkt dat de kinderen van Jan van Born gedurende de jaren 1764, 1765 en 1766 bovengenoemde roggerente van 6 mudde rogge of f.26.-- en 8 stuivers niet hebben betaald.8) Op naar Kampen om de Rekeningen van de Geestelijke Goederen der Stad Campen te bestuderen. Elk jaar werden de inkomsten uit de Geestelijke Goederen in een nieuw boek geschreven. Deze boeken met inkomsten gaan terug tot 1592. Ten tijde van de Reformatie werden deze kerkelijke goederen in 1580 door het Gemeentebestuur van Kampen geconfisceerd. Vanaf 1592 zijn de inkomsten op een ordelijke manier weergegeven. De uitgang op het Warmoes blijkt een roggerente aan het Brunnepeklooster te Kampen te zijn geweest. Dat was een vrouwenklooster van de Augustinessen, verwant aan de Broeders van het Gemeene Leven in Windesheim. Het klooster is in 1595 verwoest. De tekst uit het Rekeningenboek van 1592 luidt als volgt: 'Uyt Derck Droogscheerder zijn lant ende Erve gelegen ter Heyne genaemt ter Borg 6 mudde rogge, 't welk hij behoert te leveren te Swoll op St. Petri'.9) Wanneer deze verplichting is begonnen, weet ik niet. Een schenkingsacte heb ik niet aangetroffen. Vanwaar deze schenking vanuit Heino aan een instelling in Kampen ? Het kan zijn dat een vrouw van het erve ter Borg uit Heino is ingetreden bij de zusters Augustinessen in Kampen en dat het dan als een bruidsschat kan worden gezien. De naam Droogscheerder is een funktionele naam. Dat is een lakenbereider. Maar het is opvallend dat Johan van Rechteren in 1573 negen goud-

guldens en anderhalf oort leent bij Derk van Veenen Droogscheerder en als onderpand geeft de erven Krajenschote en Rosendal in het kerspel van Heino.10) Voor ons is van belang dat in de boeken van de Rekeningen der Geestelijke Goederen vanaf 1592 de eigenaren van het erve den Borg worden vermeld. Tot 1651 wordt de naam Droogscheerder vermeld als eigenaar van den Borg. Dat wil niet zeggen dat die persoon tot zolang heeft geleefd. In 1652 wordt Arend van Oldeneel te Heyno genoemd als nieuwe eigenaar. Daarna zijn het de Erfgenamen van Arend van Oldeneel. In het jaarboek van 1701 is een schrijffout geslopen. In plaats van Borg, zoals vanaf 1592 was geschreven, staat er in 1701 erve den Berg onder Heino. Dat blijft dan zo. In 1753 wordt Jan van Born als medebetaler van de Erfpacht naast de van Oldeneels genoemd.11) Jan van Born overlijdt in 1758. In 1766 - daarover verderop meer - gaat het om de erfgenamen van Jan van Born. In 1812 is Jannes Rosendaal als eigenaar van den Borg belast met deze roggepacht aan de stad Campen, hetgeen in 1836 nog het geval is.12)

De uitgang van 6 mudde rogge uit 1592 en mogelijk al eerder laat aan de hand van de vermelde eigenaren zien dat het erve den Borg, al vermeld in bovengenoemde diverse oude Registers, hetzelfde erf is, dat vanaf ca.1675 het erve Wermels of Warmoes wordt genoemd en later de Oude Born. De tekst van dr. Tobias uit Kampen van 1766 legt duidelijk het verband. Onduidelijk blijft in welk jaar het erve den Borg in bezit van de van Oldeneels tot de Heerenbrink is gekomen. Het Verpondingskohier van 1601 laat zien dat den Borg dan eigendom is van Joncker ten Holten. En daarvoor van Zeiger van Rechteren. In het Archief van van Rhemen, ondergebracht in het Rijksarchief Gelderland, zit een afschrift van de transportacte van de haevesate den Heerenbrink. Zeiger van Rechteren en zijn vrouw Margareta van Munster dragen op de Bredenhorst te Heino op 28 augustus 1603 de haevesate genaemt den Heerenbrinck met alle gerechtigheden over aan Jasper van Holthe en zijn vrouw Livia de Bossy.13) In 1616 trouwt Catharina

Brunneker C
 Rogge paarten

47

Arend Oldeneel's Erfgenooten uit d' erve
 te Heino genaemt den Brijg des mudde
 rogge te k' erfpaart van d' heit op d' heit
 mudo des Heer van Oldeneel en Jan
 van Born
 N. 126-18 -

26

9

Vermelding van de Roggerente aan het Brunnepeklooster te Kampen à 6 mudde rogge of f. 26,- en 8 stuivers, te betalen door de Heer van Oldeneel en Jan van Born.
 Gem. Arch. Kampen: Geestel. Goederen der stad Kampen, inv. nr. 1646, jaar 1755, pag. 47.

Cecilia ten Holthe, dochter van Jasper van Holthe en van Livia de Bossy en Erfdochter van de Heerenbrink, met Henricus IV van Oldeneel, heer van de Heerenbrink. Uit dit huwelijk wordt Frans Ignatius van Oldeneel geboren. Frans Ignatius trouwt met zijn nicht Anna van Oldeneel, dochter van Arend van Oldeneel en van Cecilia ten Holthe, die in 1610 waren getrouwd. Het Erve den Borg is alzo door vererving op de volgende generaties van de van Oldeneels tot de Heerenbrink overgegaan, zoals we verderop nog zullen zien. Echter een testamentaire dispositie heb ik vóór 1700 niet aangetroffen. Een korte samenvatting van bovengenoemde bronnen inzake het ontstaan van het erve den Borg is gewenst. Op het unieke punt op de eeuwen oude weg van Zwolle naar Munsterland, daar waar deze weg in Heino de Nieuwe Wetering kruiste, heeft al vóór

1600 een huis gestaan, dat mogelijk vanaf onheugelijke tijden als herberg dienst deed. In de hierboven genoemde Registers en Kohieren van het kerspel Heino wordt het erve den Borg steeds vermeld in de nabijheid van het Rosendaal, waaraan het al eeuwen grenst, en ook dat het aan de Nieuwe Wetering ligt. De Rekeningen van de Geestelijke Goederen der Stad Kampen laten de diverse eigenaren van dit erve de revu passeren. En wat in 1592 erve den Borg was, wordt in 1766 bij de aanpanding het Warmoes genaamd. Dat klopt met alle acten, die we hierna zullen beschrijven. Hiermede heeft het ontstaan van de Oude Born in de diverse benamingen Den Borg - Wermels of Warmoes - thans den Born enige verheldering ondergaan. Het mag ook gezien worden als een bewijs dat het steeds om één en hetzelfde erve gaat.

4. Een overzicht van de eigendomsverhouding.

Vooraleer met de beschrijving vanuit de diverse acten te beginnen volgt hier nog een overzicht van de verschillende eigenaren van de Oude Born te Heino.
Een uitwerking volgt hierna.

<i>jaar</i>	<i>Benaming</i>	<i>Eigenaar</i>
1520	Op de Borch.....	Seyger van Rechteren
1583	Een guedt ter Heyne gelegen daerop Jan op die Borcht woent.....	Jan Dircxz.binnen Swoll
1592	Erve too Heyno genaamt ter Borch.....	Dirck Droogscheerder
1601	Op den Borch.....	Joncker ten Holten
1652	Erve den Borg ter Heyno.....	Arent van Oldeneel en Erfgenamen
1682	Het huis van Jan van Borne en van Assies op Warmels.....	De heer van den Heerenbrink
1732	Het huis van Hendrik van Born.....	Hendrik van Born
	De grond waar het huis van Hendrik van Born op staat.....	De van Oldeneels tot de Heerenbrink
	Het huis op 't Warmoes.....	De heer van Oldeneel en Hendrik van Born
1758	Het huis van Antony van Born en het gehele Erf den Borg of nu Wermels.....	Antony, Janna, Antonia en Gerrit van Born
1801	Erve Warmoes thans den Born genaamd.....	Hendrik Rientjes en zijn vrouw Maria Everts Rosendal
1803	Erve den Born.....	Jannes en Berent Rosendal pachters: Hendrik Rientjes en zijn vrouw
1836	De Oude Born.....	Jan Tuitert en erfgenamen
1842	De Oude Born.....	pachteres: de weduwe Rosendaal
1888	De Born.....	Arnoldus Mathias Rosendaal en erfgenamen
1953	Huis en erf aan de Nieuwe Wetering.....	Antonius Johannes Spijkerman.

5a. De familie van Born, 1675 - 1750.

De beschrijving van de Oude Born vanaf 1675 is in eerste instantie het verhaal van de familie van Born, die er van ca. 1675 tot 1800 op woonden. Deze periode heb ik in tweeën verdeeld, misschien vrij willekeurig. De periode van 1675 tot 1750 wordt gekenmerkt als een uitbreiding van hun bezit, waardoor ze tot de bovenlaag van de Heinosche gemeenschap gingen behoren. Het is de periode van het opgaan en het blinken, zoals het gezegde luidt. Na 1750 zien we aanvankelijk een stabilisatie maar daarna de neergang,

welke uitmondt in de ramp van het verzinken in het jaar 1800.

In het Oud Rechterlijk Archief van Heino, dat pas spaarzaam begint in 1638, duikt in 1674 in eens de naam van Jan van Borne op. Hij treedt op als ceurnoot (bijzit) bij een rechtshandeling.¹⁾ Het is een eerste vermelding van de vele die zullen volgen. Jan van Borne moet haast wel van elders zijn gekomen. Zijn naam en die van zijn nageslacht worden nooit met een patroniem vermeld, behalve de generatie rond 1750 en daarna nooit meer. De naam wordt geschreven als: van Born; van Borne; Borren en een enkele keer

als Borreman. Vanwaar Jan van Born is gekomen, wordt nergens duidelijk. Wel komt er in Zwolle rond 1700 een familie van Born voor. Die zijn echter niet rooms katholiek, wat de familie van Born in Heino wel is. Op zakelijk gebied lopen er ook lijnen naar Deventer en Amsterdam. Maar misschien kwam hij gewoon uit Borne in Overijssel. Mogelijk trouwde hij met een vrouw uit Heino, van wie de naam nergens is vermeld. Zijn zoon Hendrik, die in 1676 werd geboren, wordt twee keer Hendrik van Borne tot Heino genoemd.

Het Register van het Vuurstedengeld uit 1675 laat zien dat Jan van Born aangeslagen wordt voor één vuurhaard. Hij staat vermeld tussen Jan Vos op het Erve de Vos en Hendrik Egberts, wonende op de Tutert aan de Nieuwe Wetering.²⁾

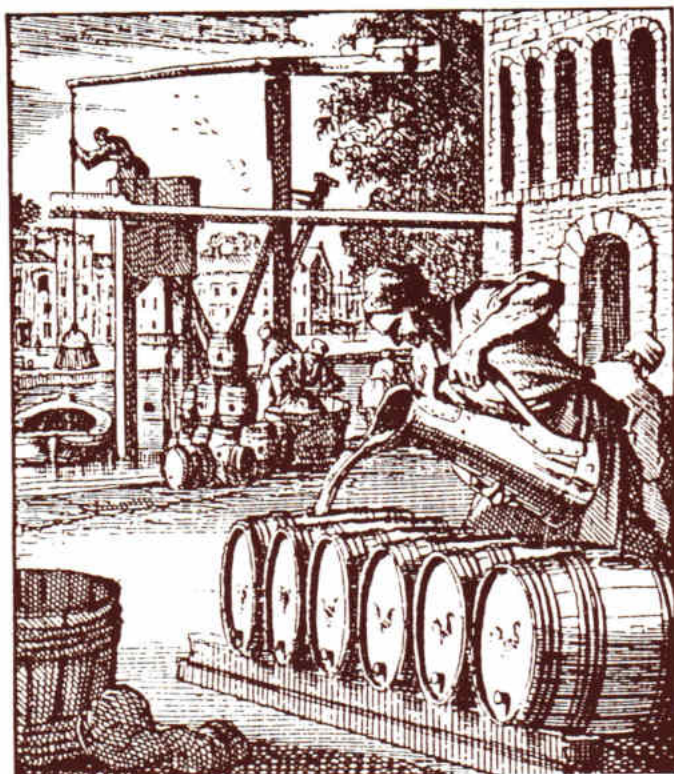
In 1680 probeert Jan van Borne een caterstede aan de Nieuwe Wetering te kopen. Franciscus Ignatius van Oldeneel, getrouwd met zijn nicht Anna van Oldeneel, dochter van eerder genoemde Arent van Oldeneel, laat beslag leggen op de caterstede 'het Walvreuten'. Dat heet later het Rijkels of het Doggen en lag op de plek waar nu de spoorbrug over de Nieuwe Wetering ligt. De caterstede was eigendom van Ernst Derksen op de Gansecuil. Van Oldeneel zet in op f.420,-. Jan van Borne hoort twee maal f.10,-. Van Oldeneel echter met f.20,- en f.40,-. Bij 'kaarsen uitgank' is hij de koper voor f.500,-.³⁾ Wie het breed laat hangen zal het wel breed hebben. Dit omgekeerde spreekwoord is veel interessanter. We komen verderop nog terug op deze caterstede. In 1681 laten Catharina Fabius, weduwe van Berent Braekman, en Lieutenant Coenders beslag leggen op een melkkoe, welke Jan van Born had gekocht van Megtelt Jansen, weduwe van saliger Jan Leenen op de caterstede 'de Grond'. Jan van Borne had bieren gehaald en er waren doodskisten geleverd. Niet alles was betaald. Vandaar het beslag op deze melkkoe.⁴⁾

Eigendomsverhouding vóór 1700.

Het Register van het Vuurstedengeld uit 1682 verschaft ons nieuwe informatie over

de bewoners in Heino. Bij de namen van de bewoners, die een vuurhaard hebben, worden nu ook de namen van de eigenaren van die huizen vermeld. Van het huis van Jan van Borne, gelegen op het erve het Wermels of Warmoes genaamd en daarvoor den Borg, is de heer van Oldeneel tot de Heerenbrink de eigenaar.⁵⁾ Naast het huis van Jan van Born staat op dit zelfde erf echter nog een huis, 'Warmoes' genaamd, in de richting van thans de Rosendaelseweg. Dat wordt bewoond door pachter Assies. Dat is ook eigendom van de van Oldeneels, evenals de beide catersteden de Tutert en het Rijkels iets verderop. Ten oosten van de Nieuwe Wetering vanaf het Kokshuis tot aan de Postweg behoorden de landerijen met hun behuizing toe aan de van Oldeneels tot de Heerenbrink. Ten aanzien van de eigendomsverhouding inzake het erve en goed het Wermels of Warmoes, voordien den Borch of Borg genaamd, is de situatie nog al ingewikkeld. Gaan we even naar het jaar 1758 dan blijkt dat het erve Wermels, ook Warmoes genaamd, gezamenlijk werd bezeten door zowel de familie van Oldeneel en door de familie van Born.⁶⁾ In welke relatie de van Borne's stonden tot de adellijke familie van Oldeneel blijft onopgehelderd. Zo ook op welke wijze dat gezamenlijke eigendom een aanvang heeft genomen. Acten hierover heb ik niet aangetroffen. Tot het erve Wermels behoorde tot 1758 ook een perceel weideland, de Bergmate genaamd, aan de andere kant van de Nieuwe Wetering, vlak naast de boerderij en erve de Krajenschot. Tot het erve Wermels behoorden ook twee percelen land aan de overkant van de huidige Rosendaelseweg naast de Tutert, waar nu de spoorlijn Zwolle - Almelo ligt. Jan van Born heeft op het erve Wermels, eigendom van de van Oldeneels, naast het pand het Warmoes zelf een nieuw huis met schuren gebouwd. Dat is het huis, dat thans bewoond wordt door de heer Spijkerman, Bornweg nr. 2. Het pand Warmoes is ca. 1875 afgebroken.

In 1688 heeft in Heino Geurt de Karreman een paard gekocht voor f.36,-. Jan van Born staat borg voor deze koop. We beschikken

*Bier en brouwen brachten
'eeuwige verquicking'
aldus J. & C. Luiken.
(uit: Het Menselyk Bedryf,
Amsterdam 1694).*

amper over prijzen van vee uit vroeger tijd, derhalve het vermelden waard.⁷⁾

Een tapperij?

Een eerste aanwijzing, dat men ten huize van Jan van Born al vóór 1700 in 'dranken doet', vinden we in een acte uit 1689. Jan van Born krijgt Hendrick ten Hoop op bezoek, pagter van de Coninx accijns in Heino. Deze maakt proces verbaal op omdat hij 'bij kontrole heeft gemerkt dat er ten huize van Jan van Born eenig tapbier, liggende op een drielinck, niet was aangegeven'. Derhalve werd Jan beticht van fraude. Jan van Born beweert 'al wat hij getapt heeft te hebben aangegeven en derhalve niet in boete of fraude is vervallen'. Het Gericht bepaalt dat de controleur eerst met harde bewijzen moet komen dat er enig tapbier is ingeslagen. Er volgt vrijspraak.⁸⁾ Er lopen al meer lijnen naar de 'drankhandel'. In 1700 is Hendrik van Born ceurnoot bij de in beslagname van meubelen van Gerrit Kortenhorst, brouwer in

het dorp Heino, namens wijnkoper Gerrit Jacobson te Deventer.⁹⁾

24 maart 1699 is er feest bij de familie van Born aan de Nieuwe Wetering. Geboren: Jan, Soone van Hendrick van Born. Eerder was er natuurlijk al een bruiloftsfeest voor Hendrick en zijn vrouw Willemtjen Gerrits. Maar die datum is nergens te vinden. Ook Hendrick, de zoon van Jan van Born, wordt altijd zonder patroniem Hendrick van Born of van Borne genoemd. Een enkele keer Borreman. Zo ook zijn zoon Jan. Uit twee acten weten we dat Hendrick is geboren in 1676. Hij is voor die tijd op jonge leeftijd getrouwd.

Bezitsuitbreiding.

In 1700 gaat Hendrik van Born zijn bezit in Heino uitbreiden. Hij koopt van de heer Otto van Regteren 'bij openbare opslagh en bij branden der keersen uitganck de katerstede 'de Stenvert' genaamd met hoge en lage landerijen en houtgewas, meyders wijze gebruikt bij Hannis in de Gront aen de Nije We-

teringe omtrent den Vos in het carspel van Heyne'.¹⁰⁾ Dat is de boerderij op de grens van Heino en Wijhe, waar thans de familie Wijnhout woont. De koopprijs is niet bekend. Deze boerderij de Stenvert, vaker 'de Grond' genaamd, zal tot het jaar 1808 eigendom van de familie van Born blijven.

In 1716 wordt in Heino beslag gelegd op de caterstede 'de Palerie', sinds 1688 toebehorende aan de weduwe Eyssink. Hendrik van Borne tot Heyno koopt deze caterstede de Palerie voor de som van f.475.--. Deze caterstede heeft gelegen in de Dollenhoek aan de huidige Paalweg. Hendrik van Borne en zijn huisvrouw Willemijntje Gerrits verkopen de Palerie weer in 1720. De verkoopprijs is niet vermeld.¹¹⁾ In deze transportacte wordt voor het eerst zijn vrouw bij naam genoemd. Hendrik van Born moet een vrij ontwikkeld man zijn geweest in de gemeenschap van Heino. Hij behoort tot de bovenlaag van de bevolking, kan lezen en schrijven. Is zeer vaak ceurnoot bij rechtshandelingen, ook wanneer die adellijke personen aangaan. Zo bij de van Oldeneels; de van Pallands, die het erve Krajenschot in eigendom hebben; de weduwe Yssels op het Rosendal, alsook freule van Voerst van het Rosendal en de weduwe van baron van Uytterwijck van de Alerdinck. Anderzijds zal dit ook voortgekomen zijn uit het feit dat er 'ten huize van Hendrik van Born recht werd gesproken'. Dit zeker tussen 1715 en 1750. De rechter had geen eigen gebouw in die tijd. Contentieuze zaken werden ten huize van Hendrik van Born behandeld. De van Borne's zijn op bijna iedere pagina ceurnoot in de periode 1715 - 1750. ¹²⁾

Handelsrelaties.

Er zijn twee processtukken bewaard gebleven, een uit 1721, een ander uit 1727, waarin Hendrik van Borne onder ede wordt gehoord. Beide keren wordt zijn leeftijd vermeld, namelijk 45 respectievelijk 51 jaar. Hendrik is derhalve in 1676 geboren. In het eerste proces wordt hij gehoord inzake het taxeren van bomen op het Nijenhuis in 1717. Jan Jansen is hovenier op het Nijenhuis en de vraag is dan of de taxatie wel juist is ge-

weest. Het tweede proces verbaal uit 1727 is voor ons van meer belang. Op verzoek van Tonnis Hifker uyt Munsterlant wordt Hendrik van Born onder ede gevraagd of hij in december 1724 'vier vaaten met Schinkenbier heeft ontvangen, twee gemerkt met GH, de andere twee met TH.' Volgens gedaagde van Born zijn die vaten doorgezonden. Waarheen is dan de vraag? Zijn antwoord: 'Ze zijn verzonden aan van Zee, meer weet ik niet. Ze zijn, volgens zeggen van zijn knechten, te Zwolle in de veerman gekomen'. De maand er na wordt Jannes Hannes in deze zaak gehoord. Die woont op de caterstede 'de Grond' en is knecht bij Hendrik van Born. Jannes is 66 jaar oud. Hij heeft op order van Hendrik van Born in december 1724 'met de schuiter in twee verscheijden reizen naa Swol vier vaaten met schinken, gemerkt GH en TH, an de factor van Zee in de veerman op Amsterdam gebracht'. Van wie die vaten kwamen weet Jannes niet. Hij heeft wel een paspoort voor die vaten op kantoor afgegeven maar of er een brief van Hendrik van Born bij was, kan hij zich niet meer herinneren.¹³⁾ Uit de inhoud van beide laatste processen blijkt derhalve dat Hendrik van Born schipper was en dat er handel met het achterland was, zowel naar Munsterland in Duitsland als naar het westen met Amsterdam. Bij de bestudering kwam wel de vraag naar boven vanwaar dat bier dan aangevoerd werd in Heino. Had de familie van Born een brouwerij? Het Register van Brouwketels uit 1711 maakt er nog geen melding van. Scholtus Muntz laat weten, dat er in het Schultamt van Heino dan twee brouwketels staan, 'de Eene an mijn huis en de tweede an te huis van Hendrik Kortenhorst en daer hebben gestaen sedert circa 1673'.¹⁴⁾ Hendrik Kortenhorst woont in het dorp Heino. Met deze opgave wordt niet helder waarom in 1680 al melding wordt gemaakt dat op de Born gebrouwen wordt. Maar in de jaren twintig staat op het erve Wermels of Warmoes wel een brouwerij. Op de lijst van de grondbelasting (verponding) uit 1725 wordt het erve Warmoes, waarop Hendrik van Born woont, aangeslagen voor de gewone contributie op f.10.-- en

16 stuivers en voor de verponding op f.3,- en 3 stuivers. (De pachters van het erve Holterman an 't Veld en van het erve de Vos betalen f.18,-, resp. f.5,- en 5 stuivers; die op het erve Rosendal f.13,- en 4 stuivers, resp. f.3,-, 17 stuivers en 8 penningen).15)

Aankoop van de caterstede het Rijkels.

Economisch zal het Hendrik en zijn zoon Jan in deze tijd waarschijnlijk goed gaan. In 1731 kopen ze de caterstede het Rijkels aan de Nieuwe Wetering van Carel Borchard Voet voor de som van f.1300,-.16) Dat had hun vader zaliger in 1680 al op het oog. Dit boerderijtje lag, waar nu de spoorbrug over de Nieuwe Wetering ligt. Voor deze koop lenen Hendrik van Born en zijn vrouw Willemtjen Gerrits en Jan van Born en zijn vrouw Evertien Jansen (hier voor het eerst vermeld) f.2400,- bij Hendrik Muntz, Scholtus van Heino. Ze verschijnen hiervoor voor Christiaan Fabius, Verwalter Landdrost van Sal-

land. In deze acte van hypotheccatie wordt voor het eerst hun bezit omschreven. Ik geef deze tekst letterlijk weer om de gecompliceerde situatie van het oorspronkelijke erve den Borch nu Wermels of Warmoes genaamd te verduidelijken. In 1732 geven ze als hun onderpand tot zekerheid: 'haar comparanten woonhuys, brouwerie en schüure, alsmede het halve Warmoes, wordende gebruikt bij Gerrit Lucas, bij de heer van Olde-neel en de comparanten selfs, alsmede nog een caterplaatsjen den Grond genaamt, wordende bewoond bij Jannes Hannes en dan nog eindelijk een caterstede het Rijkels genaamt, wordende tegenwoordig bewoond door Jannes Lurkeers, welke genoemde percelen vrij en onbeswaerd zijn, te samen gelegen aan de Nieuwe Weteringe bij en omtrent den Krayenschot in deze edele gerigte van Heino gelegen'.17) Hun buren Gerrit Lucas op 't Warmoes en Jan Berents op de Tuterie zijn hierbij ceurnoten.

Fragment uit de acte van hypotheccatie d.d. 31 aug. 1739, waarin evenals in 1732 het bezit van Hendrik en Jan van Born wordt omschreven.
Recht. Arch. Heino, inv. nr. 6, pag. 7.

Deze acte bevat naast een beschrijving van het bezit van Hendrik en Jan van Born voor het eerst ook een situering van hun bezit. Het is daarom de moeite waard deze acte te analyseren. Dat is ook van belang voor het vervolg van de beschrijving van 'den Born' voor de komende tijd.

-- Vooreerst valt op dat de naam den Borch hier niet vermeld wordt maar er gesproken wordt over 'het Warmoes'. In alle komende acten gaat het over het erve Wermels of Warmoes.

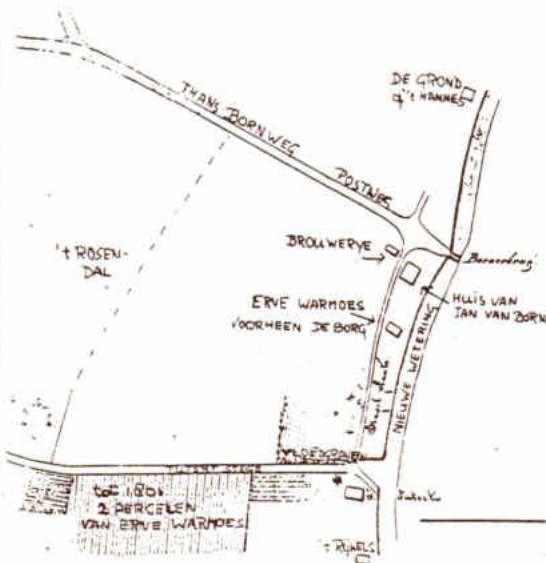
-- Er wordt vervolgens gesproken over een woonhuys, brouwerij en schuur, eigendom van de familie van Born. Dat woonhuys heeft geen eigen naam.

-- Daarnaast gaat het over het halve Warmoes met een huis, dat bewoond wordt door Gerrit Lucas en kennelijk voor de helft toebehoort aan van Born en de andere helft aan de heer van Oldeneel.

-- Een caterplaatsje de Grond, dat ca. 1 km. verderop zuidwaarts ligt op de grens tussen Heino en Wijhe, bewoond door Jannes Hannes.

-- Een caterplaatsje het Rijkels, bewoond door Jannes Lurkeers. Alles ligt in de omgeving van de Krayenschot, een eeuwen oude boerderij tegenover den Born maar aan de andere kant van de Nieuwe Wetering. Een situatieschets kan mogelijk dienen als visualisering van de situatie ca. 1730 en latere jaren. De geldlening in 1732 was niet geheel nodig voor de aankoop van de caterstede het Rijkels. Mogelijk zijn er toen ook brouwketels aangeschaft of heeft er een uitbreiding van hun bedrijf plaats gevonden. Brouwers behoorden tot de sociale bovenlaag in de lokale gemeenschap. De brouwinstallatie was vrij kostbaar. In 1733 wordt Hendrik van Born voor f.500,- aangeslagen voor de 1000e Penning (een welvaartsbelasting). 18)

De nog al duistere tekst in bovengenoemde hypothecaire acte inzake het Warmoes wordt verduidelijkt in 1734. Hendrik Frans van Oldeneel, heer van de Heerenbrink, en zijn vrouw Maria Ursula Sophia van Hugenpoth, getrouwd in 1720, overlijden kort na elkaar. Hij in 1733, zij in 1734. Ze laten vier

Situatieschets vanuit de acte van hypothecatie van 1732 en 1739, waarin het bezit van Hendrik en Jan van Born aan de Nieuwe Wetering onder Heino wordt beschreven.

onmondige kinderen na. De inventarislijst van hun mobile en immobile goederen vermeldt o.a.: 'Het plaatsien het Wermels, waarvan de halfscheyd toebehoort aan Hendrik van Borren. En: Grondgeld van het huys van Hendrik van Borren'.19) Met andere woorden: Een half erve Warmoes of Wermels behoorde toe aan Hendrik Frans van Oldeneel, de andere helft aan Hendrik van Borren. Het huis van Hendrik van Borren is zijn eigendom maar staat op de grond, toebehorend aan de van Oldeneels. Een zelfde nog duidelijker tekst hiervan is uit 1742. De heer van Oldeneel geeft voor de 50e Penning aan, dat freule Arnolda Francisca van Oldeneel is overleden en haar goederen op haar drie zusters overgaan. Dan wordt genoemd: 'een achtste part in een plasien het Warmels zoo Hendrik Derckx in paght heeft, waaronder meede hoort de gront daar het huis van Hendrik van Born op staat'.20) (In 1758 zullen we zien dat deze plek weer Erve de Borg of nu Wermels wordt genoemd en de eigendom gezamenlijk bezeten is geweest). In de tekst van 1742 staat ook vermeld, dat Hendrik van Born een stuk land 'de Bergmate' in gebruik heeft. De Bergmate ligt vlak naast de Krayenschot en komt ver-

derop in dit verhaal nog weer aan de orde. Naast het brouwen van bier en het runnen van een herberg en schipper zijn, verrichtten de van Borne's nog meer hand- en span-diensten. In 1738 laat Jan van Born 'namens zijn vader beslag leggen op de goederen van wijlen meester Frans van Oldeneel en zijn overleden vrouw wegens geleverde bieren tussen 1717 en 1737 voor een somma van f.84,-- , 11 stuivers en 6 penningen en verder nog voor een somma van f.18,-- wegens geleverd groevenbier en planken voor de doodskisten van 14 april 1735 en van 3 december 1737'.²¹⁾ Meester Frans van Oldeneel komt niet van de Heerenbrink. Met zijn gezin woonde hij op wat na hen het 'Fransman' zal gaan heten, het huis bij de huidige spoorwegovergang aan de Rosendaelseweg, nr. 28.

Ook bezit in het Lierderbroek.

In 1739 lenen Hendrik en Jan van Born andermaal f.1000,-- bij de Scholtus Hendrik Muntz. Ook hier zijn hun burens Gerrit Lukes op 't Warmoes en Jan Berents van de Tuterij ceurnoten. Maar Jan van Born is inmiddels weduwnaar en voogd over zijn minderjarige kinderen, zoals de acte vermeldt. Zijn vrouw Evertien Jansen is in 1737 overleden. Een voogdijregeling heb ik niet aangetroffen. Ze geven hetzelfde bezit in onderpand als in 1732. Maar ook wordt in 1739 duidelijk dat ze ook bezit in het Lierderbroek hebben. Willemtjen Gerrits, vrouw van Hendrik van Born, verkoopt anderhalve morgen (bijna 2 ha.) hooylant het Knobbenland genaamd, gelegen in het Lierderbroek, strekkende van de Zwarte Kaa tot aan de Swellengraven, omtrent den Bil, aan Gerrit Gozens Hageman en zijn vrouw Teuntjen Evers. De verkoopprijs is f.600,--.²²⁾ Ze had dat in 1709 bij gerichtelijke verkoop aangekocht van Seine Vincent en Adolf Angelen voor haar zelf, zwagers en zusters.

In 1744 sterft een dochter van Jan van Born, genaamd Grietje. Op de overige familie vervalt, 'vier vijfde parten in een twintigste part van desselfs huys, brouhuys cum annexis, alsmede vier vijfde parten in een twintigste part van het halve erve het Warmoes ge-

naamd, wordende bewoond door Hendrik Derksen, waarvan de wederhelfte de heer van Oldeneel toebehoort'.²³⁾ Wie hier allemaal deel aan hebben, heb ik niet kunnen ontwarren.

Gezinssamenstelling.

Het Register van Ingezetenen uit 1748 laat ons zien hoe het gezin van de familie van Born is samengesteld. De doop- en trouwboeken uit Heino geven ons hierover geen enkele informatie. De familie van Born behoort tot de Roomsche Religie en komt derhalve niet voor in de kerkregisters. De rooms katholieken uit Heino hoorden tot 1776 onder de kerk van Raalte. Daar beginnen de doop- en trouwregisters pas in 1756. Het Register van Ingezetenen geeft ons een gedetailleerd beeld van het gezin. 'Hendrik van Borne, in huis en kost hebbende zijn zoone Jan van Born met kinderen ouder dan tien jaar: Anthony, Janna en Teune van Born'. Er zijn geen kinderen onder de tien jaar. Dienstboden zijn: Gerrit Teunisz. en Grietje de Waag.²⁴⁾ Uit andere acten blijkt dat er ook een zoon Gerrit is. Die is de jongste van de vier kinderen. Op grond van deze gegevens kunnen we nu een eerste fragmentgenealogie samenstellen:

- I. **Jan van Born** (vermeld in 1674 als ceurnoot in Heino). Geen verdere gegevens bekend. Heeft zeker één zoon, genaamd Hendrik.
- II. **Hendrik van Born**, geb. 1676; overl. ca. 1750; tr. Willemtjen Gerrits. Uit dit huwelijk werd zeker één zoon geboren: Jan.
- III. **Jan van Born**, ged. te Heino 24 maart 1699; overl. te Heino in 1758; tr. Evertien Jansen, overl. te Heino in 1737. Uit dit huwelijk de volgende kinderen:
- IV. **Anthony**, ged. ca. 1727; begr. te Heino 10 juli 1771; tr. te Dalfsen 13 april 1750 met Margaretha Ysvelt uit Vreden in Westphalen.
- Janna**, ged. ca. 1729; begr. te Heino 12 november 1779. Ongehuwd.
- Antonia**, ged. in 1730; begr. te Heino 1 maart 1799. Ongehuwd.
- Grietje**, ged. ca. 1732; begr. te Heino na-jaar 1744.

Gerrit, ged. ca. 1734; begr. te Heino 18 maart 1785; ondertr. te Heino 31 jan. 1766, tr. te Raalte 23 febr. 1766 met Gesina Jansen, d.v. het Wormsinghe onder Raalte, begr. te Heino 19 april 1791. Zij gingen na hun trouwen op de caterstede het Rijkels wonen, eigendommelijk goed, aangekocht in 1731 door Hendrik en Jan van Born, grootvader respectievelijk vader van Gerrit van Born.

Zoals de familie van Born in dit Register van 1748 staat beschreven, is het duidelijk een drie generatie gezin. Jan van Born is na het overlijden van zijn vrouw in 1737 niet hertrouwd. Zijn zoon Gerrit, niet vermeld in 1748, zal mogelijk ergens knecht zijn geweest.

Een nieuwe aankoop: de Grote Bisschop. Het Rechterlijk Archief van Heino vermeldt nieuwe zakelijke activiteiten van Jan van Born in 1748. Nadat de familie van Born in 1700 de caterstede het Hannis of de Grond had aangekocht en in 1731 de caterstede het Rijkels, wordt nu in 1748 'de helfte van het erve en goed de Grote Bisschop genaamt' aangekocht. Van de heer van Boekholt uit Deventer koopt Jan van Born de helft van dit erve, de andere helft koopt Gerrit Arents, getrouwd met Trientien Jansen. Dit laatste paar woonde al op dit erf. Samen kopen ze het erf voor f.3660,--. Voor deze aankoop leent Jan van Born f.800,-- bij Muntz, de Scholtus van Heino. En hij geeft als zijn onderpand: 'het halve erve den Bisschop met de daaronder gehorighe bosschen en landerijen'. Maar hij leent ook f.1000,-- bij de Gemeensman Netelenkamp in Zwolle en geeft daarvoor als onderpand: 'zijn aandeel in de caterstede het Hannis; het Rijkels en het Warmoes en eindelijk zijn aandeel in het huis, brouwerije cum annexis zoo tegenwoordig door hem selfs bewoont wordt, alles gelegen in Heino'.²⁵⁾ In deze acte wordt ook vermeld dat Jan van Born land bezit, gelegen in de buurschap Herxen, gemeente Wijhe, genaamd de Breeweide en het Waterland.

In 1749 komt er nog een interessante mede-

deling over het huis van de familie van Born tot ons. In de jaren veertig was er in Heino een commissie gevormd om te onderzoeken hoeveel nieuwe huizen er sinds 1682 waren bijgebouwd en hoeveel woeste grond er was aangegraven en in cultuur gebracht. Want de laatste opgave dateerde van 1682. Van dat onderzoek is een verslag gemaakt. Het is het Register van nieuw aangegraven landen, nieuwe woonhuizen en van nieuwe vuurstenen. Hierin staat vermeld: 'Het Brouhuis van Hendrik van Borne, zijnde het huis self reets op het qouhier van 1682 gestelt, hebbende een eest (een inrichting om te drogen door hitte, bijv. mout, thee, kruiden) en een pan ovent. Nogh heeft gemelde Hendrik van Born voor eenige jaaren een klein keukentje bij zijn huis laten maken om daarin des somers nu en dan te stookken; dogh waaruit voor een jaar of twee de schoorsteen gebroken is'.²⁶⁾ Na 1749 vernemen we niets meer van Hendrik van Born. Hij zal omstreeks die tijd zijn gestorven. Een nieuwe generatie meldt zich. In 1750 gaat Anthony, de oudste kleinzoon van Hendrik en de oudste zoon van Jan van Born trouwen.

De periode 1675 - 1750 wordt afgesloten met een korte beschrijving van andere bewoners op het erve het Warmels of Warmoes. Want naast het huis van de familie van Born stond nog een pand, genaamd Warmoes, eigendom van van Born en van de van Oldeneels. Hierop woonden de volgende pachters tussen 1675 1750:

1. Assien, waarvan verder niets bekend is.
2. Gerrit Luiksen of Lucas op het Warmoes en zijn vrouw Tonissien Berents. In 1732 deelt Maria Ursula van Hugen poth, weduwe van Oldeneel tot de Heerenbrink, het gericht in Heino mee, dat haar jongste dochter is overleden op 27 januari 1732 en daardoor vervallen is in de 50e Penning een tiende part in een plasien het Warmoes genaamt, bewoont door Gerrit Lucas.²⁷⁾ Mogelijk is Gerrit Lucas de zoon van Lucas Tutert, die op de caterstede het Tutert woonde, gelegen naast het Warmoes. Geboren in 1698 als zoon van Lucas. De Tutert was tot 1716

*De Oude Born met schuur vóór de verbouwing in 1953.
Pentekening. Privébezit fam. Spijkerman.*

ook eigendom van de van Oldeneels. Een familieverband tussen Gerrit Lucas op het Warmoes met de Lucassen op het Rosendal heb ik niet kunnen aantonen. Gerrit Lucas op het Warmoes is vanaf 1729 meerdere keren ceurnoot. Na het overlijden van Hendrik Frans van Olde-neel en zijn vrouw in 1734 geven Gerrit Lucas en zijn vrouw bij de Schout van Heino te kennen, dat ze 'voor het plaatsien het Warmoes, waarop ze wonen, 41 caroli guldens pacht per jaar verschuldigd zijn. Ze doen dit ter informatie aan de voogden van de minderjarige kinderen van wijlen de heer en vrouwe van Olde-neel tot den Heerenbrink'.²⁸⁾ Het is in deze periode zeer zeldzaam dat we iets vernemen over pachtprijzen van huizen. Maar deze ligt zo tussen de f.40,- en f.50,- per jaar.

3. In 1742 wonen op het Warmoes: Hendrik

Derksen en zijn vrouw Derkje Everts. Derkje overlijdt in 1746. Er zijn dan drie minderjarige kinderen: Maria, Dina en Evert. Frederik Brunselman en Derk Hen-nink worden tot voogden aangesteld. Hendrik Derksen heeft daarop het Warmoes verlaten.

4. Het Register van Ingezetenen van 1748 vermeldt dat dan Derk Jansen en zijn vrouw Ida Lammers wonen op het Assies met hun twee kinderen Janna en Lambert. Maar dat moet het Warmoes zijn. Derk Jansen en zijn vrouw Ida Lammers laten 26 oktober 1750 hun zoon Hendrik te Dalfsen dopen. Hun adres is dan: op het Warmoes aan de Weteringe. Adelberta Jansen, hun buurvrouw van de Tutert, is doopgetuige. Op 14 september 1752 wordt hun dochter Jentje te Dalfsen gedoopt. Ze wonen dan nog op het Warmoes.

5b. De familie van Born, 1750 - 1800.

Het Oud Rechterlijk Archief van Heino bevat vele acten over de familie van Born en hun bezit in de periode 1750 - 1800. In 1750 vernemen we iets over hun familierelaties. Jan van Born ontvangt een brief van Gerrit en Daniel Meulenstege, waarin ze hem als oom en voogd bedanken voor zijn goede zorgen. Gerrit en Daniel hadden hun moeder Evertien Jansen in 1733 verloren. De voogdijregeling vermeldt dat de kinderen 1050 caroli guldens dienen te krijgen als ze zeventien jaar oud zijn. 1) Jan van Born zal best zorgen hebben gehad.

Ook de Erfgenamen van de Marke Heino geven hem in 1757 een bedankje. In de jaarvergadering wordt de Scholtus verzocht aan Jan van Born voor 'desselfs gedaane diensten met zijn schuyte in de jaare 1754 bij het hooge water te geeven een doucheur van twee Ducaten'. 2)

En Roelof ten Bosch uit Heino, die een huisje heeft in de Bitterstraat te Zwolle, maakt Jan van Born tot zijn enige erfgenaam. Daar heeft Jan niet meer van mogen profiteren. Later worden zijn kinderen tot erfgenaam benoemd. 3)

We komen ook te weten dat Jan van Born hout kapt van akkermaalsbossen. In 1755 koopt hij van de heer Sabe een akkermaalsbos op het erve Oude Zeesveld te Heino voor f.365,-. Van Teunis Boerdijk koopt hij een akkermaalsbos op het erve Spijkerhuis voor f.30,-. Van de heer Hendrik Arent van Oldeneel 'heeft hij gekoft en gehouwen de halfscheyd van een perceel Eyk- en heggehout op het plaatsje het Wermels' voor f.85,-. Dit laatste ligt dus naast zijn huis. Jan handelt kennelijk ook graag. In de zomer van 1757 verkoopt hij aan Jan Horsman een morgen hooiland in het Lierderbroek (geen naamsaanduiding) voor f.250,-. Tevens verkoopt hij in dit jaar het halve erve de Grote Bisschop aan Gerrit Arents. Samen hadden ze in 1748 ieder voor de helft dit erf gekocht. Jan ontvangt hiervoor f.1650,-. 4) Jan van Born is in het najaar van 1757 of vroege voorjaar 1758 overleden op ongeveer 60 jarige leeftijd. Hij mocht het belangrijkste geze-

gelde document uit zijn leven in 1758 niet meer in zijn handen houden. Maar eerst iets over de familie, want zijn oudste zoon Anthony was in 1750 getrouwd.

Fragmentgenealogie.

Anthony van den Born op de Weteringe huwt 13 april 1750 met **Margareta Ysvelt**, ook als Esvelt vermeld, uit het plaatsje Vreden in Westfalen, Duitsland. Eén keer wordt ze ook Grietje Jessevrink genoemd bij het overlijden van hun zoon Herm in 1775. Hun huwelijk staat ingeschreven in het r.k. huwelijksregister van Dalfsen.

Kinderen uit het huwelijk van Anthony van Born en zijn vrouw Margareta Ysvelt:

1. **Everardus**, ged. te Dalfsen 4 febr. 1751, wonende aan den Born op de Weteringe; begr. te Zwolle in de Vrouwekerk 1 nov. 1800 's avonds om 10.00 uur; ondertr. te Heino 13 mei 1774 met Johanna Christina van Egeren met attestatie naar Vreden in Duitsland. Johanna Christina is gedoopt ca. 1750; overl. te Zwolle 3 nov. 1828 op 78 jarige leeftijd in haar huis in de Spoelstraat.
2. **Hendrikus**, ged. te Dalfsen 22 april 1752; begr. te Zwolle in de Vrouwe of Kruiskerk 1 okt. 1809 's avonds om half elf uur. Priester gewijd in 1777. Pastoor geweest te Schokland (Flevoland), te Wijhe en Zwolle onder de Bogen (de latere Michaelkerk).
3. **Hermannus**, ged. ca. 1753; begr. te Heino 27 okt. 1775. Ongehuwd.
4. **Joannes Wilhelmus**, ged. ca. 1754; begr. te Zwolle in de Vrouwekerk 15 aug. 1797 om elf uur 's avonds; gaat in ondertr. te Zwolle 28 jan. 1786 en tr. te Zwolle in de kerk in de Hoornsteeg, 1e keer 13 febr. 1786 met Gesiena Wieghman. Getuige bij dit huwelijk is Johanna van Egeren, vrouw van Evert van Born. Gesiena overlijdt 2 mei 1787; 2e keer ondertr. te Zwolle 27 okt. 1787 en tr. 12 nov. 1787 met Susanna Prins, Jonge Dochter in de Smeen.
5. **Bernardus**, ged. te Raalte 28 okt. 1756; overl. te Zwolle 29 jan. 1837; gaat in on-

dertr. te Zwolle 2 okt. 1790 en tr. aldaar 31 okt. 1790 in de kerk in de Hoornsteeg met Fenne Wilhelmiene van Wytmerschen. Christina van Egeren, vrouw van Evert van Born, onder Heino wonende, en Johannes Prins zijn getuigen. Fenne van Wytmarsum wordt 10 dec. 1801 begraven in de Vrouwekerk; 2e keer ondertr. te Zwolle 14 juli 1809 en tr. aldaar 30 juli 1809 met Hendrika de Graaf, d.v. Willem Hendriks en van Rijntje Paalman, ged. te Zwolle 14 febr. 1784, aldaar overl. 10 aug. 1858.

6. **Johannes**, ged. te Raalte 17 dec. 1761; overl. te Amsterdam 23 jan. 1822 (op de overlijdensacte staat vermeld: geboren buiten Zwol aan den Born); ondertr. te Amsterdam 29 mei 1789 met Anna Elisabeth Wensing, geb. te Amsterdam. Johannes was van beroep koekebakker en woonde in de Weesperstraat te Amsterdam.

Jan Willem van Born van de Roomsche Religie en geboren te Heino verkrijgt 25 maart 1786 het klein burgerschap van de stad Zwolle en levert daarvoor twee brandem-

mers. Hij is timmerman en koopt in 1796 een huis naast de Diezerpoort, door de koper zelf bewoond. Bernardus van Born van de Roomsche Religie en geboren onder Heino verkrijgt 16 okt. 1790 het klein burgerschap van de stad Zwolle en levert daarvoor twee brandemmers. Hij had zich 12 okt. 1790 in Zwolle gevestigd na ongeveer negen jaar te Amsterdam als bakkersknecht gewoond te hebben.⁵⁾ In Zwolle is hij bakker en woont in de Sassenstraat. De woning kocht hij in 1795.

De acte van Delinge van den Borg.

De belangrijkste gebeurtenis in de geschiedenis van de Oude Born vindt plaats in het jaar 1758. Hendrik Arent van Oldenneel en zijn vrouw Margareta Jorsina van Oldenneel, Heer en Vrouw van de Heerenbrink, ter eenre en Antoni van Born en zijn vrouw Griete Isvert alsmede Gerrit, Janna en Teune van Born ter andere zijde, gaan het in gemeenschap hebbende goed en Erve den Borg of nu Wermels, in het Carspel van Heino gelegen, scheiden en delen.⁶⁾ De volledige tekst wordt hierbij afgedrukt.

Wij Henrik Arent van Oldenneel en Margareta Jorsina van Oldenneel, Heer en Vrouw van den Heerenbrink, Eheluyden, ter eenre, en wij Antoni van Born en Griete Isvert, Eheluyden, Gerrit van Born, Janna van Born en Teune van Born ter andere zijde, voor ons wedersijts interesse nuttig en dienstig oordelende om ons in gemeenschap hebbende goed en Erve den Borg of nu Wermels in 't Carspel Heino gelegen te scheyden en te delen.

So is nadat alvorens partijen de waardije opgenomen hadden aan de Heer en Vrouw van Oldenneel tot den Heerenbrink voorn[oem]t toegedeelt den Camp bouwland de Bergmate genaamt so door Condividenten thans gebouwt word, met het daar aan leggende akkermaalsbosjen en Singels, so door voors[egde] Antoni van Born dese Meij gehouwen is, en sulks vrij van alle Heren Schattingen, uytgang, holterdijksgeeld, weteringe, en alle Lasten en onraad hoe genaamt.

Ende is aan Antoni van Born, zijn vrouw, broeder en Susters voorn[oem]t toegedeelt het Erve den Borg of nu Wermels, so thans Derk Jansen in pagt heeft; dan nog de grond daar haar huys, brouwhuys en verdere getimmerte op staat, met den hof, alsmede het daaraan leggende akkermaals bosjen en heggen, so door wijlen Jan van Born in Mey 1700 vijf en vijftig gehouwen is geweest. En sulks met beswaar van alle de Heren Schattingen, uytgang aan de Geestelijkheid der Stad Campen à ses mudde rogge Jaarlijks, wordende Jaarlijks betaalt met ses en twintig gulden agt stuyvers, holterdijksgeeld, weteringe en alle lasten, en onraad tot den gehelen Borg of nu Wermels behorende, sullende dan nog Antoni van Born cum suis voor of op Petri ad Cathedram 1700 negen en vijftig aan de Heer en Vrouw van Oldenneel tot den Heerenbrink moeten uytkeren twe hondert en vijftig gulden, sullende den impost van den 50e penning van dese uyt te kerene gelderen in 't geheel tot laste zijn van Antoni van Born en de Zijne.

Is vorders geconditionneert dat Antoni van Born en de Zijne zullen profiteren de pagt van Derk Jansen, alsmede hare pagt van den hof, en grond daar haar getimmerte op staat, so beydeverschijnen zullen Martini 1700 agt en vijftig, mits ook den uytgang, alsmede de Heren Schattingen, en holderdijks geld over den zelve Jare tot haar laste nemende, zullende mede het huys en berg, so Derk Jansen in gebruyk heeft, van nu af aan staan tot schade en bate van Antoni van Born en de Zijne. Eyndelijk is geconditionneert dat Antoni van Born en de Zijne op de Bergmate, nadat de thans daar op staande vrugten daar afgehaalt zijn, niet weer zullen mogen zaayen waarmede condividenden ieder met hun toegedeelde vergenoegt zijn, en beloven dese scheydinge, of delinge in alle pointen onverbrekelijk, en van waarden te sullen houden, met belofte de een den anderen van alle onverwagte opsprake en namaninge ten allen tyden te zullen staan, wagten en waren gelijk na landregte van Overijssel behoort.

In kennisse der waarheyd zijn hiervan twe al eens luydende geformeert en bij de Heer en Vrouw van Oldenneel tot den Heerenbrink ter eenre, en Antoni van Born cum suis voor[oe]mt ter andere zijde als partijen condividenden, nevens aanwezende dagholderen getekent en gezegelt, gelijk Antoni van Born voor hem zelfs, en mede participanten daartoe versogt, alleen gedaan heeft.

Actum Heino den 15 October 1700 agt en vijftig.

Was getekend en gezegeld:

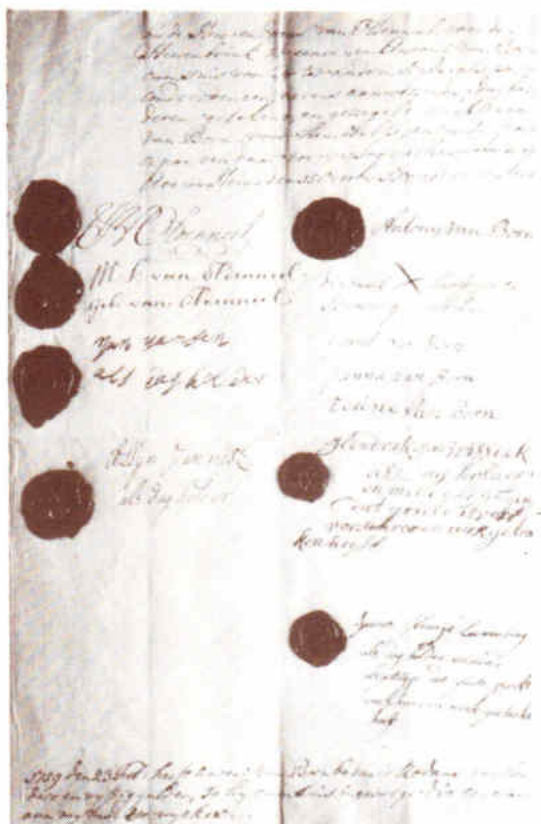
H.A. v. Oldenneel
M.J. van Oldenneel
geb. van Oldenneel
Jan Jansen als dagholder
Assijn Jannesz als dagholder

Antony van Born
Dit merk x heeft Griete
Isvert getrokken
Gerrit van Born
Janna van Born
Teune van Born
Hendrik Jan Wissink als dagholder en mede als getuige dat
Griete Isvert vorschreven merk getrokken heeft
Jannes Hendrijk Leevenberg als dagholder en meede als getuyge
dat Griete Isvert voorschreeven merk getrokken heeft.

1759 den 23 Febr. heeft Antoni van Born betaalt zodane twe hondert en vijftig gulden, so hij cum suis ingevolge dit contract aan mij moet uytkeren'.

Wij Henrick Arens van Oldenneel en Margareta
Gorcia van Oldenneel. Heer en Vrouw van
den Heerenbrink Chaluyden. ter eenre, en wij
Antoni van Born, en Griete Isvert Chaluyden
Gerrit van Born, Janna van Born, en Teune
van Born ter andersteijde, voor ons wedersyde
insceer. nuttig, en dienstig oordeelende, om
ons in te incoonst. hant. hebben de goed en even
den Borg of van Oremels in de Cas. gale Heino

Fragment van de acte van delinge van den Borg of Wermels op den 15e oktober 1758.
Huisarchief Vilsteren, voorl. inv. nr. 1680.

De zegels en handtekeningen van partijen
onder de acte van delinge van den Borg of
Wermels op den 15e october 1758.

Huisarchief Vilsteren, voorl. inv. nr. 1680.

Foto H. Oosterveld, Arnhem.

Het zegel met de handtekeningen van
Antony, Gerrit, Janna en Teune van Born
onder de acte van delinge van den Borg of
Wermels op den 15e october 1758.

Huisarchief Vilsteren, voorl. inv. nr. 1680.

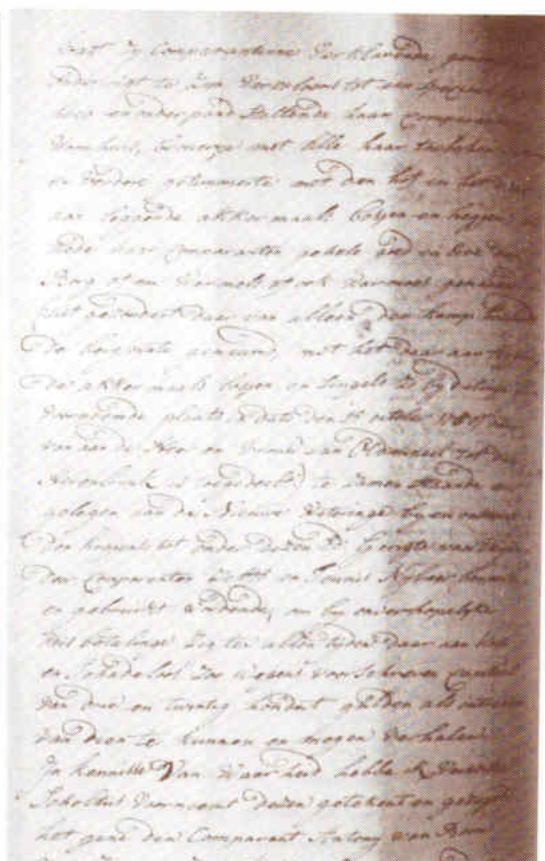
Foto H. Oosterveld, Arnhem.

1 Antony van Born
meel, heeft grite.
ee C. heeft grite.
gerrit van Born
Janna van Born
Teune van Born

Wat is beknopt de inhoud ? Aan de Heer en Vrouw van Oldenneel tot de Heerenbrink wordt, nadat het goed den Borg of nu Wermels gewaardeerd was, het bouwland, de Bergmate genaamt, zo door de van Born's bebouwd wordt en het daarnaast liggende akkermaalsbosje en de singels toegekend. Aan Antoni van Born en zijn vrouw, zijn broer Gerrit en zijn zussen Janna en Teune wordt 1) het erve den Borg of nu Wermels toegedeeld, waarvan Derk Jansen pachter is; 2) en de grond daar hun huis, brouwhuis en verdere getimmerde op staat met de Hof alsmede het daarnaast gelegen akkermaalsbosje, alsmede de heggen, zoals die in 1755 door nu wijlen Jan van Born zijn gehouwen. Zij zullen de belastingen betalen, welke hierop rusten, alsmede de uitgang van 6 mudde rogge jaarlijks of f.26.-- en 8 stuivers aan de geestelijkheid van de stad Kampen; 3) Vóór St. Petri ad Cathedram, dat is 22 februari 1759, zullen ze f.250.-- moeten uitkeren aan Arent van Oldenneel en zijn vrouw. Het valt te betreuren dat in deze acte niet vermeld staat hoe en wanneer partijen dit onverdeeld gemeenschappelijk goed den Borg verkregen hebben. De huidige eigenaar van de Oude Born bezit nog de muurijzers 1758 van de voorgevel.

Slechtere tijden ?

De familie van Born gaat in het midden van de jaren zestig geld lenen. In 1765 betalen ze aan Catharina Muntz de lening uit 1732 en 1739 terug. Anthony blijft gezinshoofd op den Born; zijn broer Gerrit heeft trouwplannen en dan zijn er nog de gezusters Janna en Antonia van Born. Gerrit van Born trouwt 23 februari 1766 met Gesiena Jansen. Die gaan wonen op de caterstede het Rijkels aan de Nieuwe Wetering. Ze lenen in 1765 bij Helmich te Zwolle f.700.--. Janna van Born leende in 1764 bij Helmich f.300.-- en geeft als onderpand de helfte van vijf en halve morgen land in het Lierderbroek in de gemeente Wijhe, genaamd het Weytenland en de Breeweyde, waarvan de andere helft toebehoort aan de kinderen van Berteld Molenstege. Antonia van Born leent in 1765 ook f.400.-- bij Helmich en stelt als onderpand

Fragment van de acte van hypotheecatie, waarin het bezit van Antony van Born en zijn vrouw in 1766 staat vermeld.
Recht. Arch. Heino, inv. nr. 8, pag. 150.

haar caterstede de Grond genaamd, gelegen aan de Nieuwe Wetering bij en omtrent den Krajenschot. Deze was in 1700 al door Hendrik van Born aangekocht. In 1766 lenen Anthony van Born en zijn vrouw f.2300.-- bij Helmich à 3% rente. Als onderpand stellen ze (ik geef de volledige tekst vanwege de situatieschets): 'hun woonhuys, brouwerije, met alle haar toebehoor, schure en verder getimmerde, met de Hof en het daaraan leggende akkermaalsbosje en hegge; alsmede haar Comparanten gehele goed en Erve den Borg of nu Wermels ook Warmoes genaamd (uitgezonderd daarvan alleen den kamp bouwland den Bergmate genaamt en singels zo bij delinge van voornoemde plaats in dato den 1758 daarvan aan de Heer en Vrouw van Ol-

denneel tot de Heerenbrink is toegedeelt) te zamen staande en gelegen aan de Nieuwe Weteringe bij en omtrent den Crajenschot onder deze edele Gerigte van Heyno, door Comparanten en Teunis Nijboer bewoont en gebruikt wordende'. 7) In het Renteboek van Helmich wordt het onderpand bondig omschreven als: 'een gerigtelijke obligatie op hun woonhuis, brouwerij en Erve Warmoes genaamt'. Dan volgt een hele lijst met jaartallen met daarachter dat er ieder jaar f.69,-- rente is betaald. Er wordt niets afgelost.

Een gevecht met de overheid.

Het Markeboek van Heino vermeldt uit deze periode een hooglopend konflikt tussen Anthony van Born en de Erfgenamen van de Marke Heino. 8) Anthony dient in 1765 een rekening in van de door hem gemaakte kosten voor het in bewaring houden 'in zijn eigen huis van een gevangene, genaamd Hermannus Wittewand, gevangene van de Drost van Salland'. Anthony krijgt geen cent. De Erfgenamen vinden dat het kerspel Raalte dit moet betalen, omdat Wittewand onder Raalte was opgepakt en op verzoek van de Scholte van Raalte. In 1766 dient Anthony andermaal een rekening in van f.28.--, 7 stuivers en 8 penningen.

In 1766 komen Anthony van Born en zijn vrouw andermaal met de justitie in aanraking. In Heino komt Dr. Tobias als bedienaar van de Geestelijkheid der Stad Campen op bezoek. Hij laat 'beslag leggen op en aan een seker goet gelegen tot Heyno tans toebehorende De Erfgenamen van Jan van Born en staande van ouds op de naam van de Heer van Oldeneel en genaamt het Warmoes, ten einde daar aan kost en schade-loos te verhalen drie jaren Uitgank of Thins ter somma van f.79,-- en 4 stuivers, welke verschenen zijn geweest op Paschen 1764, 1765 en 1766 met verzoek dat hiervan per Extract dezes somma aan de Erfgenamen van wijlen Jan van Born mogen worden kennisse gegeven'. 9) Bij de bestudering van de Rekeningen van de Geestelijke goederen van de stad Kampen bleek dat Jan van Born in 1753 voor het eerst wordt vermeld als medebetalder van deze erfpacht naast de erfge-

namen van Arent van Oldeneel. We mogen hieruit konkluderen, dat de voorbespreking inzake de deling van het Erve den Borg of Warmels ruim vóór 1758 heeft plaats gevonden. 10) Hoewel Jan van Born het passeren van de gezegelde acte niet meer heeft meegemaakt, zijn invloed in het vooroverleg kunnen we niet wegdenken.

Zo rond 1770 wordt er tegenover den Born een nieuw huis gebouwd, dat ook als herberg dienst gaat doen. Daarop gaan Herman Tutert, gehuwd met Willemiene Kattenbelt, wonen. Dat huis wordt de Nieuwe Born. Vanaf nu wordt de Born als Oude Born aangeduid.

Een onvoorziene tegenslag.

Anthony van Born wordt 10 juli 1771 in Heino begraven. Hij is dan nog geen vijftig jaar oud. Zijn oudste zoon Evert, amper 20 jaar oud en de weduwe van Born, Margareta Ysveld, alsmede Janna en Antonia van Born zullen alle zeilen hebben bijgezet om het bedrijf voort te zetten. Het Markeboek van Heino vermeldt dat de weduwe van Born in 1772 f.4,- en 9 stuivers ontvangt en in 1773 f.1,--, 3 stuivers en 8 penningen voor vragten. Tien jaar later staat in dat zelfde Markeboek vermeld, dat in 1784 door een grote overstroming een groot gebied onder water heeft gestaan. De IJsseldijk had het toen gegeven. Met man en macht is hulp geboden. 'In de Vergadering van de Erfgenamen van de Marke Heino d.d. 12 oktober 1784 presenteert de Scholtus ter vergadering eene aan hem ter hand gestelde reekeninge van Evert van Borren en Fredrik Bruggeman [van de Nieuwe Born] en Herm Tutert groot f.80,-- wegens het vaaren met vier schuyten en volk bij de laatsten overstroming tot hulp en redding van menschen en vee'. Over dat bedrag is onenigheid ontstaan tussen de partijen. In de vergadering van 1787 staat onder uitgave: 'Evert van Borne, Fredrik Bruggeman en Jan Jansen Tutert wegens en voor het gebruyk hunner schuite bij de waatervloed in maart 1784 volgens de laatste Resolutie der Erfgenamen en met hun gemaakt accoord f.56,--'. 11)

Fragmentgenealogie.

Evert van Born gaat 15 mei 1774 te Heino in ondertrouw met **Johanna Christina van Egeren**, met attestatie naar Vreden in Duitsland. Daar trouwen ze. Kinderen uit hun huwelijk zijn:

1. **Antonius Hermannus**, ged. te Raalte 22 juli 1776; overl. te Zwolle 17 okt. 1818; gaat in ondertrouw te Heino 18 april 1800 en tr. te Lierderholthuis 6 mei 1800 met Maria Hofstede, d.v. Jan Hofstede en van Johanna Laarman, ged. te Zwolle 24 mei 1772; overl. aldaar 4 maart 1841. Antonius was van beroep bakker. Bij zijn overlijden woonden ze in de Nieuwstraat. Maria Hofstede woont bij haar overlijden in de Waterstraat.
2. **Joannes Andreas**, ged. te Lierderholthuis 19 juni 1778; begr. te Heino 27 maart 1798. Ongehuwd.
3. **Hermanus**, ged. te Lierderholthuis 2 juni 1781; overl. te Zwolle 18 dec. 1868; tr. te Dalfsen 18 nov. 1811 met Arnolda Woltera Wolters, d.v. Derk Wolters en van Johanna Elshof, geb. te Dalfsen 25 maart 1789; overl. te Zwolle 23 sept. 1865. Hermanus is van beroep slager. Ze wonen aan de Ossemarkt nr. 123, alwaar Arnolda overlijdt. Hermanus overlijdt in een huis op het Gasthuisplein.
4. **Bernardus Bartholomeus**, ged. te Lierderholthuis 4 maart 1784, waarbij Hendrik van Born, Pastoor te Emmeloord op Schokland doopgetuige is; overl. te Zwolle 10 juni 1836; tr. 1e keer te Zwolle 7 mei 1813 met Anna Maria van Aalst, d.v. Jacobus van Aalst en van Egberdina Herrebrink, ged. te Zwolle 16 mei 1790; overl. aldaar 4 aug. 1824; tr. 2e keer te Zwolle 22 dec. 1825 met Johanna Hulsebos, d.v. Arnoldus Hulsebos en van Hendrika de Graaf, ged. te Zwolle 9 jan. 1784; aldaar overl. 9 febr. 1853. Bernardus Bartholomeus is van beroep bakker. Ze wonen te Zwolle op de Dijk nr. 89.
5. **Bartholomeus**, ged. te Lierderholthuis 14 nov. 1786; overl. te Zwolle 13 okt. 1855; tr. te Zwolle 1 mei 1812 met Derkje Spijkerbos, d.v. Johannes Spijkerbos en

van Gerrigje Meuleman, ged. te Zwolle 6 aug. 1788; overl. te Zwolle 8 maart 1858 in haar huis in de Diezerstraat.

6. **Gerhardus**, ged. te Lierderholthuis 21 febr. 1790; overl. te Amsterdam 11 aug. 1842; tr. te Amsterdam 24 juli 1816 met Joanna Spijkerbos uit Zwolle, d.v. Joannes Spijkerbos en van Gerrigje Meulman, wonende te Zwolle, ged. te Zwolle 12 mei 1793; overl. ?
Gerardus was van beroep koopman en woonde aan de Nieuwezijds Achterburgwal te Amsterdam.
7. **Henricus Ludovicus**, ged. te Lierderholthuis 21 mei 1792; verdere gegevens ontbreken.

De oudste uit dit gezin behoort tot één van de laatste katholieke kinderen uit Heino, die nog in Raalte is gedoopt. Het jaar 1776 is een belangrijk jaar voor de rooms katholieke bevolking van Lierderholthuis. Na alle onderdrukking vanwege de Reformatie krijgen de katholieken nu een eigen kerkje op het Lierderholthuis. Weliswaar een schuurkerk maar ze hebben nu een vaste plek om te kerken. En een eigen pastoor. De eerste is G.H. Thale, Rooms priester van Heino. Het aantal personen, dat zondags komt kerken bedraagt ca. 600. De eerste doop had plaats op 14 november 1776. Voor de bouw en inrichting van de kerk zal de familie van Born ook financieel hebben bijgedragen. Ze behoorden economisch gezien tot de bovenlaag van de bevolking.

Een priesterfeest op 'de Wettering'.

Het jaar 1777 is ook een bijzonder jaar voor de familie van Born maar ook voor de katholieken van Lierderholthuis. Hendrik van Born wordt tot priester gewijd. Hij is dan 25 jaar oud. Studeerde in Vreden in Duitsland. Dat moet toen toch een heel feest zijn geweest. Tot mijn verbazing is hierover niets te vinden, ook niet in het Archief van het Aartsbisdom Utrecht. Hendrik van Born was achtereenvolgens pastoor op Schokland, te Wijhe op de Vos en te Zwolle in de Hoornsteegkerk, de latere St. Michaëlkerk. 12)

Testamentaire beschikkingen.

Ouder worden gaat sluipend. In 1779 maakt Janna van Born, die ongehuwd is gebleven, haar testament. Zij is op den Born blijven wonen. Haar neef Evert van Born en zijn vrouw Johanna Christina van Egeren zijn universeel erfgenaam en bij vooroverlijden hun kinderen. Aan haar zus Antonia legateert ze f.50,-. Een zelfde bedrag krijgen de kinderen van haar broer Gerrit van Born, getrouwd met Gesiena Jansen, met namen Jan, Evert en Maria. Janna wordt 12 november 1779 te Heino begraven.¹³⁾

Bijna 10 jaar later maakt Antonia van Born haar testament. Ook zij is ongehuwd gebleven. Tot haar universele erfgenamen benoemt ook zij haar neef Evert van Born en zijn vrouw Johanna Christina van Egeren en hun kinderen. Aan de overige kinderen van haar broer Anthony van Born, met namen Hendrik van Born, pastoor te Schokland f.100,-; Jan Willem van Born f.50,-; Berent van Born f.25-- (beiden woonden toen al in Zwolle) en aan Jan van Born f.25,-. Bij vooroverlijden aan de drie kinderen van wijlen haar broer Gerrit van Born, met namen Jan, Evert en Maria ieder f.10,-. Mogelijk is Antonia ernstig ziek geweest. Maar ze herstelt.¹⁴⁾

Den Born, trefpunt voor boerenknechten.

Er zijn twee acten uit deze periode, waaruit blijkt dat de herberg den Born ook een trefpunt is geweest voor boerenknechten op zon- en feestdagen en dat men daar ook met agressief gedrag te maken kreeg. Er is, wat dat betreft, niets nieuws onder de zon. De acten laten ons zien wie er stamgasten waren, of zo maar bezoekers op een zondagavond. In 1791 worden gedagvaard: 'Teunis Jansen, 26 jaar oud, knecht bij Vrolijkjen; Jan Jansen, 30 jaar; Albert Hendriks, 20 jaar, knecht bij Harmen Tutert; Jan van Born, 24 jaar, knecht bij Lucas Rosendal; Mannes Rensen, 19 jaar, knecht bij Krajenschot. Ze worden verhoord, 'omdat ze op zondagavond 16 januari 1791 getuige zouden zijn geweest van een flinke ruzie in of bij het huis van Evert van Born tussen Jacob, knecht van Derk Slurink in het Lierderbroek onder Wij-

he, en Mannes Gerrits Krajenschot. Jacob zou daarbij een mes hebben getrokken, waarmee hij Mannes Gerrits een snede in het aangezicht heeft toegebracht'. Maar ze blijven binnen ruzie te hebben gekregen en hebben dat buiten uitgevochten. Daar hebben de bovengenoemde personen jammer genoeg niets van gezien. Die waren netjes binnen gebleven.

De volgende gebeurtenis was van ernstiger aard. Er worden wederom een aantal stamgasten van den Born beschreven. In 1794 worden de volgende personen gedagvaard: 'Teunis, knecht van Borreman of van Evert van Borne, 60 jaar; Jan Sluizeman, 26 jaar; Swier Joost, 35 of 36 jaar; Willem Egberts, 29 of 30 jaar; Mannus, de zoon van Lucas Olthof, 27 jaar; Jan Kooi, geboren in 1720; Mannus, de knecht van Jannes Rosendal (is Mannus Venhof), 18 jaar; en de kleermaker bij het Moer, Jan genaamt, 35 of 36 jaar. 'De vraag is of deze personen getuige zijn geweest op zondagavond 17 augustus 1794 'aan het huis van Evert Borne of den Ouden Borne, wanneer aldaar een groot gelag was en gespeelt wierde. De 5e getuige zegt dien avond aan den Nieuwen Born te zijn geweest doch des morgens om half drie uren of daaromtrent bij Evert Borreman gekomen en daar een poos gebleven te zijn, en ook nog des avonds eens heen en weer te zijn geweest. Er wordt gevraagd wie er nog meer waren. Want Gerrit Vrijlink had wonden opgelopen bij een vechtpartij en is er aan overleden. De 7e getuige noemt dan de koetsier van het Rosendaal, Jan de zoon van Evert Rosendal; Hendrikus Rijntjes; Harmen Krajenschot en de Scheper en de getuigen, die hier zijn. De eerste getuige zegt dan, dat hij Gerrit Vrijlink gezien heeft toen hij reeds op bed lag. De 5e getuige zegt dat hij 's morgens nog met hem heeft gesproken. En de 'vilders jongens van Raalte' waren er ook en die maken altijd ruzie'.¹⁵⁾

De volkstelling van 1795 vermeldt Evert van Born, van beroep castelein, met tien personen. Hoewel de gezinsleden niet persoonlijk worden genoemd, kunnen we deze tien personen gemakkelijk plaatsen. Het zijn Evert

*De Oude Born in 1992, gezien vanaf de Postweg van Zwolle op Munsterland (thans Bornweg).
Foto: H. Oosterveld, Arnhem.*

en zijn vrouw Johanna Christina en hun zeven kinderen, alsmede Hendrik Rientjes, die knecht is bij Evert van Born.

In de nu navolgende jaren krijgen de bewoners van de Oude Born zware slagen te verduren. In 1796 overlijdt Johannes van Born, 35 jaar oud, zoon van Gerrit van Born en neef van Evert. Johannes was knecht bij Lucas Rosendal op het Lierderholthuis. In 1797 overlijdt te Zwolle Jan Willem van Born, 42 jaar oud, een broer van Evert. In 1798 sterft een zoon van Evert, Johannes Andreas genaamd, 20 jaar oud. Zijn broer Jan Willem had in 1796 in Zwolle juist een huis gekocht, naast de Diezerbinnenpoort. Daarvoor had hij f.800,- geleend bij zijn neef Willem Meulenstege. Na het overlijden van Jan Willem van Born laat Willem Meulenstege beslag leggen op de goederen van de familie van Born, in het bijzonder op de caterstede de Grond. Antonia van Born verbindt hierop haar plaatse de Grond aan Willem Meulenstege. 16) Er zullen toen heel wat emoties

los gemaakt zijn. Want binnen enkele jaren wordt duidelijk dat dit een eerste aanwijzing was dat het er financieel slecht voor staat op de Oude Born.

Scheepvaart op de Nieuwe Wetering.

Vlak voor de eeuwwisseling is er nog een rechtszaak tegen Antonia en Evert van Born. Hierin worden zowel de familierelaties nog iets verduidelijkt, alsook de scheepvaart op de Nieuwe Wetering. Het is de heer A.C. Bentinck tot Nienhuis, die in 1799 een proces aanspant tegen Evert van Born en zijn tante Antonia. Ze worden onder ede gehoord. Antonia zegt 69 jaar oud te zijn en ongeveer 55 jaar aan den Born te hebben gewoond; Evert zegt 48 jaar oud te zijn en altoos aan den Born te hebben gewoond. Vervolgens wordt hun de vraag gesteld 'of ze niet zeer wel gekent hebben de oude Borman en wat hun relatie met deze was'. Antonia zegt hem zeer goed gekend te hebben omdat het haar broer was; Evert zegt dat

ook, omdat het zijn vader was. Beiden verklaren dat de oude Borman 29 jaar geleden gestorven is. Dan komen de kernvragen. 'Of ze weten dat de oude Borman een schuit heeft gehad, waarmede hij de Weteringe liet bevaren om vragten over te brengen van Zwol en elders'? Beiden bevestigen dat. 'En of op die schuite van den Born een tijdlang een knecht heeft gevaaren die Benjamin of Beyer heette'? Antonia weet zich dat te herinneren, Evert niet. Want op de vraag of die al lang geleden van den Born vertrokken was, zegt Antonia ongeveer vijftig jaar. [Beijerin Jansen was in 1734 en 1743 ceurnoot]. Dan komt de hamvraag. 'Hebben getuigen wel ooit vernomen dat die Beijer met de schuit van den Born pleegt te vaaren door het Nienhuis aan de kant van Raalte of het Hondemot'? Hun antwoord is ontkennend. Maar getuigen moeten zich toch bewust zijn 'dat immers zolang getuigen heugt geen vaart uit de Nieuwe Weteringe door het Nienhuis na de kant van Raalte gegaan heeft'? Antonia zwijgt. Evert zegt, 'dat een zekere Herm Hendriks, schipper, tegen hem heeft gezegd, dat hij met de schuit bij het Nienhuis na de Hondemot was gevaaren en in dezelve Turf aan de Raalter had geleverd. Dat daar geen schipper mag varen is hem niet bekend'. 'Maar is het hen dan niet bekend dat de eigenaar van het Nienhuis een Waterschuttinge pleegt te hebben en het water dat door het Nienhuis na de Nieuwe Weteringe loopt en het water boven, door het Nienhuis komende, daarmede ophield, om te meer water in de gragte en vijvers op het Nienhuis te behouden'. Evert is het bekend dat de heer van het Nienhuis een waterschuttinge heeft. 'Maar ze moeten toch weten, dat er bij gebrek aan water op de Nieuwe Weteringe, eerst een verzoek tot openen van de schutting te doen om zo hun schuiten met de Nieuwe Stroom af te laten zakken'? Evert zegt niet te weten wie het verzoek heeft gedaan. Tot slot wordt hun gevraagd of ze zich kunnen herinneren, dat deze waterschuttinge er al meer dan 34 jaar lag. Evert zegt dat dit wel zo zal zijn. Antonia zwijgt. 17) Bejaard staat ze hier op 15 januari 1799 voor het gerecht. Op 1 maart 1799

wordt ze in Heino begraven. Een week daarvoor had ze haar testament iets gewijzigd en wel zodanig dat haar neef Evert van Born en zijn vrouw Johanna Christina van Egeren haar universele erfgenamen zijn.

In de zomer van 1799 leent Evert van Born f.130,- bij de kinderen van zijn overleden oom Gerrit van Born. Hiervoor geeft hij tot onderpand (de beschrijving is voor ons van groot belang vanwege de naamsvermelding in de loop der tijd): ' woonhuis, brouwerij met alle haar toebehoor, schuur, hof en akkermaalsheggen den BORN genaamd, alsmede hun Erv en goed den BORG of nu WERMELS of WARMOES genaamd, gelegen aan de Nieuwe Wetering tegenover den Krajenschot'. 18) Een maand later betaalt hij dat bedrag terug. Maar er is meer aan de hand. Donkere wolken pakken zich samen boven den Born. Er zal concurrentie geweest zijn met de overbuurman Frederik Volkers, die ook een herberg had. Ook moeten we ons afvragen in hoeverre de bezetting van het Franse leger van invloed is geweest op de bedrijfsresultaten. Misschien is ook de economische situatie vanwege politieke ontwikkelingen van invloed geweest. Er zijn meer mensen in de buurschap Rosendal, die het financieel zwaar te verduren hadden. Nauwelijks over de drempel van de nieuwe eeuw breekt zwaar weer los.

In deze periode van 1750 - 1800 hebben we steeds aandacht besteed aan huis en brouwerij den Born en over de bewoners, de familie van Born. Aan het eind van deze periode nu ook nog even aandacht wie er naast woonden op het Warmoes. In de acte van deling uit 1758 staat nog vermeld, dat Derk Jansen pachter is van het Erve den Borg of nu Wermels. In een acte van hypotheatie uit 1766 vernemen we, dat er dan Teunis Nijboer woont. Hij is een nieuwe boer. Hij is er met zijn gezin lang blijven wonen. Antonius Willems op het Warmoes, geb. ca. 1735, trouwt te Raalte 8 mei 1761 met Gesiena Theunis. In de volkstelling van 1795 staat Teunis Nijboer vermeld als schipper. Hij is knecht bij Evert van Born. De volgorde van de namen in deze lijst is belangrijk.

Teunis Nijboer staat tussen Evert van Born en Herm Tutert in. Hij woont derhalve dan nog op het Warmoes. Uit dit huwelijk werden vijf kinderen geboren: Antonius (1764); Hermanus (1767); Willemina (1772); Cornelia (1776), allen gedoopt te Raalte, en Gerardus (1779) gedoopt te Lierderholthuis. In het Begraafregister van Heino wordt vermeld, dat 15 juli 1796 Teunis Jansen 'woonachtig op het Warmoes bij den Born is begraven'. Dat moet Teunis Nijboer zijn, maar zijn patroniem is dan niet juist weergegeven. Zijn vrouw Gesiena wordt 13 januari 1810 begraven 'als weduwe van Teunis an de Voort bij den Born aan het Doggens'. Deze nog al omslachtige omschrijving van 'an de Voort bij den Born aan het Doggens' dient als volgt geïnterpreteerd te worden. Geesje overlijdt op het Doggens. Dat is een andere naam voor het Rijkels, waar al meerdere keren over gesproken is. Voordien woonde Geesje en haar man Teunis in het huis genaamd Warmoes of Wermels. Dat huis lag naast het huis van de familie van Born en aan de andere kant lag de beek de Vloedgraven. Daar lag in die tijd nog geen bruggetje of duiker om bij den Born te kunnen komen. Maar in de Vloedgraven lag een voorde. Bij den Born zelf lag de Borremansbrug. De mening, dat er bij den Born een voorde in de Nieuwe Wetering lag, blijkt na onderzoek onjuist te zijn.

6. De Oude Born , 1800 - 1842.

Een eeuwwisseling is in de beleving van ons mensen iets bijzonders. In hoeverre het dat ook in 1800 voor de familie van Born in Heino is geweest, laat zich raden. Voor hen was de vraag wat de toekomst zal brengen een bange vraag. Het jaar 1800 zal voor hen het rampjaar worden. Dat het financieel niet goed ging met het eens zo beroemde bedrijf was in 1799 al te merken. Nu het nieuwe jaar is begonnen wordt dat nog duidelijker. Daags na Driekoningen wordt hen door het gericht van Heino een brief bezorgd namens de rentmeester van de geestelijke goederen der stad Zwolle met enkele nota's voor een bedrag van f.186.--. Evert van Born blijkt in

Zwolle al in 1794 akkermaalshout te hebben gekocht maar dat nog nooit betaald te hebben. Vandaar wordt er beslag gelegd op zijn roerend goed. De maand erop doet Slurink van het Lierderholthuis dat ook voor een bedrag van f.150.-- 1) en willen Jan Hartgens en zijn vrouw Woltien Lentink graag f.668.--, 3 stuivers en 8 penningen ontvangen voor geleverd koren en meel. In maart klopt Willemina Wielen, weduwe van Klaas in de Grond, hun buurvrouw, bij hen aan. 2) Daar hadden ze ook al f.300.-- geleend. Maar er is geen geld in huis. Daarom geven ze hun huis en toebehoor als onderpand. In april laat Willem Meulenstege beslag leggen op hun roerend en onroerend goed, in het bijzonder op de caterstede de Grond. Evert had die in 1799 geërfd van zijn tante Antonia. Willem Meulenstege kreeg nog f.800.-- van wijlen Jan Willem van Born uit Zwolle, broer van Evert, die in 1797 was overleden maar indertijd bij de aankoop van een huis een bedrag van f.800.-- had geleend. Ook de rente over dat kapitaal à 5% was niet betaald. 3) Er vindt dan familieberaad plaats. Om alle verdere kosten te vermijden wordt besloten de caterstede de Grond, hun eigendom sinds 1700, te gaan verkopen. Dat gebeurt al in mei. Vrijdag 2 mei om drie uur is de inzathe en de publieke finale verkoop is op 23 mei 1800. Op de dag van de slag, zoals dat heet, koopt pastoor van Born te Zwolle de caterstede de Grond voor f2105,- en benoemt zichzelf tot effectieve koper. Zo blijft de boerderij nog in de familie. 4) Inmiddels gaat er natuurlijk een stroom van geruchten over de financiële situatie. Mogelijk wil Evert van Born deze de kop indrukken. Enkele dagen na de verkoop van de caterstede de Grond, wordt op 27 mei 1800 de caterstede het Fransman, 'liggende tussen het Groene en het Warmoes', [thans Rosendaelseweg nr. 28 bij de spoorweg overgang] publiek verkocht. De eigenaresse, de weduwe Meijerink, had zoveel schulden, dat de verkoop bij gerechtelijke executie plaats vond. Er zijn dan meerdere belangstellenden. Maar tot verbazing van velen heeft 'bij brandende kaarse' Evert van Born de slag behouden op f.1400.--. 5) Moet deze koop als

een rookgordijn gelden? Ondanks alle zorgen was begin deze maand, op 6 mei, de oudste zoon van Evert nog getrouwd. Antonius van Born huwt met Maria Hofstede uit Zwolle. Het is te hopen dat het voor het jonge paar nog een prettige dag is geweest. Want onheilspellende wolken komen nu in razende vaart aanzetten. July 1800: 'de Geestelijkheid van de stad Deventer laat beslag leggen op alle mobilia, have en vhee en zaadgewassen, toebehorend aan Evert van Born en vrouwe Johanna Christina van Egeren voor een som van f.60,-'. Zo gaat het ook de volgende maanden. En dan 16 december 1800: 'Panding op de vaste goederen van de weduwe van Born voor een bedrag van f.200,- van de stad Zwolle'.⁶⁾ Wat is er gebeurd? In het Begraafregister van Heino staat Evert van Born niet vermeld. Is hij naar zijn broer pastoor van Born in Zwolle gegaan of naar zijn broer Bernardus in Zwolle om zijn nood te klagen. Is hij daar ziek geworden of is er een ongeluk gebeurd? Evert van Born wordt 1 november 1800 's avonds om tien uur in de Vrouwekerk op de Ossemarkt te Zwolle begraven.

Verkoop van den Born.

Kort daarop wordt een Jobstijding in Heino via advertenties en kerkesprake gemeld. De weduwe van wijlen Evert van Born voor haar selfs en namens haar minderjarige kinderen gaat na consent en autorisatie van de Verwalter Landdrost ten overstaan van het gericht haar huis en het hele bedrijf verkopen. De inzate is al op 28 januari 1801. Woens-

dag 11 februari daarop volgende is de finale verkoop 'bij brandende kaarse uitgang'. De Zwolsche Courant van 24 januari 1801 bevat een unieke beschrijving van de Oude Born. Deze wordt hier ter informatie afgedrukt. Het gaat om de 'vanouds vermaarde Brouwery en Herberg, den Born genaamd, twee schuuren en een hooyberg, verder om een tweede woning, zaailand en weideland en de caterstede het Frans. Bij de ligging wordt vermeld, en dat is uniek, 'gelegen aan de Postweg van Zwolle naar Munster, alsmede aan de Weteringe, alwaar dagelijks de Schuiten naar Zwolle vice versa afvaaren en waarin de Brouw en TapNegotie onheugelijke jaaren met goed succes is bedreven'. We hebben van deze verkoop van de Oude Born een uitvoerige beschrijving, een beschrijving van historische betekenis. 1e perceel: 'Een allodiaal Huis, Erf en Wheere den Born genaamt, gelegen in den Carspel van Heino aan de Nieuwe Wetering met alle de getimmertens (behalve de bakkerie, het keukentien en de kelder daarbij) bomen en houtgewasschen, mitsgaders de brouwerije met alle zijn toebehoor Losse en vaste gereedschappen; keetel, kuipen alsmede tonnen, vaten, tuiten, leypels, schoefels en verders alles wat daarbij behoord; voorts twee schuuren, een berg, kraan, schuitenhuis met al het land, tiendvrij, tussen de Postweg en de Weg naar de Voort [de Voort ligt in de Vloedgraven], ten Westen de Weteringe, ten Oosten vrouw van Voerst en Janes Rosendal, uitgezondert een hofje naast de bakkerij, dat bij het tweede perceel wordt

⁶⁾ De Weduwe van wijlen E. van BORN, voor haar selfs en na geachtene Consent en Autorisatie van den provi-
 60 ralen Verwalter der Droftlaapt van Zailand, in dato den 9 Januarij 1801, ten opzichte haarer minderjarige Kinderen,
 is van voornemens, op Woensdag den 28 Januarij 1801, 's avonds om tien uren, ten haaren Huijze den Born aan de
 Nieuwe Weteringe nnder Heino public en aan de meestbiederde te doen inzatten, en veertien dagen daar na, zynde
 Woensdag den 11 Februarij daar aan volgende, op uur en plaats als boven, ten overstaan des Gerichts aldaar, huijze te
 Verkoopen:

- 1) De van ouds vermaarde: BROUWERY en HERBERG, Den BORN genaamd, bestaende in Huis, Brouwerij, Twee
 Schuuren, een Hooyberg, selfs een Hof en conig Land, daar naefst gelegen. zynde dit Perceel zeer geschikt, en
 gelegen aan de Postweg van Zwolle op Munster, als mede aan de Weteringe, alwaar dagelijks de Schuiten naar Zwolle
 vice versa afvaaren, en waarin de Brouw en Tap Negotie onheugelyke Jaaren met goed succes is gedreven.
- 2) Een WOONING, met een Bakkerie en Huij daar by.
- 3) Een Perceel ZAAYLAND kort daar by gelegen, met Elken Heggen en Boomen.
- 4) Een Perceel WEYDELAND daar naefst aan gelegen.
- 5) Een KATERSTEDK, 't FRANS genaamd; alle geley Onder Heino; te bevragen in 't eersgemelde Huis.

Advertentie in de Zwolsche Courant van 24 januari 1801, waarin de verkoop van de 'van ouds vermaarde Brouwery en Herberg Den Born' wordt aangekondigd.

gelegd. Het getimmerte kan drie weken na de finale verkoop worden aanvaard met het groene en woeste land, het bezaaide niet eerder dan na het afhalen van het kooren'. Ook de belasting op dit pand wordt uitvoerig vermeld. Ook de uitgang van f.26.-- en 8 stuivers aan de Geestelijkheid der stad Kampen. Dit perceel werd ingezet op f.3305.--. Er werd gehooft tot f.3700.--. Antoni van Born is de hoogste bieder en heeft de slag behouden.

2e perceel: 'Een allodiale bakkerij en kamer met kelder daaraan, aan de brouwerije, en hof, ten noorden van dezelve tot aan de eerste Eykeboom'. Dit perceel werd ingezet op f.600.--. Er werd gehooft tot f.700.--. Een zekere H.J.Jansen heeft de slag behouden.

3e perceel: 'Een allodiale kamp zaayland, gesproten uit het Erve Warmoes met de bomen en akkermaalshout tusschen de Tutert en het Frans, uitgezondert twee boomen aan de weg. De woestelanden kunnen direct worden aanvaard, het gezaaide pas later, als het koren is afgehaald. Op dit perceel rust een uitgang van f.5.-- in het Warmoes'. Dit perceel werd ingezet op f.515.--. Er werd gehooft tot f.600.--. Hendrik Tutert, de buurman, is de hoogste bieder en heeft de slag behouden.

4e perceel: 'Een allodiale kamp weideland, gesproten mede uit het erve Warmoes, met de bomen tusschen Tutert, het Frans, den Floddermate en derde perceel'. De grondbelasting, alsmede een jaarlijksche uitgang aan de Stad Campen van f.5.-- zijn vermeld. Dit perceel werd ingezet op f.561.--. Er werd gehooft tot f.721.--. Vrolijkien is de hoogste bieder.

Dan worden de vier eerste percelen bij elkaar getrokken. Ze bedragen f.5721.--. Bij brandende kaars hoogt procureur L.F. Voigt f.19.--. Daarmee heeft hij de slag behouden op f.5740.-- 'Dog word aangehouden'. De verkoop moet kennelijk als een graadmeter voor de waarde worden gezien.

5e perceel: 'De caterstede het Frans tusschen het Groene en het Warmoes gelegen'. Evert van Born had deze caterstede nog in 1800 gekocht. Dit perceel werd ingezet op f.1015.--. Er zijn meerdere belangstellenden

Fragment uit de acte van inzet van het eerste perceel van de Oude Born, d.d.

1 juli 1801.

Recht. Arch. Heino, inv. nr. 37, pag. 228vo.

en hogers. Bij brandende kaars staat het op f.1200.--. Antony van Born was de hoogste bieder maar heeft tot koper benoemd Lambert Bertus en tot borgen gesteld Jannes Rosendal en Antony Overbeek.⁷⁾ In feite is derhalve alleen dit perceel verkocht. Opgemerkt zij, dat het goed van van Born hier in vier percelen was opgedeeld.

22 april 1801 is er nog feest op de Oude Born. Er is weer nieuw leven. Everhardus Johannes, zoon van Antonius van Born en van Maria Hofstede, is gedoopt. Getuigen zijn de buurvrouw van de Nieuwe Born, Antonia Jansen Tutert, en de moeder van de vader, Johanna Christina van Egeren. Het is wel de laatste van Born, die geboren wordt op de Oude Born. Spoedig zal de hele familie van Born Heino verlaten en naar Zwolle verhuizen. Ondanks dit blijde gebeuren valt enkele maanden later het doek. Gezien de vele

schuldeisers wordt dan op verzoek van de weduwe A.H. Putman beslag gelegd op de onroerende goederen van de weduwe van wijlen Evert van Born. 'Ten overstaan van het Gerigt alhier wordt op woensdag 1 juli 1801 des morgens om tien uur ten huize van Gerrit Cortenhorst de Oude Born ingezet en acht dagen later bij executie en brandende kaarse uitgang verkocht'. Er is andermaal een uitvoerige beschrijving van de Oude Born, nu verdeeld in zes percelen. De beschrijving is op een aantal punten uitgebreider dan die van januari. Het 2e perceel bevat de tekst: 'een allodiale bakkerij en kamer met de heele gevel ten zuiden van hetzelfde tot Boven toe met de looden geut en een stukke land', etc. Het 3e perceel vermeldt huis, schuur met al het groene land daaragter tot aan Jannes Rosendal, ten zuiden de gemeene weg en ten noorden de doornheghe, die gemeen blijft met het eerste perceel, en ten westen de Beukenhegge agter de berg van het eerste perceel. [Tot 1942 heeft er tegenover de huidige woning een grote schuur gestaan met aan beide zijden grote deuren. Ook de beukenheg stond er nog in 1940]. Hebbende zijn doorgang ten noorden over het eerste perceel en de weg tusschen het Huis van het eerste perceel met die gemeen, tot aan met het regt van de halve werf van de boven de watertrap tot aan de kraan. Voor het eerst is hier ook de werf of aanlegplaats besproken. Het 3e en 4e perceel, zoals hierboven beschreven bij de verkoop in januari, is nu perceel vijf en zes geworden. Deze liggen aan de andere kant van de huidige Rosendaelseweg. Rondom het huis is dus nu een splitsing in de percelen aangebracht.

Als dan op 8 juli 1801 'het Erve Warmoes met de getimmerten daarop staande, thans den Born genaamd, gelegen ten Westen aan de Nieuwe Wetering, ten Zuiden den Postweg [thans Bornweg], ten Oosten vrouw van Voerste en Jannes Rosendal en ten Noorden de Gemeene Weg [thans Rosendaelseweg] wordt verkocht, wordt het aloude erve Warmoes opgedeeld.

Het 1e perceel werd ingezet op f.2106,- en blijft daarop hangen. Het 2e perceel werd in-

Handwritten text in Dutch, likely a fragment of a deed. It mentions 'Hendrik Rientjes heeft de slag behouden op f.4791,-' and 'Berent Rosendal en Jan Rosendal'. The text is written in cursive and is somewhat faded.

Fragment uit de acte van finale verkoop van de Oude Born, d.d. 8 juli 1801.

Hendrik Rientjes is de koper voor f.4791,-. Recht. Arch. Heino, inv. nr. 37.

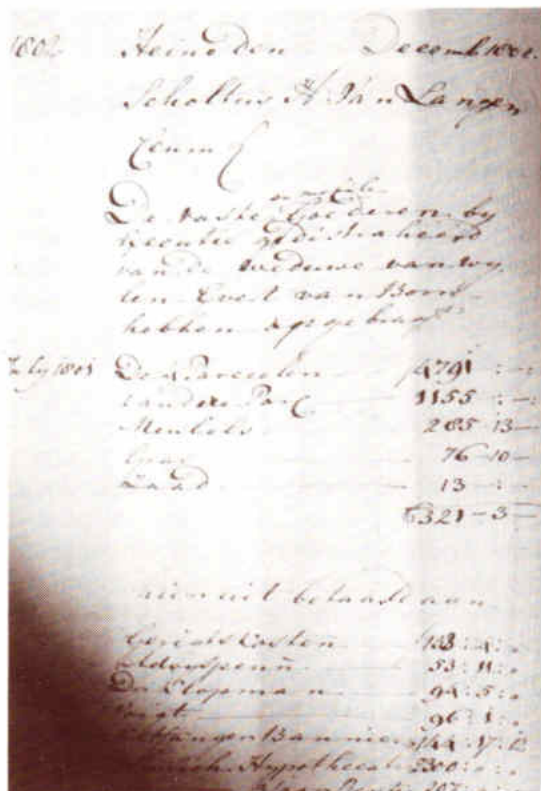
gezet op f.605,-; er werd gehooft tot f.700,-. Het 3e perceel werd ingezet op f.650,-; er werd gehooft tot f.675,-. Het 4e perceel werd ingezet op f.1005,-; er werd gehooft tot f.1300,-. Het 5e perceel, ingezet op f.425,-, werd gehooft tot f.500,-. Het 6e perceel, ingezet op f.590,-, werd gehooft tot f.650,-. De vier eerste percelen in massa genomen bedragen f.4781,-. Bij branden der keerse hoogt Hendrik Rientjes f.10,- en heeft daarmee de slag behouden op f.4791,-. En heeft tot Borger gesteld zijn zwagers Berent Rosendal en Jan Rosendal. Het 5e en 6e perceel bedragen in massa f.1150,-. Bij branden der kaarse hoogt A.Slurink f.5,-, die bij het uitgaan der kaarse de slag heeft behouden. Tot effectieve koper benoemt hij Herm Tutert. Borgen zijn A.Tutert en A.Slurink.8) De koper van de eerste vier percelen, Hendrik Rientjes, woonde al meerdere jaren op de Oude Born. Hij was daar knecht. Hij trouwde in 1795 met Maria Everts Rosendal van het erve het Rosendal. Zij zijn de nieuwe bewoners van de vanouds vermaarde herberg de Oude Born. De gehele familie van Born vertrekt naar Zwolle. Het afscheid zal zwaar zijn geweest. Zeker 125 jaar heeft de familie van Born op deze plek gewoond, gewerkt en geleefd. De acte van preferentie d.d. 1 november 1802 geeft ons een triest beeld van het teloor gaan van het familiebedrijf van de van Borns. Maar liefst 46 schuldeisers hebben zich gemeld. De acte is een

indrukwekkend juridisch rapport van 65 pagina's, vol met citaten van zeer oude Saksische rechtsregels en met iurisprudentie.⁹⁾ Enkele saillante punten uit deze acte: Antony van Born en zijn vrouw Grietje Isvert hadden in het jaar 1766 bij Helmich f.2300,- geleend. Evert van Born had in 1783 nogmaals f.700,- bij Helmich geleend, en in 1798 nogmaals f.800,-. Hiervan was niets afgelost maar misschien was dat toen niet ongebruikelijk. Helmich schrijft in zijn renteboek bij de eerste twee leningen: 'De boedel van Evert van Born, bij executie verkocht zijnde, heb ik terug bekomen het geleende kapitaal en de rente maar bij de derde lening vermeldt hij 211 gulden, 17 stuivers en 14 penningen te hebben ontvangen en hierop een schade van f.588,-, 12 stuivers en 2 penningen te hebben geleden'.¹⁰⁾ Het overzicht laat zien dat hij er als schuldeiser nog goed afkwam. Niemand anders na hem kreeg iets. Zelfs de knecht en de meid ontvingen hun loon niet. Enkele gegevens van enkele schuldeisers zijn het vermelden

waard. We vernemen iets over de lonen van het personeel. Willem Engberts moet nog f.22,- en 5 stuivers ontvangen wegens verdiend knechtenloon van 1 mei 1798. Christina van Enk nog f.4,- en 10 stuivers wegens verdiend meidenloon in 1799. Berent van den Beld f.33,- wegens verdiend knechtenloon op 1 mei 1800 benevens een paar schoenen en 2 hembden. A. Overbeek vraagt f.5,- en 10 stuivers voor een doods-kist, in 1798 geleverd, en dan nog f.8,-, 11 stuivers en 12 penningen wegens verdiend arbeidsloon. Antony van Born, zoon van Johanna Christina van Egeren, vraagt f.75,- wegens oppassen van het huis en kostgeld gedurende 25 weken. Kennelijk is zijn moeder met haar andere kinderen al in januari naar Zwolle vertrokken. En Jan Crajenschot als voogd over de minderjarige kinderen van wijlen Gerrit van Born competeert f.150,- uit hoofde van zodanig legaat als wijlen Janna van Born aan zijn pupillen gelegateerd heeft met de rente van dien.¹¹⁾ Het totaal overzicht van kosten en baten ziet er als volgt uit:

'De vaste en mobile goederen bij executie gedistraheerd van de weduwe van wijlen Evert van Born hebben opgebracht:

1 july 1801 : De 4 percelen	f.4791;	~ ;	~
2 andere percelen	f.1155;	~ ;	~
meubels	f. 285;	13 ;	~
gras	f. 76;	10 ;	~
zaad	f. 13;	~ ;	~
	f.6321;	3 ;	~.
Hieruit betaald aan:			
Gerigtskosten	f. 133;	4 ;	~
Advijspenningen	f. 53;	11 ;	~
Dr. Klopman	f. 94;	5 ;	~
Voigt	f. 96;	1 ;	~
Ontfanger Bannier	f. 144;	17 ;	12
Helmich Hypothecatie	f.2300;	~ ;	~
3 jaar rente	f. 207;	~ ;	~
Bernardus en Jan van Born	f.1600;	~ ;	~
Helmich Hypothecatie	f. 700;	~ ;	~
3 jaar rente	f. 63;	~ ;	~
Werst Hypothecatie	f. 600;	~ ;	~
1 jaar rente	f. 24;	~ ;	~
Helmich, een hypothecatie groot			
f.800,-, hiervan ontvangen	f. 305;	4 ;	4
Totaal	f.6321;	3 ;	~.

De opbrengst van 'de bij executie verkochte vaste en mobile goederen van de Oude Born'.

Recht. Arch. Heino, inv. nr. 32, pag. 287.

Johanna Christina van Egeren, weduwe van Evert van Born, was begin 1801 al met haar kinderen naar Zwolle vertrokken. Ze gaan in de Spoelstraat in de binnenstad wonen. Haar zoon Antoni en zijn vrouw hebben een tijd op het huis den Born gepast. Dan gaan Hendrik Rientjes en zijn vrouw Maria Everts van het Rosendal op de Oude Born wonen. Van de aankoop deden ze aangifte voor de 50e Penning. De tekst van de 50e Penning verduidelijkt de ingewikkelde verhouding den Born en erve Warmoes. Hendrik Rientjes heeft gekocht 'Huis, where en verder getimmerte, den Born genaamd, neffens de drie daarop volgende percelen, gedeeltelijk gesproken uit het Warmoes'.¹²⁾

Fragmentgenealogie van de nieuwe eigenaars en bewoners:

Henricus Jacobus Rientjes, zoon van Alber-

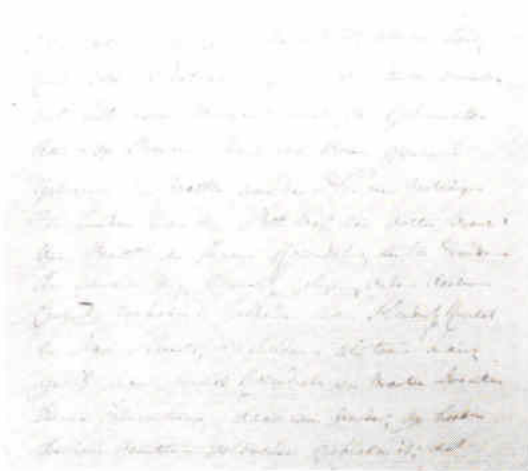
tus Rientjes en van Helena Walgerink, geboren in het dorp Raalte, aldaar gedoopt 27 nov. 1766; overl. te Heino 1 okt. 1824; ondertr. te Heino 6 nov. 1795; trouwt te Lierderholthuis 23 nov. 1795 met Maria Everts, dochter van Evert Lucas op 't Rosendal en van Johanna Jansen, gedoopt te Raalte 25 dec. 1764; overl. te Wijhe 14 mei 1839.

Uit dit huwelijk werd één dochter geboren: Helena Johanna, ged. te Lierderholthuis 29 aug. 1796; overl. te Wijhe 23 april 1839; trouwt te Heino 29 jan. 1822 met Gerárdus Schuurman, zoon van Theodorus Gerrits en van Joanna Jansen aan Schuurmans te Luttenberg, ged. te Raalte 19 maart 1791; overl. te Heino 17 maart 1870.

Hendrik Rientjes en zijn vrouw Maria Everts gaan na aankoop van den Born f.3000,- lenen bij Mr. Helmich in Zwolle.¹³⁾ Zij stellen als onderpand tot zekerheid 'hun op den 8 July 1801 bij publieke verkopeningen aangekofte vier eerste percelen uit het Erve Warmoes met alle daarop staande getimmerte, Bomen en houtgewassen, thans den Born genaamd, gelegen in het karspel van Heino'. Van Helmich zijn de renteboeken bewaard gebleven. We treffen daarin precies aan wanneer de rente is betaald en of die op tijd is betaald. Hendrik Rientjes en vrouwe Maria Everts gaat het financieel niet goed. Reeds in het eerste jaar na aankoop zijn er schuldeisers. Andermaal lenen ze f.1000,- bij Arnoldus Baron van Hoevels.¹⁴⁾ Maar reeds in mei 1803 laten Gerrit Voesmaat, Gerrit Nijboer en Eva Podt, weduwe Everwijn Jansen, beslag leggen op de mobile goederen van Hendrik Rientjes en zijn vrouw voor een bedrag van f.338.-, 5 stuivers en 8 penningen wegens verkogte en geleverde varkens. Indien dat niet voldoende is, komen ook de onroerende goederen in aanmerking. Maar dan is er ineens geen houden meer aan. Meteen melden zich ook Jan Koers, Antony Westerkamp, Willem Meulenstege en vele anderen. Bijna altijd gaat het om geleverde en verkochte varkens.¹⁵⁾ Om verdere kosten te vermijden steken de eigenaren van de Oude Born de handen in de hoogte. Op 9 juni 1803 worden hun roerende goederen publiek ver-

kocht. Op 19 juli 1803 wordt hun bedrijf bij executie publiek verkocht. We beschikken bij deze verkoop nogmaals over een uitgebreide beschrijving van de Oude Born. Maar deze wijkt amper af van de beschrijving uit 1801. Het gaat hier echter om de vier eerste percelen uit het Erve Warmoes, zoals het in 1801 was beschreven. Wel staat nu duidelijk aangegeven, dat de werf en de kraan op het derde perceel gemeenschappelijk dienen te blijven tussen de eigenaar van het eerste en het derde perceel. Het eerste perceel, ingezet op f.1505,-, werd gehooofd tot f.1550,-. Het tweede perceel, ingezet op f.605,-, werd gehooofd tot f.650,-. Het derde perceel werd ingezet op f.675,-, geen hoging. Het vierde perceel, ingezet op f.951,-, werd gehooofd tot f.975,-. De vier percelen bij elkanderen getrokken bedragen in massa f.3850,-. Er wordt nog twee maal f.5,- gehooofd. 'Bij het uitgaan der kaarse heeft Jannes Kuiper de slag behouden op f.3860,-, die zichzelf en Berent Rosendal tot kopers heeft benoemd'.16) Jannes Kuiper is Jannes Rosendal. Hij woonde toen op het Kuypershuis in Wegterholt aan de Duisterendijk, gemeente Wijhe. Jannes en Berent Rosendal hebben hiermee het bedrijf van hun zwager en zuster gekocht. Jannes Kuiper Rosendal was ook al op 9 juni bij de Scholtus van Heino op bezoek geweest. En had hem verteld dat hij daags ervoor diverse meubelen van zijn zus en zwager had gekocht en hen die ter leen en in bewaring had gegeven. Dat wordt telkens voor één jaar verlengd. Hendrik Rientjes en zijn vrouw Maria Everts kunnen op de Oude Born blijven wonen, hetgeen bij acte wordt bepaald.17) Hierbij een fragment van de verkoop van hun roerende goederen en de opbrengst. 1 paard f.49,-; 1 zwart spreekwilde koe f.79,-; 1 zwart bonte koe f.69,-; chaise f.15,-; wagen f.60,-; bed f.32,-; kussen en peluw f.8,-; bonte deken f.6,-; wollen deken f.4,-; twee lakens f.4,-; peluw en twee kussens f.8,- etc. en zo de hele inboedel. Totaal bedrag f.1097: 13: --. 18)

De financiële afwikkeling nam heel wat tijd in beslag. De acte van preferentie vermeldt 54 schuldeisers. Bijna allen hadden een varken

Fragment uit de transportacte, waarin vermeld staat, dat de vier eerste percelen uit het Erve Warmoes, thans den Born genaamd, toebehoord hebbende aan Hendrik Rientjes, nu door Jannes Rosendal en zijn vrouw zijn aangekocht. Recht. Arch. Heino, inv. nr. 11, pag. 331.

geleverd en verkocht, zelfs de naam van Freule Tegnagel komt er in voor.19) Hieruit mogen we concluderen, dat Hendrik Rientjes naast zijn herberg en de scheepvaart op de Nieuwe Wetering - hij was van beroep herbergier en schipper - ook een varkenshandel dreef. Uit niets is gebleken dat daar varkens werden geslacht. Op de dag van de executie had ook 'de meyd Teune Nellis te kennen gegeven, dat haar toekomt de som van f.28,- wegens verdiend meidenloon, twee schorteldoeken, een paar schoenen, een paar houtblokken [om klompen van te laten maken] en twee hembden over het jaar 1803'. Jannes Rosendal neemt de lening van f.4000,-, welke op de Oude Born ligt, van zijn zwager over in augustus 1805. Zijn broer Berent was een maand eerder plotseeling overleden. Als onderpand tot zekerheid stelt hij 'de op 19 July 1803 bij publicy verkooping aangekopte vier eerste perceelen uit het Erve Warmoes of den Born genaamd'. Helmich schrijft in zijn renteboek, dat de rente à 4 1/2 % door Hendrik Rientjes wordt betaald.20) Per acte bepalen Jannes Rosendal en zijn vrouw Susanna Schanekamp, dat Hendrik Rientjes en zijn vrouw, die wonen op

den Born en het Warmoes, daar kunnen blijven wonen als daghuurders en het land zullen bearbeiten en inzamelen en de profijte aan hen te laten verblijven, zonder in het minst hiervan te profyteren als hun verdiend loon'. De acte vermeldt, dat het tot 1810 per jaar is verlengd.²¹⁾ In deze acte wordt de naam Warmoes voor het laatst gebruikt. Daarna krijgen we een andere boekhouding. Als op 5 januari 1811 de lening andermaal wordt verlengd, moeten Jannes Rosendaal en zijn vrouw daarvoor naar Vilsteren. 'Voor Michel Helmich in zijn huis nr. 1 te Vilsteren verschenen Jannes Rosendal en zijn vrouw Susanna Schanekamp om de lening op hun pachthoeve, genaamd den Born, nr. D 87, gelegen aan de Grote Weg en de Nieuwe Wetering onder Heino, te laten verlengen'.²²⁾

In deze roerige jaren nog enkele gegevens over handel en wandel tussen dorpsgenoten. Jannes Rosendal, Herm Woolthuis en Evert Lindeboom laten in 1803 en 1804 'een bonte koe en bonte veerzen in het voer en ter leen bij Hendrik Rientjes tot opzeggens toe'. Ze laten dat voor alle zekerheid wel in een acte vastleggen.²³⁾ In 1804 wordt Hendrik Rientjes nog onder ede gehoord. Ter zitting wordt een bericht voorgelezen en wordt hem gevraagd of hij aan Gerrit Hemels een mand met een brief ter hand heeft gesteld en daarvoor acht stuivers had gevraagd. Het betreft een zaak over het verzenden van een haas en patrijzen naar de hoenderkoper Hendrik Mulder te Amsterdam. De zaak wordt ter zitting niet geheel helder.²⁴⁾

Of er rond 1810 in Heino een besmettelijke ziekte heerste, is niet duidelijk. Op den Born aan de Nieuwe Wetering zaten ze daar wel mee. De Aziatische cholera was een gevreesde ziekte, zeker voor bewoners aan waterwegen. Leidingwater kende men niet, men dronk uit de Wetering. In 1810 en 1811 zijn er op den Born drie sterfgevallen van 'bovenlandse arbeiders'. Die komen van hoger: Twente ? Duitsland ? Twee overlijden er op de Nieuwe Born, een op de Oude Born. Alle drie zijn in Heino begraven.

In 1817 wordt 'de uitgang van zes mudde rogge uit de Erve den Borg onder Heino, be-

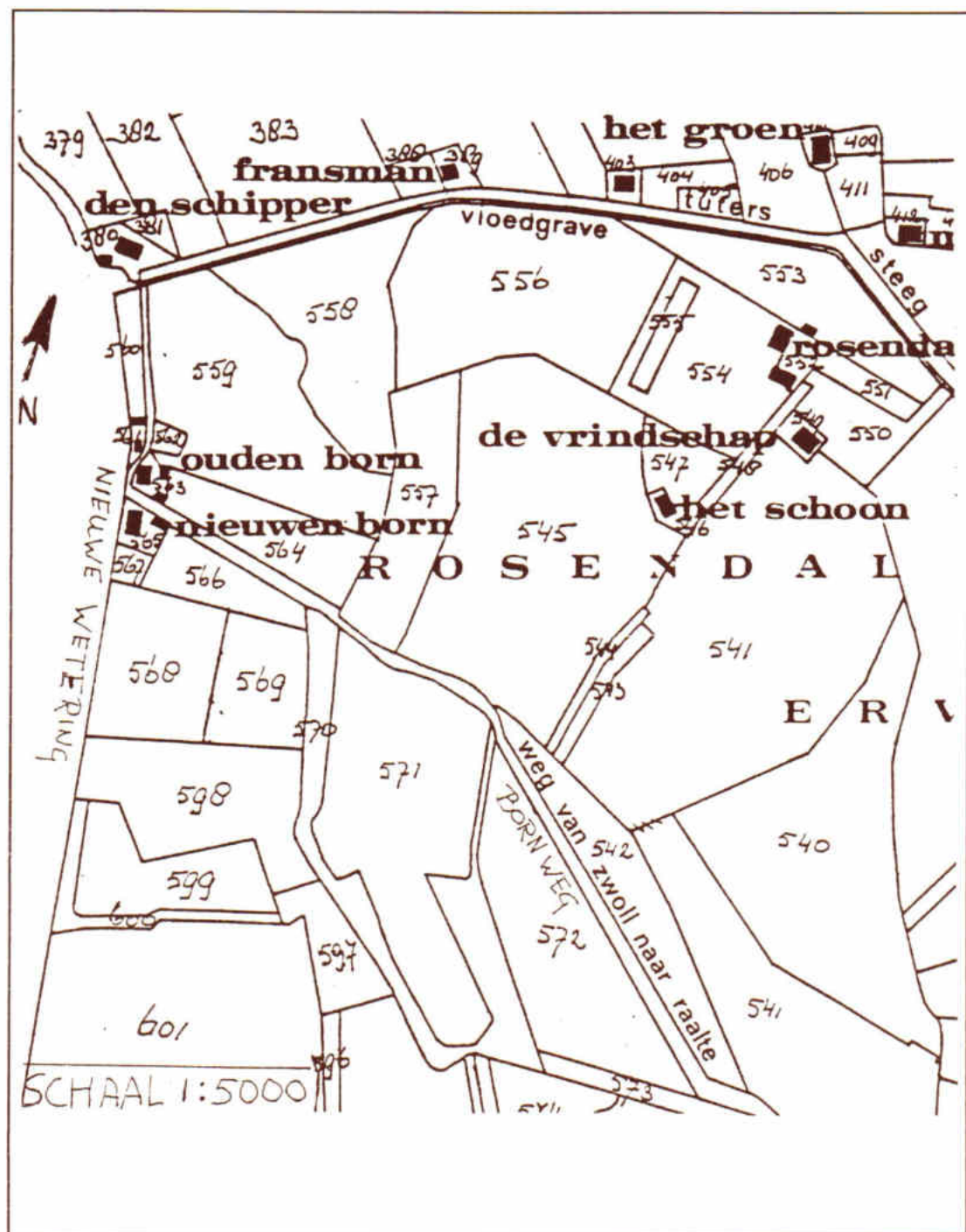
taalbaar met zes en twintig gulden jaarlijks' door Burgemeester en Schepen van de Stad Kampen verkocht. De Heer Vos van Steenwijk genaamd Essen neemt de uitgang over voor f.305,-.²⁵⁾

Kadastrale aanwijzing.

In 1830 laat de kadastrale atlas ons zien, wat de Oude Born omvat. Het zijn de percelen kadastraal sectie D op Rosendals Erven nr. 558 weiland, 1 bunder, 48 roeden, 50 ellen; nr. 559 bouwland, 1 bunder, 93 roeden, 40 ellen; nr. 560 weiland, 16 roeden; nr. 561 huis en erf, 2 roeden, 10 ellen; nr. 562 tuin, 5 roeden, 30 ellen; nr. 563 huis en erf, 8 roeden, 20 ellen; nr. 564 weiland, 70 roeden, 90 ellen. De weduwe van Hendrik Rienties, landbouwster te Heino, is aangemerkt als eigenaresse. Maar door de percelen is een dikke dwarsstreep getrokken zonder nadere verklaring. Er is niet bij vermeld dat Jannes Rosendaal de eigenaar was. We hebben gezien dat in 1801 bij de verkoop van het aloude erve Warmoes twee percelen uit het Warmoes door Herm Tutert zijn gekocht. Die percelen zijn toen afgesplitst. Deze vallen onder het Groene Blok en kregen de kadastrale nummers sectie D nr. 383 en 384. Het perceel de Bergmate, in 1758 afgesplitst van het Erve Warmoes, kreeg sectie E nr.313. ²⁶⁾

Fragmentgenealogie van de familie Rientjes.

Hendrik Rientjes en Maria Everts Rosendal hebben één dochter, Helena Johanna. Die gaat 29 januari 1822 trouwen met Gerardus Schuurman uit Raalte. Ze trouwen in op den Born. Hendrik Rientjes, herbergier en schipper, overlijdt 1 oktober 1824 op 58 jarige leeftijd. Zijn weduwe zet het bedrijf voort samen met haar schoonzoon Gerrit Schuurman. Gerrit en zijn vrouw Helena krijgen 5 kinderen. Johannes, geb. 3 juli 1822; Joanna, geb. 14 juli 1824; Henricus, geb. 4 maart 1826; Maria, geb. 9 augustus 1830; Everhardus, geb. 23 april 1838. De eerste vier kinderen worden geboren op de Oude Born. Bij de doop van het vijfde kind is hun adres 'aan Vloedgraven onder Heino'. Bij de doop van deze vijf kinderen is Maria Rosendal, moe-

Kadastrale Minuutplan van de gemeente Heino, circa 1820. Sectie D, Rosendaals Erve. De Oude Born omvat de nrs. 558 weiland; 559 bouwland; 560 weiland; 561 huis en erf; 562 tuin; 563 huis en erf en 564 weiland.

der van de moeder, peetmoeder. Helena Joanna Rientjes overlijdt op de dag van de geboorte van haar vijfde kind. Haar moeder overlijdt enkele weken later. Beiden overlijden in haar huis in Wechterholt. Het geheel wekt de indruk dat ze de Oude Born hebben verlaten.

De jaren dertig van de vorige eeuw getuigen van economische crisis op de Oude Born. De bewoners hebben het financieel zwaar. Het renteboek van Helmich laat ons zien, dat de betaling van de rente, per jaar was dat f.135,-, steeds moeilijker is verlopen.²⁷) In 1829 wordt de rente van het jaar 1824 betaald. In 1832 die van 1827. In februari 1833 sterft Jannes Rosendaal, de eigenaar van de Oude Born. De lening van f.3000,- staat er nog geheel. Het renteboek van Helmich laat ons voor de afwikkeling in de steek. In 1833 draagt Helmich dit renteboek over aan zijn dochter, die getrouwd is met Diert van Melissant. Die woont in Den Haag en is lid van de Hoge Raad. In Den Haag is geen boekhouding van hem te vinden. De lening van f.3000,- wordt echter in 1834 door Susanna Schanekamp afbetaald.²⁸)

Verkoop van de Oude Born.

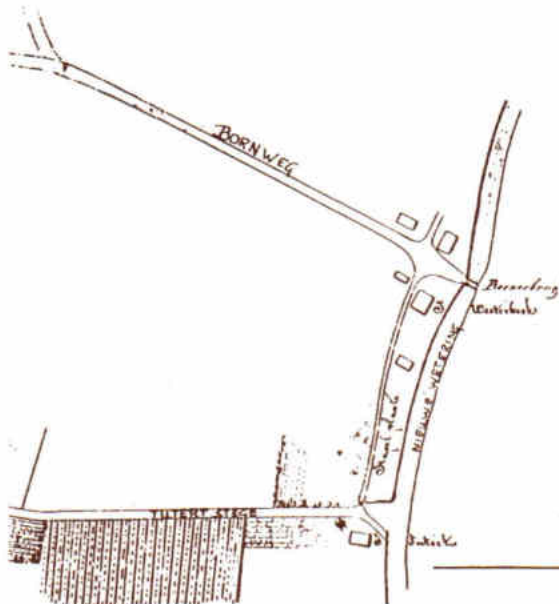
De familie Rosendaal zal in deze periode familieberaad hebben gehouden. Op 18 juli 1836 verschijnt voor notaris Jacobson te Wijhe Zwaantje Schanekamp, weduwe van Jannes Rosendaal, winkelierster, met haar kinderen Berend, landbouwer, Everdina, echtgenote van Willem Meyman, bakker, en Maria en Gerritdina, beiden boerenwerksters. De weduwe Rosendaal woont met haar ongehuwde kinderen op het Arentshuis aan de Oude Wetering tegenover de huidige katholieke kerk van Lierderholt-huis. Personen verklaren publiek te willen veilen 'de vanouds bekende Herberg den Ouden Born genaamd, gelegen onder Heino aan de Nieuwe Wetering'. De acte van inzet geeft ons andermaal een uitvoerige beschrijving van het pand. Voor ons historisch onderzoek maken we gebruik van deze beschrijving. 1ste perceel: Het woonhuis, nr. 87, de schuur, beestenstal en Brouwerij, den Hof, sectie D nr. 562 en 563, groot 11 roe-

den, 50 ellen; een weideland sectie D nr. 564, groot 70 roeden, 90 ellen; een weideland sectie D nr. 558, groot 1 bunder, 48 roeden, 50 ellen; en een bouwland sectie D nr. 559, groot 1 bunder, 93 roeden, 40 ellen, met het recht van bepoting langs de weg, uitwegende na de weg bij Jan Tuitert en belast met het onderhoud van de halve brug over de Vloedgraven, en met een uitgang van 21 gulden jaarlijks op Paaschen te betalen, afkomstig van de Geestelijkheid der stad Kampen. Verder een eind Wetering bij de Heerenbrink en de Vloedgraven langs de landten lopende, waarvan het jaarlijkse onderhoud wordt begroot op zestig cent.

2e perceel: een woonhuis, weleer een bakkerij, nr. 86, met de werf langs de Wetering, zijnde groenland, bij het kadaster bekend in sectie D nr. 561 en 560, groot tezamen 18 roeden, 10 ellen, belast met vijf guldens, vijf en twintig cent van de eigenaren van de Nieuwe Born voor het in onderhoud houden van de weg van de Brug tot aan het veld en met het halve onderhoud van het brugje over de Vloedgraven, zullende dit perceel zijn vrije uitweg hebben over de weg langs dit en het volgende perceel, lopende na de weg bij Jan Tuitert en na die van den Born tusschen het huis en de schuur door. De opgemelde goederen behoren aan de eerste Comparant voor de helft en aan de overige Comparanten voor de wederhelft als erfgenamen van hunnen vader Jan Rosendaal, die hetzelfde heeft aangekocht bij Executoriale distractie door het Schoutengericht van Heino gedaan in den Jaare 1803, maar waarvan de stukken en bewijzen zijn verloren gegaan. In de voorwaarden staat, dat de kopers de koop prijs dienen te betalen op 1 februari 1837 ten huize van de heer Helmich aan de Melkmarkt te Zwolle, alsmede dat de aanvaarding van het goed kan geschieden op 22 februari 1837'. Het eerste perceel werd ingezet door Gerrit Nijboer, landbouwer te Wijhe, op f.1150,-. Het tweede perceel werd ingezet door Berend Rosendaal op f.250,-. De finale verkoop heeft plaats op 16 augustus 1836. Op het eerste perceel wordt gehooft door Lambertus van der Moolen, landbouwer te Raalte, tot f.1250,- en door Berend Rosendaal

tot f.1375,-. En daarop gehooft door Antonie Schouten, kleermaker en winkelier te Heino, tot f.1400,-. Het tweede perceel wordt ook gehooft door bovengenoemde personen tot f.360,-. 'Beide percelen bij elkaar geveild zijnde op de som van een duizend zeven honderd zestig gulden en niet nader verhoogd zijnde, verklaren de verkopers deze verkoop niet te kunnen laten doorgaan en de trekker Antonie Schouten voor zijn bod te bedanken'. Hendrik Tutert, schipper, en Gerrit ten Hove, smitsbaas, beide wonende te Heino, zijn getuigen.²⁹ Uit de beschrijving van de percelen kunnen we aan de hand van de kadasterkaart enkele interessante dingen verhelderen. We zien dat de brouwerij, waar al in 1732 over werd gesproken, tegenover het woonhuis ligt in de richting van het Rosendaal en niet langs de Wetering. Tussen het woonhuis en de brouwerij ligt een weg. De weergave op het kadaster klopt niet. Daar loopt de weg tussen het woonhuis en de Wetering. De weg heeft altijd tussen het huis en de brouwerij gelopen. De weg van den Born naar de boerderij de Tutert blijkt een particuliere weg te zijn. Over de Vloedgraven, waarin voorheen een voorde lag, ligt nu een brugje. Dat klopt met de opgave van wegen uit 1835. We zien ook dat de bakkerij niet meer bestaat. Het is nu puur woonhuis geworden en wordt tien jaar later 'de kamer bij den Born' genoemd. Het bedrag van f.5,25 voor het onderhoud van de brug over de Wetering voor de eigenaren van de Nieuwe Born is een oud recht uit 1778. Deze beschrijving van beide woonhuizen verduidelijkt nu de ingewikkelde situatie uit de vorige eeuw. Want daar ging het steeds over 'het erve Warmoes en de grond en het woonhuis met het getimmerte, waarin de familie van Born woonde'. Als in 1838 de Tutertstege vernieuwd moet worden, is daar een situatieschets bijgevoegd. De ligging van beide huizen is hierop duidelijk weergegeven.

Hoewel de verkoop van de Oude Born wordt aangehouden, zien we tot onze verbazing, dat de boerderij een maand later toch wordt verkocht. Zwaantje Schanekamp, weduwe van Jannes Rosendaal, en haar kinderen

Fragment van de 'Schetstekening bij het verbeteren van de weg vanaf het dorp Heino naar den Born aan de Nieuwe Wetering'.

Gem. Arch. Heino, jaar 1838.

verköpen de Oude Born met hierboven omschreven grootte en kadastrummers aan Jan Tutert, schipper te Heino. Die woont even verderop aan de Nieuwe Wetering. Jan Tutert köopt de boerderij voor slechts f.1760,-. De koopacte is zeer gering van omvang.³⁰

In de koopvoorwaarden stond vermeld dat de aanvaarding van het goed kan plaats vinden op 22 februari 1837. De bewoners zullen vóór die datum het pand dan ook hebben verlaten. De situatieschets bij de vernieuwing van de Tutertstege in 1838 laat zien dat er dan Westerbeek woont. Het bevolkingsregister begint in Heino pas in 1840. Jannes Westerbeek is getrouwd met Johanna Doevelaar. Ze hebben vijf kinderen. Ze wonen op de Oude Born tot eind april 1842. Dan neemt de weduwe Rosendaal met haar kinderen hun intrek op de Oude Born.

Aan het eind van deze periode hoort ook vermeld te worden, wie het aloude huis Warmoes bewoonden. In 1805 wonen er Jan Veldhuis en zijn vrouw Hendrika Theunis

van het Dikken. Bij de doop van hun kinderen is hun adres: 'in de bakkerij op den Born'. En voor het eerst wonen er protestanten op den Born. Kinderen uit hun huwelijk zijn: Gerredina (1805); Antonia (1807); Willem (1808) en Hendrikus (1810). Hoelang ze er gewoond hebben is niet bekend. In de jaren dertig van de vorige eeuw woonden gedurende enkele jaren ook aan de Oude Born Antonius Zunnabelt en zijn vrouw Gerridina Rutgers. Die woonden eerst 'an de Scholte' in Tongeren, gemeente Wijhe. Bij de geboorte van hun dochter Anna in maart 1833 wonen ze aan de Oude Born. Gerridina Rutgers overlijdt juli 1833, 42 jaar oud. Antony Zunnabelt hertrouwt met Berendina Dollenkamp. Mogelijk zijn ze nog enkele jaren op den Born blijven wonen. Of ze bij de familie Rientjes inwoonden of in de bakkerij op den Born woonden is onduidelijk. Op de situatieschets van de renovatie van de Tutertsteeg uit 1838 staat geen familienaam naast de tweede woning vermeld.

7. De Oude Born, 1842 - 1939.

Vanaf 1842 tot 1939 wordt de Oude Born bewoond door de familie Rosendaal. 1 mei 1842 komen Susanna Schanekamp, weduwe van Jannes Rosendaal, met twee van haar kinderen, Bernardus en Gerritdina, op de Oude Born wonen. Die hadden tot nu toe op het Arendshuis te Lierderholthuis gewoond. Zoals we hierboven zagen had Jannes Rosendaal in 1803 de Oude Born gekocht van zijn zus en zwager, die er echter konden blijven wonen. Susanna Schanekamp verkoopt in 1839 het Arendshuis. Tot mei 1842 verblijft ze dan bij haar dochter Everdina, getrouwd met Willebrord Meyman, bakker aan de Nieuwe Wetering. Vandaar komt ze in 1842 op de Oude Born wonen, welke ze in 1836 had verkocht aan Jan Tutert. Het is niet duidelijk waarom ze zich hier vestigt. Maar bij de aanleg van de spoorlijn Zwolle - Almelo in 1878 is er sprake van 'het recht van erfpacht dat de familie Rosendaal heeft op de percelen van de Oude Born, maar waarvan geen papieren bestaan'. Van

eigenaresse van het Arendshuis met zes en halve ha. land is ze nu pachteres en wel van haar nieuwe burens de Tuterts. Ook Gerhardus Schuurman, weduwnaar, komt op de Oude Born wonen.

Fragmentgenealogie van de Rosendaals.

1. **Joannes Rosendaal**, z.v. Evert Lucas op het Rosendaal onder Heino en van Maria Jansen werd op 3 maart 1760 te Heino geboren; overl. te Lierderholthuis 14 febr. 1833; tr. te Lierderholthuis 2 mei 1800 met **Susanna Schanekamp**, d.v. Hermannus Herms op het Schanekamp en van Johanna Janse te Linderte, gemeente Raalte, ged. te Raalte 4 april 1777; overl. te Heino 3 febr. 1860 op de Oude Born.
2. **Bernardus Rosendaal**, ged. te Lierderholthuis 22 nov. 1806; overl. te Heino 9 aug. 1857; tr. te Heino 11 mei 1850 met Willemina Tenthof, d.v. Wichem Tenthof en van Janna Schutte, geb. te Windesheim/Zwollerkerspel 18 juli 1820; overl. te Heino 9 nov. 1900 op de Oude Born.
3. **Gerritdina Rosendaal**, ged. te Lierderholthuis 24 maart 1809; overl. te Heino 5 febr. 1887. Ongehuwd. [Voor de volledige genealogie van de familie Rosendaal te Heino verwijs ik naar Omheining, maart 1992.]

De Oude Born andermaal opgedeeld.

Van de Oude Born was in 1836 Jan Tutert de nieuwe eigenaar geworden. Maar in 1840 overlijdt hij en laat een weduwe met acht kinderen na en drie boerderijen, de Tutert, het Koks en de Oude Born. In 1844 vindt er een scheiding en deling van de onroerende goederen van Jan Tutert plaats. De percelen aan de Nieuwe Wetering, kadastraal sectie D 560 weiland en 561 huis en erf (het aloude Warmoes) zijn dan bij het Erve Tutert gevoegd en worden toebedeeld aan de weduwe van Jan Tutert en haar zoon Willem. Ze zullen daar wel een bedoeling mee hebben gehad. Op deze percelen stond een schuithuis en lag de aanlegsteiger om goederen uit Heino te verschepen.

Het boerenerven den Born, huis en erf D 563, tuin D 562, een bouwkamp D 559, het koe-

De Oude Born, 1992. Foto: H. Oosterveld, Arnhem.

land D 558 en het hooiland D 564, tezamen groot 4 bunders, 26 roeden, 30 ellen, ge-
waardeerd op f.1615,-- wordt toegedeeld aan
Gerhardus en Lambertus Tutert tezamen,
zonen van Jan Tutert.1)

Uit raadsstukken van de Gemeente Heino uit
1843 inzake een aanleg van een nieuwe lig-
en losplaats aan de Nieuwe Wetering van
gemeentewege en een brug aldaar over de
Nieuwe Wetering, blijkt de zijweg van Tutert
naar den Born (thans Bornweg) een particu-
liere weg te zijn en in eigendom toebehoort
aan de familie Tutert en de weduwe Rosen-
daal. Ook wordt daarin vermeld, dat deze
weg kadastraal abusievelijk is uitgetekend
als liggende tussen het huis en de Nieuwe
Wetering. In feite heeft deze weg altijd gele-
gen tussen het huis en de schuur en de
mestvaalt.2)

Fragmentgenealogie van de Rosendaals.
Bernardus Rosendaal, enige zoon en stam-
houder van de Rosendaals, trouwt 11 mei

1850 met Willemina Tenthof uit Windesheim.
Uit dit huwelijk worden vier kinderen gebo-
ren.

1. **Johannes**, geb. te Heino 3 nov. 1851; al-
daar overl. 13 aug.1899; Ongehuwd. Was
van beroep bakker en woonde bij de over-
weg bij de Molenweg te Heino.
2. **Arnoldus Mathias**, geb. te Heino 24 febr.
1853; aldaar overl. 10 april 1925; tr. te
Heino 20 mei 1897 met Willemina Stege-
man, d.v. Berend Hendrik Stegeman en
van Gerritdina Maria Slootman van het
erve Relaeboom in Tijenraan onder
Raalte, geb. te Raalte 16 sept. 1869;
overl. te Heino 26 mei 1909. Arnoldus
Mathias was van beroep landbouwer.
3. **Gerhardus Hermannes**, geb. te Heino
13 nov. 1854; aldaar overl. 10 mei 1922.
Ongehuwd. Van beroep landbouwer.
4. **Albertus Johannes**, geb. te Heino 30
maart 1856; overl. te Zwollerkerspel 20
mei 1928; tr. te Zwollerkerspel 13 okt.

1887 met Johanna Euphemia Beukelaar, d.v. Gerrit Beukelaar, landbouwer te Windesheim, en van Maria Boerdijk, geb. te Zwollerkerspel 8 febr. 1856 en aldaar overl. 23 jan. 1927. Albertus verhuist naar Windesheim. Uit dit huwelijk worden acht zonen geboren.

In de zomer van 1857 overlijdt Bernardus Rosendaal, 50 jaar oud. Zijn weduwe blijft met vier kinderen onder de zes jaar zitten. Willemina Tenthof hertrouwt niet. Ze zet met haar schoonzuster Gerritdina Rosendaal, van beroep naaister, en met Susanna, de moeder van Bernardus, het bedrijf voort. Susanna overlijdt in 1860 op 83 jarige leeftijd. In februari 1858 vestigen zich 'in de kamer op de Oude Born' (het oude huis Warmoes en later de bakkerij): Wilhelmus Vrijhof en zijn vrouw Maria Lucretia Rosendaal, die in 1837 waren getrouwd maar tot 1858 op de Vrijhof woonden. Wilhelmus Vrijhof overlijdt 7 oktober 1875. Ten huize van de weduwe Vrijhof aan den Born aan de Nieuwe Wetering vindt op 9 december 1875 een openbare verkoop van roerende goederen plaats, waaronder: hout, zeer veel percelen timmergereedschap, lamp, lantaarn, bergkleed, ketel, kast, slijpsteen, draailamp, spijkerbak, schaaftbank, tafel, kabinet en manskleren voor een bedrag van f.189,--.³⁾ Volgens het kadaster is het huis, waarin ze woonden, (het aloude huis Warmoes) ca. 1875 afgebroken. In 1867 komt op de Oude Born als knecht zijn intrek nemen: Hermannus Tenthof, broer van Willemina Tenthof. Hij blijft daar tot 1888.

Aanleg van de spoorlijn.

In 1878 wordt de spoorlijn Zwolle - Almelo aangelegd. Deze komt voor een deel ook over de percelen kadastraal sectie D 559 en 558 te liggen. Van D 559 bouwland wordt 24 ca. onteigend; van D 558 weiland wordt 48 a. en 90 ca. onteigend. Voor de kantonrechter te Zwolle verschijnen 12 personen van de familie Tutert en verder Johannes, Arnoldus Mathias en Gerhardus Rosendaal, alsmede hun moeder Willemina Tenthof, weduwe van Bernardus Rosendaal, allen landbouwers.

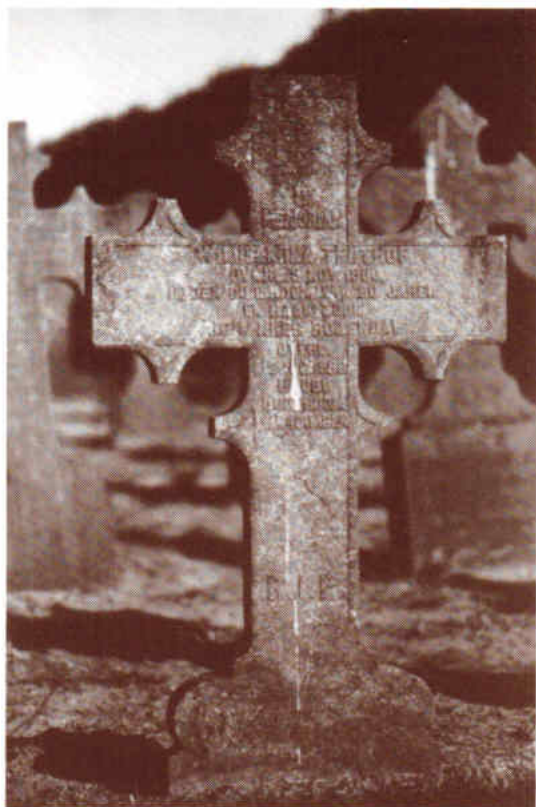
Willemina verschijnt voor zichzelf en als moeder voogdesse over haar minderjarige zoon Albertus Johannes. De tekst van de onteigeningsacte luidt als volgt: 'De verkopers sub a t/m m (de familie Tutert) zijnde de gezamenlijke eigenaren van perceel D nr 559 en de gezamenlijke bloote eigenaren van perceel D nr. 558, terwijl de verkopers sub n t/m r (de zojuist genoemde personen Rosendaal) de gezamenlijke eigenaren zijn van het regt van erfpacht op perceel D nr. 558 en als zodanig gerechtigd tot een gedeelte van de koopsom ten bedrage van negen honderd gulden van het totale bedrag van f.1340,--. Aan het erfpachtrecht zijn geen titels bekend'.⁴⁾

De Oude Born weer in bezit van de Rosendaals.

Op 27 september 1888 verkoopt Lambertus Tutert, landbouwer te Heino, via een onderhandse acte, aan Arnoldus Mathias Rosendaal, landbouwer te Heino, zijn aandeel in de onverdeelde boedel van de familie Tutert. Rosendaal verklaart in koop aan te nemen: 'vier zevende gedeelten en eene katerstede den Born genaamd, gelegen in de gemeente Heino, kadastraal sectie D nr.562 tuin; nr. 563 huis en erf (het kadaster in Zwolle vermeldt daarbij ook een schuur); nr. 564 weiland; nr. 975 (was 558) weiland en nr. 976 (was 559) bouwland, tezamen groot 3 bunders, 77 roeden, 16 ellen. De koop geschiedt voor de som van f.1830,--, waarvan de betaling heeft plaats gehad en van welke koopsom de verkoper bij deze den kooper quiteert'.⁵⁾ De overschrijving van deze acte vindt plaats ten kantore van hypotheeken en het kadaster te Deventer op 24 december 1888. Vijf dagen na de verkoop, op 2 oktober 1888, is Lambertus Tutert overleden, 69 jaar oud en ongehuwd. Met deze koop kwam het aloude erve den Born weer in bezit van de Rosendaals, uitgezonderd de percelen langs de Nieuwe Wetering. Perceel D 560 draagt nu nr. 828 en 829, omdat Lambertus Tutert op nr. 560 vlak bij de brug een klein huisje had laten zetten. Op D nr. 561 stond indertijd het huis Warmoes. Was, zoals we zojuist zagen, in 1875 afgebroken. Kreeg het nieuw

kadasternr. D 911. Met deze koop van het erve den Born treedt Arnoldus Mathias Rosendaal echter in de gezamenlijke onverdeelde boedel van de familie Tutert. Na het overlijden van Jan Tutert in 1840 was bij boedelscheiding van 4 september 1844 het erve den Born met bovengenoemde kadastrumnummers toebedeeld aan Gerhardus Tutert en Lambertus Tutert, kinderen van Jan Tutert. Gerhardus Tutert, eigenaar van de helft, overleed te Heino in 1872. Hij liet als erfgenamen na: 'zijn broers en zuster en de kinderen van zijn in 1852 vooroverleden broer Hermanus Tutert en gehuwd geweest met wijlen Geertruida Norp, die op het Kokshuis aan de Nieuwe Wetering wonen. Lambertus Tutert, eigenaar van de helft van het erve den Born en door erfopvolging van zijn broer Gerhardus voor een zevende gedeelte in diens helft, alzo tezamen voor vier zevende gedeelten, heeft zijn deel verkocht aan Arnoldus Mathias Rosendaal'. Doordat Rosendaal nu in de gezamenlijke eigendom van de familie Tutert is getreden, wordt er een taxatiecommissie ingesteld, die het door Rosendaal aangekocht onroerend goed taxeerde op f.3200,-. Als onverdeeld eigendom bezat Arnoldus Mathias Rosendaal reeds vier zevende gedeelten voor een bedrag van f.1830,-. Voor notaris Spitsen te Heino d.d. 8 januari 1889 in aanwezigheid van kantonrechter Jordens uit Zwolle tot scheiding overgaande 'verklaarden de comparanten Tutert de goederen toe te delen aan Arnoldus Mathias Rosendaal voornoemd voor f.3200,- onder de verplichting om uit te keeren f.1371,42 6/7, zodat hij zuiver ontvangt f.1828,57 1/7'. 6) Daarmee is na 52 jaar het erve den Born weer eigendom van de familie Rosendaal, uitgezonderd de percelen D 560 en 561 (oude nummering).

Fragmentgenealogie van de Rosendaals.
Willemina Tenthof, weduwe van Bernardus Rosendaal, overlijdt 9 november 1900 op de Oude Born. Ze wordt bijgezet in het graf van haar oudste zoon Johannes, die in 1899 plotseling was overleden. Hun grafkruis staat vooraan op het kerkhof van Lierderholthuis. Arnoldus Mathias Rosendaal trouwt te Heino

*Grafkruis op het R.K. kerkhof van Lierderholthuis. Tekst: In Memoriam. Wilhelmina Tenthof, overl. 9 nov. 1900, in den ouderdom van 80 jaren en haar zoon Johannes Rozendal, overl. 13 aug. 1899 in den ouderdom van 49 jaren.
Foto: H. Oosterveld, Arnhem.*

20 mei 1897 met Willemina Stegeman. Kinderen uit dit huwelijk zijn:

1. **Bernardus Hendrikus**, geb. te Heino 13 okt.1898; overl. te Zwolle 11 okt. 1943; tr. te Wijhe 20 mei 1941 met Johanna Berendina Mulder, geb. te Wijhe 26 maart 1910.
2. **Willemina Maria**, geb. te Heino 30 nov. 1901. Ingetreden bij de Zusters van Liefde te Tilburg 23 okt. 1928. Eeuwige professie 16 mei 1933. Ze neemt de kloosternaam Brigittina aan. Na 50 jaar gewerkt te hebben in de bejaardenzorg in Huize St. Jacob te Amsterdam, woont ze thans te Raalte in Huize Angeli Custodes.

De gezusters Rosendaal 'van den Born' ca. 1925.

*Van links naar rechts:
Gerritdina Maria; Berendina Henrica
en Willemina Maria.*

Foto: Privébezit fam. Hutten.

3. **Gerritdina Maria**, geb. te Heino 13 juni 1904; overl. te Zwolle 18 juni 1979; tr. te Heino 25 mei 1927 met Gerhardus Hendrikus Hutten, z.v. Gerhardus Nicolaas Hutten en van Maria Klein Breukink, geb. te Zwolle 9 april 1895, aldaar overl. 9 april 1989. Gerritdina vertrekt naar Zwolle. De auteur van dit artikel is de eerstgeborene uit dit huwelijk.
4. **Berendina Henrica**, geb. te Heino 25 sept. 1906; aldaar overl. 23 juni 1989; tr. te Heino 15 mei 1935 met Henricus Cornelis Vloedgraven uit Luttenberg. Zij vertrekt naar Luttenberg.
5. **Johanna Maria**, geb. te Heino 17 jan. 1909; overl. te Zwollerkerspel 17 april 1915.
Zeer groot verdriet treft de familie Rosendaal op de Oude Born als op 26 mei 1909 Willemina Stegeman plotseling overlijdt op 39 jarige leeftijd. Arnoldus Mathias blijft zitten met vijf kleine kinderen, van wie de jongste net vier maand oud is. Zijn broer Albertus Rosendaal uit Windesheim ontfermt zich over dit jongste kind. Hij had alleen maar zoons. Johanna krijgt echter in 1915 buikvliesontsteking, waarvoor toen nog geen kruid was gewassen.
Na het overlijden van Arnoldus Mathias Rosendaal in 1925 zet zijn enige zoon Bernardus het bedrijf voort. Hij is ook vrachtrijder op Zwolle, ingeschreven op 1 januari 1931. Na het huwelijk van zijn zus Bertha in 1935, die naar Luttenberg vertrekt, komt Susanna Johanna van Vilsteren als dienstbode op de Oude Born. Zij blijft daar tot mei 1939.

Een verhuizing.

Op 21 februari 1939 gaan de burens van Bernardus Rosendaal het erve Tutert publiek verkopen. Daarop woonde sinds 1894 de familie Dorresteyn. Bernardus Hendrikus Rosendaal koopt in eerste instantie de percelen gelegen langs de Nieuwe Wetering, kadastraal sectie D nrs. 828, 829 en 911 (vanouds tot de Oude Born behoord hebbende, voorheen de nrs. 560 en 561) bouwland, groot 18 are, 10 ca. voor f.305,-. Daarmee had het erve de Oude Born weer de omvang, zoals het in 1803 door Jannes Rosendaal was aangekocht. Vervolgens koopt Bernardus Hendrikus Rosendaal het erve Tutert, groot 2 ha. 82 are, 70 ca. voor de som van f.7229,-. 7) Op 2 mei 1939 verlaat hij de Oude Born en neemt zijn intrek op de naast zijn eigendom gelegen boerderij de Tutert, welke nu ook zijn bezit is. De familie Rosendaal had precies 97 jaar op de Oude Born gewoond.

8. De Oude Born, 1939 - heden.

De Oude Born, althans het huis, wordt nu verhuurd aan de heer J. Askamp, die eind mei 1946 naar Wijhe vertrekt.

Antonius Johannes Spijkerman en zijn vrouw Maria Johanna Middelkamp, sinds 1946 woonachtig op 'den Born'. Foto: H. Oosterveld, Arnhem.

Nieuwe bewoners en een nieuwe eigenaar. Op de Oude Born vestigen zich op 19 juni 1946 Antonius Johannes Spijkerman en zijn vrouw Maria Johanna Middelkamp. Ze waren 6 juni 1946 getrouwd. Antonius Johannes Spijkerman werd geboren op het Lantinkserfje aan de Nieuwe Wetering, een eindje verder stroomopwaarts. Maria Johanna Middelkamp werd geboren te Laag Zuthem, gemeente Zwollerkerspel. Uit dit huwelijk werden negen kinderen geboren.

Voor notaris Baurichter te Heino verkoopt Johanna Berendina Mulder, weduwe van wijlen Bernardus Hendrikus Rosendaal, echtgenote van Johannes Maria Antonius Elshof, op 6 november 1953 aan Antonius Johannes Spijkerman een huis en erf en bouwland, gelegen aan de Nieuwe Wetering te Heino, kadastraal sectie D nrs. 563, 828, 829 en 911

(de percelen naast de Nieuwe Wetering), tezamen groot 25 are, 30 ca.1) Daarmee is het aloude 'erve den Borg, later Wermels of Warmoes, thans den Born' andermaal gesplitst. Eigenaar van de andere percelen van het aloude erve den Born is thans Wilhelmus Arnoldus Rosendaal, zoon van Bernardus Hendrikus Rosendaal. Na de koop wordt het huis 'de Oude Born' verbouwd. Het huis krijgt een nieuwe voorgevel en een nieuw dak. Van het achterhuis wordt ca. drie meter afgebroken. Verminkt blijft het aan de Nieuwe Wetering liggen. Het valt te betreuren, dat de Oude Born indertijd niet onder Monumentenzorg geplaatst werd. Alleen een pentekening laat ons nog zien hoe het vroeger was. En het naambord aan de voorgevel brengt in herinnering, dat dit pand de vanouds bekende herberg 'den Ouden Born' is.

Bronnen

Bij 1:

- 1) Rijks Archief Overijssel (RAO): Recht.Arch. Heino (inv. E.Vroom) inv. nr. 37, d.d. 28 jan. en 1 juli 1801, pag. 217 vo en 228 vo.

Bij 2:

- 1) E.Verwijs en J.Verdam: Middelnederl. Woordenboek, 's Gravenhage, 1885.
- 2) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 31, d.d. 21 juli 1801, ongepag.

Bij 3:

- 1) RAO: Statenarchief (inv. Ter Kuile), inv. nrs. 2568, 2681.
- 2) RAO: Idem, inv. nr. 2576.
- 3) G.A.D.: inv. nr. 475.
- 4) G.A.D.: inv. nr. 475.
- 5) RAO: Markeboek Heino, inv.nr. 488, fol. 23.
- 6) RAO: V.O.R.G., Zwolle 1880, pag. 71.
- 7) RAO: Statenarchief, inv.nr. 2455.
- 8) RAO: Recht. Arch. Heino, inv.nr. 30, d.d. 11 juni 1766, ongepag.
- 9) G.A.K.: Rekeningen van de Geestelijke Goederen der stad Campen, jaar 1592, inv. nr. 1482.
- 10) RAO: D.P.M. Graswinckel en H. Hardenberg, Het Archief van het kasteel Rechteren, Zaltbommel, 1941, inv.nr. 1288, d.d. 10 nov. 1573.
- 11) G.A.K.: Rekeningen Geestel. Goederen, 1755, inv.nr. 1646.
- 12) RAO: C.Z. Halfman e.a.: Inventaris van de in het RAO berustende hypothecaire en kadastrale Archivalia. De venter. inv. nr. 292, deel 5/381, d.d. 28 febr. 1812.
- 13) RAG. Van Rhemen, coll. Handschr. nr. 21, fol. 141.

Bij 5a:

- 1) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 25, d.d. 19 okt. 1674, ongepag.
 - 2) RAO: Statenarchief, inv. nr. 2568.
 - 3) RAO: Recht.Arch. Heino, inv.nr. 26, d.d. 30 nov. 1680, pag. 14.
 - 4) RAO: Idem, inv. nr. 26, d.d. 22 febr. 1681, pag. 40.
 - 5) RAO: Statenarchief, inv. nr. 2576.
 - 6) RAO: Huisarch. Vilsteren, voorl. inv. nr. 1680, d.d. 15 okt. 1758.
 - 7) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 26, d.d. 2 okt. 1688, ongepag.
 - 8) RAO: Idem, inv. nr. 26, d.d. 9 april 1689, ongepag.
 - 9) RAO: Idem, inv.nr. 27, d.d. 12 nov. 1700, ongepag.
 - 10) RAO: Idem, inv. nr. 4, d.d. 29 jan. 1700, pag.273.
 - 11) RAO: Idem, inv. nr. 5, d.d. 6 april 1717 en 14 febr. 1720, pag. 70 en 147.
 - 12) RAO: Idem, inv. nr. 29.
-

-
- 13) RAO: Idem, inv. nr. 37, d.d. 7 aug. 1721, pag. 20; 13 febr. en 27 maart 1727, pag. 35 v.v.
 - 14) RAO: Statenarchief, inv. nr. 2565, d.d. 14 juli 1711.
 - 15) RAO: Idem, inv. nr. 2499.
 - 16) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 5, 29 dec. 1731, pag. 295-297 en inv. nr. 28, pag. 142.
 - 17) RAO: Idem, inv. nr. 5, d.d. 8 jan. 1732, pag. 297.
 - 18) RAO: Statenarchief, inv. nr. 2549.
 - 19) RAO: Huisarch. Vilsteren, voorl. inv. nr. 1647, d.d. 3 nov. 1734.
 - 20) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 28, pag. 161-162.
 - 21) RAO: Idem, inv. nr. 29, d.d. 11 maart 1738, pag. 6.
 - 22) RAO: Idem, inv. nr. 6, d.d. 13 nov. 1739, pag. 9 en inv. nr. 28, pag. 154.
 - 23) RAO: Idem, inv. nr. 28, pag. 166 en 167.
 - 24) RAO: Statenarchief, inv. 2194.
 - 25) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 6, d.d. 10 jan. 1748 en inv. nr. 28, pag. 171 en inv. nr. 6, d.d. 10 en 14 juni 1748, pag. 107 en 108.
 - 26) RAO: Statenarchief, inv. nr. 2518, fol.21, d.d. 17 april 1749.
 - 27) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 28, pag. 143.
 - 28) RAO: Idem, inv. nr. 5, d.d. 29 nov. 1735, pag. 324.

Bij 5b:

- 1) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 7, d.d. 16 okt. 1750, pag. 13.
 - 2) RAO: Markeboek Heino, inv.nr. 484, pag. 175.
 - 3) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 7, d.d. 15 dec. 1756, pag. 41 en inv. nr. 8, d.d. 8 aug. 1760, pag. 35vo.
 - 4) RAO: Idem, inv. nr. 37, pag. 1 - 5 en inv. nr. 6, d.d. 7 juni 1757, pag. 170.
 - 5) GAZ: AAZ 01-00415, pag. 464 en pag. 503 en RA 001-0056 pag. 112 en pag. 335.
 - 6) RAO: Huisarch. Vilsteren, voorl. inv. nr. 1680, d.d. 15 okt. 1758.
 - 7) RAO: Idem, voorl. inv. nr. 2497, fol. 108,109,94vo,111 en 111vo. en Recht. Arch. Heino, inv. nr. 8, d.d. 31 aug. 1765, pag. 130-132 en d.d. 9 jan. 1766, pag. 150-151.
 - 8) RAO: Markeboek Heino, inv. nr. 484, pag. 276vo en 342vo.
 - 9) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 30, d.d. 11 juni 1766, ongepag.
 - 10) GAK: Rekeningen Geestel. Goederen, inv. nr. 1646, jaar 1755, pag. 47.
 - 11) RAO: Markeboek Heino, inv. nr. 484, pag. 460 en 496.
 - 12) RAO: Arch. Aartsb. Utrecht, 65 (1941) pag. 31.
 - 13) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 9, d.d. 19 april 1779, pag. 217.
 - 14) RAO: Idem, inv. nr.9, d.d. 5 nov. 1788, pag. 534.
 - 15) RAO: Idem, inv. nr. 34, d.d. 25 jan. 1791 en 28 aug. 1794, ongepag.
 - 16) RAO: Idem, inv. nr. 10, d.d. 25 aug. 1797, pag. 480.
 - 17) RAO: Statenarchief, inv. nr. 5531, d.d. 15 jan. 1799.
 - 18) RAO: Recht.Arch. Heino, inv. nr. 11, d.d. 13 aug. 1799, pag. 5.
-

Bij 6:

- 1) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 31, d.d. 7 jan. 1800 en 18 febr. 1800, ongepag.
- 2) RAO: Idem, inv. nr. 11, d.d. 17 febr. 1800, pag. 15 en 22 maart 1800, pag. 19-20.
- 3) RAO: Idem, inv. nr. 11, d.d. 24 april 1800, pag. 23 en inv. nr. 31, d.d. 26 maart 1800, ongepag.
- 4) RAO: Idem, inv. nr. 37, 2 en 23 mei 1800, pag. 194-196vo en inv. nr. 41, pag. 68.
- 5) RAO: Idem, inv. nr. 37, 27 mei en 2 juli 1800, pag. 197-199 en inv. nr. 41, pag. 68vo.
- 6) RAO: Idem, inv. nr. 31, d.d. 22 juli en 16 dec. 1800, ongepag.
- 7) RAO: Idem, inv. nr. 37, 28 jan. 1801, pag. 214-222.
- 8) RAO: Idem, inv. nr. 37, 1 juli 1801, pag. 223-234.
- 9) RAO: Idem, inv. nr. 32, d.d. 1 nov. 1802, pag. 207-273 en pag. 287.
- 10) RAO: Huisarch. Vilsteren, voorl. inv. nr. 2525, pag. 2-3.
- 11) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 31, juni/juli 1801, ongepag.
- 12) RAO: Idem, inv. nr. 41, pag. 72.
- 13) RAO: Idem, inv. nr. 11, d.d. 7 dec. 1802, pag. 185-186 en Huisarch. Vilsteren, voorl. inv. nr. 2525, pag. 1.
- 14) RAO: Idem, inv. nr. 15, d.d. 1 april 1803, pag. 1.
- 15) RAO: Idem, inv. nr. 32, mei 1803, pag. 317-350.
- 16) RAO: Idem, inv. nr. 38, 12 juli 1803, pag. 41-49.
- 17) RAO: Idem, inv. nr. 40, d.d. 9 juni 1803, pag. 1.
- 18) RAO: Idem, inv. nr. 38, pag. 28.
- 19) RAO: Idem, inv. nr. 32, d.d. 13 sept. 1803, pag. 370-423.
- 20) RAO: Idem, inv. nr. 15, d.d. 5 aug. 1805, pag. 54-58 en Huisarch. Vilsteren, voorl. inv. nr. 2350, pag. 96.
- 21) RAO: Idem, inv. nr. 40, d.d. 17 juni 1805, pag. 13-14.
- 22) RAO: C.Z. Halfman e.a.: Inventaris van de in het RAO berustende hypothecaire en kadastrale Archivalia. Deventer, inv. nr. 290, 1811-1838, deel 3/151, d.d. 9 febr. 1811.
- 23) RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 40, juni/juli 1803, pag. 2 en 9.
- 24) RAO: Idem, inv. nr. 35, d.d. 27 dec. 1804.
- 25) RAO: A.J. Mensema: Arch. Notarissen in Overijssel, 1811-1905, inv. nr. 4501, acte nr. 117, d.d. 22 nov. 1817.
- 26) RAO: Grondbelasting Heino, 1832, inv. nr. 33.
- 27) RAO: Huisarch. Vilsteren, voorl. inv. nr. 2350, fol. 96.
- 28) GAZ: NA 001-859, d.d. 1 febr. 1834.
- 29) RAO: Arch. Notarissen, inv. nr. 4538, acte nr. 3535, d.d. 18 juli 1836 en acte nr. 3555, d.d. 16 aug. 1836.
- 30) RAO: Idem, inv. nr. 4538, acte nr. 3576, d.d. 15 sept. 1836.

Bij 7:

- 1) RAO: Arch. Notarissen, inv. nr. 3319, acte nr. 2293/134 d.d. 4 sept. 1844.
- 2) GAH. Notulen Raadsvergadering 1843.
- 3) RAO: Arch. Notarissen, inv. nr. 2270, acte nr. 2956, d.d. 9 dec. 1875.
- 4) Arch. Ned. Spoorwegen, Utrecht. Acte Heino, nr. 23, d.d. 13 nov. 1878.
- 5) RAO: Hypoth. en kadastr. Arch. Deventer, deel 364/67, d.d. 27 sept. 1888.
- 6) RAO: Arch. Notarissen, inv. nr. 2297, acte nr. 6122, d.d. 8 jan. 1889.
- 7) RAO: Hypoth. en kadastr. Arch. Deventer, deel 850/53, d.d. 23 febr. 1939 en deel 850/129, d.d. 27 maart 1939.

Bij 8:

- 1) RAO: Idem, deel 990/42, d.d. 6 nov. 1953.
-

Omheining

Contactblad van de Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

"OMHEINING"

Met deze naam tracht de Vereniging voor Heemkunde tot uitdrukking te brengen een vereniging te zijn, die Heino in al zijn facetten "omheint".

Volgens sommigen is de naam afgeleid van dit begrip, symboliserend een heg of haag, die een bepaald terrein "omheint", in ons geval van de Strenkhaar tot de Aalvanger en van de Dollenhoek tot de Ganzepan.

Vereniging voor Heemkunde "Omheining" te Heino

Secretariaat: Davenschot 1, 8141 BB Heino
Tel. 05729 - 1986

Postrekeningnr.: 2517412

Rabobank Heino: rek.nr. 3271.12.271

Gironummer van de bank: 800093

Kontributies:

Leden f 30,00 per jaar (elk volgend gezinslid f 15,00 per jaar)

Donateurs f 25,00 per jaar

Abonnees f 25,00 per jaar

Voor toezending wordt per jaar f 5,00 in rekening gebracht.

Losse nummers f 5,00 (max. 24 pagina's)

Bestuur:

G.C. Stapel,
de Cingel 15, 8141 BV Heino - voorzitter

J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino - secretaresse

G.A.M. Diepman,
van Hille Gaerthéstraat 28, 8023 CB Zwolle
- penningmeesteresse

G.H.M. ten Berge-Elferink,
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

G.W.M. Hollak,
Herenbrinksweg 3A, 8144 RC Lierderholthuis

H.J.J. Hoppen,
Marktstraat 14, 8141 GC Heino

Werkgroepen:

1. Archeologie

Contactpersoon: Vacant.

2. Beeld en Geluid:

Contactpersoon: J. Freriks
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

3. Boerderij- en Veldnamen

Contactpersoon: G.H. Elshof,
Kolkweg 9, 8055 PS Laag-Zuthem

4. Dialekt

Contactpersoon: H. van der Veen,
Munnikenhof 17, 8141 GL Heino

5. Folklore

Contactpersoon: J. Freriks,
Zuthemerweg 4, 8141 PC Heino

6. Genealogie

Contactpersoon: J.K. Pruim-Reinders,
Davenschot 1, 8141 BB Heino

7. Geschiedenis

Contactpersoon: Vacant.

8. Natuur en Milieu

Contactpersoon:
G.H.M. ten Berge-Elferink
Delmterweg 8, 8141 PJ Heino

Tijdschrift "Omheining"

Redactie-adres: Munnikenhof 17,
8141 GL Heino, tel. 05729 - 1505

Redactie:

H. van der Veen, Munnikenhof 17,
8141 GL Heino

M.H. Stavorinus, De Haarstraat 25,
8141 EW Heino

F. Hageman - Zielman, Vlamincckhorstweg 28,
8141 GG Heino (vormgeving)

H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14,
8141 GC Heino (vormgeving)

A. van de Wetering, de Haarstraat 33,
8141 EW Heino (vormgeving)

Druk: Bredewold Wezep

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het bestuur van de vereniging voor Heemkunde "Omheining".

Vereniging voor Heemkunde 'Omheining' te Heino
12e jaargang - nummer 4 - december 1992

INHOUDSOPGAVE

blz. 102	Het Roovoort en zijn bewoners in de buurschap Rosendaal onder Heino - G.A. Hutten Bij gelegenheid van een eeuwfeest
blz. 112	Al weer twintig jaar geleden - V.I. Lindeboom-Veldhuis
blz. 121	Uut de olde deuze - L.J. Nijman Vakantie
blz. 122	Wie is wie? - M.H. Stavorinus
blz. 124	Van de bestuurstafel

Het Roovoort en zijn bewoners in de buurschap Rosendaal onder Heino

Bij gelegenheid van een eeuwfeest

G.A. Hutten, Kesteren

Op 4 juli 1892 werd te Heino 'een boerenerve gelegen nabij het landgoed het Rozendaal en nabij de Nieuwe Wetering aan den grindweg of Tutertsstege onder Heino' publiek verkocht. Koper was de heer Gerrit Hofmeijer, landbouwer te Zwolle. Op 7 februari 1893 vestigde hij zich met zijn vrouw Johanna Zweers en hun beide kinderen Albert en Gerrit op hun nieuw verworven bezit te Heino. De familie Hofmeijer met nu als adres: Rozendaelseweg nr. 26 is derhalve precies een eeuw woonachtig te Heino. Bij gelegenheid van dit eeuwfeest een historische beschrijving van hun erf en goed.

Het Roovoort, een oude katerstede

De plaats, waar de familie Hofmeijer thans woont, komt in het Oud Rechterlijk Archief van Heino voor het eerst voor in het jaar 1683. Het draagt dan de naam den Rovoort. In dat jaar verkoopt en transporteert Eusebius Borchart Bentinck toe Schoonheeten aan vrouwe Sophia Bentinck, weduwe van wijlen Joan Voet, Scholtus van Dalfsen, 'het halve erve en goed Rosendal, mitsgaders die

plaatsen en goederen het Groene en den Rovoort omtrent de Nije Weteringe in het carspel van der Heyno gelegen'. De verkoper had het van zijn oom zaliger Colonel Eusebius Borchart Bentinck toe Schoonheeten geërfd. Op den Rovoort woont Jan Wessels als meijer (huurder).¹⁾

Het Rovoort, meestal geschreven als Roo-voort soms ook als Rovoorde, wordt meerdere keren ook het Wessels genoemd. De

*Het Roovoort of het Wessels anno 1992. Rozendaelseweg 26, Heino.
Foto: G.W. Grootenhuis, Heino.*

naam Wessels wordt voor het eerst vermeld in 1677. Zeyger Asjen Op Wessels ontvangt een som geld van Asjen Gerrits op den Heerenbrink in het kader van de verkoop van een stuk land genaamd den groenen Boerdijk in het Lierderbroek.²⁾ Hoe oud het plaatsje den Rovoort of het Wessels precies is, is niet meer te achterhalen. De testamentaire dispositie van bovengenoemde erfenis binnen de familie Bentinck toe Schoonheeten van oom op naamgenoot neef is tot nu toe niet aangetroffen.

Het Register van het Vuurstedengeld van Heino uit 1682 vermeldt naast de bewoners ook de eigenaren van de huizen. In het buurschap Rosendal staat dat Jan Wessels één vuurstede heeft en dat zijn huis eigendom is van de heer Bentinck toe Schoonheeten. Daarnaast woont Gerrit Wessels. Die heeft geen vuurstede want 'hij is geheel arm en woont in een stroo hutten'.³⁾ Uit 1684 is er een voogdijregeling van Stijntje Wessels, de weduwe van Tonis Jansen op het Rosendal. Ze blijft met drie onmondige kinderen achter. Gerrit Wessels, oom van moeders zijde, is een van de voogden.⁴⁾

In dat zelfde jaar 1684 leent 'de Eerbare Vrouwe Sophia Bentinck, weduwe van wijlen Joan Voet, in leven Scholtus van Dalfsen, f.1500,- à 5% en geeft als onderpand tot zekerheid' haer halve Erve en Goet genoemd het Rosendal nevens de twee katersteden genaemt het Rovoort en het Groene in het Scholtamt van Heyno gelegen'. De koopsom van het halve erve en de twee katersteden komen we zijdelings te weten. Vóór 1705 zijn er in Heino geen aantekeningen van de 50e Penning, een belasting bij de overdracht van onroerend goed, bewaard gebleven. Maar in 1705 laat een zekere Johannes Nijhof beslag leggen op het goed het Rosendal, toebehorend de kinderen en erfenamen van wijlen zaliger heer Voet. Het blijkt dat in 1683 de koopsom f.4500,- bedroeg maar dat de 50e Penning hierover nog steeds niet was betaald.⁵⁾

Inzake de situering van de goederen in bovengenoemde transportacte is het van belang te weten, dat het erve en goed het Rosendal zich toen aan beide zijden van de

huidige Rozendaalseweg uitstreckte. Maar de grens van het halve erve Rosendal, het deel dat eigendom was van de van Bentincks toe Schoonheeten, liep niet tot aan de Nieuwe Wetering. De plaats de Tutert, op de kadasterkaart den Schipper genaamd, thans Rozendaalseweg nr. 30 en eigendom van de familie Rosendaal, behoorde in 1682 aan de heer van Oldeneel tot de Heerenbrink. Maar ook het plaatsje het Fransman, thans Rozendaalseweg nr. 28, waar vanaf 1810 tot voor een aantal jaren de familie Holleboom woonde, behoorde niet tot het Rosendal. Want Jan Luert Ripperda van Winssum verkoopt in 1701 aan Francis Joseph van Oldeneel een caterstede met land, gebruikt wordende bij Gerrit Wessels, gelegen aan de gemeene weg (thans Rozendaalseweg) omtrent de Rovoort en het Rosendal.⁶⁾

Sophia Bentinck, weduwe van Joan Voet, is 5 juli 1704 in de Bethlehemkerk te Zwolle begraven. Haar dochter Isabella Voet gaat 29 augustus 1705 te Zwolle in ondertrouw met Lambert Yssel, rentmeester te Wijhe. 'De geboden gaan mee naar Wijhe. De attestatie gegeven na Wijhe 13 september 1705'. Of het paar toen al op het Rosendal is gaan wonen blijft duister. Pas in 1719 is er de eerste vermelding dat Isabella Voet op het Rosendal woont. Haar man is in dat jaar gestorven. De weduwe Isabella Voet leent in 1719 duizend gulden. Als onderpand tot zekerheid geeft ze 'haar allodiale goet het Rosendal wordende tegenwoordig bewoont van mevrouw zelf en Jannes Lamberts en Albert Jansen'.⁷⁾ Uit het Doopboek van Heino weten we dat Albert Jansen op het Wessels in het Rosendael woont. Gedoopt: 1 januari 1712, Gertruid, dochter van Albert op het Wessels bij het Rosendael; 25 juni 1719 Machteld, dochter van Albert op het Wessels Rosendael en 20 mei 1725 Willem, zoon van Albert Jansen in het Rosendal. Isabella Voet, de weduwe van wijlen de rentmeester Lambert Issel, verkoopt in 1735 'haar eigendommelijke woninge off spijker 't Rosendal, zoals ze hetzelfde voor deesen heeft bewoont aan Freulijn Elisabeth Mechteld van Voerst van den Grimberg', die er dan al woont.⁸⁾ Maar de katerstede de Rovoort wordt pas na

Catersteden tweeden rof, engh een Caterstede het Wessels
 of Rosevoorts genaamt mede in desen Edele-gericht te
 mede over een ander te Heino het groene genaamt
 gelegen bestaande in hof en huijzinge twee en een
 half mudde gezaay wat onder begrepen t'kampjen
 tusschen het weideland van het groene
 ende dekenallee vier morgens weideland bemeyert
 by Jan Alberts en wijders in drie heggen boshout
 wat onder begrepen die om het kampjen saayland
 tusschen de allen en het weideland van het groene

Fragment van de transportacte van de caterstede het Wessels of Rosevoorts.
 Recht. Archief Heino, inv. nr. 6, d.d. 27 december 1742, pag.33.

haar dood verkocht. Isabella Voet is 14 augustus 1741 in de Bethlehemkerk te Zwolle begraven. Haar erfgenamen gaan in 1742 'de Caterstede het Wessels of Rosevoorts genaamd (zo staat het er), gelegen naast de caterstede het Groene, bestaande in hof en huijzinge, twee en een half mudde gezaay, waaronder begrepen het kampjen zaaylant tussen het weideland van het Groene en de eikenallee, vier morgens weideland, bemeyert bij Jan Alberts en wijders in drie heggen boshout waaronder begrepen die om het kampjen saaylant tussen de allee en het weideland van het Groene' verkopen. Koper van het Wessels of Rosevoorts is Pieter van Hoboken uit Zwolle. Hij betaalt er f.1760,- voor.⁹⁾

Het Register van Ingezetenen van 1748 vermeldt dat dan op het Roovoort wonen: Lammert en zijn vrouw Frederica Berents met hun twee kinderen Berent en Aaltien, die nog geen tien jaar oud zijn. Ze hebben twee dienstboden Derk Garrits en Anna Be-

rent.¹⁰⁾ Hoogstwaarschijnlijk zijn ze naaste familie. In het Doopboek van Heino, dat alleen inwoners van Heino behorende tot de protestantse religie vermeldt, vernemen we, dat Lammert Gerrits op 't Wessels an 't Rosendal en zijn vrouw Frederica Berents vijf kinderen hebben: Berent (geboren 1745); Aaltien (1748); Jan (1752); Gertruyd (1756) en Jan (1760).

Op 29 april 1795 geeft Gerharda Judith Wilant, geboren van Hoboken, bij de Scholtus van Heino aan, 'dat zij bij testamentaire dispositie heeft aangeërfd den 13e maart 1795 van Geertruid Elisabeth van Hoboken de halfheid in twee katersteden, het eene genaamd het Groene, en het andere het Roovoorden, het eerste in erfpacht gebruikt wordende door Jannes op het Groene en het andere thans bemeyerd door Mannes Lamberts, beide gelegen onder Heino'.¹¹⁾

De volkstelling van 1795 laat ook zien dat op het Roovoorde Hermannus Lammerts woont met zes personen. Zijn beroep is kater (dag-

O. Lett. Jan Rosendal - da gegeven dat Hendrik Rientjes
 op den 25 August 1800, publiek verkopen van de H. H. H. H.
 door hem had aangekocht, de caterstede het
 Roodevoorts, hier in de Carpsel gelegen, voor een land
 van twee deelen van vijf duizend vier honderd en vijftig

Jan Rosendal doet aangifte voor de 50e Penning, dat Hendrik Rientjes voor hem de
 caterstede het Roodevoorts heeft aangekocht.

Recht. Archief Heino, inv. nr. 41, d.d. 8 september 1800, pag. 69.

huurder). Hij is getrouwd met Johanna Derks. Zij zijn katholiek. Ze moeten wel van elders zijn gekomen. Op 13 oktober 1793 wordt te Lierderholthuis gedoopt: Wilhelmina, dochter van Hermannus Lammerts en van Johanna Derks op 't Wessels in de Rosendalshoek.

Bovengenoemde Gerharda Judith van Hoboken, gehuwd met burgermeester Wiland van Zwolle, verkopen bij publieke verkoping op 25 juli 1800 aan Jan Everts Rosendal 'de caterstede het Roovoorde genaamd, gelegen in deze carpsel bij het Rosendal, zijnde vrij en allodiaal'. Jan Rosendal geeft op 8 september 1800 bij de Scholtus van Heino aan, 'dat Hendrik Rientjes (zijn zwager) voor hem had aangekocht de caterstede het Roodevoorts genaamd voor f.2005,-' (12)

Van de caterstede het Roovoorde is ons bij deze verkoop een uitvoerige beschrijving nagelaten. 'Het Roovoorde bestaande in huis, hof, bosschen en weideland, zoals thans bij de meijer Mannes gebruikt word, voorts de akkermaalsheggen daar om en onder behorende met de Boomen aan weerszijden van den weg bij langs die caterstede, alsmede aan weerszijden langs het weidekampjen tot het tweede perceel behorende tusschen het Roovoorde en het Frans plaatsien en de ene Rije over de weg voor laatstgenoemde plaatsien tot aan het land van van Born, zoals door de meijer kan aangemeten worden, zijnde Petri 1801 (22 februari) los van hure. De caterstede heeft één vuurstede. Het perceel is door Roelof Bendijk ingezet op

f.1500.--. Hendrik Rientjes heeft bij de definitieve verkoop de slag behouden op f.2005,- en heeft op 8 september 1800 tot effectieve koper benoemd Jan Rosendal' (13)

Jan Rosendal, meestal Jan Everts Rosendal genoemd, kennelijk om verwarring met zijn oudere broer Jannes te voorkomen, is een zoon van Evert Lucas op het Rosendal en van Johanna Jansen Kunders. Hij werd gedoopt te Raalte 5 februari 1768. Hij trouwt 13 juli 1801 met Maria Teunissen Nijenhuis in de kerk van Lierderholthuis. Maria is een dochter van Teunis Willems en van Lucretia Willems. Ze is geboren op den Telgenbonk onder Wijhe, gedoopt 3 december 1776 te Lierderholthuis. Bij haar ondertrouw op 26 juni 1801 woont ze op de Heerenbrink. Bij de aankoop van het Roovoorde in 1800 woont Jan Everts Rosendal nog bij zijn ouders op het Lucas Rosendals Erve op het Erve Rosendal. Hun boerderij, eigendom van de familie Kloosterman, stond tussen de huidige tuinmanswoning van het Rosendal en de spoorlijn. Uit een proces inzake een vechtpartij op de Oude Born op een zondagavond in augustus 1794, waarin onder anderen Jan Rosendal als getuige werd gehoord, vernemen we dat Jan, de zoon van Evert Rosendal, koetsier is op het Rosendal bij Freule van Voorst. (14)

Jan Rosendal en zijn vrouw blijven op het ouderlijk huis wonen. In 1803 lenen Jan Everts op het Rosendal en zijn vrouw Maria Teunis f.1600,- bij dr. Nieuwenhuis te Zwolle à 4 ¾%. Als onderpand tot zekerheid

stellen ze 'hun eigendommelijke en onbezwaarde caterstede de Rodevoorts en alle landerijen en goederen daartoe gehorende'. 15) De ouders van Jan Rosendal maken in 1805 hun testament en doen vanwege hun hoge leeftijd de boeren voortvaring aan hun zoon Jan Everts Rosendal over. Zijn vader Evert Lucas Rosendal overlijdt in 1811 op 87 jarige leeftijd. Pas in 1816 verhuizen Jan Rosendal en zijn vrouw met hun kinderen en zijn moeder naar de boerderij het Roovoort. Bij de volkstelling van 1811 wonen op het Roovoort Teunis Nijenhuis en zijn vrouw Lucrea Wolthaar en hun zoon Willem. Teunis is een broer van Maria Teunissen Nijenhuis, de vrouw van Jan Rosendal. Teunis Nijenhuis is waarschijnlijk in 1801 al op het Roovoort komen wonen. Ze verhuizen in 1815 naar de boerderij de Bendijk.

Op het landgoed het Rosendal stond nog een tweede boerderij. Deze lag tegenover de huidige villa en was eigendom van Jannes Lambers Rosendal, vaak ook Jannes Rosendal genaamd, en van zijn vrouw Egberdiene Thijs. Die hebben onder andere in eigendom 'een stuk weideland, het kleine koeland genaamd, gesproten uit het erve Rosendal tusschen het Roodevoort en het Frans'. Ze gaan dat weiland 6 december 1805 publiek verkopen. Dat wordt gekocht door Jan Everts Rosendal en zijn vrouw Maria Teunis voor f.480,-. 16)

Uit 1811 hebben we een gespecificeerde opgave van landerijen in de gemeente Heino. In de buurschap Rosendal bezit Jan Rosendal anderhalve morgens bouwland, twee morgens groenland en anderhalve morgens bosch. (Eén morgen is 1.23 ha.) 17). Op 20 februari 1816 vindt er op het Lucas Rosendals Erve op verzoek van Jan Rosendal, bouwman, een verkoping van enig meubilair plaats. Daarna vertrekt de familie naar het Roovoort. 18)

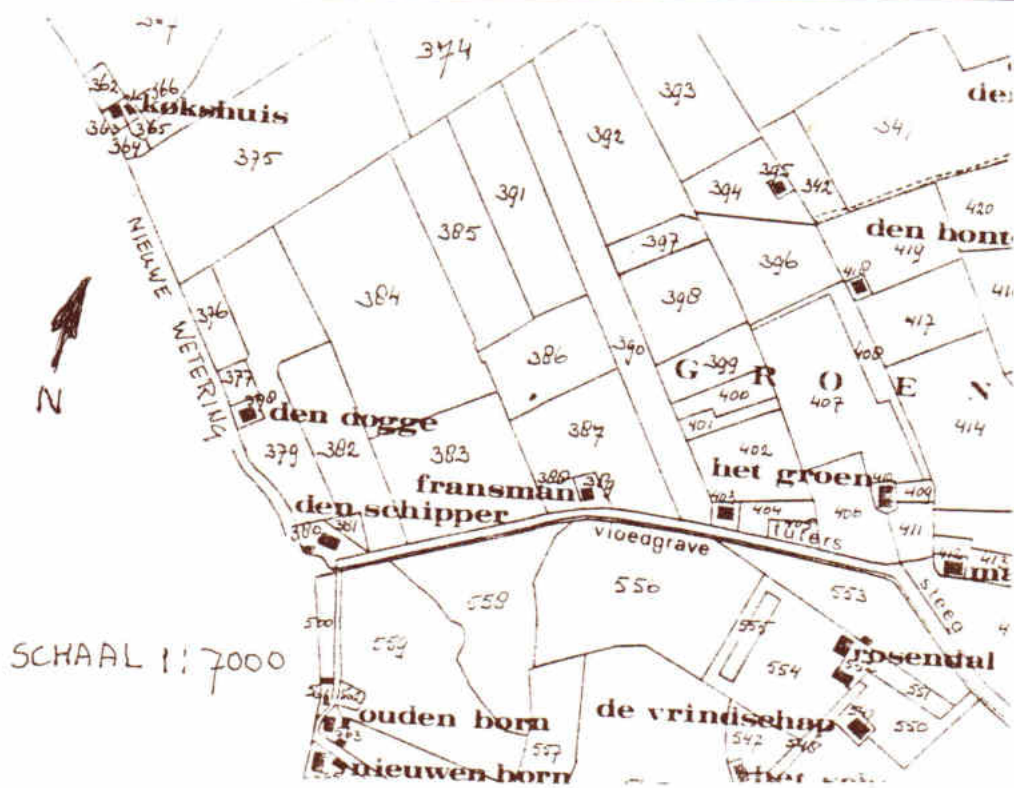
Kinderen uit het huwelijk van Jan Everts Rosendal en Maria Teunis:

1. **Everdina Maria**, ged. te Lierderholthuis 15 febr. 1802; overl. te Doetinchem 26 juli 1888; tr. 1) te Zwolle 24 april 1834 met Giesbertus van der Vegte, zoon van Jan

van der Vegte en van Johanna Veltkamp, ged. te Zwolle 2 sept. 1806; overl. te Zwolle 15 juni 1847; hertr. te Zwolle 24 jan. 1850 met Jan Bisschop, zoon van Tone Bisschop en van Janna Jansen, geb. te Zwollerkerspel 4 febr. 1816; overl. te Zwolle 18 jan. 1872. Bij de B.S. te Zwolle staat Everdina Maria steeds vermeld als Everdina Maria Evers, nooit met de naam Rosendal. In Doetinchem, waar ze in 1886 naar verhuisde, staat ze bij haar overlijden wel vermeld als Rosendaal.

2. **Antonie**, ged. te Lierderholthuis 21 dec. 1804; overl. te Heino 2 okt. 1884. Ongehuwd.
3. **Bernardina Lucretia** (later Berendina genaamd), ged. te Lierderholthuis 13 dec. 1807; overl. te Heino 17 mei 1888. Ongehuwd.
4. **Lucas Joannes**, geb. te Heino 20 april 1811. De aangifte geschiedt in tegenwoordigheid van Frederik Vulkers, schipper, herbergier en bouwman op de Nieuwe Born en van Hendrik Rienties, herbergier en bouwman op de Oude Born. Overl. te Heino 3 juni 1888. Ongehuwd.
5. **Joannes**, geb. te Heino 6 febr. 1815; overl. te Heino 13 aug. 1856. Ongehuwd.

Ca. 1820 hebben we vanuit de kadastrale atlas een overzicht van de boerderij de Roovoort en de landerijen, waarvan Jan Rosendaal eigenaar is. Het betreft sectie D in het Groene Blok, de nrs. 390, 391, 392 en de nrs. 397 t/m 405 en op het Rosendals Erve vlakbij de Cent de nrs. 500, 501, 503, 505 en 506, dat dan nog allemaal heide is. Jan Rosendals huis en erf D 403 omvat 6 a. en 60 ca.; de tuin D 404 omvat 18 a. en 20 ca. Hij heeft 2 ha. 86 a. 50 ca. bouwland; 3 ha. 36 a. 60 ca. weideland en 80 a. 40 ca. hakhout in het Groene Blok. Op Rosendals Erve heeft hij 1 ha. 91 a. 20 ca. heide. Zijn bezit is 9 ha. 19 a. 50 ca. 19) Opgemerkt wordt, dat hun huis dan nog vlak aan de huidige Rozendaelseweg ligt. Maar het kadaster vermeldt, dat in 1843 het huis van Jan Rosendal op D 403 werd afgebroken en dat er op D 390 een nieuw huis werd gebouwd. Dat is het huis

Kadastrale Minuutplan van de Gemeente Heino, circa 1820. Sectie D. Het bovenste gedeelte (boven de Vloedgrave) is een deel van het Groene Blok. Het Roovoordje omvat dan de nrs. 390, 391, 392, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404 en 405. Eigenaar is Jan Rosendal.

Fragment van Sectie D Rosendals Erve. Van de nrs. 500, 501, 503, 505 en 506 was Jan Rosendal ook eigenaar. Dat is in 1820 nog allemaal heide.

waar thans de familie Hofmeijer woont. D 403 en 404 wordt D 637 tuin en D 390 wordt nu D 634 bouwland, 635 huis en erf en 636 bouwland. In 1843 verschijnen voor notaris Fortuyn te Raalte Jan Rosendal, ook genaamd Jan Everts Rosendal, en zijn vrouw Maria Nieuwenhuis. Er wordt een acte van hypothecatie opgemaakt want ze hebben andermaal geld geleend en wel f.2000,- bij Barend van Groningen Simonsz., grondeigenaar te Deventer. Als onderpand tot zekerheid stellen ze 'hun eigendommelijk Erve en Goed het Rozendal, vroeger het Rovoerde genaamd, groot negen bunders, negentien roeden, vijftig ellen'. Hun nieuwe huis noemen ze hier het Rozendal.²⁰⁾

In 1846 koopt Jan Rosendal een stuk weiland, genaamd de Flodderweide (één keer in de archieven ook Fraterweide genaamd) sectie D nr. 374, groot 3 bunders, 20 roeden, 90 ellen. Hij kocht dat onderhands van Roelof Tijhof, schoolonderwijzer te Raalte, getrouwd met Eva Hofman. Eva Hofman had dat stuk weiland geërfd van haar vader Hendrik Hofman. De Flodderweide behoorde indertijd aan de van Oldeneels tot de Heerenbrink. Willem Jan Knoppert verkocht het in 1817. Jan Rosendal betaalt er in 1846 dan f.1000,- voor.²¹⁾

In 1851 maken Jan Everts Rosendal en zijn vrouw Maria Nienhuis hun testament. Aan hun oudste dochter Everdina Rosendaal, thans gehuwd met Jan Bisschop uit Zwolle, eerder gehuwd met Gijsbertus van der Vegte uit Zwolle, legateren ze f.25,-, welk legaat zal strekken ter voldoening van haar gehele erfdeel in testateurs nalatenschap. Hun vier andere kinderen Antoni, Berendina, Lucas en Joannes, allen landbouwer en bij testateurs inwonende, benoemen ze tot enige en universele erfgenamen.²²⁾ Maria Nijenhuis overlijdt 4 februari 1852. Haar dochter Everdina en haar man geven bij onderhandse acte aan de Bewaarder der Hypotheken en het Kadaster te kennen, dat ze kennis hebben genomen van het legaat van f.25,- en verzoekt haar aandeel in de vaste goederen op naam van haar broers en zuster over te brengen.²³⁾ Alle kadastrumnummers worden als boven vermeld, groot 12 ha. 40 a. 40

ca. Jan Everts Rosendal overlijdt in 1857 op 89-jarige leeftijd. Zijn zonen Antoni en Lucas en zijn dochter Berendina blijven op het ouderlijk huis wonen. Zijn zoon Jan was in 1856 overleden. Gedurende de volgende twintig jaar zullen ze er ongehuwd blijven wonen. Ze maken in 1873 hun testament. De een benoemt de beide anderen tot gezamenlijke erfgenamen.²⁴⁾

In 1877 als de bewoners ruim zeventig jaar oud zijn, gaan ze hun bedrijf verkopen. Antoni, Berendina en Lucas Rosendal maar ook hun zus Everdina uit Zwolle verklaren te willen verkopen en over te dragen aan Jannes Habers, landbouwer te Heino, sectie D de nrs. 391 en 392 weiland; 397, 398 en 399 hakhout; 400 bouwland; 401 hakhout; 402 bouwland; 405 hakhout; 503, 505 en 506 heide; 634 bouwland, 636 bouwland en 635 huis en erf (was D 390); 637 tuin (was 403 en 404); 374 weiland, tezamen groot 11 ha. 35 a. 10 ca. De verkoopprijs bedraagt f.10.500,-. D 500 en 501 behouden ze nog.²⁵⁾ Het Bevolkingsregister van Heino vermeldt dat Antoni, Lucas en Berendina Rosendal hun pand D nr. 176 dan verlaten en in Heino op B nr.88 gaan wonen.

Op D. nr. 176 vestigen zich op 22 februari 1877: Jan Habers, geboren te Zwollerkerspel 8 maart 1819, landbouwer te Heino, en zijn vrouw Hermina van der Kolk, geboren te Zwollerkerspel 5 oktober 1815 met hun drie kinderen: Magdalena, geb. te Heino 29 mei 1851; Johanna, geb. te Heino 13 mei 1853 en Egbertus geb. te Heino 19 dec. 1857. Het gezin Habers blijft hier gedurende 15 jaar wonen. Egbertus Habers overlijdt 24 mei 1890, ongehuwd. Enkele maanden eerder hadden Johanna Habers, gehuwd met Antonius Bosch zich vanuit Dalfsen hier aan de Rozendaalseweg gevestigd. In 1878 koopt Jan Habers aan Mr. G.E. Vos de Wael te Zwolle D 505 en 506 voor f.400,-. Antoni, Lucas en Berendina en Everdina Rosendal gaan in 1881 hun stukje grasgrond D nr. 777 (was voorheen heide D 500 en 501), groot 51 a. en 90 ca. verkopen aan Johannes Elskamp, bakker te Zwolle, voor f.200,-.²⁶⁾

In 1892 gaan Jan Habers en zijn schoonzoon Antonie Bosch, gehuwd met Johanna

*Hendrikje Zweers
Rozendaelseweg 26*

*Johanna Zweers
Rozendaelseweg 26*

Uit dit huwelijk wordt geboren:

2. **Gerrit Hofmeijer**, geb. te Oldebroek 21 februari 1842; overl. te Heino 7 febr. 1927; tr. te Zwolle 29 april 1886 met Johanna Zweers, geb. te Zwolle 7 dec. 1857; overl. te Heino 21 okt. 1938; dochter van Gerrit Zweers en van Janna Dijk. Janna Dijk overleed te Heino 4 mei 1904.
Uit het huwelijk van Gerrit Hofmeijer met Johanna Zweers werden geboren:

3. **Albert**, geb. te Zwolle 7 april 1887; overl. te Heino 13 juni 1960; tr. te Heino 12 mei 1921 met Asselina Wilhelmina Lindeboom; overl. 20 sept. 1971.

Gerrit, geb. te Zwolle 14 sept. 1888; overl. te Heino 19 jan. 1940; tr. te Heino 12 mei 1921 met Willemina Gerritdina Hulsbergen, geb. te Zwollerkerspel 28 juli 1895; overl. te Heino 22 april 1983; dochter van Lambert Hulsbergen en van Lutje Eilander.

Uit dit huwelijk werden geboren:

4. **Gerrit; Lubbertus Johannes; Lamberta Hendrika; Albert; Derk en Hendrik.**

In 1939 gaat Gerrit Hofmeijer zijn bedrijf uit-

breiden. In dat jaar gaan de kinderen van Cornelis Dorresteyn hun erve, de Tutert genaamd, gelegen bij de Dorresteynsbrug over de Nieuwe Wetering, publiek verkopen. Gerrit Hofmeijer koopt van het erve Tutert perceel drie tot en met acht, omvattende bouwen weideland, kadastraal sectie D de nrs. 970 (was 383); 966 (was 384); 385; 965 (was 375) tezamen groot 6 ha. 60 a., gelegen naast zijn eigen landerijen en begrensd door de spoorlijn Zwolle - Almelo. De koopsom bedraagt f.14.205,-.28) Met deze aankoop werd hun bedrijf aanzienlijk uitgebreid. Op de uitgestrekte weidegronden rondom en achter hun boerderij graast thans wereld vermaard stamboekrundvee.

De familie Hofmeijer, vanaf 7 februari 1893 woonachtig te Heino aan de Rozendaelseweg nr. 26 in hun huis, dat in 1843 werd gebouwd, mag bij dit eeuwfeest best gehuldigd worden voor hun inzet voor het in cultuur brengen en behouden van het aloude Roovoorde of Wessels. Bij die huldiging zijn dan ook hun voorgangers van het Roovoorde betrokken.

Bronnen

1. Rijks Archief Overijssel (RAO): Recht. Arch. Heino (inv. E.Vroom), inv. nr. 4, d.d. 25 juni 1683, pag. 93.
2. RAO: Idem, inv. nr. 4, d.d. 20 maart 1677, pag. 43.
3. RAO: Statenarchief (inv. Ter Kuile), inv. nr. 2576, pag. 58 vo.
4. RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 4, d.d. 1 mei 1684, pag. 95.
5. RAO: Idem, inv. nr. 4, d.d. 2 sept. 1684, pag. 96 en inv. nr. 27, d.d. 21 april 1705, ongepag.
6. RAO: Idem, inv. nr. 4, d.d. 2 juli 1701, pag. 296.
7. RAO: Idem, inv. nr. 5, d.d. 20 juni 1719, pag. 124.
8. RAO: Idem, inv. nr. 5, d.d. 29 juli 1735, pag. 318.
9. RAO: Idem, inv. nr. 6, d.d. 27 dec. 1742, pag. 33 en inv. nr. 28, pag. 160.
10. RAO: Statenarchief, inv. nr. 2194, d.d. 26 aug. 1748.
11. RAO: Recht. Arch. Heino, inv. nr. 41, pag. 58.
12. RAO: Idem, inv. nr. 11, d.d. 22 april 1801, pag. 67-68 en inv. nr. 41, pag. 69.
13. RAO: Idem, inv. nr. 37, pag. 204-205.
14. RAO: Idem, inv. nr. 34, d.d. 28 aug. 1794, ongepag.
15. RAO: Idem, inv. nr. 11, d.d. 25 maart 1803, pag. 235-237.
16. RAO: Idem, inv. nr. 11, d.d. 30 juni 1806, pag. 348 en inv.nr. 41, 31 dec. 1805, pag. 81.
17. RAO: Onderpref. Deventer, inv.nr. 275, d.d.15 nov. 1811.
18. RAO: A.J.Mensema: Archieven Notarissen in Overijssel 1811-1905, inv. nr. 4499, acte nr. 29, d.d. 20 febr. 1816.
19. RAO: Grondbelasting Heino 1832, inv. nr. 33.
20. RAO: Arch.Notarissen in Overijssel, inv. nr. 3318, acte nr. 2038/65, d.d. 29 mei 1843.
21. RAO: C.Z. Halfman e.a.: Inventaris van de in het RAO berustende hypothecaire en kadastrale Archivalia. Deventer, deel 46/49, d.d. 29 april 1846.
22. RAO: Arch. Notarissen in Overijssel, inv.nr. 2224, acte nr. 1 en 2, d.d. 30 juni 1851.
23. RAO: Hypoth. en kadastr. Arch. Deventer, deel 94/51, d.d. 20 maart 1852.
24. RAO: Arch. Notarissen in Overijssel, inv.nr. 2265, acten nrs. 2439, 2440 en 2441, d.d. 21 febr. 1873.
25. RAO: Idem, inv.nr. 2273, acte nr. 3234, d.d. 28 april 1877.
26. RAO: Hypoth. en kadastr. Arch. Deventer, deel 286/112, d.d. 4 aug. 1878 en deel 311/113, nov. 1881.
27. RAO: Arch. Notarissen in Overijssel, inv.nr. 2303, acten nrs. 6816, 6841 en 6842, d.d. 20 juni en 4 en 9 juli 1892.
28. RAO: Hypoth. en kadastr. Arch. Deventer, deel 850/53, d.d. 21 en 23 febr. 1939.

Bestuur en redactie van

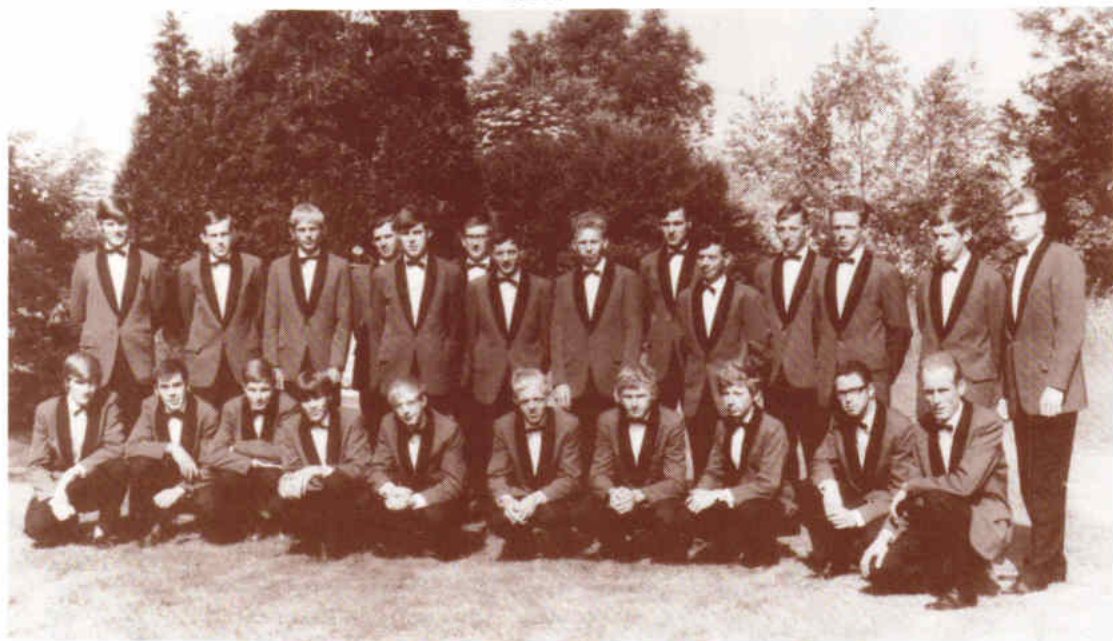
OMHEINING

*zvensen alle lezers fijne 'Kerstdagen en een
voorspoedig 1993*

AL WEER 20 JAAR GELEDEN

Een greep uit de gebeurtenissen van het jaar 1972

V.I. Lindeboom-Veldhuis

januari

* Donderdag 6 januari bestond de muziekvereniging 'Salland' te Lierderholthuis 50 jaar. De dirigent H.W.A. Hemels vertelde, dat de vereniging in 1922 werd opgericht door de muzikale pastoor Hendriks; begonnen werd met 12 leden. Het was toen nog een zuiver parochieel korps, dat alleen bij kerkelijke gebeurtenissen optrad. De eerste dirigent was de heer Elsbeek uit Wijhe. Na drie jaar is de heer Hemels zelf, als 16-jarige jongen, dirigent geworden en hij is dat nu nog!

* De gemeente Heino krijgt een andere planoloog.

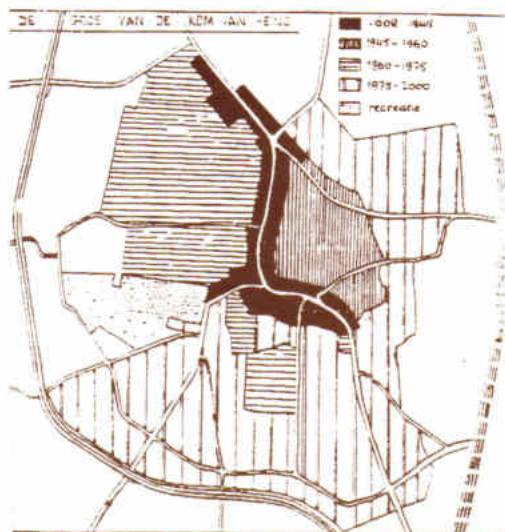
Ir. W.C.A. van Heesewijk, bureau voor ruimtelijke ordening N.V. te Vught (N.-Br.) wordt het nieuwe stedenbouwkundige bureau van de gemeente Heino.

* Uit de jaarrede van burgemeester Verheyden.

In de gemeente Heino zullen in 1972 waarschijnlijk 300 woningen gereed komen, waardoor het aantal inwoners, dat per 1 januari 1971 stond op 5395, vermoedelijk de 6000 zal passeren.

Volgens de burgemeester moet Heino geen reclame maken voor de vestiging van nieuwe bedrijven, ook al is in onze gemeente de werkloosheid gestegen tot 3,1%. Heino heeft een woonfunctie.

* Er is in de gemeente Heino reden tot grote vreugde. Vrij onverwacht is namelijk bekend geworden, dat al volgende week begonnen kan worden met de bouw van het zwembad. Aan de bouwer is een en ander telefonisch meegedeeld. Hij zal reeds volgende week beginnen, zodat het zwembad voor 1 juli klaar zal zijn.

* Volgens een nog zeer officieuze schets zal de uitbreiding van Heino zich na 1975 vooral in zuidelijke richting voltrekken. Daarnaast echter zal ook in oostelijke richting gebouwd worden, zodat Heino een ideale ronde vorm krijgt met de N.H. kerk als middelpunt. Sinds kort is het idee gekomen om de rondweg niet noordoostelijk van Heino te laten lopen, maar zuidwestelijk, waar veel meer ruimte daartoe bestaat. Dat opende perspectieven om oostelijk uit te breiden. Volgens de nu klaar gekomen schets wordt daardoor ook het geleidelijk uitbreiden rond het winkelcentrum weer mogelijk. Voor de jaren na 2000 kan men dan in westelijke richting langs de rondweg bouwen en noordelijk aan weerszijden van de Dalfserweg, waardoor de cirkel 'gesloten wordt'. Maar tegen die tijd zijn er misschien wel weer nieuwe ideeën...

* Omstreeks half-februari zal de PTT in Heino omschakelen naar een éénbestelling-systeem, momenteel wordt de post in de bebouwde kom nog tweemaal per dag besteld.

De mogelijkheid blijft echter bestaan om tegen geringe kosten een postbus te nemen, zodat men zelf de post kan ophalen, wanneer men wil.

februari

* De nieuwe christelijke kleuterschool aan de Kolkweg in Laag-Zuthem kan binnen enkele weken gereed zijn. De school wordt gebouwd door Reuvers Houtbouw uit Heino, die alle elementen voor de school al kant en klaar heeft staan in zijn bedrijf.

* Op 11 januari heeft de raad van Heino zich garant gesteld voor een bedrag van een half miljoen gulden, welk bedrag de Stichting Zwembad Heino zou gaan lenen. Gedeputeerde Staten echter vinden, dat het gemeentebestuur te weinig garanties heeft gevraagd. Zo zullen de tarieven, begroting en rekening van de stichting moeten worden goedgekeurd door de raad, terwijl de eigendommen ten genoegen van het gemeentebestuur verzekerd moeten zijn.

* De firma Willemsen te Heino heeft haar zaak met ongeveer 200 vierkante meter uitgebreid, waardoor het winkelgedeelte ruim driemaal zo groot is geworden. Het nieuwe winkelgedeelte is gebouwd door bouwbedrijf Schrijver naar het ontwerp van de eveneens uit Heino afkomstige architect H.J. Bosman.

* Omstreeks pasen zullen tent- en caravan- kampeersers voor het eerst binnen de grenzen van de gemeente Heino met vakantie kunnen gaan. Dan opent nl. de heer J.A. Lute de poorten van zijn camping aan de Schoolbosweg. Twee jaar geleden werd door de gemeenteraad al een bestemmingsplan voor dit 8.25 ha grote kampeertrein vastgesteld. In vijf jaar moet de camping volledig in bedrijf zijn. Dat wil zeggen, dat er dan plaats moet zijn voor 500 tenten en caravans ofwel ca. 2000 gasten.

maart

* Zaterdagmorgen heeft burgemeester J.G.F. Verheyden van Heino de eerste steen gelegd van het in aanbouw zijnde zwembad. Een feestelijk gebeuren, dat tevens gold als start van een nieuwe actie, waarin men nog f.35.000,- bij elkaar wilde brengen om in het zwembad verwarming te kunnen aanbrenghen.

* In het parochiehuis te Lierderholthuis hebben landbouwers zich tijdens een discussieavond uitgesproken vóór ruilverkaveling in het algemeen. Volgens de aanwezigen moet de ruilverkaveling Salland-West zo snel mogelijk worden voorbereid.

* Directeur W.A.J. Oosterkamp van de huishoudschool 'De Bakenbelt' te Heino heeft op een ouderavond op vragen om meer voortgezet onderwijs in Heino verklaard, dat het hele lager beroepsonderwijs binnen enkele jaren een vierjarige opleiding gaat worden. Wellicht zou in Heino getracht moeten worden om te komen tot een school voor twee jaar brugklasonderwijs voor alle richtingen van het lager beroepsonderwijs.

Ook bleek, dat de ouders en de leerlingen er vóór waren, dat de godsdienstlessen voor de diverse geloofsrichtingen niet meer gesplitst worden gegeven. Voorgesteld werd, dat kapelaan Groot Kormelink en de heer Oosterkamp beurtelings de hele klas les zouden gaan geven.

* Het varkensstamboek Overijssel wil de proefboerderij Aver Heino verkopen. Deze is verhuurd aan het I.V.O. voor veterinaire onderzoek. Tijdens de jaarvergadering van het varkensstamboek werd besloten, dat men de boerderij aan het I.V.O. zou verkopen, indien dit instituut daarvoor belangstelling had of aan andere gegadigden. Voor het varkensstamboek zou de exploitatie in de toekomst te duur worden, zo deelde voorzitter H. Rietberg mee.

* In zaal Elshof hield de Boerenleenbank Lierderholthuis haar jaarvergadering, waarbij ook aandacht werd besteed aan het 50-jarig bestaan van de bank.

Na het openingswoord van voorzitter G.J.A. Elshof nam directeur A. Peters Weem van het district Zwolle-Almelo het woord. Hij speldde voorzitter Elshof de zilveren medaille op van de Bank. De heer Jansen, die zijn gouden jubileum als bestuurslid herdacht, kreeg een bronzen medaille. Hij is een van de oprichters van de bank.

Ook een bronzen medaille was er voor de heer H.W. Logtenberg, die in verband met familie-omstandigheden niet aanwezig kon zijn. De pas in Heino gevestigde notaris A.M. Bremmers maakte tijdens deze vergadering kennis met de aanwezigen. Toen hij het woord kreeg merkte voorzitter Elshof op: 'Es kieken wat e kan'. De heer Bremmers: 'Dat zegt u terecht; ik ben nog maar een klein jong notarisje en dit is eigenlijk mijn eerste officiële toespraak.'

Voorzitter Elshof haalde enkele anekdotes uit de vijftigjarige historie van de bank aan. De eerste genotuleerde bestuursvergadering dateert van 29 augustus 1922. Er werd besloten een voorraad van niet meer dan 25 spaarbankboekjes te nemen. Geld voor een brandkast was er nog niet, maar de heer Stegeman bracht uitkomst: hij stelde kosteloos een brandvrije kast beschikbaar. In 1923 kwam er een echte brandkast en wel voor de destijds hoge prijs van f.589,-. Het bestuur vond toen ook, dat de tijd gekomen was om tijdens bestuursvergaderingen een sigaar te presenteren op kosten van de bank.

In 1930 maande kassier Ogink iemand de rente en aflossing te betalen, hij werd overladen met een vloed van scheldwoorden. Er werd dan ook besloten om alleen schriftelijk aan te manen. Kascontrole kende men in die tijd ook al. Op 15 mei 1930 werd de kas gecontroleerd met een saldo van 39 cent.' Geen bedrag voor een bankoverval!' voegde voorzitter Elshof er lachend aan toe...

april

Op de ledenvergadering van het Groene Kruis werd onomwonden gezegd, dat men graag bereid is tot meer samenwerking en overleg met het plaatselijke Wit-Gele Kruis. Ook door de Provinciale Vereniging wordt steeds aangedrongen op nauwe samenwerking.

Voorzitter Snel zag beslist resultaten in meer contact met het Wit-Gele Kruis en het gehele bestuur zal hier graag aan meewerken.

Sinds enige tijd is er een goed funktionerende weekenddienst met de zustervereniging in Heino en de beide verenigingen in Leme-lerveld.

* De bibliotheek te Heino heeft in 1971 nog tien procent meer boeken uitgeleend dan in 1970, zo blijkt uit het jaarverslag. Het aantal leden bedroeg eind 1971 precies 1070. Het aantal aanwezige boeken was 10441. Vooral de belangstelling van de jeugd is sterk toegenomen. In totaal werden 792 nieuwe boeken aan de collectie toegevoegd, waarvan 345 voor de jeugd.

mei

* Voor het gehele plan Dorpsstraat-west dient de gemeente thans te zorgen voor een centraal-antennesysteem. Het gaat hier om 343 woningen. Philips Nederland N.V. heeft de goedkoopste aanbieding gedaan, inclusief btw en het maken van aansluitingen in totaal f.100.000,-. Er is nog beschikbaar een eerder gevoteerd, niet gebruikt bedrag van f.6.000,-. Daarom wordt de raad voorgesteld f.94.000,- te voteren, welk bedrag, wat de jaarlijkse lasten betreft, via een vergoeding wordt terugontvangen van de aangesloten tenen.

juni

* In 'Het Trefpunt' te Laag-Zuthem werd een samenkomst gehouden van de Vereniging voor Gereformeerd Onderwijs, waarna wethouder A.H. Leuwerink de nieuwe kleuterschool officieel opende. Het hoofd van de basisschool, de heer J.L. Struik, vertelde, dat er nog enkele mankementen waren overgebleven. Kleuteronderwijsinspecteur A. Barendse wist hier wel een oplossing voor en hij bood een envelop aan waarin de goedkeuring stond dat ook de laatste werkzaamheden uitgevoerd konden worden.

* Het zwembad in Heino is klaar. Donderdag 15 juni om drie uur 's middags heeft locoburgemeester A.H. Leuwerink het bad officieel in gebruik gesteld.

Onder leiding van de nieuwe badmeester de heer H. Lansink uit Goor, zal men het bad, waar Heino jarenlang voor gevochten heeft, kunnen gebruiken. Voorzitter J.M. Seine van de Stichting Zwembad Heino wees al op de grote belangstelling van de zijde van de bevolking. Na de zomervakantie zullen de scholen het bad gaan gebruiken voor het schoolzwemmen.

Opening zwembad 'de Tippe' 15 juni 1972. Wethouder A.H. Leuwerink achter de microfoon. Op de voorgrond van links naar rechts: dhr. J.M. Seine, mevr. Van der Linden en het echtpaar Floors. Helemaal rechts (omziend): badmeester Lansink.

* In Lierderholthuis is een begin gemaakt met het dempen van de Wetering die oostelijk langs het dorp loopt. Deze in feite brede sloot is al jarenlang een doorn in het oog van hen die van Lierderholthuis een wat leukere plaats willen maken. Op de plaats waar nu de sloot ligt is een breed voetpad gepland.

juli

* Woensdag wordt in Heino een klein jubileum gevierd! Het kinderoord 'De Schaarshoek' heeft nl. de 200.000ste overnachting (gedurende 12 jaar) geboekt voor het Duitse Rode Kruis.

Deze 200.000 zijn enkel overnachtingen van kinderen die door de Duitse organisatie naar Nederland zijn gezonden. In 1960 kwamen de eerste 200 kinderen uit Duitsland naar hier.

* De Nederlandse Spoorwegen hopen in 1974 het baanvak Wierden-Nijverdal-Raalte-Heino-Zwolle geheel te hebben geautomatiseerd. Dat houdt in, dat de bediening op de huidige stations kan vervallen, terwijl eventueel de kaartverkoop zal worden uitbesteed aan een plaatselijke winkel. Dat laatste zal overigens afhankelijk zijn van het aanbod van reizigers, dat een plaats per dag heeft.

augustus

* In zwembad 'De Tippe' werden voor het eerst zwemdiploma's uitgereikt, t.w. 49 A- en 37 B-diploma's. Burgemeester Verheyden, hoewel nog niet geheel hersteld, overhandigde die aan de geslaagden. Een dezer dagen meldde zich reeds de 34.000ste bezoeker.

* In het personeelsorgaan van de NS, 'De Koppeling', is meegedeeld, dat de stations Raalte en Heino dicht zullen gaan. Nijverdal zal in ieder geval niet helemaal onbemand worden en waarschijnlijk wel een plaatskaartenkantoor houden.

De stationsgebouwen van Raalte en Heino zullen worden vervangen door gesloten en verwarmde 'Leidseabri's', wachthuisjes van glas, zo genoemd, omdat de eerste in Leiden is geplaatst.

september

* De gemeenteraad is gisteren akkoord gegaan met een voorstel van B. en W. om medewerking te verlenen aan een verzoek van de Christelijke Basisschool om de oliegestookte verwarmingsketel (die nu na 10 jaar vervangen moest worden, terwijl de ketel een afschrijvingsduur had van 15 jaar!) te vervangen door een gasgestookte. Het voorstel is geschied op advies van de directeur gemeentewerken, omdat de ketels werkelijk versleten waren. Bovendien ontvangt het bestuur van die school een extra krediet van ruim f.80.000,- voor de inrichting en stichting van een tweeklassige school aan de Brinkweg. Eerder was de raad al akkoord gegaan met een krediet van f.288.000,-. Voor het bouwrijp maken van gronden in Dorpsstraat-west stelde de raad een bedrag van f.399.629,- beschikbaar.

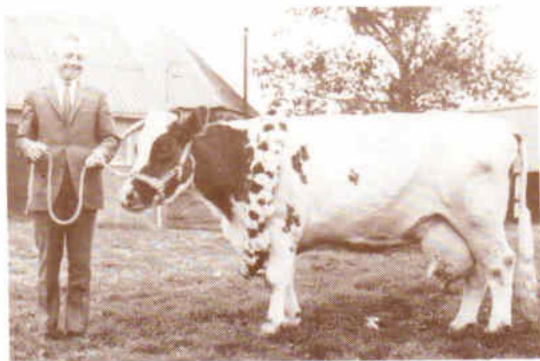
* Veel tuigpaarden en 12 à 15 landelijke rijverenigingen namen afgelopen zaterdag deel aan het grote concours-hippique dat in Heino werd gehouden.

Sinds een reeks van jaren trekt dit concours veel publiek. De rubrieken werden afgewisseld met enkele ponynummers.

Het bestuur wilde dit jaar voor een grote show zorgen en heeft gedaan weten te krijgen, dat 16 Friese paarden naar Heino kwamen. De heer J. Pekkeriet (73 jaar) viel een spontane hulde ten deel. Hij werd eerste bij de éénspantuigpaarden met Einstein. De prijs voor het schoonste geheel was voor mevrouw Endeman met Roland.

* Woensdagmiddag is op de boerderij van de wed. G. Hofmeijer te Heino de koe Ladijntje gehuldigd. Het dier, nu achttien jaar oud, heeft nl. dit jaar de 100.000 liter melk vol gemaakt, hetgeen voor een roodbonte nog steeds iets unieks is. Het was de eerste koe in het gebied van de fokvereniging Heino van het M.R.I.J. die deze prestatie leverde, terwijl er in de rest van Nederland slechts negen andere deze prestatie verrichtten. Opvallend is dat daarvan de helft uit Salland komt.

Voorzitter Hietberg van de fokvereniging reeveerde, dat dertig jaar geleden de heer G. Hofmeijer de basis heeft gelegd voor dit bedrijf, dat zo voortreffelijk is uitgebouwd door zijn zoons.

oktober

* Met een herdenkingssamenkomst in de N.H. kerk en een receptie in gebouw Vrede werd zaterdagmiddag het 50-jarig bestaan van de Christelijke basisschool gevierd.

Voorzitter B.J. Lindeboom ging in het kort in zijn welkomstwoord de historie na en kon daarbij nog één oprichter welkom heten, nl. de 92-jarige T.C. Horstman, alsmede nog familieleden van de vroegere burgemeester van Heino, de heer De Vidal de Saint Germain, die reeds in 1879 een legaat, zijnde de opbrengst van ruim 10 ha bos, bestemde voor het Christelijk schoolonderwijs. Oud-voorzitter H. Bos sprak een herdenkingsrede uit.

Receptie van het 50-jarig bestaan van de Christelijke basisschool te Heino.

Van links naar rechts:

*dhr. J. van Donselaar (onderwijzer),
mevrouw Bennemeer, dhr. T.C. Horstman en
mej. T.T. Weertman (onderwijzeres).*

(foto beschikbaar gesteld door dhr. Eshuis)

* De ponyclub 'De Berkenruiters' vierde afgelopen weekend het 10-jarig bestaan. 's Middags kwam bij de manege aan de Berkendijk het college van B. en W. haar gelukwensen aanbieden bij monde van burgemeester Verheyden. Ook het bestuur van 'de Gunneruiters' was aanwezig en voorzitter A.L. Slendebroek dankte de ponyclub voor de goede samenwerking. De heer H.F. Matthijsen, voorzitter van 'de Berkenruiters', dankte voor de prettige woorden en de aangeboden attenties.

* Bakker A.G. Hageman (die al meer dan 40 jaar in de zaak van Van de Worp en zijn voorganger werkzaam is) opende gisteren met het aansnijden van een grote krentewegge de IFA-markt in Heino.

De nieuwe supermarkt vervangt de oude kruidenierszaak annex bakkerij van de heer H. van de Worp. De familie Van de Worp mocht talloze gelukwensen in ontvangst nemen, o.a. die van het college van B. en W. en de directeur van de overkoepelende IFA-organisatie, de heer Schouwink.

Bakker A.G. Hageman opende op 25 oktober 1972 met het aansnijden van een grote krentewegge de IFA-markt in Heino.

(foto beschikbaar gesteld door dhr. G.J. Hageman)

* Donderdagavond was er in het parochiehuis gelegenheid afscheid te nemen van kapelaan Groot Kormelink, die Heino gaat verlaten in verband met zijn benoeming tot kapelaan van de Maria-parochie te Almelo.

De kleine zaal van het parochiehuis was helemaal bezet toen deken Elferink de taak van een geestelijke toelichtte: 'Een priester moet zijn daar waar hij hulp kan bieden'. Hij dacht hierbij vooral aan het bezoeken van zieken en eenzamen. Hij prees kapelaan Groot Kormelink voor zijn verdiensten in de parochie. Na zijn vertrek zullen verschillende werkzaamheden door leken vervuld moeten worden.

* Gedeputeerde Staten van Gelderland willen de proefboerderij te Heino een subsidie verlenen tot een maximum van f.12.140,- in het bedrijfsverlies.

In ons land wordt het onderzoek ten behoeve van de rundveehouderij op zes proefboerderijen geconcentreerd. Voor Gelderland zijn van betekenis de proefboerderij te Heino (voor het oostelijk zandgebied) en de proefboerderij 'De Vlierd' in het rivierengebied.

Het totale bedrijfsverlies van 'Aver Heino' bedraagt ruim f.95.000,-. Het rijk en de landbouworganisaties nemen een deel daarvan voor hun rekening. De provincies Overijssel en Gelderland zullen daarvan f.35.000,- voor hun rekening nemen.

Tevens willen G.S. van Gelderland f.2.000,- bijdragen in de kosten van regionaal onderzoek naar de waarde van afvalwater en rioolslib als organische mest op grasland en bij snijmaais.

Het is de bedoeling, dat op 'Aver Heino' een onderzoek naar de melkveehouderij zal worden gehouden. De behandeling van het grasland, de conservering en het gebruik van voedsel en de opfok van kalveren staan centraal.

november

* Tijdens de jaarvergadering van de voetbalvereniging Heino werd de heer H. van Dam tot voorzitter gekozen als opvolger van de heer H.J. Zweverink.

De vereniging telt nu 400 leden. Zowel de voetbal- als de handbalvereniging hebben nog een groot gebrek aan kleedkamers. De gemeente Heino heeft plannen om de bestaande ruimte uit te breiden met twee kleedkamers, terwijl ook de voormalige verkoopruimte als zodanig kan worden ingericht.

In Heino zijn ook stemmen opgegaan voor het oprichten van een afdeling damesvoetbal. Blijkbaar was er al behoorlijke animo voor, maar het bestuur van de voetbalvereniging heeft voorlopig de boot afgehouden, omdat nu nog een veldentekort heerst bij handbal- en voetbalvereniging.

* De K.P.O.-Heino vierde in het Parochiehuis haar 25-jarig bestaan. De feestelijke receptie werd bezocht door vele verwante verenigingen, terwijl de leden van het eerste bestuur, alsmede de promotrice van destijds, mej. Kuks uit Raalte, aanwezig waren. In 1947 werd begonnen met 21 leden, een aantal dat zeer kort daarna meer dan verdubbelde.

Namens de kring voerde mevr. Venneman het woord, namens de gemeente wethouder Leu-verink, terwijl de heren Levelink en Schulte spraken resp. namens de ABTB en het CAVV. Naast vele felicitaties mocht het bestuur ook heel wat geschenken in ontvangst nemen; de meeste in de vorm van een enveloppe met inhoud.

Tenslotte dankte de voorzitter, mevr. Logtenberg-Heuver, allen voor de belangstelling. Zij huldigde de dames van het eerste bestuur met bloemen en een presentje, hen dankend voor het verrichte pionierswerk.

Het feest was 's avonds begonnen met een Eucharistieviering in de Parochiekerk.

* Mejuffrouw Goossens heeft afscheid genomen van de Mariaschool. Zij was hier sinds 1934 werkzaam. De eerste zes jaar heeft zij zonder enige financiële vergoeding voor de klas gestaan! In 1940 volgde haar officiële aanstelling als onderwijzeres. Zij had graag 40 dienstjaren willen behalen, maar zij is kort geleden 65 jaar geworden en stopt nu met haar werk.

Sober van opzet, volgens haar eigen wens, is haar laatste schooldag toch een blijvende herinnering geworden. De leerlingen van de hoogste klas spraken dankwoorden.

Na schooltijd was er nog een prettige bijeenkomst met personeel en oudercomité, waarbij werd gememoreerd dat juf Goossens vaak grote en moeilijke klassen had gehad.

Tot slot kreeg zij een bloemstuk aangeboden.

Onderst rij, tweede van rechts:
mej. Goossens.

(Foto beschikbaar gesteld door de Mariaschool)

december

* Voor het eerst in de geschiedenis heeft Heino Krause vijftig miljoen kilo melk in één jaar verwerkt. De aanvoer van die ene kilo, die voor 1972 de vijftig miljoen vol maakte, had deze week plaats, hetgeen aanleiding was om aan de kerstweek nog een feestelijker tintje te geven. De zeshonderd leden en het personeel kregen een pakje boter van de Brusselse berg, verpakt in een botervlootje. Bestuur, commissarissen en personeel bespraken de vreugdevolle ontwikkeling en besloten werd om in januari nog een feestavond te organiseren.

De groei blijft erin. In 1962 werd de dertig miljoen-grens bereikt; vier jaar geleden de veertig miljoen en nu deze mijlpaal.

*'De eerste steen'
voor de nieuwbouw van het
vormingscentrum
'Den Alerdinck'.*

* Op uiterst ludieke wijze werd eindelijk, na jaren wachten, de eerste steen gelegd voor de nieuwbouw van het vormingscentrum 'den Alerdinck' in Laag-Zuthem.

Het leggen van de steen was geen zaak van enkele autoriteiten, maar een happening, waarbij alle aanwezigen werden betrokken. De heren H.A.A. Leijendekker en W.J. Vos, die als ambtenaren van het ministerie van CRM een belangrijke rol hebben gespeeld, waren degenen, die uiteindelijk de steen op zijn plaats metselden. Eerst waren zij met een versierde boot naar de steen gevaren die in het midden van de vijver aan een boei was bevestigd. De tientallen genodigden vormden vervolgens een lange rij en gaven de steen telkens aan hun buurman door. Via deze levende slang bereikte hij tenslotte de plaats van de nieuwbouw.

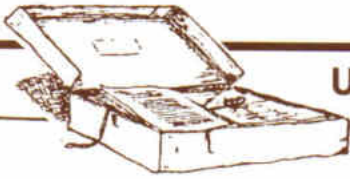
De heer Leijendekker vond in die steen inspiratie tot een 'steenachtige' toespraak, waarin hij achtereenvolgens opmerkte, dat de oude Alerdinck een steen des aanstoets was, dat het bestuur daarom steen en been klaagde, dat de hoeksteen (nl. de financiële garantie

van CRM) op een gegeven moment zonk als een baksteen, maar dat de uitspraak van het parlement een steen van het hart was. 'Al met al een steengoede start', aldus de heer Leijendekker.

* Het gemeentebestuur wil enkele kamerleden inschakelen om de Minister van Volkshuisvesting vragen te stellen over de tientallen woningen, die in Heino al maanden leegstaan. De woningen zijn gebouwd door de Rijkspostspaarbank en moeten per maand ver boven de driehonderd gulden aan huur opbrengen. Bij de onderhandelingen met de RPS is steeds uitgegaan van een huurprijs van ca. f.250,-. Toen de woningen klaar waren, bleken er zoveel kosten extra gemaakt te zijn, dat de huurprijs ongeveer honderd gulden hoger kwam te liggen, waardoor er nu geen animo voor deze dure huizen blijkt te zijn.

Bronnen:

- archief 'Omheining'; kranteknijsels en foto's.
- foto's beschikbaar gesteld door anderen.

Vakantie

Vrogger, toen 'k klein waere, gung ik in de zommervakantie nog wel es een dag uut met mien jongste zussie. Dan gunge wie noa Gait-oom en Annegie-meuje um te spöllen met oonze nichies; zie hadden doar drie vrouwlou.

Ome Gait was een breur van mien moe. Annegie-meuje was een slim best meênse. 's Middags krece wie dan kippesoep, dikke kippesoep. Ome Gait zèè dan altied: wie könt better hebben, det de kippe op 't börd lig, as det e der òverhen evleugen is. Lekker was det! 's Oavends tegen halfzesse gunge wie weer op huus an, want wie mossen een halfuur lopen en um zes uur mosse wie belist weer in huus wèèn. Annegien-meuje mos dan melken.

Zie smeren oons dan drie sneegies stoete, twee met broene suker en iene met hunnig. Mår det lussen mie niet! Ik heb toen die snee met hunnig mår dubbel edoan en in de noasik van 't buissie estökken. Toen wie in huus kwamen was die hele noasik hunnig. Mien moe mos der umme lachen en mien vae hef de stoete met hunnig op-egetten.

Op zo'n dag spöllen bie Annegie-meuje kö'j raere dingen meemaeken. Annegie-meuje pakken een kippe van 't nöst, zie maeken een kuultie in 't zand, zetten der een kissie 't onderste bōven òverhen, stoppen de kippe deronder en geut dan water in 't kuultie. Ik vreuge: Annegie-meuje, woarumme doe'j det? En zie zèè: Die kippe is bröds, noe dōrft e niet te goan zitten en dan giet de brödsigheid òver. Det schelt mie wel drie of veer eier van drie cent det e eerder giet leggen! Ik weet ok nog, det ome Gait zien peerd niet goed was. Noe had e een buurman, een grappenmaker, die òveral road op wus. En loat mie die der noe nèt toevallig an kommen lopen. Mien ome vertellen em van 't peerd. Annegie-meuje was der onderwiel ok bie ekommen. Toen zèè die buurman: Trek em mår es èèm van stal, ik kan wel zowat noagoan, wat em schelt. Gait, as ie 't peerd noe goed vaste holdt, dan wil Annegie em misschien wel in de bek kieken en dan kiek ik em onder de stårt. Toen zèè die buurman: Annegie, kö'j mie ok zien? Nee, zèè Annegie-meuje, det kan 'k niet. Nou, zèè die buurman, dan wee'k het wel, dan is e verstoppt.

O, wat he'w toen elachen!

L.J. Nijman

Een foto met alleen meisjes die er feestelijk uitzien.

Wie kan ons meedelen ter gelegenheid waarvan deze foto is gemaakt?

Wie herkent deze meisjes en waar en wanneer is deze foto gemaakt?

We hopen ook deze keer weer op uw reactie, ook al kent u niet alle namen, elke reactie is welkom.

WIE WAS WIE?

Op de foto geplaatst in het nummer van juni 1992 zijn wel verschillende reacties binnengekomen, maar nog niet alle namen zijn bekend. Er zijn nog enkele vraagtekens, dus mocht iemand alsnog een naam weten, dan horen we dat graag.

Dan nu eerst, voor zover bekend, de namen van de personen op de foto van links naar rechts:

Het meisje met de fiets, onbekend, de man met zijn hondje op de arm, Mans Zomerdijk en vervolgens Albert Dekker, Henk Pleiter, Arnold Genzen, Jan van Schoten, Bé Polstra, Wim Delmte, Gerrit Dekker, Jan Delmte,Kamphof?,Buter?

Voorste rij:

Henk Laanbroek, Dolf van Essen, onbekend, Bernard Pleiter,Genzen?,Kamphof?

De foto is genomen in 1926/1927 voor de woning van dokter Van de Flier, later dokter Doyer, Van der Capellenweg 1, Heino.

De jongens staan op een z.g. sneeuwschuiver, die daar altijd in de sloot lag en in de winter werd gebruikt om de sneeuw van de wegen te schuiven. Het zijn jongens, die toen ongeveer in dezelfde buurt woonden en weleens met elkaar voetbalden.

De personen die reageerden zijn:

Mevr. Kappert-Biesemaat, Mevr. Bieleman-Horselenberg, Mevr. Klein Ganseij-Zomerdijk, (dochter van Mans Zomerdijk),

Dhr. J. Deemter, Dhr. G. Dekker en Dhr. H. Laanbroek uit Zwolle.

Onze hartelijke dank aan bovengenoemde personen voor hun reactie en inlichtingen.

Van de bestuurstafel

Op 2 februari 1993 zal op een ledenavond in café-restaurant 'Marktzicht' het fotoboek 'Kiek toch es!', deel II, worden gepresenteerd. Wanneer U belangstelling heeft voor het boek, neemt U dan contact op met één van de bestuurs- of redactieleden (zie colofon), zodat wij een exemplaar voor U kunnen reserveren.

Het eerste fotoboek 'Kiek toch es!' is nog in beperkte mate te koop. Prijs f.24,75.

De linnen verzamelbanden waarin de kontaktbladen 'Omheining' opgeborgen kunnen worden zijn te koop voor f.25,00 per stuk.

Verder zijn nog exemplaren aanwezig van de verjaardagkalender (f.9,75), 'Tien jaar Omheining, een bloemlezing' (f.7,50) en 'Heino in crisisjaren en oorlogstijd' (f.17,50).

Ondanks de vele activiteiten op Hemelvaartsdag deden er toch nog 125 fietsers mee aan de dauwtrap-fietstocht.

De thema-avond over 'De Oude Born' in café-restaurant 'Marktzicht' op 22 september was een interessante avond en trok 110 belangstellenden.

SCHENKINGEN

Het afgelopen halfjaar kregen wij voor onze vereniging weer diverse schenkingen.

Via de secretaris van de Vereniging voor Volksonderwijs ontvingen wij een gedeelte van het archief van deze vereniging en wel de notulen over de periode 1928 t/m 1978, de ledenlijsten over de periode 1967 t/m 1982 en de correspondentie.

De gemeente Heino zal binnenkort haar foto-archief aan onze vereniging overdragen; een zeer waardevolle verzameling foto's.

Daarbij heeft men ons verzocht het vastleggen op foto van belangrijke gebeurtenissen, van de veranderingen en de ontwikkelingen in het dorp, eveneens van haar over te nemen. Wanneer U denkt een belangrijk onderwerp te weten om te fotograferen, neemt U dan contact op met de heer H.J.J. Hoppen, Marktstraat 14, tel. 1563.

- * Van de heer P.A. Borghardt, van Sonsbeeckstraat 16, een aantal paardebitten.
- * Van mevrouw C. Bosch-v.d. Kolk, Delmterweg 2, enkele oude Heinosche kranten ter reproductie en een melkvat.
- * Van Coberco te Zutphen een schilderij van Heino Krause, geschilderd omstreeks 1950, een grote foto uit 1985, vlaggen met de naam van Heino Krause, een karnemelkzeef en een boterstamper.
- * Van mevrouw W. Stavorinus-Delmtje uit Nuenen, familiefoto's ter reproductie.
- * Van mevrouw C. Elshof-Leenaarts, Kolkweg 9, een botervloot met warmhouder.
- * Van de familie Van Gorp, Dolderstraat 5, een trommeltje met scheerkwast.
- * Van de erven A.G. Hageman, Marktstraat 15, een tabaksdoos en een koffiemolen.
- * Van mevrouw Hartholt-Roelofs, Dorpsstraat 21, een groot aantal rouwbrieven.
- * Van de heer B.J. Lindeboom, Paalweg 11A, een foto van de oude Ned. Herv. pastorie, ter reproductie foto's van oud-Heino en oud-Heinoërs en een Kerkklok van 10 november 1934.
- * Van mevrouw E.W. Middag-Brinkman, Bredenhorsweg 19, een beddekwast.
- * Van de St. Nicolaasschool in Lierderholthuis oude schoolfoto's ter reproductie.
- * Van de familie Nijkamp in Zwolle foto's van oud-Heino ter reproductie.
- * Van de heer H.J.M. Pikkemaat, de Horst 14, ouderwetse pannen, een ouderwetse broodtrommel en een koektrommeltje van het jubileum van Heino Krause.
- * Van de heer H.J. Snel, Molenweg 14, een aflevering van het dagblad Trouw van augustus 1945 en enkele oude briefkaarten.
- * Van de erven A.M. Temmink, Hoge Bosweg 12, boerengereedschap.
- * Van mevrouw H.G. Wessels-Bosch, Kon. Julianastraat 17, foto's en kranteknipsels van Heino.
- * Van een gulle geefster een groot aantal bidprentjes.

Onze hartelijke dank gaat uit naar alle geefsters en gevers.